

ספר

שיח שרפי קודש

והם

השיחות והסיפורים אמרות קדושות וטהורות
המנהגים וההדרכות מרבינו הקדוש צדיק יסוד עולם

רבינו נחמן מברסלב זצ"ל

ותלמידיו ותלמידי תלמידיו

שנמסרו מפה לאוזן בין החסידים זה כמה דורות

ולא באו בכתובים עד הנה

ונשמעו מזקן אנ"ש שבדור האחרון

ה"ה הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרונו לברכה

חלק ו

נכתב ונערך והובא לדפוס

על-ידי

אגודת משך הנחל

להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זצ"ל

פעיה"ק ירושלים תובב"א

תמוז ה-תש"ס

תוכן ענינים

ג	ליקוטים
ד	רבינו ז"ל
ה	מוהרנ"ת ז"ל
ו	תלמידי רבינו ז"ל
ז	תלמידי מוהרנ"ת ז"ל
ח	ר' אברהם ב"ר נחמן מטולטשין ז"ל
ט	אנשי שלומינו ז"ל
י	אמרות מהורות - כלל אנ"ש ז"ל
יא	אמרות מהורות - רל"י ז"ל
יב	ר' לוי יצחק ז"ל
יג	מנהגים - נוסחאות
יד	סיפורי צדיקים

לכל מאן דבעי

היות וכל מטרתינו בהדפסת הספרים הק' היא לקיים צוואתו של מוהנ"ת זצ"ל שצוה קודם הסתלקותו "יפוצו מעינותיך חוצה"

ובכדי שהדפסת הספרים יהיה תחת פיקוחינו שלא יצא תקלות ח"ו וכו' כבקשת חשובי אנ"ש שליט"א, הננו להודיע שניתן לכל מי שרוצה להדפיס או לצלם או להעתיק מהספרים שבהוצאתינו

ובתנאי המפורט בתקנון המכון בלבד

ואיסור חמור להדפיס או לצלם שום ספר בלי רשות בכתב מפורשת מהנהלת המכון.

המו"ל

© כל הזכויות שמורות

בתי כנסיות וישיבות וכדו' המעוניינים לקבל ספרי מוהר"ן זצ"ל יפנו לפי הכתובת "קרן להפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל" ת.ד. 5719 ירושלים.

כל ההכנסות קודש להדפסת שאר ספרי מוהר"ן באותה המתכונת.

כל ספרי חסידות ברסלב

אפשר להשיג במחירי הקרן לפי הכתובת:

אגודת משך הנחל

להדפסת והפצת ספרי חסידות ברסלב טל/פקס 6273120 ת.ד. 5719 י-ם

הקדמה

אודה את ה' מאוד ובתוך רבים אהללנו על אשר זיכני לזכות בזכות הרבים כזה להוציא ולגלות אור מתעלומה, הם השיחות והמאמרים, הסיפורים וההנהגות שהיו בנחלת אנ"ש זה כמה שנות דור, שעברו מפה לאוזן מאב לבן ומחסיד לחסיד אולם היו נעלמים מרבים ושלימים וזכות היתה לנו לשמוע הדברים מפה מפיק מרגליות איש רב כח ה"ה הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל אשר עמד ושימש את אנ"ש כל ימיו ושנותיו במסירות נפש, ועל פי בקשתו לקטנו אמרותיו שנאמרו וסופרו ממנו למעלה מעשרים שנה.

והנה בתחילת הליקוט והכתיבה אמרנו הלוואי ויגיעו השיחות לכדי ספר אחד, ואולם עם תחלת הכתיבה והבירורים אצלו ז"ל נוספו מסיפור לסיפור עוד ועוד סיפורים וענינים כדרך הדברים, בפרט אצלו שהיה בעל זכרון נפלא וזכר הדברים בפרטי פרטיות ובדיוק רב, וכך התרחבו הדברים עד הגיענו הלום זה "כרך שישי" אשר רוב הדברים שבו היו כתובים מכבר אחת הנה ואחת הנה. ויש שהיו "בזכרון", והרבה אשר ידועים מכבר בין אנ"ש, ואף שהשתדלנו לקצר הדברים ולמסרם כמות שהם, התרחבו ברבויים עד כדי כרך נוסף, ומזה יש לנו להבין ולזעוק מרה על אבדנם של עוד אלפים אלפים מימרות ושיחות וסיפורים שנאבדו במשך הדורות, וחבל על דאבדין.

כי כל מעיין יראה שמכל אחד מאנ"ש לא נכתבו אלא מעט גרגירים וכטפה מהים הגדול, מדורו של רבינו עד דורינו אנו, אשר על כל אחד מהם היה באפשר לחבר חיבור גדול.

אולם אם אין בכוחינו ואין בידיעותינו לעשות זאת לא מנענו עצמינו מללקט ולצרף מעט מהם עד הגיענו הלום.

הספר הקדוש הזה הובא לדפוס

על ידי

הרה"ח **עופר שלמה גיסין** הי"ו

לעילוי נשמת ולזכרון עולם

סבתו מרת **מרים** ע"ה בת הר"ר **שלמה ז"ל**

נלב"ע כ"ד תשרי תשנ"ט

נכדת בעל הנודע ביהודה ולמעלה בקודש

זו מרת **שושנה** ע"ה בת הרב **יעקב מרדכי ז"ל**

נלב"ע כ"ו סיון תש"ס

נכדת הרה"ק המהר"ל אחי בעל התניא ולמעלה בקודש

תנצב"ה

ולעילוי נשמות

דב ב"ר אריה לייב ז"ל

איסר ב"ר יהודה לייב ז"ל

שלמה ב"ר איסר הי"ד

איתן בן אריה הי"ד

אברהם ב"ר חיים ז"ל

תנצב"ה

*

זכות רבינו הקדוש ותלמידיו ז"ל יגן בעדו
ובעד כל בני ביתו ויזכו לאריכות ימים ושנים
מתוך רוב נחת אושר ועושר, אמן

יֵיטֵת למודעי שבס"ד יצא בקרוב כרך "המפתחות" על כל
הכרכים, כדי שיהיה למשיב נפש לכל מחפש ומעיין.

יְבוֹאֵת תודתי נתונה לכל אלה אשר היו לנו לעזר וסיוע,
והאירו והעירו לנו ביד הטובה עליהם, זכות רביה"ק
ותלמידיו ותלמידי תלמידיו יגן בעדם לנצח אמן.

תם ונשלם כ"ב תמוז יום הסתלקותו נבג"מ זללה"ה

הכ"ד הכותב והמסדר והמלביה"ד

שיח שרפי קודש

ליקוטים

ו - א

מבאר אצלנו כָּבֵד כְּמָה פְּעָמִים שָׁפֵל עָקֵר כְּנֹנֶת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא בְּכָל הַתּוֹרוֹת שְׁגָלָה הָיָה הַכֹּל רַק בְּשִׁבִיל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁנִּשְׁתַּדַּל וְנִתְאַמֵּץ וְנִתְחַזַּק בְּכָל עֵז לְשֹׁמֵר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְיָם כְּכֹל הַנֶּאֱמָר בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה, וְנִחְשָׁב דְּרַבְּנוּ כְּמָה אָנוּ רְחוּקִים מֵאֱלוֹ הַדְּבָרִים הַמְּזַכְרִים בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה, וְנִתְפַּלֵּל וְנִעֲתִיר לֵה' בְּרַבּוּי הַפְּצָרוֹת וּבִקְשׁוֹת וּתְחִנּוּנִים שְׂיִרְחֵם עָלֵינוּ וְיִזְכְּרֵנוּ, וְיִקְרַבְנוּ בְּרַחֲמָיו הַמְּרַבִּים שְׁנוֹזְכָה לְקַיָּם כֹּל מָה שֶׁנֶּאֱמָר שֶׁם בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה וְנִשְׁפָּף שִׁיחֵנוּ לְפָנָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שֶׁם שְׁנוֹזְכָה לְקַיָּמָם וְלַהֲגִיעַ אֲלֵיהֶם בְּשִׁלְמוֹת. (הַקְּדָמַת לִיקוּטֵי תְּפִילוֹת).

ו - ב

אֵין לְהַאֲרִיךְ בְּשִׁבְחַ גְּדֻלַּת הַמַּעֲשִׂיּוֹת כִּי גָבְהוּ מִדַּעְתָּנוּ רַק מָה שֶׁאֶפְשֵׁר לְמַצֵּא בָהֶם אֵיזָה רְמֵז בְּעֵלְמָא אָנוּ מְחַיִּבִים לְחַתֵּר וְלְמַצֵּא בְּחִסְדֵי ה'. כִּי שְׁמַעְתִּי גְלוּי דַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שֶׁרְצוֹנוֹ שְׁנַחֲתוֹר לְבַקֵּשׁ וְלַחַפֵּשׂ בָּהֶם מָה שֶׁאֶפְשֵׁר לְמַצֵּא, וְגַם אָמַר שְׂיִכּוּלֵין לְמַצֵּא הַרְבֵּה מִהַעֲנִינִים הַמְּבַאֲרִים בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת מִי שֶׁבָּקִי וּמְבִין בְּסִפְרֵי קְדוּשִׁים, רַק גּוֹף הַמַּעֲשֵׂה מִי וּמָה וְאֵימַת זֶה אֵי אֶפְשֵׁר לְהַבִּין וְכו' (לִיקוּטֵי הַלְכוֹת בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר ג, א)

ו - ג

עֲכָשִׂיו כָּל תְּקוּנָתוֹ הוּא רַק עַל יְדֵי אֲמִתִּיּוֹת הַעֲצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַתְּמִימוֹת הַנִּמְשָׁכִין מִהַתְּנוּצָצוֹת מְשִׁיחַ שֶׁהִתְחִיל לְהַתְּנוּצֵץ מִימֵי הָאָרֶ"י ז"ל, וְכֹל מָה שֶׁמִּתְקַרְבִּין יוֹתֵר לְבִיאַת מְשִׁיחַ אֵף עַל פִּי שְׁצָרוֹת הַנֶּפֶשׁ מִתְגַּבְּרִין יוֹתֵר, אֲבָל בְּרַחֲמָיו גַּם הַתְּנוּצָצוֹת מְשִׁיחַ מִתְּנוּצֵץ בְּכָל פֶּעַם יוֹתֵר, וְכִמוֹ שֶׁמְסַפְרִין עֲנִין זֶה בְּשֵׁם הַרֵב הַקְּדוֹשׁ מִבְּרִדֵיטְשׁוּב זָכַר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָהּ. (לִיקוּטֵי הַלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע ה, טו).

ו - ד

אם הִיָּה לִבְנוֹ פְּתוּחַ מְלִבָּן שֶׁל רֵאשׁוֹנִים הָיִינוּ יְכוּלִים לִילֵךְ וּלְבָאֵר כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה שְׁבַכְתָּב וְשִׁבְעַל פֶּה עַל פִּי דְרוֹשׁ אֶחָד שֶׁגִּלָּה בְּהִשְׁגָּתוֹ הַגְּבוּהָה וְהַנְּעֻלְמָה מְאֹד מְאֹד עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית, כְּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָהּ, וְאִם עֲדִין לֹא זָכִינוּ לָזֶה בְּעֻזּוֹתֵינוּ הַרְבִּים.

עַם כָּל זֶה כָּל מַה שֶׁאֶפְשָׁר לְחַתּוֹר וְלִמְצֵא בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה עַל פִּי יְסוּדוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים וְהַנּוֹרְאִים מְצוּהָ עָלֵינוּ לַעֲסֹק בְּזֶה בְּכָל כַּחֲנוּ, כִּי כָּל מַה שֶׁנִּזְכָּה לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה עַל פִּי הַקְּדָמוֹת קְדוּשׁוֹת שְׁלוֹ יִהְיֶה נִמְשָׁכִים וְנִתְגַּלִּים עַל יְדֵי זֶה מְעִינֵי הַיְשׁוּעָה לְכָל, עֲצוֹת נִפְלְאוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת נִפְלְאוֹ וּמוֹסַר הַשֶּׁבַל אֲמִתִּי לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹת רַבּוֹת עַד אֵין תְּכֵלִית וְאֵין לְהַאַרִיךְ בְּזֶה לַעֲוֹסְקִים בְּדַבְּרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים. (ליקוטי הלכות הלכות ברכות הרי"ה וברכות פרטיות ה, יב).

ו - ה

הַתּוֹרָה כִּי מְרַחֵם יְנַהַגֵּם (בליקו"מ ח"ב סימן ז) נְאֻמָּה בְּאוֹתָהּ הַשְּׁנָה שֶׁנֶּאֱמָרָה הַתּוֹרָה 'תִּקְעוּ אָמוּנָה' (תורה ה חלק ב) שֶׁנֶּאֱמָרָה בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה שְׁנַת תִּקְוָה, וְאַחַר כֵּן בְּחֻנְכָה שֶׁאֲחֲרָיו נֶאֱמָרָה הַתּוֹרָה 'כִּי מְרַחֵם ה' הַנִּלְ, כִּי הֵם שִׂיכִים זֶה לָזֶה וְקִשְׁוִירִים זֶה בְּזֶה וְהִבֵּן הַיִּטֵּב, כִּי יֵשׁ בְּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְעַיִן בְּסִפֵּר חַיֵּי מוֹהַר"ן (סימן פט) מַה שֶׁכִּתְּבֵנוּ שֶׁם שְׁבַכְל שְׁנָה קִבֵּל (רַבֵּנוּ) כָּל הַזְּמַנִּים הַקְּדוּשִׁים בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת נִפְלְאוֹ וְכוּ'. (ליקו"ה נויקין ה, ל).

ו - ו

... יֵשׁ גִּלְגוּלֵי נִשְׁמוֹת בְּבִהְמוֹת וְחַיּוֹת כִּידוּעַ, וְכִמּוֹ שֶׁאֲמַר הַבַּעַל שֶׁם טוֹב וְ"ל אוֹכְלִים בְּנֵי אָדָם וְשׁוֹתִים בְּנֵי אָדָם וְרוֹכְבִים עַל בְּנֵי אָדָם

כִּי בְּכָל מְקוֹם יֵשׁ נִיצוּצֵי נִשְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם. (ליקו"ה הלכות שכירות פועלים ב, ד).

ו - ז

פַּעַם אַחַת קִבֵּל אֶחָד לִפְנֵינוּ בְּדֶרֶךְ נִסְיַעְתּוֹ עַל פְּרֻנְסָה. וְהָאִישׁ הַהוּא הָיָה בַּעַל אַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ, וְהָיָה לְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה רַחֲמָנוּת גְּדוֹל עָלָיו, כִּי הָיָה לוֹ בְּנוֹת לְהַשִּׁיאָן, וְהָיָה עֲנֵי גְדוֹל. וְנַעֲשֶׂה לוֹ נֶס נִפְלָא, שֶׁבָּא אָדוֹן אֶל אַכְסֵנְיָא הַהִיא, וְאָבַד שָׁם כִּיס רַעֲנַנְדְּלִיךְ (מטבעות), וּמְצָאוּ הָאִישׁ הַהוּא. בְּתוֹךְ כֵּן הִרְגִישׁ הָאָדוֹן, שֶׁנֶּאֱבַד לוֹ הַכִּיס עִם הַרַעֲנַנְדְּלִיךְ, וְהַתְּחִיל לְהַשְׁגִּיחַ וּלְחַפֵּשׂ, וְהָיָה יְכוּל לְבֹא לְיַד עֲלִילָה וּמִשְׁפָּט מִהָאָדוֹן. וְהוֹדָה הָאִישׁ הַהוּא, שֶׁהוּא מְצָא אֶת הַכִּיס עִם הַרַעֲנַנְדְּלִיךְ, וְהַחֲזִיר לְהָאָדוֹן. וְהַפְּלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נֶס נִפְלָא בְּתוֹךְ נֶס, וּבְתוֹךְ כֵּן חָזַר הָאָדוֹן וְאָבַד אֶת הַכִּיס, וְחָזַר וּמְצָאוּ הָאִישׁ הַנִּלְ. וְאָז אָמַר הָאָדוֹן, שֶׁבְּיָדַי אֵינִי חוֹשֵׁד אֶת הָאִישׁ הַנִּלְ, כִּי הוּא אִישׁ נֶאֱמָן, שֶׁכָּבַר הַחֲזִיר לוֹ פַּעַם אַחַת. וְנִפְטָר מִמֶּנּוּ הָאִישׁ הַנִּלְ, וְהָאָדוֹן חָזַר לְבֵיתוֹ רִיקָם. וְהָאִישׁ הַנִּלְ הִשִּׂיא בְּנוֹתָיו וְנִתְפָּרְגַם בְּנִקְיוֹת. (השמטות).

ו - ח

פַּעַם אַחַת סִפֵּר רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, שֶׁהִמְחַקְרִים חוֹלְקִים זֶה עִם זֶה. פַּת אַחַת אוֹמְרָת, שֶׁהַגְּלָגָלִים חוֹזְרִים וְסוֹכְבִים וְהוֹלְכִים, וְכַת אַחַת אוֹמְרָת, שֶׁהַגְּלָגָלִים עוֹמְדִים בְּמִקּוֹמָם, וְהָאֶרֶץ מְסַבֶּכֶת וְחוֹזְרָת. וְזֶה שֶׁלֹּא נוֹפֵל הָעוֹלָם בְּהַסְבִּיבָה, הִיא מִחֲמַת הַמְהִירוֹת מְאֹד. וְהָא רְאִיָּה, כִּשְׂיִקַח אָדָם דָּבָר עָגֵל, וַיַּעֲמִיד בְּתוֹכָהּ כְּלֵי מֵלֵא מִים, וַיִּסְבֵּב אוֹתוֹ הָעֵגוּל בְּמַהִירוֹת, אָזִי יַעֲמַד הַכְּלֵי כְּמוֹ שֶׁהָיָה וְלֹא יִפֹּל לְאֶרֶץ אֲפֵלוּ טִפָּה אַחַת מִן הַמֵּיִם - כֵּן הוּא זֶה, מִחֲמַת שֶׁהָאֶרֶץ מְסַבֶּכֶת בְּמַהִירוֹת גְּדוֹל עוֹמֵד הָעוֹלָם בְּמִקּוֹמוֹ. וְאָמַר רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, שֶׁאֵינִי כֵּן בְּאֵמֶת, רַק הָאֵמֶת הוּא כּוֹדֵעָה הַרְאֵשׁוֹנָה, וְאָמַר הַפְּסוּק: וְהָאֶרֶץ לְעוֹלָם עֹמֶדֶת (קהלת א, ד. ועי' בשיר רבינו בד"ה נשאת עומדת וכו'). (השמטות).

ט - 1

יש עוף אחד בעולם, שאינו נברא בעולם אלא אחד. וכשהוא מזקין, אזי הוא נחלש, וכשרואה שהוא חלוש, אזי הוא פורח על הר אחד, ולוקט לו עצבים של כל מיני בשמים, ועושה לו קן מהם, ויושב בקן עד שהוא מרגיש בעצמו שיש לו כח, ומתחיל לעוף ולפרח למעלה למעלה, עד שהוא בא תחת השמש, ושורף אותו השמש, ונופל לים ונטבע, ונברא מיד אחר תחיתו. (השמטות).

י - 1

יש תולעת אחת, שנברא על אילן, ויושב תמיד על האילן. ויש לזה התולעת כמו בית של רפש וטיט, שקורין בלשון אשכנזי "בלאטע". וחקרו המחקרים מהיכן בא זה הבית שיש לו. ואמרו, שזה אינו אלא מעשה שדים, שהשדים עושים לו הבית. ואמר רבנו זכרנו לברכה שאינו כן, אלא שהתולעת יש לו בטבע קרירות, ומהקרירות בא לחלוחית, ומחמת העפרירות של העולם שנופל עליו תמיד על החלוחית נעשה עליו כמו בית. (השמטות).

יא - 1

הנה נודע בין אנשי-שלומנו מה שדבר פעם אחת מורנו, הרב הקדוש רבי נתן, זכר צדיק וקדוש לברכה, אודות אשר על הספר חיי-מוהר"ן, אשר בו מספר מחייו הקדושים של אדוננו מורנו ורבנו הקדוש, הרב רבי נחמן, זכר צדיק וקדוש לברכה, יחס השם "חיים", ועל הספר ימי-מוהר"ן, אשר בו מספר מהעתים אשר עברו עליו בעצמו, יחס השם "ימים". ואמר מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, על זה, כי אדוננו מורנו ורבנו הקדוש זכה באמת לחיות בכל פעם חיים חדשים בהשגות נוראות ונפלאות של התורה הקדושה, אשר הם עקר החיים, כמו שכתוב: (דברים ל, כ) כי הוא חייך, וכאשר

פעם אחת התפאר בעצמו ואמר: (הק' חיי"מ, ושם בסימן ח, ת) אני חייתי היום חיים, שלא חייתי עדין מעולם חיים פאלה; ועל-פן לספורי חייו הקדושים נאה להם באמת ליחס השם "חיים"; אבל אנכי, אשר אין לי לינק ולשאב שפע ולקבל חיות, כפי-אם על-ידי אדוננו מורנו ורבנו הקדוש, אשר הוא חיי וארף ימי, המשפיע עלי בכל עת חכמה ובינה ודעת, ורק על-ידי זכיתי בכחו הגדול לשמר ולקדש את ימי לחיות ימים טובים וקדושים בעבודתו יתברך, על-פן השם "ימים" נאה ליחס על ספרי, אשר אספר בו מהעתים אשר עברו עלי. (מספר אמנות עתיך).

יב - 1

גם אחר ביאתו מארץ-ישראל היה גם-כן השתוקקותו לארץ-ישראל עצום ומפלג מאד בכלות הנפש ממש, כאשר אבותינו ספרו לנו, אשר בהיותו בלמברג ישב עם אנשים בסעדה השלישית של שבת-קדש, שאז הוא רעוא דרעוין, ודבר אז הרבה מגדל קדשת ארץ-ישראל ברצון והשתוקקות עצום עד מאד, עד שהחשיף הלילה, ולא הכניסו עדין גר לביתו, והרגישו האנשים שישבו אצלו שהתחיל לגוע, ויצעקו להביא גר לבית, ועוררו והקיצו אותו; והבינו אז, אשר בגלל גדל השתוקקותו לארץ-ישראל פלטה נפשו לצאת. ושמעתי מאחד מאנשי-שלומנו, אשר נרמז גם בתורתנו הקדושה אצל הסתלקות משה רבנו, עליו השלום, שיצאה נפשו בעת רעוא דרעוין בשבת במנחה מחמת גדל השתוקקותו לארץ-ישראל, כי ידוע (דברים רכה יא, ט), שהתפלל משה תקט"ו (חמש מאות וחמש-עשרה) תפלות לבוא לארץ-ישראל, ולכסוף, כשאמר לו השם יתברך: זאת הארץ וגו' הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר - מיד קתיב: וימת שם משה וגו' (דברים לז, ה), כי על-ידי שמראין לו לאדם דבר הנחשק ומונעין אותו מאתו, נתגבר החשק ביותר; כמו-כן על-ידי שהראה לו השם

יתברך את הארץ ואמר לו "ושמה לא תעבור", נתגבר חשקו ביותר, עד שיצאה נפשו. (הקדמת ימי מוהרנ"ת ח"ב).

ו - יג

אם צדיק גדול וקדוש כזה כמוהו"ת ז"ל, אשר הזמן היה יקר אצלו מאד ושמר כל שעומו ורגעיו לכל ילך רגע לאבוד, רק עסק ממיד בעבודת השם: בתורה ותפלה ובחידושין דאורייתא, אף-על-פי-כן לגדל חבת ארץ-ישראל סבב כמה סבובים וטלטולים, ובכל מקום עבר עליו מה שעבר, והוריד עצמו לקטנות עצום לעסק אז בנסיעתו במכירת ספרים ולבקש מקום ללון, כאשר יספר בפנים הספר מה שעבר עליו בסטמבול ובאלכסנדריה (י"מ ס' פט-קכח), וכל זה היה כדאי אצלו בשביל שיזכה לבוא לארץ-ישראל; מפל-שפן וכל-שפן אנו, יתמי דיתמי, עוללים לא ראו אור, בודאי פדאי וכדאי לסבל טרחות ויגיעות רבות בכדי לזכות לבוא לארץ-ישראל ולהיות על-כל-פנים פעם אחת בחייו בארץ-ישראל, אולי נזכה על-ידי זה לשוב אליו יתברך באמת. (הקדמת ימי מוהרנ"ת ח"ב).

ו - יד

מוהרנ"ת ז"ל בכל מקום בואו בטלטוליו הרבים והגדולים וכל מה שעבר עליו, לא בלבד אותו שום דבר, אדרבא, לקח מזה רמיזי דחכמתא להזכיר עצמו להתגבר על הכל ולבוא לארץ-ישראל, וחדש בכל מקום בואו חדושי-תורה נפלאים, המדברים מגדל מעלת קדשת ארץ-ישראל, המחיים ומשיבים נפש כל חי, כאשר יספר בכמה מקומות בספר הזה, והרבה מהם נדפסו בספרו "לקוטי-הלכות" (ארח חיים חלק ב), שכל הלכה רביעית מהכרך הזה נתחדש אז בעת נסיעתו לארץ-ישראל, עין שם. ובבואו מים ליבשה, לתחלת גבול ארץ-ישראל, לעיר צידון, חדש הלכות ברפת הודאות היחיד, הלכה

ד, המתחיל: וזה בחינת ארבעה צריכין להודות: יורדי הים וכו', עין שם (כיום בהלכות בה"ר ה"ד, אות מב), כמו שכתב שם בסוף ההלכה. (הקדמת ימי מוהרנ"ת ח"ב).

ו - טו

לארץ-ישראל אי אפשר לבוא כפי-אם על-ידי יסורים, וגם רבנו זכרונו לברכה נסע בשעת מלחמה גדולה (כמבואר בשבחי הר"ן בסדר נסיעתו לא"י); ואם מי אנכי להשוות עצמי לרבנו זכרונו לברכה, אשר אין מי נדמה אליו, מפל-שפן פחות כמוני, אף-על-פי-כן לענן דבר שבקדשה מחיב אפלו הקל שבקלים לבקש גדולות, כאשר שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, זכרונו לברכה, אדרבא, אני מחיב למסור נפשי יותר ויותר אלף פעמים לבוא לארץ-ישראל, פי רבנו זכרונו לברכה אפלו קדם שפא לארץ-ישראל היתה קדשתו ופרישותו ומעלתו וצדקתו גבוה ונשגב ונעלה מאד מאד בתכלית המעלה, ולא נסע לארץ-ישראל כפי-אם לפעל להשיג השגות נשגבות יותר ויותר, כי לגדלתו יתברך אין חקר, וכמבאר מזה בדברינו בספורי שבחיו הנוראים, עין שם (שם ט' ב, טו, כח, ל, לא); אבל אנו, יתמי דיתמי, אנו צריכין להתגולל ברפש ומיט ולרחש על הארץ בין נחשים ועקרבים, עד שנוזקה לנשק עפר ארץ-ישראל ולהתגולל בעפרה הקדושה ולשאב מאוירה הקדוש והנורא;

ואף-על-פי שאין אנו יודעים כלל מהו ארץ-ישראל - הלא גם אין אנו יודעים מהו ציצית ומהו תפלין ומהו סכה ולולב וכיוצא בשאר מצוות, כי טעמי המצוות לא נודעו לשום אנושי, מפל-שפן לנו, וכמו שכתוב (תהלים קיט, קכט): פלאות עדותיך וכו', וכמו שכתוב (שם פו): כל מצותיך אמונה (עין במקום אחר מזה - ליקו"מ ח"א סימן ה, ב. שיהר"ן סי' ריט, רסא), וכי חס ושלום נפטר מלעשות המצוות מחמת שאין אנו יודעין טעמן, כמו-כן אנו חייבין להתגולל לארץ-ישראל

אף-על-פי שאין אנו יודעים מהו ארץ-ישראל, כי כבר הודיעה לנו התורה הקדושה בעצמה ורבותינו זכרונם לברכה בגמרא - במסכת כתובות (דף קי"ב) ובשאר מקומות - ובמדרשים, ובפרט רבנו זכרוננו לברכה בתורתיו הנוראות, שכלם גלו לנו מגדל מעלת ארץ-ישראל ושכל קדשת איש הישראלי תלויה בארץ-ישראל; ואם אין אנו זוכים לקבע דירתנו שם מחמת גדל המגיעות שיש לכל אחד ואחד על זה, על-כל-פנים נזכה להיות שם פעם אחת כל ימי חיינו לילך שם ארבע אמות על-כל-פנים, שגם זה טוב מאד, כמו שהפליגו רבותינו זכרונם לברכה (שם קיא), וגם אולי על-ידי זה שנלך שם ארבע אמות, נזכה אחר-כך לנסע עוד הפעם לקבע דירתנו שם, ועל-כל-פנים איך לא נחוש להיות פעם אחת במקום חיינו, במקום קדשתנו, בארץ חמדה, שהבטיח הקדוש-ברוך-הוא לאבותינו כמה פעמים, וחזר ההבטחה כמה פעמים הרבה בלי שעור לגדל חבתה. (ימי מוהרנ"ת ח"ב כו).

ו — טז

... בשבת היו אצלנו רבי יוסף הירש, גיסו של רבי גרשון, ואיש אחד ממדבריקא, שהוא חתן החזן דשם. גם רבי ישעיה, חתן הרב דקאמינגע, היה כל היום אצלנו, וספר לי אז, שהיה פעם אחת אצל רבנו זכרוננו לברכה בעת שהלך עם אחד בשליחות מהשפאלער וילצרך חותנו הרב, וספר לי כל המעשה איך נכנס לרבנו זכרוננו לברכה, ושנפל עליו אימה ופחד גדול עד מאד, ושדבר עמו הרבה. יכפי הנראה מדבריו, שרבי ישעיה הנ"ל ספר לו כל לבו ושנמשך עליו אז יראה והתעוררות לתשובה מאד, בדרך כל האנשים שנכנסו אצלו, זכרוננו לברכה, כמפרסם שתכף כשנכנס אליו אחד, בא עליו התעוררות גדול לתשובה מאד, ומי שנשאר על עמדו ולא נפרד ממנו, נעשה איש קשר וירא-השם מרבים, כמפרסם. וספר איך שאחר-כך, כשבא לביתו, הבינו קצתם שהיה שם, והיו לו יסורים גדולים, ומחמת זה לא היה יכול לסע יותר, ועכשו הוא יודע בעצמו

ההפרש וההבדל בין אם היה אצלו ובין עכשו, ושעקרו אותו מחיים אמתיים, וגם כל אדם המסתפל על האמת יכול לראות האמת אם עשו לו טובה על-ידי זה שעבבו אותו מלהתקרב לרבנו זכרוננו לברכה או עשו לו רעה שאין דגמתה, מעות אשר לא יוכלו לתקן וכו'. (ימי מוהרנ"ת ח"ב סימן כט).

ו — יז

חייב כל אדם לומר: בשבילי נברא העולם (סנהדרין לו), וכל מה שנעשה בעולם, הכל נעשה בשבילי, ובפרט אנכי, שאמר לי רבנו זכרוננו לברכה בפרוש בעת הנסיעה לאומאן (חיי"מ סי' קפה), שהכל שלנו, כי חייב אדם לומר: בשבילי נברא העולם, כי הלא נוסעים כאן וכו', ואם-כן שתף אותי עמו לענין בששת ימי המעשה. (ימי מוהרנ"ת ח"ב מ).

ו — יח

... לולא שבת רבנו זכרוננו לברכה, הצדקת מרת שרה, יושבת בקרימינטשאק, ואחותה הצדקת מרת חיה, תחיה, ובניהם, שיחיו, שאני מכרח לקבל פניהם ולראות עמיהם ולתן להם פריסת-שלום מאחותם הצדקת מרת אדיל, תחיה, אשר אני מחיב לעבד ולשרת את זרע רבנו זכרוננו לברכה בכל כחי - לולא זאת הייתי שב מדרפי, אף אמרתי: לקרימינטשאק אני מכרח לנסע מחמת הנ"ל. (ימי מוהרנ"ת ח"ב סימן מה).

ו — יט

ספר לי אחד מאנשי-שלומנו, שהיה אצל רבנו זכרוננו לברכה בעת שכבר אחז בדרך נסיעתו הקדושה לנסע לארץ-ישראל, ונמצא אז איש אחד מאנשי-שלומנו, שהיה איש עשיר קצת ומיחס גדול,

ונתאנה מאד לנסע עם רבנו זכרוננו לברכה לארץ-ישראל, והרבה רעים על רבנו זכרוננו לברכה לבקש עבורו, שיקח אותו עמו לארץ-ישראל, ונודע לרבנו זכרוננו לברכה ענין זה. ענה ואמר רבנו זכרוננו לברכה להאיש הנ"ל: אתה חפץ לנסע לארץ-ישראל - מפני מה אין אתה נוסע. השיב האיש הנ"ל: אם תקחו אותי עמכם - אסע עמכם מיד. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר לו: מה טעם יש לך, שאתה רוצה לנסע לארץ-ישראל; בודאי מכרח, שיש לך טעם, כי הלא גם ישמעאלים וערביים נוסעים לארץ-ישראל וכו'. והשיב לו מה שהשיב. והנה איני זוכר ספור הדברים היטב, אבל העקר מה שנצרך לנו מספור זה הוא מה ששמעתי מהאיש הנ"ל, שאחר-כך נודעו רבנו זכרוננו לברכה, והפך פניו מאיש הנ"ל, ודבר אל העולם בהתלהבות גדול. וכל דבריו היו כגחלי-אש, כדרכו. וענה ואמר: כשרוצים באמת לבוא לארץ-ישראל, יאמר 'אם אקח אותו יסע?'; כן רוצים לבוא לארץ-ישראל?! הלא כשרוצים לבוא לארץ-ישראל צריכין לילך רגלי, כי השם יתברך אמר לאברהם: לך-לך מארצך וממולדתך וכו' אל הארץ - לך דיקא, שצריכין לילך רגלי ממש כדי לזכות לבוא לארץ-ישראל. ואמר זאת בהתלהבות גדול מאד. (ימי מוהרנ"ת ח"ב סי' מט).

ו - כ

בכל פעם ופעם שאני זוכה לשמע איזה דבור בעלמא, שיצא מפי רבנו זכרוננו לברכה, מה שלא שמעתי עדיו, יקר בעיני מאד מפז ומפנינים. (ימי מוהרנ"ת ח"ב סי' מט).

ו - כא

ברבנו תמיד בברסלב להתפלל ביום שביעי של פסח בבקר השכם מאד, מעלות השחר ממש, כאשר נוהגין כל זרע הבעל-שם-טוב, זכרוננו לברכה, והנלוים עליהם. (ימי מוהרנ"ת ח"ב סי' עא).

ו - כב

אם לא היו פועלים כל החסידים בנסיעתם לצדיקים אלא מה שיש להם על-כל-פנים אמונה בזה הצדיק שהם מקרבים אליו ובכמה צדיקים - ד"ס, כי אמונת חכמים הוא יסוד האמונה הקדושה, שהוא יסוד כל התורה הקדושה. (ימי מוהרנ"ת ח"ב סי' עח).

ו - כג

אמר מוהרנ"ת ו"ל שבפטירת אדמו"ר ו"ל בלילה האחרונה, חשב כל הלילה הכתוב "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך" (שמות כג, לד), כפי עצמו אז בחדושו בהלכות בשר בחלב הלכה ב', ואחר כך עלה בדעתו שמבאר בכתבי האר"י ו"ל שנה סוד הסתלקות והתעלות גדולי הנשמות וכו'. (ביאור הליקוטים סי' קנה)..

רבינו ז"ל

ו - כד

על המספר בספר שבחי הר"ן (סימן יב) שבעת שהיה רבנו בסטאנבול השתטח על ציונו הקדוש של הצדיק רבי נפתלי כ"ץ וצ"ל וכידוע חשב אחר כך רבנו שישתלק שם וכו'. מספרים, שהיה זה גם מפאת הדבר שבקש ממנו רבי נפתלי שרוצה שיטמן בסמוך אליו.

ו - כה

כידוע לא צנה רבנו במפרש לשואל לאמר לו שיעשה כך וכך בדוקא והגיעו הדברים עד כדי כך שאז מוהר"ן כתב ושאל לרבנו רבי, וכי אתם יכולים להפקיר אדם? "רבי!! איר קענט מפקיר זיין א מענטש"? ענה רבנו ואמר לו אכן כך, אכן כך. טאקי אזוי, טאקי אזוי.

ו - כו

במעשה הידוע שהיה לרבי חייקל עם רבנו בעת תעניותיו עד שבא לידי סכנה וכו' הובא לעיל חלק ב סימן קסד. אמר אחר כך רבנו "כל זה שבאתי על ידי התענית לידי סכנה כזו היה לי מחמת שנתפרסם הדבר בין האנשים על מנהגי לצום כל כך", כי היה צם שבועות שלמים משך זמן רב ולא בא בשום פעם לידי סכנה כזו, וכל זה היה לו מחמת הפרסום שהזיק לו.

שיח שרפי קודש / רבינו ז"ל

טו

ו - כז

כידוע תקף שחזר רבנו ז"ל מארץ ישראל והתישב בזלאטיפאלי נתעוררה עליו ועל אנשי שלומנו מחלקת גדולה, (כמסופר בספר חיי מוהר"ן) ואמר אז רבנו בצחות לאנשי שלומנו הבאתי לכם מתנה (מנסיעתי) את המחלקת "איך האב איך גיברינקט א מתנה = מחלקת.

ו - כח

אשה נגידה אחת באה אל הבעל שם טוב ז"ל בבקשה שישדך עבורה את אחד מהצדיקים שבחבורתו (יש אומרים שהיתה זאת אחותו של הצדיק רבי יצחק מדרהביטש וצ"ל), ושדך לה את תלמידו הצדיק רבי נחמן הורדענקער, והתחתנו, והנה תקף לאחר החתונה הלה רבי נחמן מביתו ולא נודע איה מקומו, באה האשה בבכי אל הבעל שם טוב ז"ל והתאוננה שהנה רק זה עתה התחתנו וכבר נעלם מביתו לזמן ממשך כזה, ואינה יודעת היכן לבקשו, ענה לה הבעל שם טוב ז"ל ואמר לה הנה יש לרבי נחמן זמנים קבועים בשנה שהוא מגיע אלי ואז אראה לדבר עמו על זה, ואמר לה שתבוא אליו גם היא בזמן הסמוך לזה. וכך עשתה וליום המיעד הגיע רבי נחמן וכן זוגתו האשה הנ"ל. שאל אותו הבעל שם טוב ז"ל לפשר העלמותו מביתו. ענה לו רבי נחמן: ראיתי (במקום שראיתי) שתכף שתלד זוגתי בן תהיה מכרחת למות. ועל כן מחמת שהיא עדין רכה בשנים רחמתי עליה ועזבתי את ביתי. ענה לו הבעל שם טוב: "אף על פי כן צריך אתה לשאל ברשותה על דבר זה". ושאל אותה בעלה רבי נחמן על הדבר ואמרה שהיא חפצה בו וימקבלת על עצמה כל מה שאמר אף אם תמות חלילה על ידי זה. ואכן לאחר זמן נפקדה בכך זכר וילדה את רבי שמחה אבי רבנו ז"ל. תקף אחר הולדה שמע רבי נחמן איך שהיא מתפללת ומבקשת מהשם

יתברך שהנה יודעת היא שקצה קרב, אבל מבקשת היא ברחמים ממנו יתברך שלפחות חדש אחד תשאיר בחיים וכדי שתוכל להשתמשע עם בנה. וכן הנה שחדש לאחר לדתה נפטרה לעולמה, ואמר אחר כך רבי נחמן: "בעת שהתפללה ובקשה תפלתה הנזכרת היה למעלה עת רצון גדול שאם הייתה אז מתפללת שתשאיר בחיים הייתה זוכה אף לאריכות ימים.

והנה הילד היתום הזה נלקח לבית הבעל שם טוב ושם גדל תחת השגחתה של מרת אדיל בת הבעל שם טוב, פעם אמר לה הבעל שם טוב על רבי שמחה "הוא ילד נחמד" "ער איז דאך א וואל אינגל" אחר כך כשגדל והחלו לחשב עבורו שדווקא נזכרה בשבח ששבחו אביה חשבה ואמרה לעצמה מדוע אמר לי כן אבי בודאי רצה לרמוז לי שאקח אותו (אני) לחתן, וכך עשתה ונשתדף עם בתה מרת פיגא, ומזווג קדוש זה נולד רבנו הקדוש. (וראה עוד בחלק ב' סימן רסב).

ספור זה היה נוהג רבי לוי יצחק בנדר ז"ל לספר בשביעי של פסח אחר ספורו את ספור הידוע מנסיעת הבעל שם טוב ז"ל לארץ ישראל. (מובא לעיל חלק ב).

ו - כט

אמר פעם רבנו על אחד מהחולקים עליו "הוא עשה לעצמו מצודה ביהדות על ידי נסיעותיו וסבוביו בעירות עבור פדיון שבויים וצדקות והוא רוצה לחקות בנה את שמואל הנביא שהיה סובב בעירות לשפט את ישראל כדכתיב (שמואל ז). "ער האט זיך גימאכט א ניפט אין אידישקייט צו פיינגען נפשות".

ו - ל

כשאמר רבנו תורה י"ט מענין השבועים לשון וכללות תאזינהן שהיא תאות נאוף וכו' אמר אחר כך על מלכות רוסיה, "בעצם לשון

רוסיה מנח פבר פגם הברית" אין לשון רוסיה ליגט פגם הברית".

ו - לא

לענין המבאר בתורה נ"ה במאמר אבא שאול לענין ארץ ישראל "ווצבי לא הגעתי", שמרמוז על ארץ ישראל, שהיא נקראת ארץ הצבי, אמר רבנו ז"ל: "אבל אני כן השגתי את הצבי", כי זכה להיות בארץ ישראל על אף כל המכשולים והנסיונות הקשות, מה שלא זכו בו שאר צדיקים. "אפער איך האב דעם הערש יא גיכאפט". (וראה בחלק ב סימן רעב).

ו - לב

אמר אני יכול להכניס כזה יראה באנשי עד שיפחדו לגשת ולהתקרב לשלחן לאכל. "איך קען אריין ברענגען אזא יראה ביי מיינע לייט אז זיי וועלן מורא האבן צו גהען צום טיש עסן".

ו - לג

כידוע אמר רבנו, "מקשה לילד" - ביז מען קומט צו מיר. מקשה לילד (קשה לידיה) עד שבאים אלי (כמובא בספר חיי מוהר"ן סימן רעח). ואכן היה מפרסם הדבר באומן ואף בין המתנגדים הגדולים, שבכל עת שהיתה איזה מקשה לילד צריכה ישועה, היו באים קרוביה לציון רבנו הקדוש ומבקשים שם לפני ה' בתפלתם והיתה נושעת תפלה ומיד, והיה הדבר לגס מפרסם.

ו - לד

כידוע הפליג פעם רבנו בשבח מעלתו של הצדיק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל ואמר הוא היה משה זמן מסים "חד בדרא". ואמר בזה

שיח שרפי קודש / רבינו ז"ל

הלשון "ער איז גינווען א שטיק צייט א חד בדרא". (וראה בספר חיי מוהר"ן סימן תקנ"ג).

ו — לה

הקפיד רבנו על אלו הבאים לשהות בצלו שלא ישהו אצלו יותר משבוע ימים ואחר שבוע ימים היה מאיץ בם לחזור לביתם.

ו — לו

בהמשך למובא בחלק א' סימן תעא, אמר רבנו אחר פה, "ילד זה היה נשמתו מנשמות הינוקות, והינוקא כשמגלה הסודות בהכרח שישתלק מהעולם".

ו — לז

רבי זלמן חתן רבנו ז"ל נפטר כשנה אחת לאחר נשואיו עם זוגתו מרת חיה ז"ל. ושבק חיים צעיר לימים.

ו — לח

רבי אהרן בנו של הצדיק רבי מרדכי מטשרנוביל זצ"ל לקח לחתן את רבי ישראל נכד רבנו ולבנו הנולד קרא לו אביו בשם גדליה, על שם הסב הצדיק רבי גדליה מליניץ זצ"ל, זה רבי גדליה כשגדל נהג עצמו כמפרסם לרב יחוסו הן מצד רבנו והן מצד שאר הצדיקים. (וכמסופר בחלק ה סימן קסב).

שיח שרפי קודש

מוהרנ"ת ז"ל

ו — לט

היה פעם לפני ראש השנה שהתלהב מוהרנ"ת מאימת יום הדין הקרב ואמר בהדגשה את הכתוב (תהלים צו) 'לפני ה' כי בא, כי בא לשפט הארץ', "הנה הוא בא הנה הוא בא". 'האט קומט ער, האט קומט ער'. ואמרה באימה כזו עד שנפל פחד ואימה נוראה על כל השומעים מיום הדין הקרב ובא.

ו — מ

שאלו פעם את מוהרנ"ת ז"ל הנכון הדבר שאמרתם שעכשיו שיצאו התפלות שלכם בעולם עתידין לתן דין וחשבון כשאין אומרים אותם מדי יום (וכמובא בכוכבי אור אנשי מוהר"ן סימן כד). ענה ואמר "אמיתי ולא אמרתי", דין וחשבון? תן כל אחד על מה שצריך לתן, אולם אז יראה בעצמו שאילו היה אומר את אלו התפלות היה נותן פחות דין וחשבון. "איך האב יא גיזאגט און נישט גיזאזט". דין וחשבון וועט ער געבין אויף וואס ער דארף געבן, אבער דעמאלט וועט ער זעהן אז ווען ער וואלט גיזאגט די תפלות וואלט ער ווינציגער דין וחשבון גיגעבן.

ו — מא

כידוע אמר מוהרנ"ת ז"ל לרבי אהרן ניסן ז"ל "אם תהיה בשמחה לא תהיה רואה פני גיהנם", וספר רבי אהרן קיבל יטשער ז"ל לרבי לוי יצחק ז"ל שהוא הכיר את רבי אהרן ניסן זה שמטבעו היה בעל מרה שחורה, ועל כן ידע מוהרנ"ת ז"ל שעליו התגברות היצר ביותר בענין זה וזה היה נסיונו, ובהתגברותו על מדה זו תעלה עד שלא יהיה רואה פני גיהנם חלילה.

1 - מו

דיוע הנדבר שמוהרנ"ת ז"ל בשנתה אומר בגמ' אמירת הקין
הצוה השנייה במסכת סוט' "בשלישה משקרות" וכי' הנה אוקרם
בהתקדשות ובהתקדבות גדולה מאד.

1 - מג

בדיוע נהיר הנה מוהרנ"ת ז"ל על פי רב לבלי להשתטח על
ציון ובנו ביום ראש חדש. אולם אנשי שלומנו שפדור האחרון היו
הולכים לציון אף ביום ראש חדש. בידעם בעקר טעם הדבר שנהג
כן מהטת הששו מסגי לעו המתנגדים שילעיו עליו שהולך
להשתטח על הקברות ביום שאין אוקרים בו תחנון בו בזמן שאינו
הולך אלא להשתטח על קבר הצדיק הוא ובנו ז"ל. שאינו מעצב.
(וראה י"י מוהרנ"ת ח"ב סימן כה ע"ש) וראה גם המוכא בספר "עלים
לתרופה" שהלך בגלל רבי יודל להשתטח על הציון בראש חדש.

1 - מד

אמר מוהרנ"ת ז"ל אם לא יצטרף החולק המתנגד לתן דין
וחשבון למעלה רק על זה שבטל מאתנו את התעוררות הגדולה
של אמירת ותפלת ספירת העמר בליל הספירה האחרונה
והאקדמות שאוקרים אחריה בשבועות קבר יהיה די לו. כי בעת
שגרשוהו לגמרו לא יכלו אנשי שלומנו להגיע ולשהות אצלו
בשבועות קהרגלם.

1 - מה

אמר מוהרנ"ת ז"ל טוב שירגיל עצמו האדם ברבוי התפלה על
אף שמתפלל בעקר על צדיו הגשמיים. כי בשתאדם עוסק קבר

בתפלה אף על הדברים הגשמיים. מהנה נ"י מלכותו. יצוי נ"י
מפניא תפלות כל ימים גם על דברים הרוחניים.

1 - מו

ענה פעם מוהרנ"ת בשבח ובנו הקדוש ואמר: "בנו הקדוש
אמר שהבין קבר את הכלים לקשיח. שאותם העצות שנתן לנו ובנו
אותם העצות מפני יתן משיח לכל אחד מישראל. אלא שנקשיח
ישמענו בקולו וציתנו לו ולרבונו צדן לא". (וראה בספר י"י מוהר"ן סימן
101).

1 - מז

דיוע הדבר שבעת שהגיע ובא אל מוהרנ"ת ז"ל מקרב חדש
הנה מוהרנ"ת ז"ל מדבר עמו הרבה ומרחיב עמו בדבוריו הקדושים.
ואף מונע עצמו מללכת לישן כדרך חכף בתחלת הלילה עבור זה.
(והנה אומר רבי לוי יצחק ז"ל בזה שנה אינו דרך לכל אחד בקרט
לאנשים קטגי צדק. כי למוהרנ"ת ז"ל הנה בדיוע ברכה מיחדת
מרבנו שחכף שהניח עצמו לישן נרדם חכף על פו הנה יכול למנע
עצמו קצת משנתו כדי להוציא קר מזולל ולקרב את המקרב החדש
סבא להתקרב. מה שאין פו אנשים קטנים במעלה יכול הנקנה פו
למנע אותנו מסדר הקימה לגמרי. ואין נכון לבטלו כי קבר אמרו
רו"ל "חייך קודמים" (ב"מ סו). ומה אם לדברים הגשמיים אמרו פו.
כל שפן וכל שפן לדברים הרוחניים. ועל פו צריך כל אחד לשפט
היטב דרכו איך להתנהג בזה).

1 - מח

אמרו אנשי שלומנו בשבח בני מוהרנ"ת ז"ל שכל אחד מבניו
ירש ממנו מעלה המיוחדת שבו. ופרטו ואמרו. רבי שקנא ירש ממנו

את מדת הלמדניות שהיה למדן מפלג, רבי יצחק את מדת הנזריות, רבי דוד צבי את מדת התקמה והפקחות, רבי נחמן את ה'עבודה' על שהיה עובד ה' מפלג במעלה מאד. רבי יוסף יונה את מדת התמימות.

ד - מט

היה איזה זמן שהתקבצו כמה מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל והיו לומדים ועוסקים בעבודת ה' עמו יחד, והיה להם שעורים קבועים בכמה מיני למוד ובתוכם גם למוד המשניות, והיו להם אף ענשי קנס בממון על אי קיום ההתחייבות והקשר.

ד - נ

נכדי מוהרנ"ת היו מספרים בשמו שהיה אומר בצחות "אכן עולם אחד גדול יש והכל מחבר וקשור זה לזה. אולם בתוכו נמצאים הרבה עולמות כל אחד וספור עמלו בזה העולם. "א וועלט מיט אסאך וועלטאלאך". *

ד - נא

פעם כשהיה ר' יצחק אצל אביו מוהרנ"ת ז"ל שמע את אביו מלהיב בדבורו בגדל מעלת התפלה וההתבודדות איך שצריך לבקש מהשם יתברך על כל דבר ודבר, עד שלא יעשה שום פעולה ושום דבר בלא תפלה ובקשה מהשם יתברך שייסיעהו בדבר בקשתו, נענה רבי יצחק ואמר: "אבא, האם גם על ענין ידידותי עם רבי מרדכי וסדר הנהגתי עמו אני צריך לבקש מהשם יתברך? כי היו אותהבים בנפש ממש ועד כדי כף שלא היה קונה ר' יצחק לעצמו שום דבר אם לא קנה כמו כן לר' מרדכי. ומשום כן לא היה לר' יצחק מעיל פרוה חרפי טוב הנקרא 'פיטער', כי לא היה לו כדי ספוק עבור שני

מעילים כאלו, ועביר עצמו לכד לא קנה וכל זה לרוב אהבת החברים שהיה ביניהם ונוהג היה כף עמו ככר משוף זמן רב. ולא ראה לכאורה מקום לתפלה זו. ענה מוהרנ"ת ואמר לו: אם מתפלל אתה על הדבר להשם יתברך הרי מקנא אני כף ואם לאו לא, "טאמער בעטסטו גאט אויף דעם בין איך דיר מקנא טאמער נישט, גיין". והיה הדבר לפלא בעיני רבי יצחק תשובת אביו מוהרנ"ת, כי נדמה היה לו שהגיע לתכלית אהבת החבר עם רבי מרדכי ולא מצא מקום להבין דברי אביו. והנה לא עברו ימים רבים ונפרדו בדעתם זה מזה לאיזה תקופה של זמן. והיה הדבר לפלא בעיני רבי יצחק עד שפענה ואמר: אני לעולם לא הייתי נחלק בדעתי עם רבי מרדכי, אלא אף ורק כדי שאראה שאכן אבי היה צודק. "איך וואלט זיך מיט רבי מרדכי קיין מאל נישט צוקריגט, נאר כדי איך זאל זעהן אז דער טאטע איז גיווען גירעכט".

ד - נב

את רבי מרדכי הנ"ל היו מכנים אנשי שלומינו בשם "רבי מרדכי לא יכרע ולא ישתנה", משום מעשה ידוע, שפעם תפסוהו כמה מהמתנגדים והכריחוהו שיקלל בפיו את מוהרנ"ת בעמדו באמצע השוק בפני כל, והוא שחק עליהם בנגנו לעצמו בטעמי המקרא 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתנה'.

שיח שרפי קודש

תלמידי רבינו ז"ל

תלמידי מוהרנ"ת ז"ל

העמוד השני של הספר

העמוד השני של הספר
הוא מלא בכתב יד
הנראה כמקור
המקורי של הטקסט
השניתן לעמוד השני
בספר זה. הנייר
הוא צהוב מעט
בגלל הגיל, והכתב
הוא שחור כהה.
במרכז העמוד
יש קו אנכי דק
המפריד בין שתי
החצות של הטקסט.
במקומות מסוימים
יש סימנים קטנים
בצדדים, כנראה
הם סימנים של
מחבר או עורך.

העמוד השלישי של הספר
הוא מלא בכתב יד
הנראה כמקור
המקורי של הטקסט
השניתן לעמוד השלישי
בספר זה. הנייר
הוא צהוב מעט
בגלל הגיל, והכתב
הוא שחור כהה.
במרכז העמוד
יש קו אנכי דק
המפריד בין שתי
החצות של הטקסט.
במקומות מסוימים
יש סימנים קטנים
בצדדים, כנראה
הם סימנים של
מחבר או עורך.

ו - נג

רבי נפתלי תלמיד רבנו ז"ל עבר לדור באומן אחר ההסתלקות של רבנו, ונשאר לדור שם כל ימיו. ושם מנוחתו כבוד בבית החיים החדש שבאומן.

ו - נד

בתחלת התקרבותו של הרב המגיד מטראויצע אל רבנו ז"ל, שהתקרב אליו עוד קדם נסיעתו לארץ ישראל שהיה אז בגיל למעלה משבעים שנה והיה צדיק מפרסם מאד, והיתה לו גם משרת מגידות על שמונים כפרים ועירות, ורבנו היה אז צעיר לימים, כבן עשרים וכמה שנים בלבד, התגברה עליו מחמת כן התנגדות ומניעות על הדבר באמרם: ראו נא זקן מפלג וחקם כמוהו מתקרב לאברהם צעיר לימים שעדין לא יצא טבעו בעולם. וכשבא אל רבנו והשיח את אשר בלבבו על הדבר, בין דבריו ענה ואמר לרבנו "אתם מסתירים עצמכם מכל העולם וממני בודאי, יורים בי ופוצעים אותי, אבל שינקב כל גופי ביריות, מהאמת לא אסג". "איר בהאלט זיך פון די גאנצע וועלט און פון מיר א ודאי איר וועט זיך פאר מיר נישט פאהאלטן, מען שיסט מיר און מען ראניט מיר, צו שאסן זאל איך ווערן פון דעם אמת וועל איך נישט אוועק גיין. ואז קרא לו "רבי".

ו — נה

היו מספרים בשכחו של רנ"ט ז"ל, שעל אף היותו קדוש ומפושע ועובד ה' מפלג היה דואג להכין בפשיטותו הגדולה ולעשות כבושים ("איינגימאכטץ" בלע"ז) כמלפפונות וכדומה עבור האורחים המזדמנים, בעוד שהוא עצמו לא היה נהנה מהם.

ו — נו

רבי נחמן מטולטשין ז"ל חבר נגון על הזמר "ברוך אל עליון", שבזמירות שבת, ידוע להבקיאים. הנגון המושך כיום אצל רב אנשי שלומנו הוא נגון שהיה ידוע בעולם. והעתיקהו אנשי שלומנו ז"ל.

ו — נז

ספר רבי אליהו חיים רוזין ז"ל ששמע לספר על רבי נחמן מטולטשין ז"ל שהיה ממתין ואינו אץ למהר באכילתו במוצאי יום כפור על אף גדל יגיעתו ועבודתו הגדולה כשליח עבור לפני המתפללים, וכששאלה אותו בתו על כך, ענה לה: בעת שכבר נגמר העום יש זמן, כאומר שאחר שכבר מתרים באכילה אפשר וצריך להמתין לבלי להיות להוט אחר אכילה שלא נפשל בתאות אכילה חלילה. וכמאמר רבנו ז"ל שאמר (לעיל ח"ב סימן פב) שעקר מעלת התענית הוא תלוי באיזה אופן מסימין וגומרים אותה.

ו — נח

אמר פעם הרב מטשערין ז"ל, ההבדל שראו אצל אנשי שלומנו בין ההתעוררות שבראש השנה לבין ההתעוררות שבאמירת ספירת העמר, היה בזאת, שבראש השנה היתה ההתעוררות באיתכפאי, ובספירת העמר באיתגליא. *

ו — נט

לרבי מאיר טעפליקער תלמיד מוהרנ"ת ז"ל היה תלמיד שהיה דר בכפר רחוק, והנה היה אנשי שלומנו שבטעפליק נזהגים להתאסף ביום הפורים בבית רבי מאיר שהיה נזהג להכין את הסעודה תכף אחר חצות היום, כשהוא מגיף את תריסי הבית ומדליק גרות פנהוג וכדי להגביר היטב השמחה. והנה בעת הרקודים שרקדו שם אנשי שלומנו הבחין רבי מאיר שהכפרי הזה שגם הוא בא לשהות אצלו ביום הפורים אינו רוקד ושמח כשאר אנשי שלומנו, עד שנגש אליו רבי מאיר ושאלו לפשר הדבר. ענה לו היהודי הנ"ל: אתם אין לכם סבה מיחדת שלא לשמח, אבל אני שיש לי כמה בנות שכגרו ואין לי במה להשיאם ולתת עבורם נדן פנהוג, בפרט בתי 'צביה' הבוגרת מכלם ואיך אשמח? אמר לו רבי מאיר בתמיהה: וכי אם פן לא מצאת לה עצה אחרת לצאת מסבך צרותיך אלא בזאת שתהיה במרה שחורה? ותפסו וחבקו ואמר לו חזר והגיד. "אם כל כך רע אזי פונים וצועקים עוד ועוד אל השם יתברך — "צרות לבכי הרחיבו ממצוקותי הוציאני". וכך הכניסו במעגל הרוקדים המבסמים. והתחיל הכפרי הנ"ל לצעק ולשאג בקולי קולות עמו יחד "צרות לבכי הרחיבו ממצוקותי הוציאני". כשרבי מאיר מעודדו בכל פעם "ואם אכן כל כך רע אזי צועקים צרות לבכי וכו'". והנה אחר כמה ימים לאחר הפורים עבר אחד מאנשי שלומנו בנסיעתו דרך הכפר של הכפרי הנ"ל והיה מרחק לשבות שם, וכששעה שם ביום השבת נתודע מבתו הצנועה, ואמר לו "ראה נא יש לי בחור בגיל בתך אולי נעשה שדוף. ענה לו הכפרי הנ"ל: ראה לדבר זה מרחק אני לשאל את פי רבי, שאלו זה מאנשי שלומנו מי הוא רבך. ענה ואמר לו: הוא רבי מאיר טעפליקער ז"ל. ענה ואמר לו האורח, רבי מאיר הלא הוא ידיד נפשי ומפירני היטב, וכודאי יסכים לשדוף זה וכן הנה והשתדכו ביניהם, וראה בחוש שזכות הפורים היא שעמדה לו.

ו - ס

פעם באמצע תפלת ראש השנה באה אשה אלמנה אחת לקלוזי שבאומן והחלה לצעק ולזעק בתרעמת לפני אנשי שלומנו על אחד מאנשי שלומנו החשובים שהיתה לה שום תביעת ממון עליו, והיה הדבר לבזיון גדול, לו ולכלל אנשי שלומנו, ולקח זמן עד שהרגיעוה ונתמוה, בהבטיחם לה שיסדר הדבר. והיו אנשי שלומנו מרחיבים דבורם בזה מאד ואמרו: בלי להפגס לברור הדבר לדעת הצדק עם מי. עצם הדבר של ופוח בממון עם הזולת כבר מורה הדבר לחסרון לשני הצדדים, שאינם יכולים להגיע לעמק השווה בדבר שבממון המקטרג בראש כלם, כמו שאמרו רז"ל (ילקוט שמעוני ויקרא כה סימן תוס). כי היה להם להסדיר הדבר בדין תורה כראוי.

ו - סא

רבי יצחק אייזיק יוסף ז"ל תלמיד מוהרנ"ת היה פידוע סופר גדול וירא שמים מפלג, עד כדי כך שכשהיה מגיע בכתיבתו לשם ה', היה מקדש את ה' והיה אומר בדחילו ורחימו כזו עד שנפל פחד ויראה גדולה על כל מי שהיה שומעה עד להבהיל.

ו - סב

רבי גדליה וועלוול בן רבי מנשה ז"ל חתנו של רבי נחמן מטולטשין היה גר בעיר אומן התדשה והיה עוד מהתלמידים ה'קרים שאחר דור מוהרנ"ת ז"ל. רבי לוי יצחק עוד זכה והכירו.

ו - סג

כשבקר רבי לוי יצחק ז"ל את רבי דוד צבי בן רבי יצחק ז"ל כשבקר היה חולה ושוכב על ערש דני, כשנכנס שאל רבי דוד צבי מי נכנס. ואמר לו רבי לוי יצחק ז"ל 'יהודי מאומן, התרגש מאד

ו - סד

רבי מיכל בן רבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל היה טורח פידוע מאד עבור כל אורת שהזדמן עד כדי כך שהיה מכין במיוחד עבורו חלות גדולות מיוחדות וכל זה כדי שלא יתביש האורח מלאכל כחפצו ולא יתביש שפא לרב אכילתו תהיה נפרת אכילתו.

ו - סה

פעם כשנחלה רבי מיכל ז"ל הביאו לו בני ביתו רופא שיבדקהו, וקדם לכן נענה הוא ואמר לרופא "מה שתאמר לי לא לאכל ולא לעשות זאת אשמע בקולך, אבל מה שתיעץ לי פן לאכל לא אשמע בקולך". והנה הרופא שבדקו לא נתן לו אחר בדיקתו שום סכוי להשאר בחיים, אולם הוא הכריא לגמרי וחי אחר כך כמה שנים טובות.

* * *

שיח שרפי קודש

ראבר"נ ז"ל

(ר' אברהם ב"ר נחמן מטולטשין ז"ל)

ו - סו

ספר ראבר"נ ז"ל במעלת אביו רבי נחמן ז"ל שאף שהיה קולו מטבעו קול צרוד אף על פי כן כשנעמד בתפלה היה שואג בקולי קולות עד שאין ביכלת לתארו.

ו - סז

כששאל פעם רבי גדליה בערגר ז"ל את רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל על ענין נסיעותיו מאומן לארץ ישראל ומארץ ישראל לאומן מדי שנה. ענה לו בצחות על פי לשון הגמרא באגדת רבה בר בר חנה (והמוכא בתורה י"ב ח"א) "ושוור מהאי להאי", מה אעשה לנפשי שכשאני שוהה באומן מתגעגעת נפשי לארץ ישראל, וכשאני שוהה בארץ ישראל מתגעגעת נפשי בכלות הנפש לאומן ואין ביכלתי לקרר אותה אם לא בנסיעתי.

ו - סח

אמר פעם ראבר"נ ז"ל על אחד מהפילוסופים הגדולים שזכה לשני שלחנות ומשום כן נהו אחריו רבים מעמנו בית ישראל לעסק בפילוסופיה כמותו "הוא היה המדליה של היצר הרע". כמו כן אמר פעם על שום חמרא אחת. "תקנה זו לא נתקנה עם טבילת מקנה קדם".

ו - סט

היה אומר בצחות בפרוש הכתוב "תתן להם ילקוטון תפתח ידך לשבעון טוב" (תהלים קד) שהנה הקדוש ברוך הוא מסבב כל הסבות לתן לאדם פרנסה אבל האדם חושב שהוא הוא אשר סבב פרנסתו וישועתו וזהו שאמר הכתוב "תתן להם", הינו הקדוש ברוך הוא הוא הנותן לאדם כח לעשות חיל בפרנסתו, וזה "ילקוטון". אולם האדם

חושב שהוא הוא המלקט והמצליח בפרנסתו, אולם אף על פי כן הקדוש ברוך הוא רחמן ואף שחושב ומתרחק בן האדם ממשיך הקדוש ברוך הוא לתן לו שפע פרנסתו וזהו — 'תפתח ידך' — אף על פי כן — כדי שישבעון טוב אף שחושבים שהם וטרחתם גרמו לפרנסתם (רא"ח רחין ז"ל בשמו).

ו — ע

בהפליגו בגדלתו ושכחו של רבנו ז"ל אמר בין דבריו לענין שנות ימי חיי הקצרות: חדוש הוא רבנו שזכה "להאריך ימים" כל כך, פי נשמה קדושה כזו כמו שהיתה לו לרבנו ז"ל הוא מגדולי נשמות הינוקות שאין ביכלתם להאריך ימים ושעל כן נקראים "ינוקא". על שנסתלקים בקטנותם ממש. כידוע היו כל שנותיו של רבנו הקדוש כשלשים ושמונה וחצי שנים בלבד.

ו — עא

היה אומר ראבר"נ ז"ל על פי הידוע שכתב 'מי' קאי על מדת הבינה, שזה המרמז בכתוב (משלי לא) "אשת חיל 'מי' ימצא", הינו שזאת האשת חיל שהיא השכינה הקדושה, אין מי שיכול למצא אותה, אלא רק הבחינה הגבוהה של בחינת בינה, ואף שהיא נעלמה כל כך עד שרחוק מפנינים מכרה, אבל על ידי העקשנות לבסוף ימצאנה וכמספר במעשה הראשון שבספורי מעשיות במעשה מאבדת בת מלך, עין שם.

ו — עב

דרכו של רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל בזקנותו בעת שהיה כבר כבר ראיה שכשהיה יושב בבית הפנסת ממתין לתפלה וכדומה היה יושב כשראשו נתון בין שני ידיו ומתפלל ולומד לעצמו, וכשהרים

ראשו והבחין אחד עומד אצלו, היה מדבר עמו, ואם לאו היה ממשיך לעסק בעבודת תפלתו ודבקותו, וכל מי שלא היה בישן והיה עז יותר היה מקבל ושומע ממנו יותר, והיה גאון כזה שידע לדבר עם כל אחד ואחד השיף לו ולפי הבנתו.

ו — עג

ראבר"נ ז"ל היה מתאכסן מדי פעם אצל רבי מאיר אנשין ז"ל, והיה פעם ששהה בביתו משך זמן של חצי שנה, והיתה מרת פרומא מדגישה ומספרת בשבח מברכותיו ובברכות הנהנין, איך שהיה אומר כל ברכה וברכה במתינות ובסגירות עינים לרב עמק מחשבותיו הקדושות והטהורות.

ו — עד

אמר פעם לרבי מאיר אנשין ז"ל: דע לך שכל מה שאתה שומע ממני ספור דברים או שום שיחה הוא אמת צרופה ומזקקת. 'לויטער אמת'.

ו — עה

היה אומר ראבר"נ ז"ל. מתמצית היוצא מכמה עבודות שהיה אצל רבנו ז"ל, נמצינו למדים שכמו שהאדם הגדול במעלה מוציא רצונו מכח אל הפעל וזוכה למה שזוכה בכח ידיעתו הגדולה, כמו כן האדם הפשוט והקטן במעלה מצליח אף הוא כמו כן בכח תמימותו ואמונתו הפשוטה.

ו — עו

ראבר"נ ז"ל הוא אשר שלב בתפלת טל את הנגון הידוע שחברו רבי סענדער טרהויצער ז"ל, ומני אז נתקבל בקרב אנשי שלומנו. (וראה עוד בחלק ד סימן רעח).

שיח שרפי קודש

אנשי שלומינו

נאין מוקדם ומאוחר

ו - עז

התנוכחו פעם הלומדים ביניהם באיזה בית פגשתי שבטולטשין ובאמצע וכוונתם נכנס לשם רבי שכנא (אביו של רבי נשקע מטולטשין בן רבי יצחק בן מוהרנ"ת). ואמרו הלומדים הנה רבי שכנא ה'למדן' הוא אשר יישב לנו ההדורים להבין הדבר היטב, ושאלוהו וענה להם פראוי, אולם תכף אחר כך יצא מבית המדרש, בהדגישו לאחד ששאלו אחר כך לדבר, שלא יכול היה להשאיר שם מחשש שמא יפגשו בו הרהורי התנשאות חס ושלום.

ו - עח

לפני שהציעו לרבי לוי יצחק את השדוף עם בתו של רבי אהרן מקיבליטש ו"ל הציעו לו לרבי אהרן את בנו של יהודי עשיר וחשוב מאד שרבי לוי יצחק הפירו היטב, כששמעו משדוף זה בני משפחתו צהלו ושמחו ואמרו לבני ביתו: מעתה כבר לא תדעו מחסור, כי היה איש בעל אחרות ושדות וכרמים וכו', ובנו שהיה נוסע למסחר אביו הגיע גם לקיבליטש, ושם התודע מבנותיו הצדקניות, אולם רבי אהרן לא אבה בזה בשום אופן וכששאלה אותו בתו: אבא, מדוע אינך מסכים לשדוף זה? ענה לה: "בדמעותי שבכיתי לה' בתפלותי לא לזה התכונתי. מיט מיינע טרערן וואס איך האב גיוויינט צו השם יתברך האב איך נישט גימיינט דעם בָּחור".

ו - עט

מתיקות קול רנתו של רבי אהרן מקיבליטש היה לשם דבר בעירו, עד כדי כך שלא פעם היו נערים שכניו עומדים בכונה מאחורי חלונות ביתו בכונה לשמע ולהתענג מנעם זמירות השבת והחג וכדומה שהיה מנעים בקולו.

אחיו של רבי אהרן מקיבליטש בשם רבי אברהם שווארץ ז"ל
היה נתון בעיר טשערין קדם בואו של רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל
ידור שם, מחמת שלא רצה רבי אברהם לדור בקרסלב כי היה דר
שם אחיו ושניהם התפרנסו ממלאכת הסופרות. ועל כן עזב את העיר
קרסלב ובא לדור בטשערין, עם הגיעו קבל חכף את משרת החזנות
עיר. לרבי אברהם שווארץ הנ"ל היו כמה בנים שהיו יראים
שלמים. רבי לוי יצחק עצמו כבר לא הפירו כי נפטר צעיר לימים.

כידוע היה רבי חיים קיבליטשער וחברו רבי אהרן ידידים בנפש
אחים ממש, הם התארגנו פעם יחדיו והלכו מעירה לעירה לאסף
סף לנסיעתם לארץ ישראל, והכינו את כל הדרוש, אולם כשהגיעו
אודיסה ובקרום בדיקות אחרונות לא מצאו שומרי הגבול את רבי
אהרן פשר לנסע מפני גופו החלוש ונסע רבי חיים לבדו וזכה להיות
ארץ ישראל.

לרבי יצחק מבאברניץ ז"ל בנו של רבי נתן בן רבי נחמן בר
והרנ"ת ז"ל היו שלשה בנים אחד בשם רבי נחמן שעלה לארץ
שראל, ולרבי נחמן שני בנים רבי ישעיה הי"ו ורבי שמואל. ועוד
ח בשם רבי נתן שהיה עובד ה' גדול והיה מקפיד מאד על קימת
צות כנאה לנכד מהרנ"ת ז"ל, ובכריחתו באמצע המלחמה לעיר
חאצקאלה שבאזור קווקז מת לו בנו הקטן מיסורי הדרך. והוא
צמו גם נהרג אחר כך בהיותו אברך צעיר כבן שלשים בלבד. האח
שלישי הוא רבי יעקב שמת בהיותו בחור ממכת חשמל שנפל עליו
לחשמל ברחוב והרגו. (וכמספר בחלק ד סימן תנג).

הם שלשתם היו אברכים יקרים מפלגים במעלה מאד. רבי יצחק
אביהם היה נוהג לצאת עמהם בשבת אחר האכילה להתבודדות
מחוץ לעיר כי באמצע ימות השבוע, היה קשה להם להצטרף יחדיו.
והיה הדבר מרגש מאד לראותם ביציאתם ובביאתם.

רבי נחמן בן רבי יצחק באברניצער ז"ל היה מתפרנס מחנותו
הקטנה והיה משתדל להתבודד מדי יום ביומו חוץ לשוב, וספר רבי
חיים בנימין בראד ז"ל איך שפעם פגשו בהתבודדותו שוכב בפשוט
גדים ורגלים על הארץ וצועק בקולי קולות שישמרוהו ה' ויצילהו
"מכל רע" ומכל מכשול המזדמן חס ושלום.

אמרו על רבי נתן בן רבי יצחק באברניצער ז"ל, שדומה הוא
בפניו למהרנ"ת ז"ל סבו, הוא היה אברך מפלג במעלה מאד והיה
לו לב חם כזה להשם יתברך שהיה יכול לעמד בתפלה אצל ציון
רבנו ז"ל בערב ראש השנה ברציפות מהבקר אחר התפלה עד עת
הליכתו למקנה סמוך לתפלת המנחה של ערב ראש השנה, והיני
שעמד כך כעשר שעות רצופות ומתפלל בקולי קולות, תפלות,
תהלים ועוד, וכשהיה מספר זאת רבי לוי יצחק ז"ל היה אומר
כמתגעגע, מאין לוקחים פיוס לכבות עם רגשות כאלו.

רבי נחמן נעמירובער ז"ל היה מתפלל כשליח צבור באומן גם
ביום כפור והיה נוהג ללכת בערב יום כפור קדם תפלת כל נדרי
לציון רבנו, ז"ל והיה מתפלל שם בהשתפכות נפש כזו עד שאמרו
אנשי שלומנו "ראוי לבוא אף מקצה העולם לראות את פרדתו של
רבי נחמן מרבנו קדם הליכתו להתפלל ביום הדין הקדוש והנורא".

לרבי נחמן נעמירובער ו"ל היו שני בנים ושתי בנות. בן אחד היה דר באודיסה והשני בטולטשין. בנו, זה שדר באודיסה היה צדיק 'עבר איזה נתיח ובקש ממנו אביו שימתין לו ולא יעשה את הנתיח 'פני בואו, ולא שמע לקולו ועשה את הנתיח, הנתיח לא הצליח נפטר. וספר רבי לוי יצחק ו"ל שאחר כך בראש השנה בעת תפלתו: תתן כשהתחיל את התבות "צדיק ה' בכל דרכיו", אמרה בבכיות אלו ובהתרגשות כזו עד שגרם לכל הצבור לבכיות נוראות התעוררות עצומה.

ספר רבי נחמן המכנה רבי נשקע טולטשינער ו"ל שבעת שהיה אחד מאנשי שלומנו בן שהגיע למצוות היה דודו רבי מיכלע בן י"ב יצחק ו"ל מעוררו ומלהיבו לקראת הנחת התפלין, והיה אומר: ה"ה זהיר בקדשת התפלין לא לדבר בהם כי אם רק דבורי תורה תפלה ואם תזרה בך, מברך אני אותך שתזכה לאריכות ימים ושנים ליראת שמים. רבי נחמן עצמו היה משום בן זהיר מאד בקדשת התפלין ולא היה מדבר עמהם שום שיחה בטלה, וכשהיה נצרך לדבר איזה דבור של חל היה מוריד מקדם התפלין.

אמרו אנשי שלומנו בשבחו של רבי נשקע מטולטשין שהיו ותפעלים ממנו כל כך "הנה גדל בדורנו אדם צדיק מורם מעם כמוהרנ"ת דודו", כי היה אדם מיוחד מלא מסירות נפש, ומלא חן חסד להפליא, הוא עצמו היה אדם עני מרוד. פעם כשהתאכסן בית רבי לוי יצחק לקח לו רבי לוי יצחק ו"ל את נעליו המטלאות עת שנתו ומסרו לסנדלר שיתקנם, וכשקם והבחין בדבר אמר

בצחות 'אוי גנבו לי כאן את הנעלים' פי קבלו נעליו צורה חדשה. כשהשתחרר רבי לוי יצחק ו"ל מבית הסהר ופגשו אמר לו: אאמן לי שלא הפסקתי להתפלל עליך ולבכות לה' על שחרורך ללא הרף.

ספר רבי אליהו חיים רוזין ו"ל שפעם באחת השנים הקשות לא היה בנמצא באומן לקראת החג ארבעת המינים, והוא השתדל עבור זה עד שאחר רב השתדלות הביא מהם ביום האחרון של החג, ונכנס אל רבי אייזיק אייזינשטיין ו"ל לזכותו במצוה זו, ותכף שנכנס אליו תפסם וחקקם וברך עליהם בכל לבו, ולא נרצע עד שחפץ בשתי ידיו מלא חפניו במטבעות מתוך שק מעותיו. ושפכם לתוך כליו במתנה עבור טרחתו, מבלי משים כמה נותן לו.

נהוג היה באומן להעביר את הנפטר דרך כל בתי הכנסיות שבעיר ולומר בהם עבורו קדיש, ו"אל מלא רחמים". ושם היו גם מחלקים בני הנפטר צדקות ונדריים לגבאים לעלוי נשמתו, ומחמת שהיו המתנגדים נוהגים להעביר הנפטרים דרך כל בתי הכנסיות מלבד דרך בית הכנסת של אנשי שלומנו, על פן צוה הגביר רבי אייזיק אייזינשטיין ו"ל, שלאחר פטירתו לא יעבירוהו דרך שום בית הכנסת שבעיר כנהוג מלבד בית הכנסת של אנשי שלומנו. ובפטירתו המתינו להעבירתו כל גבאי בתי הכנסת שבעיר, כי המתינו למתן נכדו שיקבלו מבניו האבלים וכיאות לעשיר נכדו כמוהו, אולם כצויו הנ"ל קימו דבריו ולא העבירוהו רק דרך בית הכנסת שלנו.

רבי לייבל צערטנער ו"ל היה לומד פעמים רבות פחברותא עם רבי מתתיהו כהן ו"ל וספר בהיו עלות מגדל היראת שמים שלו

וביותר הפליג בלמוד התורה לשמה שראה אצלו עד שהיה מרחיב בשבחו זה למאד.

ו - צב

רבי מתתיהו פתן הי"ד לא היה הולך להתבודד ביצר וכל תפלותיו והתבודדותו היה עורך בציון ובנו ו"ל, וכן רבי שמואל הורביץ זצ"ל בשהותו באומן נהג פן בטוענו, 'שדות יש לי גם בארץ ישראל', וכל זמן שאני באומן רצוני להשתטח בציון מה שיותר. (וראה עוד בחלק ד סימן תקיד. תקטז).

ו - צג

רבי אלטער טעפליקער ז"ל היה מתפלל כחזן בראש השנה מתחלת התפלה עד 'המלך' והיה צועק כל תבה ותבה בשאגות גדולות ובמתיקות נפלאה. לתפלת יוצר היה נגש רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל ורבי אלטער נשאר עומד בהבימה מתפלל בהברה ברורה והיה ממתין רבי אברהם בתפלתו בכל חלק מהתפלה עד שסיים רבי אלטער תפלתו ואז התחיל תפלתו אחריו כשליח צבור.

ו - צד

כשהקניט פעם חנוני אחד לרבי יצחק ברייטער הי"ד, באמרו לו הרי כתיב 'ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם' (תהלים לז), ואיך לא נתקיים בך כתוב זה כי הנה פטרו אותך מהעבודה ואין לך ממה להתקיים. ענה לו רבי יצחק בצחות ראה נא ידידי, הרי למעשה יושב אנכי בבית המדרש כל היום ועוסק בתורה ואיך שהוא מתקיים אני עם קשי מצבי ואיני נעזב כי לא ראיתי מבקש לחם, אולם בראותי אותך מבקש ומפציר בעוברים ושבים הלוח והפצר שיקנו אצלק לחמים וצועק הנה כל הזמן לחם, לחם. קשה לי עליך

קשיתך ביותר, והרי כתיב ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. והרי לאמת אתה מבקש לחם, לחם ולא אני.

ו - צה

רבי מרדכי שוחט הי"ד מבקרסלב נרצח בשנת תרע"ט כשנכנס לביתו אחד מהפורעים שהיה בחור צעיר כבן 15 שנה, והוא בהמולה שהיתה התחבא תחת המטה ודקרו השייגיץ ופצעו בצעקו לעברו, "קומניסט, הי לך המגיע לך". אחר כך העבירוהו ביחד עם כל ההרוגים והפצועים לבית החולים שבציר, לידו שכב אחד מאנשי שלומנו ששם משפחתו היה בוץ, ושאלו בכאב, 'רבי מרדכי מה נשמע אהך' וענה לו "הכל בחסד גדול", "מיט גרויס חסד", ולאחר שעה שבק חיים.

ו - צו

רבי מרדכי באבריניצער ז"ל המכנה 'מאטיל' הוא היה אדם בעל לב חם וטוב כזה, עד שכשהיו היהודים תושבי העיר באבריניץ רוצים לתת דגמא לטוב לב היו אומרים 'לב טוב כרבי מרדכי', כי מעולם לא ראוהו כוועס חלילה שום פעם וקפידא.

ו - צז

רבי נחמן אביו של רבי אייזיק קראסינשטיין ז"ל היה איש אמיד והיו נוהגים להתאסף בביתו שבקרסלב מדי מוצאי שבת לסעודת מלוה מלכה ולזמירות ולהתועד יחד אולם הקפידו לא להאריך בדבר כי היו זהירים מאד בקימת חצות.

ו - צח

רבי ישעיה משה ז"ל חתנו של רבי נתן בן רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל אסרוהו הקומוניסטים כדרךם, בבית הסהר, וכעת

שיח שרפי קודש / אנשי שלומינו

שהעבירוהו מבית סהר אחד למשנהו, רצה לומר ולרמוז לאחד מהעומדים בחוץ שימסר משהו לבני משפחתו, וכשהבחין בזה החיל השומר עליו נתן לו בקת רובהו מכה בראש ונפל מתעלף ואחר זמן מה נפטר, הי"ד.

ו - צט

רבי אברהם מילר ז"ל מברדיטשוב היה בעל מנגן ובעל קול נאה והיה עוזר לרבי אברהם שטרנהרץ ז"ל בתפלתו, הוא היה ירא ה' באמת ואיש שמח מאד. והרבה מנגוני אנשי שלומנו שהיו מושרים באומן הוא שלמדם. לפרנסתו היה מנקה ארבות "קומין קערער" והיה מפליא לראות איך משלבים בו שני נוהגים שונים ומרחקים כאלו. וכל זה לגדל פשיטתו וענותנותו ודבקותו הגדולה באנשי שלומנו.

ו - ק

רבי ניסן שהיה שצן במקצועו ברח מהשלטונות והתחבא באומן בין אנשי שלומנו, והוא בברחו מצא און קשבת לכל צרותיו את רבי לוי יצחק ז"ל שהיה מחוקו ומעודדו על פי דברי תורותיו של רבנו. והנה השלטונות ידעו שהוא מתחבא בין אנשי שלומנו והיו אומרים לאנשי שלומנו: שצן זה אינו מאנשיכם חסידי ברסלב האמתיים ואנו דורשים מכם שאתם בעצמכם תביאוהו ותסגירוהו אלינו. אולם אנשי שלומנו דאגו להעלימו בכל פעם, ואכן התקרב לדרך רבנו פנכוון. ולא פעם ראוהו בוכה בתפלתו בדמעות שליש, בפרט בעת השמטחותו על ציון רבנו הקדוש. אמןם זוגתו לא תפצה ללכת בדרך החדשה בפרט לשבקש ודרש ממנה לכסות את ראשה בדרך הנשים הצנועות והגיעו הדברים לידי כך שהפצירה ושהדלה את אחיה הבריונים החלונים לעזרתה, בהאשימה את רבי לוי יצחק ז"ל שהוא

שיח שרפי קודש / אנשי שלומינו

נא

אשר משפיע על בעלה לשנות דרך חייו. ופעם בשבת אחר התפלה הודיעו לו כמה מאנשי שלומנו שיזהר לבלי לצאת מבית המדרש שבטעפליק היות שאחיה ממתנינים לו בחוץ כדי להכות בו מכות מפלאות. אולם רבי לוי יצחק אור עז ויצא אליהם, ובחן דבוריו הרגיעם וצגן את כעסם עד שלבסוף נהפכו לידידיו והתקרבו אף הם לדרך רבנו ואחד מהם אף נתמנה אחר כך לשמש בית הכנסת שבטעפליק.

ו - קא

רבי יעקב זיטומיר הי"ד היה לו לב ורגש נלהב בזה בעבודת ה', שהיה יכול בלבו החם והבוער לעלות לציון רבנו הקדוש ולגרס שם ברצף אחד את כל ספר הספורי מעשיות שבלשון אשכנז ואחר כך כשגמרו היה הולך לאסוף לחם מבית לבית לצרכי העניים כשהוא סוחב שק גדול על כתפיו, של כל מיני מאכל וכדומה עבור הנזקקים. וכל זה מלבד יגיעתו הגדולה שבסדר התפלה הרגילה ולמוד תורה בהתמדה.

ו - קב

הנגיד רבי בוניא שפיביקובסקי ז"ל היה מחזיק את אנשי שלומנו וצרכיהם באכילה ושתיה כשבאו לקבוץ אנשי שלומנו בראש השנה, (קדם זמנו של רבי משה ירוסלבסקי ז"ל). היה פעם שחשש שמא לא יוכל להגיע מפאת סכנת הדרכים וכדומה ומחמת עשירותו דאג והכין לעצמו באותו עת שיעמד מטוס קטן לקחתו לאומן, ולבסוף הסתדר בלעדיה.

ו - קג

רבי חיים אחיו של הרב מטשערין ז"ל שהיה פידוע חסיד נלהב, היה פעם חולה ברגליו עד סמוך לראש השנה ונסע לאומן לראש

השנה במסירות נפש כשהוא שוכב בעגלה כששני רגליו קשורות למעלה מתוך יסורים נוראים, כשאינו מעלה על דעתו כלל להשאיר בביתו ולהפסיד בכך את השתתפותו בקבוץ אנשי שלומנו באומן כצויו של רבנו ז"ל.

ו - קד

רבי בעריל לינדוואסר הפהן הי"ד היה עובד ה' מפלג במעלה מאד וכשתפסוהו הקומוניסטים והחלו לחקרו שאלוהו החוקרים היכן מסתר הנשק שלכם, כי האשימו אותו ואת חבריו בהתקוממות נגד השלטונות, הוציא להם את חוטי הציצית שלבש ושמו על השלחן ואמר להם 'זה הנשק שלנו', וכעסו עליו החוקרים וצוו לקשר אותו בחוטי הציצית ולסכתו בו כף החוצה. וב'סורים נוראים בצעו בו את זממם.

הוא הגיע מפולניה ודר בסמוך לקלוז, והיה גם בין אלו מאנשי שלומנו המשלחים לבלי שוב. בעת העברתו לסיביר קפץ מן הקרון של בהמות שהוליכו אותם בהם, אולם חיל שהבחין בדבר ירה בו והרגו.

ו - קה

החסיד רבי אליהו מייזעס ז"ל היה מקניט בצחות לשונו את אנשי שלומנו שבארץ ישראל, והיה אומר להם מדוע איני רואה כאן בארץ ישראל את אנשי שלומנו מתפללים ומתנגעים בתפלתם כאנשי חסידי ברסלב שראיתים מתפללים בכל הכחות וכמו רבי יעקב זיטאמיר ז"ל. שראיתיו מתפלל באומן, ועוד אחרים כמותו. (ראה עוד בחלק ה סימן רפב).

ו - קו

רבי דוד הייסינער ז"ל היה מספק מגפים ובגדי חרף לאנשי שלומנו היוצאים לשדה. הוא הגיע לאומן מחמת שנתפס בעירו מתעסק בדולארים בשוק השחור, ונענש בהגליה למשך כמה שנים, ובחר לו לגלות את עיר אומן, הוא היה אז חלוני. וכשבא לאומן בא לבדק בצחוק את "התאטרון של הברסלבים", וחכף כשונכנס להקלוזי נתעורר לתשובה, וחזר ובא ונכנס עד שנהפך לבעל תשובה גמור.

ו - קז

פעם בפורים נפל לרגלי רבי יעקב וצעק לו בשכרותו 'יענקל טו מיר האן אבארד' 'עטרני בזקן' כאומר לו התפלל עבורי שהצליח להתעטר בזקן פיאות ליהודי.

ו - קח

כשראה לראשונה הרב מחארקוב את רבי יעקב זיטאמיר ז"ל מתפלל, התפלל ממנו מאד ואמר (אצלנו בהתכוננו לחסידות ממנה בא) לא ראיתי עדין תפלה כזו על אף שהיה נחשב רבי יעקב כנגדו אדם פשוט, מה גם לפי ערך האנשים שעליהם התפון הרב, וכל זה לרב האמת והרגש שבתפלתו על אף היותו כאדם מהשורה, וממנו התעורר הרב עד שהתקרב אף הוא לאנשי שלומנו.

ו - קט

השוחט מפולטובא שהיה אחד מחסידי חב"ד היה דר במוסקבא ואהב וחבב מאד את רבי נשקע מטולטשין ז"ל ואמר לרבי לוי יצחק ז"ל שכתב מכתב לרבי נחמן לטולטשין שיבוא לדור במוסקבא אצלו והוא יפרנסו על חשבוננו, ואמר לו כתב לו שיבוא למוסקבא

שיח שרפי קודש / אנשי שלומינו

זה אם טוב לפניו המקום לדור כאן כי אז היה אסור לאכסן שום
זר בבית, ללא אשור השלטונות. ורצה זה החסיד שיבוא ר"ג
סקבא ויתרגלו אליו התושבים ואז יוכל להעביר לשם גם את כל
ביתו. ולא הסכים רבי נשקע, מחמת שלא רצה לעזוב את בניו
משן זמן בלי מחנה שיגדלם כרצונו כראוי. זה החסיד אמר
לרבי לוי יצחק ז"ל: אדם כזה בעל מסירות נפש כמו רבי נשקע
לא ראיתי מימי.

ו - קי

היה פעם שכמה מאנשי שלומנו רצו להפריע להעובדי ה'
אנשי שלומנו שלא להתפלל ולצעק בתפלתם כדרךכם, בטענם
ופריע להם צעקותיהם ומחיאיות הכפיים שלהם וכו'. עד כדי כך
צו להכריז נגדם בפרהסיא שיפסקו ממנהגם זה, וכך באמצע
חס ודבורם, עלה רבי דוד צבי דאשיוסקע על הבימה ודפק בידו
הבימה לאות שקט ונעשה שקט, כי היה זקן שבאנשי שלומנו
יריו ואמר: מחמת שאני זקן ומפריע לי הצעקות והשאגות חושש
שמה מתוך כך אולי אגער באלו העובדים המתפללים כהגון, על
מכרזי אני כאן ומגלה דעתי ואומר, שלא ישימו לב המתנגעים
פלתם לגערותי והקפדותי, כי כל זה בא רק מעצת הבעל דבר
ענת דעתי, ושימשיכו להתפלל בכחות כדרךכם, וכאמתת רצון
נו ו"ל. וכשראו אלו מאנשי שלומנו הדבר פסקו מלדבר נגדם.

ו - קיא

רבי מאיר טעפליקער הוא גם המכנה רבי מאיר מירקעס' נקרא
ככנוי על שם אמו מרת מרים.

שיח שרפי קודש / אנשי שלומינו

נה

ו - קיב

רבי אלטער טעפליקער היה לו כמה דודים מאנשי שלומנו, אחד
בשם שמואל שמעלקע הוא היה ירא ה' ובעל מנגן גדול, ועוד אחד
בשם רבי יוקיל שנשא לאשה את בתו של רבי אהרן בן רבי מיכל
בן רבי יצחק בן מוהרנ"ת. (רבי אהרן עצמו נפטר צעיר לימים
והשאיר בנים יקרים מאד). ועוד אחד בשם רבי אליעזר וכן אחד
בשם רבי דוד שנפטר בגיל צעיר, חתנו של רבי יוקיל היה רבי אליהו
מבערשאד.

ו - קיג

רבי יוסף שפאלער מיקירי אנשי שלומנו ו"ל נשא לאשה את
אחותו של הרה"ח רבי מיכל דורפמן שליט"א הוא היה במקצועו
שוחט ומפני פחד השלטונות ברח והתחבא באומן.

ו - קיד

הסבה העקרית שהגלו את ה'27 מאנשי שלומנו לסיביר בשנת
תרצ"ח, היה בגלל שהגיעו אז לראש השנה כשני מנגנים מאנשי
שלומנו שבפולין, והשלטונות עקבו אחריהם לראות היכן מתאכסנים
וכיוצא. ולאחר ראש השנה לאחר שחזרו למקומם תפסו את כל
הגברים שאצלם התאכסנו האורחים, והיו הם למעלה משלשים
גברים ומתוכם נשלחו 27 שלא חזרו כלל. בין אלו שהצליחו להשרד
ולחזר היה רבי נחמן שוסטר ו"ל שלאחר שנים ששהה בכלא חזר.
הוא היה סנדלר ממחה וזקוקים היו אז השלטונות לבעל מלאכה
כמותו.

ו - קטו

אחותו של רבי אהרן מקיבליטש ז"ל הייתה סבתו של הרה"ח משה גרומן ז"ל שנפטר בארצות הברית ונטמן כאן בארץ.

ו - קטז

כידוע היה רבי ישראל מקארדאן ז"ל מתבודד ימים ושבועות ים בציון הרשב"י ובהרים הסמוכים, הוא היה מגיע לשם רגלי ית ואף מטבריה, ומרב התמדתו בשהיה במקום היה לו את נחות הכניסה לציון הרשב"י, והנה היה פעם שהגיע לציון ובא לפתחו ראה שאין לו את המפתח ששכחו בביתו, ונשבר לבו בו מאד מה גם שבא רגלי והיה חלש מפני לחזור חזרה ובכפר לא דרו אז יהודים. נעמד והתפלל ליד הדלת בשכרון לבו ולה, לא עבר זמן רב ועמד משתומם כשראה איך שהדלת חת כמעצמה והיה לנס. (ספרו רבי יעקב ברוסקי ז"ל).

ו - קיז

ספר אחד מהזקנים שהכיר היטב את רבי ישראל מקארדאן ז"ל שזוכר בילדותו שראה מנהגו של רבי ישראל שהיה נוהג קדם ותו הנלהבת שהיה הולך אנה ואנה דבוק בשרעפיו משך זמן ור כך היה נגש לתפלתו ושואג כארי בכחות על אנושיים, וכמנהג יתדים הראשונים שהיו שוהים שעה אחת ומכינים ומתכווננים זבונות נפשם קדם כניסתם בתפלתם להיכל המלך.

ו - קיח

שמעו את רבי ישראל מקארדאן ז"ל איך שמחזק ומנחם עצמו 'פטריתו ואומר: "ברוך ה' שאני הולך ועוזב את העולם הזה אני עטור בזקן ופאות".

ו - קיט

פעם כשלימד רבי ישראל קארדוונער ז"ל המעשה מהשבועה בעטליךס בענין העץ שיש לו שלשה שרשים שרש אחד הוא אמונה, והשני הוא ראה והשלישי הוא ענוות, ואמת הוא גוף האילן וכו', שאל אותו אחד, אם יש לאדם אמת ואמונה וראה איך יכול להיות שלא יהיה לו ענוה וכי אפשר לקבל דברים ומדרגות נשגבות כאלו ללא ענוה? ולא תרץ קושיתו.

ו - קכ

פעם כשדבר רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל עם חפשי אחד ושכנעו לחזור בתשובה לחיי תורה ויראת שמים פראוי לו, לא השתכנע מדבריו, בטענו מי יאמר שדרכך היא דרך האמת ואיך תוכיח לי הדבר. ענה לו רבי אברהם ואמר לו, הנה ראה גם ראה, הלא תורה שגם אני חי חיים טובים עלי אדמות, וכמוני כמוך אוכל ושותה, ויש לי בית ובנים וכל הנצרך לחיי יום יום, וחיך עלי אדמות אינם טובים ממני בהרבה, ומחיים אלו מקדיש אנכי מזמני עתים אלו ואלו, שבהם הולך אני לבית המדרש ומתפלל ועוסק בתורה ומקיים מצות, והנה אחר שיעברו שנותי וימי אם תברר חלילה שלךיק געתי לא הפסדתי הרבה, כי גם כך חייתי חיים אנושיים וטובים בזה העולם, וכי כבר מה הפסדתי. אולם אם תברר שאמת ונכון היה דרכי הרי שאין שעור וערך לשכרי, וכהבטחת התורה, אולם אתה חיי עולם הזה אין לך יותר בהרבה ממני, וגם כשיגמרו ימי שנותיך, אם תברר שחיית בשקר ולהבל, הרי רע ומר יהיה גורלך, נמצא שאף בספק שיש לך בדרך התורה מחיב אתה על פי השכל לחיות חיי תורה ומצות. כי עדיף לחיות בספק חיים של אשר ולא בספק חיי מות כליון ואכזבון. מה גם שאני בעצמי אין לי חלילה שום ספק כלל בדרך התורה הקדושה והיא אצלי דרך אמת ונציב ונכון וקיים

מהסבא המשפך, הלא הוא רבי דוד צבי חותן מוהרנ"ת ז"ל, לא אבה לקחתו. וכן כשהיה סמוך ממש לפני הסתלקותו כשהבינו כלם שקרוב הסתלקותו כששמע איך שאומרים הדואגים לו, ללכת לקרא לרופא, ועשו זאת בכונה כי חששו שמא אחר כך יהיה קשה להם לקבל הטר קבורה וכדומה תכף להסתלקותו, עשה תנועות בגופו כמתנגד מאד שיקראו לרופא עבורו. אחר שקבר נעתק ממנו הדבור.

ו - קכו

פעם כשבקש בסוף ימיו שיביאו לו ללמוד את השלחן ערוך, הגדול שרוצה ללמד בו ושאלוהו: הרי היום יש כבר את החבור 'משנה ברורה' שבו מספמת כבר ההלכה, ועתה בזקנותו כשקשה לו אולי עדיף שיהגה בו, ענה ואמר: בצעירותי לא ידענו מהספר 'משנה ברורה' והיינו עוסקים רק בשלחן ערוך עם פרוש מגן אברהם ועוד פוסקים, ורוצה אני לתור למקור, ולמד כך ובפטיירתו מצאו שאוחז בחלק ארח חיים סימן צג. כמספר שנותיו. ואמר רבי שמואל שפירא בצחות עוד רמז, כי "מגן" עולה צג, והיינו 'מגן-אברהם'.

ו - קכז

רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל היה מדגיש בתפלתו כשליח צבור את התבות שבתפלת טל בתבות "וכל נאות דשא לו נכספים" בהדגשה מיוחדת הנודעת לבקיאים, והוא על פי המבאר בתורה י"א חלק ב' בענין העשבים והדשאים שנותנים כחם בתפלת האדם בבחינת הכתוב ויצא יצחק לשוח בשדה, ראשי תבות יבול עין שם. ויכמו שאמר רבנו ז"ל (בשיחות הר"ן סימן צח). שבימי חדש ניסן בעת שהשדות נותנים יבוליהם אז טוב ביותר להיות איש כשר ולהתפלל ולהתבודד בין העשבים. ועתה בתפלת טל לקראת האביב הזכיר זאת בעל הפיט בתבות "וכל נאות דשא לו נכספים", הינו שנכספים

להכלל בהשם יתברך, ועל כן נותנים כחם בתפלתו של האיש הפשר המתפלל בינותם. *

ו - קכח

תפלתו כשליח הצבור היתה במתיקות וממחיות נפלאה, ועקר ממחיותו הוא שיידע היטב איך להתאים את הנגון לכל תבה, והיה דומה לכעין תינוק המתרפק והמתחטא על ברפי אביו עד שירצה וימחל לו.

ו - קכט

רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל היה האח הגדול בבית אביו אבל לא הבכור, ופעם אף אמר שנהג משך שלש עשרה שנים לצום בערב פסח לזכות בנו הבכור רבי נתן ז"ל עד היותו בן י"ג שנה שמאז צם כבר הוא בעצמו פדין תענית הבכורים.

ו - קל

ספר רבי נתן בן רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל איך שזוכר שבהיותו ילד קטן בקר אצלם אבי וקנתו הלא הוא הרב מטשערין ז"ל. וראה איך שהצמיד ללבו את הספר לקוטי מוהר"ן, ואמר 'ספר זה מחיה אותי', "דאס איז מיר מחיה".

ו - קלא

אחת מבנותיו של רבי נתן בן רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל נשאה לבנו של רבי חיים בן רבי שבתי ברסלבר ז"ל ובעת המלחמה העולמית השניה לקחוהו למלחמה ונהרג במלחמה.

ו - קלב

יהודי אחד בא פעם אל החסיד רבי אפרים בעל ספר 'ענג שבת', בעת שרצה ללכת להתפלל בכחל המערבי, ושאל את רבי אפרים על

מה אבקש ואתפלל שם בכחל, ענה לו רבי אפרים בקש מהקדוש ברוך הוא ואמר לו "אל תשליכני מלפניך", ווארף מיר נישט אוועק פון דיר. ולשון תפלה זו הייתה נצרכת אז מאד לזה השואל. *

ו - קלג

אחר שהגיע לארץ ישראל ר' אפרים ו"ל בעל ספר "ענג שבת" ראה אותו ר' דוד שכטר ו"ל באיזה יום שהוא חלוש כח מאד פנה אליו והפציר בו שיבוא עמו לבקור אצל רופא. אמר לו רבי אפרים, והרי רבנו צנה עלינו להתרחק מרופאים ורפואותיהם, אמר לו רבי דוד שיבוא לבקור רק פדי לשמע חנות דעתו של הרופא בלבד והלך עמו. כשבקרו אצל הרופא אמר רבי דוד לרופא שבא רק לשמע חנות דעתו בלבד, ושאלם אם כן מדוע באתם אלי מאחר שלא תשתמשו ברפואותי. אמר לו רבי דוד: אף על פי כן. אחר שבדקו אמר: לפי דעתי אין לו סכויים לחיות יותר מכשבעה שבועות כי כל הראה שלו נאכלה לגמרי. ורשם לו רפואות והוא לא לקחם, וחי אחר כך שבע שנים תמימות. והיה אומר בצחות אני איני הולך ושומע בעצת הרופאים מלבד את ד"ר שמחה שאליו הוא מבטל ומשתדל לשמע בקולו והוא על פי המבאר בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן כד, המבאר שם שמדת השמחה היא רפואה לכל התחלואים. *

ו - קלד

פגש פעם רבי אפרים ו"ל בעל ענג שבת את אחד מאנשי שלומנו העומד בחנות למאכלים קלים ואוכל שם מזונות, ועמד וצפה לשמע ברכתו האחרונה, אחר כך אמר לו בניחותא וכי אינו הפסד, והרי באותו מעמד יכלת לאכל פת ולברך עליה ברכת נטילת ידים וברכת המוציא ולאחריה ברכת המזון שברכתה מדאורייתא, וכמה היית יכול לזכות באותו מצב ובאותה פעלה. *

ו - קלה

הביא פעם רבי שלמה וועקסלער ו"ל פרות לרבי אברהם שטרנינהרץ ו"ל כי העריכו וחסבו ביותר, ואמר לו: הנה הבאתי לכם 'בכורים' *

ו - קלו

ספר רבי ישראל נחמן אנשין ו"ל בשבח קדשתו של רבי שלמה וועקסלער ו"ל שבהיותו שוכב על ערש דני סמוך להסתלקותו בבית החולים שערי צדק (שיסדו ידידו בנפש ה"ה ד"ר וואלאף ו"ל) בקרו רבי ישראל נחמן כי היה רבי שלמה מחבבו מאד, ואף על פי כן לרב מחלתו לא הכירו, עד פדי כך ששאלו רבי ישראל נחמן על כך, האם אינך מפירני ואינך זוכרני? אולם כבר לא שלט בנפשו ואבד כמעט את הכרתו, ואף על פי כן כשנכנסה אחת אחת לסדר עבורו שום סדור החל לצעק בצעקות וקולות עד שהיתה מכרחת לצאת מחדרו, וכשראה ד"ר וואלאף זאת דאג לו לחדר מיוחד ושרק אה רופא טפל בו כרצונו הקדוש.

ו - קלז

רבי שלמה וועקסלר ו"ל היה אדם מלא יראה ושמחה והיה נפר הדבר היטב לכל רואיו. והצדיק בעל לב העברי ו"ל הוא אשר אמר ויצע לו אחר שעלה לארץ ישראל בשנת תרע"א, "מקום הראוי לה ביותר הוא בבית הכנסת של חסידי ברסלב", עוד כבר בשהותו במקום מולדתו בגרמניה ראה את הספר "לקוטי עצות" והיה הוגה בה הרבה.

ו - קלח

ספר רבי יעקב קלמנוביץ ו"ל כשרצה פעם בגלותו לעזר לראבר"נ ו"ל שהיה כבר זקן וחלש ללבש את מעילו העליון, לא

הרשה לו ראבר"ג ו"ל, באמרו לו בצחות "וכי רוצה הנך כבד
להחשיבני כרבי מפרסם?" (שנוהגים משמשיהם מפני כבודם לסייעם
בלבישה).

ו - קלט

וכן ספר שבכתרותו היה ראבר"ג מזרזו לקרא בשבת בתורה
בצבור, כי אהב לשמע את קולו הברור והצח, וכן את דיוקו הגדולה
בקריאת הטעמים. והיה אומר ומשתבח ראבר"ג ו"ל העמיד אותי
ליבעל קורא, ורבי אברהם שטיינהרץ העמיד אותי ליבעל תפלה.

ו - קמ

ספר רבי יעקב מלמד-קלמנוביץ ו"ל, פעם קרא אותי הרב
פולנסקי ו"ל רב עיר טעפליק ואמר לי: רבי יעקב שמעתי עליך
לאמר שאתה חסיד ברסלב וקם מדי לילה בחצות ויוצא להתבודד
בשדות מחוץ לעיר, והרי מתעייף אתה מזה ותלילה יכול הנך
להתרושל בעבודתך הקדושה? ענה לו רבי יעקב ו"ל: יאמין לי הרב
שבעת שאני קם בחצות לילה וצועק ומבקש לה' על כל אחד
מתלמידי שילכו בדרך טובה חוסף אני בזה אחר כך לצעק עליהם
ביום, והסכים עמו.

ו - קמא

ואכן התפאר פעם רבי יעקב ואמר: איני יכול לומר שכל
תלמידי נשארו עטורים בזקן ופאות, אבל שומרי שבת נשארו כלם
על אף הסחיפה הגדולה לחלוניות שהיה בזמנו בין הנער, הוא היה
מלמד ותיק משך עשרות שנים ועברו דרכו מאות מאות של ילדים.
שהיה מרגילים בכל יום לגשת לארון הקדש לומר איזה דבורי תפלה
לפני השם יתברך.

ו - קמב

כשנודע לרבי משה רוזנטל ו"ל כשפבר היה חולה את חליו
שלפני פטירתו, שאחד מאנשי שלומנו עומד לנסע להשתטח על
איזה קבר ביהר הזיתים. פנה אליו בבקשה שטוחה: אבקש ממך
טובה היות ובתי שוכבת שם ביהר במקום פלוני ופלוני (לאחר
ששברה חיים אחר יסורים קשים) ושם כתבו על שמה "בת" "הרב"
ר' משה רוזנטל, ויבן אבקשך בכל לשון, מחק תבת "הרב",
מהקבר. ולא עזבו מפקשתו, עד שהלה אמר לו שקשה לו מאד
לעשות כזה משום כבוד משפחת המנוחה שלא יפגע הדבר בכבודם
חלילה ורק אז עזבו והניח לו.

ו - קמג

פגש פעם אחד מאנשי שלומנו את רבי בירך רוביננהאן ו"ל
במאור פנים ושמחה מיחדת שלא כהרגלו, ונפלא הדבר הזה בעיניו
עד ששאלו מה יום מיומים? ועבור מה ראה כבודו לשמח היום כל
כך? ענה לו: אספר לך את האמת, נזכרתי היום שלפני שנים כך וכך
ביום זה הכנסתי את בני לבריתו של אברהם אבינו, אולם בני זה לא
זכה לאריכות ימים כלל פי נעקד על קדוש ה' בשנות השואה
האימה, ובזכרי אותו היום פחו עלי יצרי והחל לדכאני במחשבות
עצבות ותוגה, על אבדנו, אולם התגברתי והצלחתי לעמד בדבר
לקיים המצוה הגדולה להיות בשמחה תמיד על שזכיתי וקימתי בו
לפחות מצות הברית מילה כראוי, ולא נתתי ליצרי להחליש דעתי
במחשבות של עצבות ומרה שחורה. ומכאן מאור פני שראית.

ו - קמד

ספר אחד מאנשי שלומנו המתפרנס ממלאכת הקדש שפעם
בקש לו בכהלה רבי בירך רוביננהאן ו"ל שיבדק עבורו את תפלו,

ושאל לו בין דבריו מה יום מיומים, ענה לו מחמת שגזמין לו שקרא
אזכה ספור על יהודי אחד מתלמידי הצדיקים ששמו היה 'בירך'
שמו, והיה לובש משך זמן תפלין שאינם כשרים ולא ידע מזה עד
אחר הסמלקותו, והיו צריכים הצדיקים לתקנו עבורו. וקשר
'עצמו ספור זה שמן השמים מרמזים לו הדבר ועל כן נתעורר גם
ווא לזה, ואכן בבדיקתו מצא שגפסלו תפליו, והיה לו לאות.

ו - קמה

ספר הרה"ח רבי בעריל הירשמן ז"ל בהתפעלות בגדלתו של
חזן רבי דוד שטעפער ז"ל שפעם בהיותו בחור צעיר נכנס ביום
אש השנה לבית כנסת אנשי שלומנו שבעיר העתיקה ושמע אותו
זסים הברכה של הפייט "הנני העני ממעש וכו' ברוך אתה שומע
ופלה - יתגדל", שבתחלת תפלת מוסף, והתפעל כל כך מנעימות
ופלתו עד שאמר לאחיו שלוהו: אני ממשיך כאן את התפלה ואיני
חב את המקום ונשאיר עד לסוף התפלה. ובאותה שנה חל ראש
שנה ביום השבת, וספר שהיה רבי דוד ז"ל חזן ממחה ונפלא כזה
עבר בנעימות מפלגת מנסח נגון התפלה של ראש השנה לנסח
זלת השבת. עד שבאמרו "וביום השבת", חשב שהנה מגישים
שלתן את מאכלי ומטעמי השבת. אולם עקר התפעלותו ממנו היה
הוא בהיותו בחור וזריו גמר את סעודת החג וירד לכתל לומר שם
הלים, ומה התפעל שכבר פגש שם ברבי דוד יושב בפנה ואומר
הלים בפשיטות ובתמימות גמור כאדם פשוט לגמרי, על אף
רבים מטובי חזני העיר היו באים לשמע תפלתו הערבה והמתוקה.

ו - קמו

אמר פעם רבי ישראל טרוויצער ז"ל לכמה מבני הנעורים
וקרבים החדשים "מדוע אינכם לומדים את ספרו של רבנו עד

שתדעוהו בעל פה? אני בהיותי כבן שלש עשרה כבר ידעתי את כל
הלקוטי מוהר"ן בעל פה". (ספרו ר' הירש לייב ליפל ז"ל).

ו - קמו

ספר רבי בן ציון אפטער ז"ל שפעם בשהותו בנדודיו בסוקולוב
השתאה בבית הכנסת אחר התפלה וכשהרגיש רבי מרדכי
סוקולובער ז"ל איך שחלש לבו מאד והוא מתיסר ברעבונו נגש אליו
והוריד ממנו את תפליו באמרו לו "לך אכל לחמך".

ו - קמח

ספר רבי בן ציון אפטער ז"ל שפעם הגיע לאיזה כפר פאן בארץ
ישראל, וכששאלוהו איזה חסיד הוא, כשענה ואמר להם שהוא
מחסידי ברסלב, אמרו לו: אנו תושבי כפר זה כבר איננו יכולים
לחלק על חסידים כמוחכם, כי שמענו פעם אחד את תפלתו של רבי
ישראל קארדוונער ז"ל מתפלל מנחה, בעת עברו בכפרנו, ושוב איננו
יכולים לחלק על צדיקים כאלו. (וראה עוד בחלק ד סימן שעה).

ו - קמט

ספר רבי בן ציון אפטער ז"ל שפעם הלך יחד עם רבי דוד צבי
דאשיווסקע לציון רבנו ז"ל ורבי דוד צבי כבר היה אז זקן מפלג,
וסייע לו רבי בן ציון ז"ל בהליכתו, ובתוף דבריו הזדעזע רבי דוד
צבי ואמר ברעדה לרבי בן ציון ז"ל 'אתה מבין להיכן אנו הולכים
כעת'. "דו פאר שטייטט אוואו מיר גייהען איצט". ואמר
זאת בהתרגשות כזו, שאף שכבר היה בציון אלפי פעמים בימי חייו
היתה הרגשתו כאלו לו זה עתה פעם ראשונה שעולה להשתטח על
ציונו הקדוש.

ו - קנ

רבי מיכל דורפמן שליט"א התקרב לדרך רבנו על ידי הרה"ח רבי משה גרומאן ז"ל שבקר בישיבתו שבקניון ונתן לו את הספר 'מכניע ידים' במתנה, ובין דבריו ספר לו מהנעשה באומן. והיה זה בסוף הקיץ ואז כשהיה בדעתו לחזור לביתו, כתב לאביו שהוא נוסע הביתה יחד עם אחיו הקטן (שלא למד עמו שם בישיבה) דרך אומן. כשהגיעו לאומן התאכסנו אצל רבי בעריל לינדוואסר הי"ד. אביו היה הרב בעיר צימירוביץ הסמוך לקאמיניץ, הוא לא נתן לו ללמוד בבית ספר ששם התחילו קבוצת "פועלי ציון" לפעל ולהסית את הנער לדרך הצינונית. והיה יושב ולומד עמו באפן פרטי מדי לילה כמה שעות. וברצותו אחר כך לחזור לביתו קבל מכתב מאביו שאין לו לאן לבוא כי בעתון היהודי המקומי מסיתים לגרשו לסיביר ומסכן שיחזור לביתו ונשאר באומן.

ו - קנא

אחד מחסידי חב"ד ממן בכספו את כל נסיעתו של רבי הירש לייב ליפל ז"ל לארץ, וכששמע זאת רבי משה טשנסטחובער ז"ל בא גם הוא אליו לבקשו על זה, שיתן גם לו סכום כל שהוא עבור הנסיעה, ולא אבה, אמר לו רבי משה בתמימותו "נו, מן הסתם אין אתה הדרך שלי", כאומר שה' יעזרו ממקום אחר ועל ידי שליח ודרך אחר. ולא הראה לו מחמת כן שום פנים עגומות ועצובות כלל.

ו - קנב

רבי שמואל הורביץ ז"ל התיגע הרבה עבור הספר 'באור הלקוטים' והלך ואסף כל החיובי תורה ביגיעות גדולות עד שזכה והדפיסם, וספר שאחר שהדפיס הספר חלם שבא אליו רבי אברהם ונשקו והודה לו הרבה עבור גיעתו הקשה כל כך שהיה לו עד

שהדפיס את ספרו. וכשתאר לרבי לוי יצחק את מראהו הודה לו רבי לוי יצחק שאכן כך היה נראה בחייו.

ו - קנג

היה אומר בצחות רבי גדליה בערגער ז"ל כרמז על זה שנקרא רחוב בית ציונו של רבנו ז"ל 'רחוב פושקינא' שהוא כאמרים בלשוננו "פה-שכינה", לרמז על מקום גניזתו הקדושה אשר שם חלקת מחוקק ספון.

ו - קנד

היה אומר לענין דבורי רבנו ז"ל בחובת התמימות והפשיטות הנצרך לעבודת ה', בפרט בעניני רבנו ז"ל, שזהו למעשה פרוש 'קבלת על מלכות שמים'. והינו שצריך שתהיה עבודתנו 'כשור לעל וכחמור למשא'. (ע"ז ה:). שקבלת העל מורה על העבדות בלא שכל וכלא הבנה, ודיקא מחמת זה שלוקח האדם את דעתו הגדולה ומבטלה ועושה מעשיו כמעשה עבד זוכה אחר כך לדעת גדול יותר ויותר, ואז שוב צריך להניח דעתו וחזור חלילה.

ו - קנה

היה רבי לוי יצחק משבח את רבי משה ירוסלבסקי ז"ל על זאת שבאותם השנים שלא היה באפשרות לנסע להשתטח על ציון רבנו הקדוש מחמת אסור כניסה ויציאה של שלטונות הקומוניסטים, היה מעורר רבי משה את צבור אנשי שלומנו שיקבעו כל יום אחר התפלה לומר תהלים בצבור שיפתחו שוב שערי הציון ונוכל להשתטח על ציונו הקדוש כרצון רבנו ז"ל. וכך עשו משך זמן רב.

ו - קנו

רבי נפתלי דובינסקי ז"ל נתקרב לדרך רבנו ז"ל על ידי רבי יעקב זיטאמיר הי"ד הוא היה עובד ה' מפלג במעלה מאד.

שיח שרפי קודש / אנשי שלומינו

בשלקחהו לחקירות ובקשו ממנו שיחתם על מסמכי הנהל'שעה אמר להם "איני חותם לכם לפני שאתם אומרים לי מה כתוב בו" והקריאו לו הלשנות שונות על שאר מאנשי שלומנו, ענה ואמר להם אני מוכן וחתם לכם מה שאתם רוצים על כל מה ששייך לי, אבל מה ששייך לאנשים אחרים לא אחתם לכם. וכשראו עקשנותו צוו להעמידו תחית מים קרים וכו' עמד לילה שלם בקר גדול, ובבקר לא יכול ינה יותר להניע את רגלו, כי הדם לא זרם ברגליו כראוי ולקחהו בית חולים ואמרו הרופאים שחייבים לכתות את רגליו ובאמצע נותח שבק חיים הי"ד הוא היה אז פחות מבן שלשים.

ו - קנז

כל כך היה נזהר רבי אלחנן ספקטור ו"ל משום שמץ של פרסום לילה, שפעם בשקראו אותו לעליה לתורה וכנו אותו בשם "הרב י" אלחנן", לא הסכים לעלות לתורה עד שיקראוהו בשמו "רבי אלחנן" בלבד בלא תאר "הרב", וכשאר בני אדם הפשוטים הנקראים תורה.

ו - קנח

על אף שלא היו מנציחים וחורטים על המצבה בשבחים על ות אולם את יחושו היו מנציחים, בהטעמם שזה אמתי ונכון, גם שבחו האמתי מי הוא שיכול לדעת אותו באמת.

ו - קנט

היו כמה וכמה מאנשי שלומנו גדולים בתורה שהיו מתמידים מד בכל יום שבע דפים גמרא והיו לומדים אותו ברצף אחד שלא סיקו בדבורם באמצע. ומחמת כן היו מסתגרים מי בביתו ומי קום אחר כדי לעמוד בסדר למוד זה. ומשום כן הספיקו גם לסיים הש"ס ועוד סדרי למודים מדי שנה בשנה.

שיח שרפי קודש / אנשי שלומינו

עא

ו - קס

כששאל פעם רב אחד את אחד מאנשי שלומנו שהיה מקפיד על קימת חצות מדי לילה בלילה, הרי כתוב ב'שלחן ערוך' בתחלתו 'ראוי לכל ירא שמים' שיקום, וכי אתה הוא ירא שמים הראוי לזה. ענה לו זה מאנשי שלומנו על זה בעצמו אני קם ומתעורר לבכות מתי אזכה גם אנכי ליראת שמים עד שאהיה ראוי לקום לכתחלה לעריכת התקון בחצות.

ו - קסא

התקרב אל אנשי שלומנו אחד מחשובי העיר במוסקבא, והוא היה מנהל חנות שקבלו באחריות מהממשלה לנהל חנות זו, והנה כשהגיע השבת לא פתח חנותו בנדרש, והסתכן מחמת זה בסכנת נפשות ממש על אשר מועל הוא בתפקיד המטל עליו ועוד, שמחסר מחמת כן את קפת המדינה, והיה מפציר בתפלתו מדי יום ביום בתפלות ארכות על זה שיצילו ה' ולא ימסר בידם חלילה, ונהג כך למעלה מעשרים שנה ולא תפסוהו שום פעם, וכמה פעמים כשהגיעו סוכני האוצר לבדק את נהולו היו שכניו הסוחרים אומרים להם הנה זה עתה ממש הלך ונסע לקנות סחורה כפי המתבקש והלכו להם, והיה הדבר לפלא ומופת.

ו - קסב

הגיע פעם רב אחד מפולין לשהות בין אנשי שלומנו בימי ראש השנה, והרהר לנפשו אם אני כבר כאן למה שלא אסע ואשקה במעזבוני על קבר הבעל שם טוב סבו של רבנו, ומדוע אשקה אצל הנכד במקום סבו, וכשאמר לאחד מאנשי שלומנו מחשבותיו אמר לו הלה, הלא הבט וראה והלא איך מתקבצים כל השנה מכל העולם ובפרט בל"ג בעומר להשתטח על קבר רשב"י, בעוד שרבו רבי

עקיבא שוכן בטבריא ואין נוסעים אליו כל כך. אלא בודאי סבת הדבר הוא שמחמת שכל צדיק יש לו פח מיחד שאין בתכרו הצדיק וענן תקון ההתקבצות בראש השנה שיך בפרטיות לרבנו ביותר והוא גלה סודו ביותר ועל כן אצלו מקום ההתקבצות הנכון. *

ד - קסג

היה אחד מאנשי שלומנו שהפציר משך זמן רב ובקש הרבה פעמים דרך מכתבים לממשלה שיתנו לו התר יציאה ולא התניחו אליו ולא ענו לו כלל, פעם אחר שפקעה סבלנותו כתב מכתב להנהגעים בדבר ובו פרט במכתבו בלשון טענה מדוע אינכם מתייחסים אלי ואינכם עונים לי תשובה, ומטריחים אותי כל כך?? תכף למחרתו הגיעו לביתו מהמשטרה והעמידוהו למשפט ונגזר דינו להשלח לסיביר לכמה שנים על עון זה שהעז לטען שום טענה כנגד השלטון.

ד - קסד

סמוך לציון רבנו ברחוב בזילנסקי באחד מהבתים שכרחוב היה בית רבנו שנפטר שם, והיה גדל שם עץ גדול ונאה מאד שלא היה כדגמתו באותו רחוב, ומקבל היה בין אנשי שלומנו ששם היה מקום הסתלקותו של רבנו ו"ל והיו אנשי שלומנו מבקרים שם מדי פעם בהצביעם על מקום מיחד זה. (וראה ח"ג סימן תס"ד).

ד - קסה

פעם כשראה אחד מחשובי אנשי שלומנו שני אברכים המתוכחים ביניהם על שום חוב גדול של הלואה שהיה תובע אחד את השני והיה בזה חלול ה' בין אנשי שלומנו, נגש להמלוה ואמר לו בנימת קפיצה: לדעתי שניכם אשמים ואשמתיך באפן אחד גדול

ממנו, וכי למה הלגית לו סכום גדול כזה? וכי זקוק היה לסכום כזה, וכי עומד להשיא אחד מבניו וכדומה? וראה מה שגרמת לו לכאורה בטוב לבך, וכי טובה עשית לו בהלואתך? הלא רעה גרמת לו שאין לו כעת לפרע לך, ומדוע לא השגחת בהלואתך לכלי להלות לכזה שאינך יודע בברור שהוא משגיח בהלואותיו, ואינו לנה בלי חשבון, הן בהלואתו שלנה יותר מצרכיו והכרחיו, והן לפי חשבון נכון לדעת מאין יפרע חובו.

ד - קסו

אלו מאנשי שלומנו שבאומן שהקפידו מאד על קימת חצות לילה היו מתאגדים הרבה פעמים באגדה, וקבעו לקום אחר כך לעריכת 'תקון חצות' יחד והיו ממנים לזה אדם מיחד שיהיה געור עד חצות ושילך לעורר את החברים שיקומו, וכך התחלפו חליפות מדי לילה, שבכל לילה עמד אחד על המשמר לשמר על הזמן לעורר את החברים בזמן כראוי.

ד - קסז

פעם ביום היאר צייט של ראבר"ג ו"ל התאספו כמה מאנשי שלומנו וערכו שום סעודה לזכרו אולם האריכו בשבחו כל כך עד שהשתפש להם סדר הלילה ולא יכלו לקום אחר כך לעריכת 'תקון חצות' כנכון. והעירו להם אחר כך כמה מחשובי אנשי שלומנו על זה, שבודאי לא היה זה רצונו של אותו צדיק, שפידוע היה מקפיד על קימת חצות ביותר, ואכן לשנה אחרת התאספו יחד אחר קימתם לחצות וישבו לשיתת חברים לדבר מזכרונו ושבחו ואכן היו הדבורים נלהבים מאד.

ו - קסח

היה פעם שאחד מאנשי שלומנו השתגע בדרעתו, ונסעו עמו המתעסקים לאחד מהמפרסמים המתנגדים שהיה ידוע כבעל סגלות מרפא, וכשבקשו ממנו להשתדל עבור החולה, אמר בזלזול: הוא השתגע אצלכם, שיתרפא גם אצלכם. אמרו אנשי שלומנו זה לזה: אכן כך נעשה, והלכו לציין רבנו ז"ל והרבו שם בתפלה עבורו עד שנתרפא והבריא לגמרי, והיה זה לגס מפרסם.

ו - קסט

בשנים האחרונות שלפני מלחמת העולם השנייה נחלש הרבה ההתנגדות שהיה על אנשי שלומנו, ורבים רבים אף מהרבנים החשובים הדודו ואמרו בפה מלא, הננו רואים שמהם - חסידי ברסלב - נשאר יהדות ומאמנו לא, כי על אף התגברות הקומוניסטים והאפיקורסות אחזו אנשי שלומנו ביהדותם הרבה יותר משאר היהודים ולא הכריעו אותם כל הרדיפות, ועל כרחם ענו אמן אף המתנגדים והחולקים.

ו - קע

בראש השנה של שנת תקצ"ב התפללו אנשי שלומנו בבית המדרש של חסידי נחומסטריווקע שבאומן, כי היו מחבבים את אנשי שלומנו, ונתנו להם את הבית מדרש שלהם. [רבם רבי יוחנן ואחיו רבי וולוועלע היו בניו של רבי מרדכי מטשרנוביל]. ושם בבית המדרש התקרב רבי עוזר על ידי דברי מוהרנ"ת ש'עמד ומכר שם מספרי רבנו ודבר עם הקונים בעבודת ה' (וכמסופר בחלק ב סימן תקצו). והתקרב אז אליו מאד עד כדי כך עד שהיה הולך רגלי מאומן אל מוהרנ"ת - שדר בברסלב - לרב עניותו, כדי לשמע ממנו דברי

אלקים חיים (וכמסופר בח"ג סימן תח). ואחר כך נשתנה שמם של החסידים 'חסידי נחומסטריווקע'.

ו - קעא

היו בין אנשי שלומנו כאלו אנשים השקועים אף ורק בתורה ותפלה ורחוקים מכל עניני העולם הזה בתכלית. וכמו המספר על אחד שפעם כשבקשה ממנו זוגתו שיקנה לה בשוק סלק הלה והביא לה בטעות צננות כי היה נדמה לו הצנזן פסלק, ורק בבואו לביתו העמידה אותו זוגתו על טעותו.

ו - קעב

ספר אחד שראה את אחד מאנשי שלומנו המשלחים לסיביר שהיתה עבודתו לחפור ולנקות את השלג המתרבה, כשתוחב את המעדר בשלג ומרימו ומשליכו, ובין דברי נחומיו דבר וחזק את עצמו בכמה וכמה מיני לשונות ובאמרו "יש ענין שנתהפך הכל לטובה וכך הלה והתחזק מהפוך אחד לחברו, בהאמינו שאכן יש ענין שיתהפך הכל לטובה. *

ו - קעג

היו בין אנשי שלומנו שבעיר ברסלב כמה שהיו כאלו עניינים שכשהיה רבי נפתלי הערץ אבי רבי אברהם שטרנהרץ ז"ל מחלק לאנשי שלומנו המתאספים בליל עשרה בטבת (יום הסתלקותו של סבו מוהרנ"ת ז"ל) צלחת תפוחי אדמה וחתרכת לחם היו שמחים בזה כשמחת סעודה דשנה.

ו - קעד

היו אנשי שלומנו שבטעפליק נוהגים להתאסף מדי יום בעת שהיה המסחר חלש בשוק בתנותו של רבי נחום קאהן ועוסקים שם

יחד בשיחות חברים ובלמוד ספרי רבנו ז"ל והיה זה כעמוד ברזל נגד רשת ההשכלה שפרשה מצודתה שם בטעפליק. רבי נחום עצמו התקרב לדרך רבנו ז"ל על ידי ראבר"ג ז"ל.

ו - קעה

היו נוהגים כמה מאנשי שלומנו שבאברניץ להתאסף בכל יום בסוף היום בבית רבי מרדכי באברניצער, ולומדים יחד בספרי רבנו ז"ל יום אחד כשאתר רבי יצחק המכנה איציק ולא בא שאלו את רבי נתן אביו היכן איציק ומה הוא סבת אחורו, ענה להם הוא בודאי יבנס כבר ואכן אחר זמן מה הגיע והיה נכר עליו שהגיע אחר התבודדות, וכששאלוהו על אחורו, אמר נזכרתי בסוף היום שעדין לא קימתי צווי עצת רבנו ועדין לא התבודדתי באותו יום ועל כן לא בא לשעור הקבוע ומצא איזה קרן זוית לקים שם עצת רבנו ז"ל ורק אחר כך בא לשעור.

ו - קעו

מספרים בגדל מעלת אנשי שלומנו הכשרים והתמימים, שהיה פעם שהסתכסכו שנים מאנשי שלומנו בענין מסים והיה ריבם קשה מאד, והנה אחד מהם היה מדרכו ללמד לפני אנשי שלומנו בין מנחה לערבית וכדומה והיה בר פלגתו נוהג קדם המחלקת שביניהם, לשמע ולקבל ממנו בשעור הנלמד, והיה לפלא בעיני כל הרואים שאף אחר מחלקתם הקשה לא עזב דרכו והיה מהקבועים בשעור כהרגלו ולא עזב שמיעת שעורו לקבל שוב מהלה דברי התעוררות לתשובה ולמעשים טובים וכחברים לכל דבר, על אף שבנין המסים חלק עליו ביותר, וכל זה לרב מדת האמת שנחזק בהם, ולבסוף מחלו זה לזה והיו כידידים לכל דבר, אשרי להם. *

ו - קעז

בין אנשי שלומנו שדרו בעיר טשערין היו צעירים מפלגים מאד. וראבר"ג ז"ל היה מלהיבם מדי פעם שיעלו עם ממונם ורכושם הרב לארץ ישראל וידורו בה, כי היה באפשרותם אז לקנות שטחים וחקלים עצומים מאדמות ארץ ישראל במחירים מוזלים מאד, כי לרב צעירותם אמרו עליהם שהם צעירים מפלגים כאלו שיש ביכולתם לקנות את כל אדמות ארץ ישראל המיעדות למכירה, כי היתה אז מכירת הקרקע בזול מאד ואם היו שומעים לו לא היתה גם לציונים שליטה כל כך באדמות ארץ ישראל, והיו יכולים לעצור בעדם מלחללה ולהצר קדשתה, אולם בחששם לממונם, לא שמעו לו. וסופם היה שנשארו בערם וחסר כל, כי בעליהם של הקומוניסטים לשלטון הרגו את רבם ולקחו כל ממונם והנשארים ברחו כל עוד נפשם בם בערם וחסר כל, ולא נשאר מהם אף גם שום שארית, כי בניהם נפלו על ידי זה מדרך היהדות, ורק אלו המעט ששמעו בקולו ועלו לארץ ישראל זכו להקים כאן משפחות לתפארת ההולכים בדרך התורה והיראה, וכמפרסם.

ו - קעח

כל כך היו נוהרים הצדיקים בקיום עבודת הקימה בעת חצות לילה שאף בחלשתם הגדולה כשלא היה בכחם לקום ולהתפלל וללמד כראוי, אף על פי כן בקשו וצוו להעירם בעת חצות, אף שלא קמו וירדו ממטתם והמשיכו בשנתם לרב חלשתם, כי לא רצו להפסיד בשום פעם את הקימה והערנות בעת רצון נשגב כזה.

ו — קעט

בְּשִׂרְאָה פֶּעַם רַבִּי נֶתָן בֵּיִטְלֵמַאכֶר וְלֵאלֹהֵי אֶת אֶחָד מֵהַמְתַּנְגְּדִים
קֹרֵעַ סֵפֶר לְקוּטֵי מוֹהֲרֵי לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק וְקָלְלוֹ בְּחַמַּת נַפְשׁוֹ,
וְלֹא עָבְרוּ יָמִים רַבִּים וְשָׁבַק הָלָה חַיִּים, ה"י. *

ו — קפ

הַרְהִיחַ רַבִּי מֵאִיר אֲנֹשִׁין וְלֵהֲתַקְרַב עַל יְדֵי אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי
שְׁלוֹמֵנו שְׁפָגַשׁ בּוֹ בְּאַחַת מִנְסִיעוֹתָיו. וְהִלְהִיבוּ לְבֹא לְאוֹמֵן, וְשָׁמַע
בְּקוֹלוֹ וְהִגִּיעַ לְאוֹמֵן בְּיוֹם ה' אָב שְׁנַת תַּרס"ב, וְנִשְׁאַר שָׁם עַד חֲשׁוֹן
תַּרס"ג וּבְאוֹתָם ג' חֳדָשִׁים לְמַד בְּרִצִּיפוֹת כָּל סְפָרֵי לְקוּטֵי הַלְכוֹת וּבְזֶה
נִחְתָּמָה הַתְּקַרְבוֹתוֹ.

ו — קפא

הוּא אֲשֶׁר צִיַּת וְשָׁמַע לְקוֹלוֹ שֶׁל רַאבְר"ג שְׁעִיעַז לֹא שְׁיַסַּע הַכֶּף
לְהִתְקַרְבוֹתוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְיִקְבַּע שָׁם יְשִׁיבָתוֹ, וְכֵן עָשָׂה וְעָלָה לְאַרְץ
בְּהִיּוֹתוֹ לְמַעַלָּה מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִשְׂא כְּאֵן לְאִשָּׁה אֶת אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה
הִיא מֵרַת פְּרוּמָא בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב פִּילְמֶר וְלֵוֹלְד לֹא מִמֶּנָּה בְּנוֹ
הָרֵאשׁוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל נֶחֱמַן בְּשְׁנַת תַּרע"ג.

ו — קפב

הוּא הָיָה מֵתַפְרָגִס מְקַנֵּיט וּמְכִירַת סְפָרִים וְכַתְּבֵי יָד עִתִּיקִים. וְהָיָה
בְּשָׁנוֹת הַרְעָב הַקְּשׁוֹת חָלָה מְאֹד וְהָיָה מְסַכֵּן עַד שֶׁנִּתְנַפְּחָה גּוּפוֹ, וְכִכְר
לֹא הִרְגִישׁ שׁוֹם הַרְגָּשׁוֹת כְּמַעֲלָף, וְהִלֵּךְ בְּשֵׂאֵר כַּחוֹתָיו לְהַרְשֵׁם עִם
הַפְּלִיטִים הַבוֹרְחִים לְמִצְרִים וּבְעַמְדוֹ בְּתוֹר לְקַבֵּל הַמְּסָפֶר חָשָׁב
לְעַצְמוֹ עֲדִיף לִי לְמוֹת כְּאֵן בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹךְ רָעַב מְלִנְסַע מִצְרַיִמָּה,
וְחֹזֵר לְבֵיתוֹ בְּרַב חֲלָשְׁתּוֹ וְנִכְנַס לְמִטָּה בְּלֹא יָדְעוּ מַה יְהִיָּה בְּסוּפוֹ.
וְכֵן בְּשִׁכְבוֹ בְּמִטָּה בָּא אֵלָיו בְּפִתְאֵם אֶחָד וְשָׁאֵל לוֹ אִם יֵשׁ לוֹ לְמַכֵּר

לוֹ סְפָרִים, וְהִתְפַּלֵּא מְאֹד שֶׁבְּעֵת כְּזֹאת יָבֹא אֶחָד לְקִנּוֹת מִמֶּנּוּ סֵפֶר,
וְיִמְרַב חֲלָשָׁה לֹא הָיָה לוֹ כַּח אֶפְלוֹ לְהִרְאוֹת לוֹ הַסְּפָרִים וְסַמָּן לוֹ
בְּיָדוֹ שְׁיִקַּח הַסְּפָרִים לְבָדוֹ, וְשָׁלַם לוֹ הַנַּ"ל מְטַבַּע זָהָב אֶחָד
(נַפּוֹלִיּוֹן) שֶׁהָיָה מְחִיר רַב לְמַעַלָּה מִשְׁוֵי שֶׁל הַסֵּפֶר, כְּשֶׁהָלָה מְפַצִּיר
בּוֹ שְׁיִשְׁתַּדֵּל לְקִנּוֹת בְּכֶסֶף זֶה מֵאַכְלִים מְזִינִים. וְשָׁאֵל לוֹ הֲלֹא כְּעַת
עֲדִיף לְקִנּוֹת מֵאַכְלִים זֹלִים כְּדֵי שֶׁיְהִיָּה מִמָּה לְהִתְקַנֵּם זְמַן רַב יוֹתֵר?
אָמַר לוֹ הֲלֹא מַה לָּךְ לְדַאֲג, אָנִי דָר בְּמִקּוֹם זֶה וְזֶה וְכֹא תְּבֹא אֵלַי
בְּכָל שָׁבוּעַ וְאַתָּן לָךְ מְטַבַּע אַחַת. וְאַכֵּן קָנָה כְּדָבְרוּ מֵאַכְלִים מְזִינִים
וְחֹזֵר לְחֵיתוֹ, וְנִצַּל עַל יְדֵי זֶה מִמְּוֹת בְּטוּחַ. וְהִיָּתָה וְזוּגְתוֹ הוֹלְכַת
מְדֵי שָׁבוּעַ, וְלוֹקַחַת מִמֶּנּוּ מְטַבַּע זָהָב כְּהִבְטָחְתּוֹ וְכֵן חֹזֵר וְנִשְׁנָה
הַדָּבָר עַד כְּמֵאָה פְּעָמִים שֶׁהָיָה הוֹן רַב. לְאַחַר זְמַן כְּשֶׁחֲזָרָה הַשְּׂגָרָה
וּפְסַק הַרְעָב, הִלֵּךְ לְפָגֵשׁוֹ כְּדֵי לְפָרַע לוֹ הַחוּב וּכְשָׁבָא אֵלָיו לְבֵיתוֹ
לֹא מָצָא אוֹתוֹ וְאַף שֶׁחָקַר אַחֲרָיו לֹא יָדַע שׁוֹם אָדָם מִי הוּא וְלִהְיֶיךָ
נְעֻלָם וְהָיָה לְפִלְא. *

ו — קפג

סֵפֶר רַבִּי יַעֲקֹב כֶּהֵן בְּרֹזְסְקֵי וְלֵהֲשַׁעַם בְּל"ג בְּעַמֵּר כְּשֶׁאֶחָד
מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו הִבָּאִים לְהַשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוֹן הַרְשָׁב"י הָיָה מִתְפַּלֵּל
וּמִתְבּוֹדֵד לְמִטָּה בְּעַמְק בֵּין הַהָרִים לְפִתְעַ הַתְּקַרְב אֵלָיו שׁוֹעֵל אוֹ צְבוּעַ
וְעַמֵּד לְהִתְנַפֵּל עָלָיו, לְפִתְעַ בְּדֶרֶךְ גִּס פִּקַּע וְעַף גִּיּוּץ מִהִנְיָצוּצוֹת שֶׁל
הַהַדְלָקָה שְׁעַל גַּג אֶהֱל הַרְשָׁב"י וְנִפְל וְהִפְרִיד בֵּינֵנוּ וּבֵין הַחַיָּה, וּבְכִרְחָה
הַחַיָּה. וְכֵן נִצַּל מִמֶּנָּה.

ו — קפד

רַבִּי יִצְחָק גֵּרְשׁוֹן בְּאַרְזֶסְקֵי וְלֵהֲתַקְרַב עַל יְדֵי אַחִיו רַבִּי מִתְחִיָּהוּ
הִי"ד הוּא הָיָה נוֹהֵג לְנִסֵּעַ מִפּוֹלִנְיָא לְאוֹמֵן לְרֵאשׁ הַשְּׁנָה מְדֵי שְׁנָה,
אַחַר כֵּן כְּשֶׁנְּסָגְרוּ הַשְּׁעָרִים נִתְמַנָּה כְּחֻזָּן בְּקִבוּץ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו

בלובלין, הוא לא האריך ימים ונפטר בחדש אלול בהיותו בן ארבעים שנה. קדם הסתלקותו כשבקרו אותו כמה מאנשי שלומנו ובכרוהו בכרכת רפואה שלמה פנהוג ואחלו לו שעוד יזכה להתפלל כחזן בראש השנה כמדי שנה בכריאות הנפש והגוף, ענה ואמר להם "לראש השנה אני כבר מזמן להתפלל עם רבנו למעלה". הוא היה מתפרנס מחנות בדים ונהג היה לקום בכל לילה בתצות, ועוסק כל הלילה בתורה ובתפלה עד שעה 12 בצהרים, ואז היה הולך לחנותו למכור ובשעה ארבע סגר את החנות והולך לתפלת המנחה ולשאר צרכיו וחזור חלילה, והיו כבר הקונים יודעים שרק בשעה זו פותח את החנות וצבאו כבר על דלת חנותו, כי בידעם ובהכירם בישרו בקרו לקנות הסחורה דוקא אצלו. וכך היו נוהגים עוד כמה וכמה מבחירי אנשי שלומנו זצ"ל.

ו — קפה

החסיד רבי יעקב כהן ברונסקי ז"ל עלה לארץ ישראל בהיותו בחור בן שלש עשרה שנה אחר עזבו את בית אביו מתוך מסירות נפש ממש, כי היה בן יחיד לאביו. לפני עלותו לארץ שהה באומאן כחדשים ימים, אחר הבריתו את הגבול מפולנייה במסירות נפש, והגיע לאומן לראש השנה בשנות הפרעות הקשות. אחר כך היה פידוע מתפלל כש"ץ לפני אנשי שלומנו בראש השנה משך עשרות שנים. ומספרים בניו, שאינם זוכרים בשום פעם ששאל אותם אחר תפלתו אם היה קולו ערב, והאם שמעוהו היטב, והאם נהנו צבור המתפללים מתפלתו וכדומה, פהרגלם של כל אלו העושים דברים בפרהסיא, כי היו כל מעשיו לשם שמים ממש פידוע בין מכיריו, ועד כדי כך שלא עלה על דעתו לחשב שום מחשבות של ישות, אף רק לחקר בדבר אם התפלל כראוי ואם שמעוהו היטב ומה חושבים צבור המתפללים על תפלתו, עד שהיה הדבר לפלא בעיניהם.

ו — קפו

אחד מגדולי הרבנים שהיה נכדו של אחד מגדולי החסידים המתנגדים על אנשי שלומנו, אמר פעם בכאב להרה"ח רבי גדליה בערנגער ז"ל שהיה נכנס אצלו לשמשו בסוף ימיו הרבה "חבל על ימי ושנותי הצעירות שלא זכיתי לדעת לשים לב לנכון לדבריו הקדושים של רבנו ותלמידו מוהרנ"ת ז"ל". והמשיך ואמר לו עוד בכאב: ראה מה נשאר מהמתנגדים ומה נשאר מכם. בעוד שממכם נשאר ארון של ספרים קדושים ונוראים הרי שמהמתנגדים שחלקו עליכם לא נשאר כי אם ארון עם בקבוקים, הם הבקבוקים של יין שרף ששותים "לחיים" ביום היאר צייט לזכרונם.

ו — קפז

ספר אחד מאנשי שלומנו בגדל מעלתו של הצדיק רבי שמואל שפירא ז"ל שאף שהיה עובד ה' מפלג במעלה היה עושה הפל בישוב הדעת עד כדי כך, שפעם כשבקשו שיעירהו בתצות לילה אמר לו רבי שמואל אשתדל בזה אבל איני מבטיחך. והתפלא על תשובתו כי ידע כמה זהיר וזריז הוא בעבודת קימת תצות עד ששאלו על כך, וענה לו שמחמת שהוא נוהג להשגיח בלילה על ילדיו הקטנים שבבית המתעוררים כדרך התינוקות, משום שאינו רוצה להטריח את זוגתו שתטפל היא בהם אחר יום עבודה קשה של גדול הילדים ומשום כך משתדל הוא לטפל בהם ולשהות אז בביתו, ועל כן אינו יכול להבטיח לו שיצא מביתו להעירו.

ו — קפח

פעם באמצע תפלת טל', אחז בשני ידיו את בתו התנוקת החולנית, וכך עמד והתפלל בהתלהבותו הגדולה, וכל זה כדי לסייע לזוגתו בגדול הילדים.

ו - קפט

בהיות רבי שמואל שפירא ז"ל בשבי במדבר שבירדן, כשהיו מחלקים לשבויים מפעם לפעם סיגרים וכן חבילת שוקולד שנשלח להם מהארץ, בחר רבי שמואל לקבל סיגרים במקום השוקולד כי היו השבויים חפצים בהם יותר, והיה נותן אותם לזה שהסכים לכבד ולנקות את בגדיו, כי מפת כנים קשה היתה שם, והיו צריכים לכבס הבגדים כמעט מדי יום. ובהקפידו על נקינותו וזמנו נהג בן והרויח בזה שני דברים הן שמירת הזמן לתורה ולתפלה והן נקינות בגדיו. וכך היה יושב ועוסק בלמודו כשהשני והמקבל מנקה בגדיו ומכבדם עבורו. *

ו - קצ

באותם הימים שחזר רבי שמואל שפירא ז"ל מהשבי הירדני הגיע אז רבי לוי יצחק לארץ ישראל, ולקחו רבי יצחק מאיר קורמן ז"ל להפגישו עמו, והלך וראהו עודו מלבש בבגדי השבי, ואמר אף שהיה רבי שמואל לבוש עדין בבגדי שבי ומיסר מאד. אולם תכף הרגשתי בקדשתו, וקבלתי עלי לכבדו ולקיים בו הכתוב "ואת יראי ה' יכבד", והיה רגיל לומר עליו אף שכאן בעולם הזה הוא שתקן מטבעו, אבל שם בעולם האמת בודאי קדשתו בשמירת העינים וועשת הרבה. רבי לוי יצחק ז"ל היה מבגד ממנו בכשש עשרה שנים. *

ו - קצא

פעם בפורים בעת שכרותו של רבי שמואל שפירא שהשתפר כידוע מאד בכל שנה. פנה ואמר להשומעים סביבו הבה ואדרש לכם מוסר בנגון של הדרשנים בעלי מוסר. והתחיל ואמר הכתוב עד מתי לקץ הפלאות, (דניאל יב) בנגון של הדרשנים בעלי מוסר אומר אני

לכם שהכתוב שואל ועונה. עד מתי? ומתוך "לקץ הפלאות" עד שיגיע בקץ הימים צדיק פלא כזה שנשמתו פלא והוא רבנו הקדוש שנשמתו פלא גדול ועל ידו יתקן הכל. *

ו - קצב

כשדבר פעם רבי שמואל שפירא ז"ל עם אחד בגדל מעלת חצות לילה וכו' והחייב לכל אחד מאנשי שלומנו בקימה בשעה קדושה זו. אמר לו הלה ענין זה הוא מיחד לעובד ה' אבל לא לאדם פשוט כמוני, אמר לו שמואל ז"ל אדרבא ואדרבא אם אינך עובד ה' בהגדרתך אדרבא ואדרבא מחייב הנך ביותר לנהג ולצית לעצת רבנו ולקום ולהתעורר מדי לילה בחצות. ולכפות ולהתאונן על חרפן הקדושה, ולבקש תקון ביותר.

ו - קצג

פעם ביום הפורים כשהשתפר רבי שמואל שפירא ז"ל ענה ואמר בצחנות: כמה העמים רבנו עלינו לעבדו יתברך ויתעלה, כי הנה שכני הגדול בתורה שאינו יודע מדרך רבנו הקדוש יושב ולומד תורה בהתמדה רבה פראוי, ואני נוסף למה שאני מחייב ללמד ולהגות בתורה לפחות כמוהו, עוד גם עלי לקום בחצות לילה וכו', ולומר 'לקוטי תפלות' ולעסוק הרבה בספרי רבנו הקדושים, ולהתבודד לפחות שעה אחת ביום, ולדבר עם אנשי שלומנו בשיחת חברים וללכת מדי יום לטבילת מקוה וכו' וכו' ומאין לוקחים פל כף הרבה זמן לקיים כל זה.

ו - קצד

פעם בפורים בעת שכרותו אמר ר' שמואל ז"ל, ענין רבנו ז"ל אינו ענין של חטיפת שירים ותיים טובים ונחמדים, אלא הרוצה

להתקרב לרבנו ז"ל באמת צריך להיות מוכן לקיים עצותיו במקורות נפש ממש ולשכח מכל עולם הזה לגמרי, ולעבד את ה' על פי עצותיו, בפרט בהשתדלות בקימת חצות לילה ולמוד התורה אז, והתבודדות מחוץ לעיר ועוד ועוד, ואפלו כשעוסקים בלמוד ספרי רבנו הקדושים אם אין הלמוד במטרה לקימם, ולעשות כן בהשתדלות נכונה בפשיטות, גם זה 'מהיכי תיתי', כלומר אינו עקר, ומפסידים בכך את אורו הגדול והקדוש. כי עקר יסוד ענינו הוא בעשיה למעשה. ומי שהכירו ידע שאכן הוא מקיים כף את הדברים ואשרי לו.

ו - קצה

כששעה רבי שמואל שפירא ז"ל בארצות הברית מפגי השתדלותו בנסיעה לציון רבנו ז"ל אמר פעם, מרגיש אני דקירות באזני כשאני שומע מסביבי את השפה הנכרית - שפת האנגלית. כי היה לו לסבל רב עזבו את ארץ ישראל ושהותו בחוץ לארץ.

ו - קצו

רבי נתן בן רבי אברהם שטרנהרץ ז"ל נלב"ע ביום צום גדליה תשל"ג בהיותו בן 92 שנים.

שיח שרפי קודש

אמרות טהורות
כלליות אנ"ש ז"ל
ואין מוקדם ומאוחר

ו - קצו

היו אנשי שלומנו מרחיבים בדבורם בגדל מעלת הצניעות של הנשים, שהנה בשרה כתיב כששאלו המלאכים לאברהם "איה שרה אשתך" (בראשית יח), אמר "הנה באהל", ודרשוהו רז"ל (כ"מ פז). ללמד על צניעותה שהיתה בה בשרה. והנה שרה היתה למעלה בנביאות מאברהם, כמו שאמרו רז"ל שהיה אברהם טפל לה בנביאות, נמצא שזכתה על ידי צניעותה הגדולה, יותר מאברהם שזכה למדרגותיו על ידי עבודתו בתפלה ואף בעבודותיו ובכל יגיעותיו הנעלות והקדושות ואף על עבודתו הגדולה של התבודדות מחוץ לעיר, כמו שאמרו רז"ל (פסחים פח) אברהם קראו הר, שנאמר בהר ה' יראה. וכמוכא בזהר (פרשת חיי שרה דף קכח) על גדל התבודדותו בשרה מערת המכפלה ששם הרגיש אור הגדול של המערה שעל כן רצה את השדה. ואף על פי כן זכתה שרה לנביאות יותר ממנו והכל בכח צניעותה באהל ביתה.

ו - קצח

היה אומר ומפרש רבי לוי יצחק ז"ל במה שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית לא), "הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנת מעיני", שבחינת יום ולילה, חרב וקרח, מרמז גם על בחינת קיץ וחרף. והינו שאמר וטען יעקב שהיה עובד ה' הן ביום והן בלילה הן בחם והן בקור, ודוקא מבחינה זו זכה להיות בחינת יעקב שהוא בחינת התורה כדוע, כי דוקא מבחינת ההתמדה והעקשנות בעבודה בכל העתים ובכל הזמנים הן עתות הטובות והן חלילה הקשות, משם ועל ידם זוכים לתורה הקדושה. ומכל אלו היגיעות בחם וקור, קיץ וחרף, ביום ובלילה בקל ובקשה וללא שנה, מהם, ורק מהם זכה לקדשתו הגדולה.

ו - קצט

אָמרו אַנשי שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵינַי מַעֲשֵׂה יְהוּדָה וְתִמְרָה, שֶׁהַיּוֹדָה יְהוּדָה
וְאָמַר "צִדְקָה מִמֶּנִּי" (בראשית לח), שֶׁמֶסְפּוֹר זֶה לְמִדִּין אָנוּ, עַד הַיְכֵן
וְעַד כַּמָּה גָּדַל מַעֲלַת וְכֹחַ הַהוֹדָאָה וְהַתְּשׁוּבָה וְהַתְּרֻטָּה בְּאַמְת, כִּי הִגִּיה
בְּזֶה שֶׁהַיּוֹדָה יְהוּדָה וְאָמַר "צִדְקָה מִמֶּנִּי", מִזֶּה מִשְׁתַּלְּשֵׁל כָּל גְּאֻלְתָּן
וְתִקְוַתְּנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שִׁיְהִיָּה לְעֵתִיד עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צִדְקָנוּ שְׂיֵצֵא מִתְּמַר
עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה זֶה. וּמִזֶּה יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד לְנִכּוֹן כַּמָּה צְרִיף הָאָדָם
לְהִתְמַיֵּד בְּהַתְּבוֹדָדוֹתָיו וּתְפִלוֹתָיו לְהִתְנוּדוֹת אִז עַל כָּל פְּשָׁעָיו וְלַהוֹדוֹת
עַל כָּל הַדְּבָרִים וְלוֹמַר "צִדִּיק הוּא ה'", וּמִמֶּנִּי וּבְאַשְׁמוֹתַי כָּל מַכּוֹתַי,
וְדוֹקָא עַל יְדֵי הַבוּשָׁה שֶׁבְהוֹדָאָתוֹ וְחִרְטָתוֹ הָאֲמִתִּית, מִזֶּה יִשְׁתַּלְּשֵׁל
גְּאֻלְתוֹ הַפְּרֻטִית בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִיּוֹת, וְאַף חִלְקוֹ בְּגֻאֲלַת יִשְׂרָאֵל, כִּפִּי
חִלְקוֹ בְּכֻלְיֵי הַנְּשָׁמוֹת. וְכִמוֹ יְהוּדָה שֶׁמִּחַמַּת הַהוֹדָאָה שֶׁהוֹדָה זָכָה
לְמַלְכוּת עַד שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵצֵא מְשִׁיחַ צִדְקָנוּ.

ו - ר

הִיָּה אוֹמֵר רַל"י ז"ל שֶׁכִּמוֹ שֶׁמִּצִּיָּנוּ אֵצֶל אַחֵי יוֹסֵף שֶׁלְקַח לָהֶם
מִשֶּׁף עֲשָׂרִים וְשָׁנִים שָׁנָה עַד שֶׁזָּכּוּ וְשָׁמְעוּ מִפִּיו לֹמַר (בראשית מה)
"אַנִּי יוֹסֵף אַחִיכֶם", וְכִשְׁשָׁמְעוּ תְבוּת אֵלּוּ יוֹצֵאִים מִפִּיו מִיַּד נִתְרַץ
לָהֶם כָּל קוֹשִׁיּוֹתֵיהֶם שֶׁהִיָּה לָהֶם עַל הַתְּנַהּגוֹתוֹ הַקָּשָׁה עִמָּהֶם, וְהִבִּינוּ
עַל יְדֵי זֶה לְמַפְרֵעַ כָּל הַלּוּף הַנִּהַגְתּוֹ הַקָּשָׁה עִמָּהֶם, כִּמוֹ כֵּן צְרִיף כָּל
אָחָד לְדַעַת שֶׁצְרִיף לְהִמְתִּין וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וּלְפַעֲמִים אֵף מִשֶּׁף שָׁנִים
רְבוּת עַד שִׁיזְכָּה שְׂאִיר לֹו הַצְּדִיק פְּנִיו וְיִרְאֶה לוֹ אוֹר קְדֻשָׁתוֹ וַיֹּאמֶר
לוֹ הַצְּדִיק "אַנִּי יוֹסֵף", וְאִז כְּשִׁיזְכָּה לָזֶה כָּבֹר יִתְרַצוּ לוֹ כָּל קוֹשִׁיּוֹתָיו
כָּל אָחָד לְפִי מִצְבוֹ וְעֵינָיו וְהַשְׁגָּתוֹ.

ו - רא

הִיָּה מְדַיֵּק רַל"י ז"ל בְּכַתּוּב (בראשית מז) "וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל",
וַיִּקְרְבוּ יָמֵי דוֹד לְמוֹתוֹ (מלכים א, ב), שֶׁבֶּא הַכְּתוּב לְהַדְגִּישׁ כַּמָּה יָקָר
וְחָשׁוּב הָיוּ יָמֵי חַיֵּיהֶם, עַד שֶׁלֹּא חָשְׁבוּ אֶת שְׁנוֹת חַיֵּיהֶם לְשָׁנִים אֲלֵא
לְיָמִים, וְעָבְדוּ אֶת ה' לְפִי חֲשָׁבוֹן שֶׁל יָמִים מִמֶּשׁ, וְעַל כֵּן חֲשָׁבָה
הַתּוֹרָה אֶת שְׁנוֹתָם לְפִי הַיָּמִים. כִּי חֲשָׁבוּ וְשָׁמְרוּ עַל שְׁנוֹתָם לְפִי
חֲשָׁבוֹן יָמִים כְּאֵלוֹ אֵינן לָהֶם כָּאֵן בְּעוֹלָם הִיָּה כִּי אִם יָמִים סְפוּרִים
מִמֶּשׁ. (וראה עוֹד לְהַלֵּן רִישׁ פֶּרֶק הַבֵּא).

ו - רב

הִיָּה אוֹמֵר רַל"י ז"ל בְּעֵינַי הַכְּתוּב עַל הַחוּטָאִים שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל
"וְלֹא תִקֵּא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאָכֶם אוֹתָהּ" (ויקרא יח), שֶׁעֵינַי זֶה סוֹכֵב
גַּם עַל אֵלוֹ הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶם יוֹדְעִים וּמְפִירִים בְּמַעֲלָתָהּ
וּמָה שְׁנַתָּן לְהַשִּׁיג בְּקִדְשָׁתָהּ, וְאַף גַּם אֵינֶם מְאַמִּינִים בְּכֹחַ קְדֻשָׁתָהּ,
שְׂאֵף עֲלֵיהֶם סוֹכֵב וְהוֹלֵךְ מִקְרָא זֶה, שֶׁהָאָרֶץ מְקִיָּאָה אוֹתָם, בְּזֶה
שְׂאִיָּה רוּצָה לְהַתְּגַלּוֹת לָהֶם. עַד שֶׁחוֹשְׁבִים בְּטַעוֹתָם וּבְזוּלוֹלָם שֶׁכָּכָל
אָרֶץ הָעַמִּים אָרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲלִילָה. וְהוּא כְּמִדָּה כְּנִגְדַּ מִדָּה, שֶׁמִּחַמַּת
שֶׁחוֹשְׁבִים כֵּן עַל הָאָרֶץ, עַל כֵּן אֵינֶם רוֹאִים קְדֻשָׁתָהּ וּמִחַמַּת כֵּן
מְזַלְזָלִים בָּהּ יוֹתֵר וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעַלְמַת מֵהֶם קְדֻשָׁתָהּ יוֹתֵר וְחוֹזֵר
חֲלִילָה עַד שֶׁמְקִיָּאָה אוֹתָם בַּפֶּעַל מִמֶּשׁ ה' יִצְלִילֵנוּ.

ו - רג

אָמַר פַּעַם אָחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְחִבְרוֹ אַחַר שֶׁהִזְהִירָה הַתּוֹרָה
בְּצוּוֹתָהּ (במדבר טו) "וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַכְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם", וְאַחַר
שֶׁבְּאַרוֹ וְהִזְהִירוּ רַל"ל כָּל כָּף עַל עֵינַי קְדֻשָׁת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי וּבִיּוֹתֵר
הַרְחִיב רַבְּנוּ כָּף בְּמֵאֲמָרָיו וְתוֹרוֹתָיו וְשִׁיחוֹתָיו בְּעֵינַי זֶה. הָרִי
שֶׁפָּשׁוּט הַדְּבָר וְאֵין שִׁיף כְּמַעֲט אַחֲרָת, שֶׁכְּאַשֵּׁר יוֹצֵא לְשׁוֹק זֶה

המקרב לרבנו, שלפחות יוריד את בתי עיניו וילך בלעדיהם. וינצל בכך לבלי להפשל בראיות אסורות חס ושלום. וזה כצעד ראשון ולפחות המתבקש מכל אחד הרוצה לילך בדרכו הקדושה.

ו - רד

אמרו לענן מדת הצניעות הנצרך ביותר, והוא בחובתו של כל אחד הרוצה להתעלות בעבודת ה', שענן זה נכלל בשבח בלעם ששבח את ישראל "הן עם לבדר ישכן" (מדבר כג), ששבח את ישראל שהם יודעים מסוד הגדול הזה של 'בדר - והצנע לכת', ואינם מתרברבים במעשיהם תלילה, "ובגויים לא יתחשב", שאינם מחשיבים עצמם בשום שבח לאמר ולהראות תלילה "כף וכף אני עושה".

ו - רה

היו אומרים שכמו שלענן התורה הקדושה נאמר על העסק שבה (דברים ו) "בשכר ובקומך" שיהגה בתורה ללא הרף, כמו כן נכון הדבר גם לענן תפלה, שבכל עת פנוי ימלל בתפלות ושירות והשבחות הן בשכבו לאחר קריאת שמע שעל המטה והן בקומו ובכל עת המזדמן. וכמאמר ז"ל "ולואי שיתפלל אדם כל היום כלו". (ברכות כא. פסחים נד).

ו - רז

על פי מה שדרשו רז"ל על הכתוב (דברים ז) "אשר אנכי מצוך היום", היום לעשותם למחר לקבל שכרם (ע"ז ג), אמרו: שעל כן החובה על כל אחד להזדרז ולהרבות טוב בתורה ותפלה ומעשים טובים ביום הזה דוקא, כי צדין אין לנו את יום המחרת רק את היום הזה שאנו עומדים בו, כי "למחר לקבל שכרם", כי יום המחרת הוא

כבר בחינת עולם הבא ואין כלל שם ומשג של מחר שיך בעולמנו רק היום, והיום ממש לעשותם. ועל כן אין לנו לדחות שום דבר טוב שאפשר לעשותו היום ליום המחרת כי היום לעשותם.

ו - רז

אמרו בצחות ברמז הכתוב "על פי שנים עדים יקום דבר", שעדי האדם שיעידו לו ביום הדין הם שני יסודות נאמנות אלו של ההתבודדות וקימת חצות, והם הם עדי האדם ביום דינו, כי על ההתבודדות אמר רבנו שהוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל (ליקו"מ ח"ב סימן כה). ועל קימת חצות אמר שעקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בחצות לילה (שיחות הר"ן סימן שא). ובהתמדת קיומם תלוי עקר עבודת ה' ועל פי שני עבודות אלו יקום דבר דינו של האדם, וגם משום המבאר בדברי רבנו ששניהם ממתיקים הדין כמבאר בתורה טו. ובתורה קמט. ועל כן כנגד דינו של האדם יעידו בו שני עדים נאמנים אלו לזכותו בדין כראוי לו.

ו - רח

אמרו אנשי שלומנו על הכתוב (תהלים ב), "בני אתה אני היום ילידתיך שאל ממני" וכו'. שאומר השם יתברך להאדם הפצר כי בתפלה ושאל ממני הרבה ואתן לך הכל אף את הבחינה הזו של "אני היום ילידתיך", שהוא הדרגא הגבוהה של בחינת ההתחדשות, בבחינת "אני היום ילידתיך", ממש, ואף בחינה זו של התחדשות שבה תלוי כל עבודתו של האדם כל ימי חייו יקבל ממנו יתברך ויתעלה, אולם כל זה תלוי אם קיים כראוי בחינת "שאל ממני", שהוא ענין רב התפלות והבקשות. וראה לקוטי מוהר"ן סימן ס"א חלק ב' שבחינה זו של 'אני היום ילידתיך' הוא בבחינת דרגתו של משיח, עין שם. וזהו 'אני היום ילידתיך', - "שאל ממני ואתנה". (וראה עוד בחלק ד סימן נט).

ו - רט

פָּרְשׁוּ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּצַחוֹת הַכְּתוּב (תהלים ו) "בְּדַמְעֹתַי עֲרָשִׁי אֲמַסָּה", שֶׁעַקֵּר מִסּוֹס וּבִטּוֹל הַתְּאֻוָּה הִיא עַל יְדֵי הַדְּמָעוֹת, בְּבַחֲיֵינֵת הַמְּבֹאֵר בַּתּוֹרָה ל"ו בְּבַחֲיֵינֵת 'בְּכִיָּן וְקוֹרִין אֶת שְׁמֵע'. שֶׁעַל יְדֵי הַדְּמָעוֹת מִמְּסַמְסִים וּמְבִטְלִים אֶת הַתְּאֻוָּה, וְזֶהוּ בְּדַמְעֹתַי עֲרָשִׁי אֲמַסָּה. וְכַמְבֹּאֵר פָּנִים עַל הַכְּתוּב בַּתְּרַגּוּם 'בְּכִיָּן וְקוֹרִין אֶת שְׁמֵע', כְּדֵי לְבַטֵּל הַתְּאֻוָּה.

ו - רי

אָמְרוּ בְּשִׁבְחַת הַמְּרַבָּה בַּתְּפִלָּה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּפָאֵר בּוֹ וּמִשְׁתַּעֲשֵׂע בּוֹ מֵאֵד עַל אֲשֶׁר עַל כָּל דְּבַר קָטָן אוֹ גְּדוֹל פּוֹנֶה אֵלָיו כְּכֵן קָטָן הַפּוֹנֶה בְּכָל עֵת אֶל אָבִיו וְקוֹרְאוֹ אָבֵא, וְזֶהוּ עֲנִין שְׂבָחוֹ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁשְּׂבָחוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְחַת זֶה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים פט) "הוּא יְקַרְאֵנִי אָבִי אֶתָּה, אֵלֵי וְצוּר יִשׁוּעֹתַי", שֶׁשְּׂבָחוֹ ה' עַל זֶה שֶׁקוֹרְאוֹ בְּכָל עֵת "אָבִי", "אֵלֵי", "צוּר יִשׁוּעֹתַי" וְכִדּוּמָה. וְהִינּוּ שְׂנֵה שְׂבַח מִיָּחָד לְאָדָם שֶׁמִּשְׂתַּבַּח בּוֹ ה' עַל זֶה שֶׁקוֹרְא לוֹ בְּכָל פֶּעַם 'אָבֵא'. וְעַל כֵּן בְּשִׁבְרוֹ מְבִטִּיחוֹ ה' "אֵף אֲנִי בְּכוֹר אֶתְנָהוּ עָלָיו לְמַלְכֵי אֶרֶץ".

ו - ריא

הִיוּ מְפָרְשִׁים הַכְּתוּב "זְמוֹתַי בַּל יַעֲבֹר פִּי" (תהלים יז). וְהִינּוּ שְׂאוֹמְרֵי הַכְּתוּב: אֵף שֶׁשְּׂבָחֵי וְזְמוֹתַי חֹס וְשְׁלוֹם, מִחֻשְׁבָּה שְׂאִינָה טוֹבָה לְפִי וְרַגְתִּי, תְּהִיָּה הַמִּחֻשְׁבָּה אֲשֶׁר תְּהִיָּה, אֵף עַל פִּי כֵן נִזְהָרְתִּי לִבַּל יַעֲבֹר פִּי שְׂלֵא אוֹצִיאֶהוּ בְּפִי חֹס וְשְׁלוֹם, כִּי הַדְּבֹר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל וְכִדְבָרֵי רַבּוֹ וְז"ל, שֶׁהַדְּבֹר יְכוּל חֹס וְשְׁלוֹם לְכַפּוֹ לַעֲשׂוֹת מִחֻשְׁבָּתוֹ הַרְעָה. וְזֶהוּ זְמוֹתַי, אֵף עַל פִּי כֵן יַעֲבֹר פִּי חֲלִילָה.

ו - ריב

פָּרְשׁוּ בְּצַחוֹת הַכְּתוּב "בְּעָרֵב יֵלִין בְּכִי וְלִבְקָר רִנָּה". (תהלים ל) וְהִינּוּ 'שִׁכְפִּי שְׂכִיבְתוֹ כֵּן קוֹמוֹ', אִם זוֹכָה וּבִשְׂכִיבְתוֹ מִתְּנַדָּה בְּכִכְיָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו שֶׁעָשָׂה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כְּמוֹכָא כְּמָה פְּעָמִים הַנְּהַגָּה זֶה בְּסִפּוֹר הַזֵּהר הַקְּדוֹשׁ, כֵּן זוֹכָה בְּבִקָּר לְרִנָּה בְּבַחֲיֵינֵת הַכְּתוּב 'בְּרִן יַחַד כּוֹכְבֵי בִקָּר'. (איוב לח).

ו - ריג

הִיָּה אוֹמֵר רל"י ז"ל בְּפִרוּשׁ הַכְּתוּב תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא וְתֵאמֶר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם, כִּי אֵלֶּף שָׁנִים בְּעֵינֵיךָ כִּיּוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר (תהלים צ) שֶׁהַכְּתוּב בָּא לְהַדְּגִישׁ וְלוֹמַר שְׂנֵה הַבְּעַל תִּשׁוּבָה הַרוּצָה לְחַזֵּר בַּתְּשׁוּבָה, אֵף מְקַבֵּל הַתְּעוֹרְרוֹת וְלֵב נָכוֹן לְתִשׁוּבָה וְאֵז אֵף אִם יַדַּע שִׁיחִיָּה אֵלֶּף שְׁנֵה הָרִי זֶה אֶצְלוֹ כִּיּוֹם שֶׁעָבַר אֶתְמוּל, כִּי מָה יִתֵּן לוֹ לְאָדָם אֲרִיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים אִם סוּף כָּל סוּף יִצְטָרֵף לִתֵּן דִּין וְחֻשְׁבוֹן עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

ו - ריד

הִיָּה אוֹמֵר רל"י ז"ל לְעֲנִין הַכְּתוּב "דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִכֵּן לְנִגְדַּד עֵינָי" (תהלים קא), שֶׁיֵּשׁ בְּכָלֵל זֶה גַּם אָדָם זֶה שְׂאִינוּ נִזְהָר בְּפִרְסוּמוֹ וְגוֹרֵם שֶׁיִּדְבְּרוּ עָלָיו דְּבָרֵי שְׂבַח וְכְבוֹד שְׁקָרִים, וְגַם עָלָיו נֵאמַר 'דוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכֵּן' לְנִגְדַּד עֵינָיו יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁכְּמוֹ שְׂאִסוּר לוֹ לְדַבֵּר שְׁקָר, כְּמוֹ כֵּן אִסוּר לוֹ לְגַרֵם שֶׁיִּדְבְּרוּ עָלָיו אַחֲרֵים שְׁקָרִים וְדַמְיוֹנוֹת שְׂאֵז גַּם הוּא נִקְלָל בְּכָלֵל 'דוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכֵּן לְנִגְדַּד עֵינָי'. וְעַל כֵּן לֹא אָמַר הַכְּתוּב 'מְדַבֵּר שְׁקָרִים' בְּפַעַל מִמֶּשׁ. אֵלֶּא 'דוֹבֵר שְׁקָרִים', שֶׁגַּם כְּשֶׁמִּתְנַהֵּג בְּאִפְסָן כְּזֶה שְׂגוֹרֵם לְאַחֲרֵים שֶׁיִּדְבְּרוּ עָלָיו שְׁקָרִים גַּם הוּא לֹא יִכֵּן לְנִגְדַּד עֵינָי חֹס וְשְׁלוֹם.

ו — רטו

פרש אחד מאנשי שלומנו את הפסוקים (תהלים קמה) 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, קרוב ה' לכל קוראיו וכו' ואמר שהכתוב מדגיש שלאמת בכל צרה וצרה שלא תהיה צדיק ה' בכל דרכי משפטיו וחסיד בכל מעשיו יהיו אשר יהיו, ואם כן מה לנו להתפלל, מאחר שצדיק וישר הוא בכל מעשיו. ועל זה בא הכתוב שאחריו לומר שאף על פי שפך הדבר וצדיק וחסיד הוא אף על פי כן 'קרוב ה' לכל קוראיו' לעשות כרצונם להמתיק מעליהם ה'סורים. אבל בתנאי שיהיה 'באמת' וזהו לכל אשר יקראוהו באמת.

ו — רטז

על המבאר בדברי רבנו בענין היראה שהיא בחינת ריח (ליקו"מ ת"ב ד"ח"ב סי' א' ועוד), כמו שכתוב (ישעיה יא) וְהָרִיחוּ בִּירְאָתָהּ ה'. אמרו אנשי שלומנו בטעם הדבר שנמשל היראה לריח, כי כמו שהריח אף על פי שאינו נראה ונכר והוא כדבר שאין בו ממש, אף על פי כן כח הריח תקיף כל כף עד שהוא מקיף ומחיה את כל דבר ודבר מעבר לעבר בין לטוב ובין לרע. כמו כן כל אחד כפי יראתו כן ריחו, אם לטוב אם לרע ונכר פלו בריחו. וכמוכא בתורה ב' מאמר חז"ל (סוטה מט.) מה שאמר התלמיד ריחא דחינוניתא אני מריח. אמר לה רבו בני, טהרה יש בך (עיי' שם). וכעין מה שאמרו רז"ל (הובא בקב הישר פ"ז) מה שאמר אליהו הנביא לחסיד אחד בעת שעבר דרכם אדם גאותן, שהוא מסריח וריחו נודף יותר מהנבלה, כי כל אחד כפי יראת ה' שבו כן מכיר בהשגיו, אם יש בו יראת ה' אם לאו.

ו — ריז

היה אומר רל"י ז"ל, שכמו אלו הירודים והחוטאים שבצד השמאה אומרים ומשתמשים בליצנותם בלשון הכתוב "אכול ושתו

כי מחר נמות" (ישעיה ט), ומחמת זה נופלים ויגעים בחטאתם יותר ויותר, כמו כן אנו מצדנו צריכים גם להתחזק יותר ויותר לקיים זאת, ולדעת לקיים זאת ולאכל בקדושה מאכל ומשתה של תורה ואף אנו צריכין להזדרז בקיום הכתוב הנ"ל, ולנצל לטובה במחשבה זו של יום המיתה, 'אכל ושתה כי מחר נמות', וכלשון המשנה (אבות ג, א) דע מאין באת וילאן אתה הולך - למקום עפר רמה ותולעה. ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון וכו'. ומשום סבות אלו עלינו להזדרז ביותר כי מחר נמות בנדאי. כי מצודתו פרוסה על כל החיים. (אבות ג, טז).

ו — ריח

אמרו אנשי שלומנו ענין זה של פשיטת הפגדים של האדם הבא להטהר המזכר בכתוב (זכריה ג), הפגנה שיפשיט ויסיר מעליו כל החכמות והדמיונות שנחקק בו על ידי עוונותיו, ויחליט בדעתו היטב היטב מעתה לצית לרבנו על כל אשר יצונו וללכת בדרכו הקדושה, ואז תעלה טבילתו פראוי ותטהרו מכל הטמאות, ואף זה שמחו צלול בקדושה פראוי מחיב להתחיל עם התקרבותו בהתחלה חדשה ולשכח תחלה כל ההקדמות שקבל ממי שאינו צדיק גמור, וכמו שמצינו (בי"מ פה) ברבי זירא שכשעלה לארץ ישראל בקש בתפלתו שישכח ממנו תורת חוץ לארץ, ובנדאי לא היתה פונתו לעצם התורה הקדושה שהיא תורת אמת אלא הפגנה להקדמות וההרגשות הקדושות שקבל שהם הועילו לו לקבל תורה בהיותו בחוץ לארץ. ועתה הבין שצריך ומחייב לקבל הקדמות וכאורים והרגשות אחרות כדי שיתעלה על ידם למעלה בקדש.

ו — ריט

אמרו ברמז על הכתוב ש'פכי פ'מים ל'בך (איכה ב) שהוא ראשי תבות ש'כ"ל, ללמדנו שעקר החכמה והשכל הנכון הוא רבוי התפלות

וזה הוא עקר השכל הנכון והקדוש. וכל מה שמתגדל שכלו צריך להרבות בתפלה יותר. וכן להפך עקר הזכיה לשכל הוא תלוי כפי בחינת שפכי פמים ל'בד', וכשלוקח התכמה והשכל בכח בלא תפלה זה בחינת פגם הכאת הצור שממשיך באורי התורה שלא ברחמים וכמבאר בתורה כ, עין שם.

ו — רכ

פרש פעם אחד מאנשי שלומנו בדרך צחות מאמרם ו"ל שאמרו אגרא דבי הלולא מלי (ברכות ו:). והינו שכר השמחה הוא בזה שפוגש שם אחד את חברו ומדבר עמו שיחות חברים בעבודת ה' יתברך, כי 'כמה עולמות אתה פּיכו', עד שהפגישו אותו עם חברו והכל כדי שידבר וישוחח עמו בתורה ועבודת ה' ועל כן 'אגרא דבי הלולא, מלי'. כי בבית השמחה שם ביותר נפגשים הרעים והאשהוכים ויכולים בקלות יותר לשוחח בינם לבינם בדברי תורה ועבודה.

ו — רכא

אמרו אנשי שלומנו לענין הבושה הגדולה שיש למעלה לאלו הקטנים במעלה המתנאים או מקבלים גדלה שאינו ראוי להם, שכמו שנהוג כאן בעולם כשמגיע אדם עשיר וסוחר רם מעלה לשום מקום מחוץ לארץ מכרזים ומכנינים את הצבור לבוא ולקבל פניו ומכנינים מקום גבוה ומנשא שבו יוכל לבוא ולשטח ולהניח סחורותיו כדי להראות לעם מטיב סחורותיו וממה שהביא וסחר שם במרחקים. כמו כן משול הדבר לזה האדם המגיע מכאן עולם הזה שם למעלה, ומאחר שכאן בעולם הזה שמו הולך לפניו בגדל צדקתו ומעלותיו, או שמתנאה לחשב כן. שאדם רם מעלה הוא, על כן כשמסתלק והולך ובא לבית עולמו שמחים בביאתו לחשב שהנה מגיע אדם רם מעלה כמותו ומכנינים מקום צבורו וקוראים לכל הצדיקים לבוא

ולחזות בנעם זיוו ולראות במעלת וטיב סחורותיו שהביא, והנה אם נכון הדבר מה גדל שכחו והשמחה שיש שם, וכלם רוצים ומתהדרים בקרבתו, וחסלילה חלילה להפך מה גדל הבושה כשמתחיל להוציא דמיונותיו והכליו, וממעשיו הרעים ומניחים ומסדרים לפני כל את צונותיו וסרחונותיו הי' וכי אפשר לתאר גדל עצם צער הבושה שיהיה לו.

וזה בחינת הנאמר בשבח הצדיקים שמשבחים אותם בכיאתם ואומרים 'פנו מקום' לזה הצדיק שמגיע וכו', כמו שאמרו רז"ל כמה פעמים. (ברכות יח: כתובות עז: ובזהר מדרש הנעלם פרשת נח). והינו פנו מקום ובואו לראות בסחורותיו ובמתנותיו שהביא. וזה הצדיק אכן מניח את תכולת סחורותיו שסחר ונשא ונתן בתורה ועבודת ה' כאן בעולם הזה, וזה שבח הגדול של הצדיקים שיכולים לעמד בפרסום הנכון שם למעלה ולכלי להתבייש שם בסחורותיהם ומתנותיהם שהביאו כאן מהעולם הזה וזהו ששים שלמה את ספר משלי (פרק לא) בשבח האשת חיל, שהיא מרמזת על נשמת הצדיק שהיתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה, ותקם בעוד לילה וכו', סדין עשתה ותמכר וחגור נתנה לפנעני, עז והדר לבושה ועל ידי זה ותשחק ליום אחרון, ופיה פתחה בחכמה בלא בושה, וכו' וכו' אשה יראת ה' היא תתהלל ואז תנו לה מפרי ידיה ויהללה בשערים שלמעלה על כל מעשיה. ומזה יש ללמד כמה וכמה צריך לברח ולהמלט מגאונה וגדלות ומפרסום בפרט מפרסום של שקר.

ובזה נכלל גם הענין שאמרו רז"ל בלשונם (ברכות נו. יומא פח) שלעתיד מסדרין לאדם צונותיו, הינו הסדור בפני כל, ואוי לה לאותה בושה וכן להפך כשמסדרין זכיותיו כמה כבוד והוד והדר, אשרי לו.

המקרב לרבנו, שלפחות יוריד את בתי עיניו וילך בלעדיהם. וינצל בכך לבלי להכשל בראיות אסורות חס ושלום. וזה כצעד ראשון ולפחות המתבקש מפל אחד הרוצה לילך בדרכו הקדושה.

ו - רד

אמרו לענין מדת העניעות הנצרך ביותר, והוא בחובתו של כל אחד הרוצה להתעלות בעבודת ה', שענין זה נכלל בשבח בלעם ששבח את ישראל "הן עם לבדד ישכן" (כמדבר כג), ששבח את ישראל שהם יודעים מסוד הגדול הזה של לבדד - והצנע לכת, ואינם מתרברבים במעשיהם חלילה, "ובגויים לא יתחשב", שאינם מחשיבים עצמם בשום שבח לאמר ולהראות חלילה "כף וכוף אני עושה".

ו - רה

היו אומרים שכמו שלענין התורה הקדושה נאמר על העסק שבה (דברים ו) "בשכבך ובקומך" שיהיה בתורה ללא הרף, כמו בן נכון הדבר גם לענין תפלה, שבכל עת פנוי ימלל בתפלות ושירות ותשבחות הן בשכבו לאחר קריאת שמע שעל המטה והן בקומו וכל עת המזדמן. וכמאמר ז"ל "ולואי שיתפלל אדם כל היום בלו". (ברכות כא. פסחים נד.).

ו - רז

על פי מה שדרשו רז"ל על הכתוב (דברים ז) "אשר אנכי מצוה היום", היום לעשותם למחר לקבל שכרם (ע"ז, ג), אמרו: שעל בן החובה על כל אחד להזדרז ולהרבות טוב בתורה ותפלה ומעשים טובים ביום הזה וקא, כי עדין אין לנו את יום המחרת רק את היום הזה שאנו עומדים בו, כי "למחר לקבל שכרם", כי יום המחרת הוא

כבר בחינת עולם הבא ואין כלל שם ומשג של מחר שיך בעולמנו רק היום, והיום ממש לעשותם. ועל בן אין לנו לדחות שום דבר טוב שאפשר לעשותו היום ליום המחרת כי היום לעשותם.

ו - רז

אמרו בצחות ברמז הכתוב "על פי שנים עדים יקום דבר", שעדי האדם שיעידו לו ביום הדין הם שני יסודות נאמנות אלו של ההתבודדות וקימת תצות, והם הם עדי האדם ביום דינו, כי על ההתבודדות אמר רבנו שהוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל (ליקרא"מ ח"ב סימן כה). ועל קימת תצות אמר שעקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בתצות לילה (שיחות הר"ן סימן שא). ובהתמדת קיומם תלוי עקר עבודת ה' ועל פי שני עבודות אלו יקום דבר דינו של האדם, וגם משום המבאר בדברי רבנו ששניהם ממתיקים הדין כמבאר בתורה טו. ובתורה קמט. ועל בן פנגד דינו של האדם יעידו בו שני עדים נאמנים אלו לזכותו בדין כראוי לו.

ו - רח

אמרו אנשי שלומנו על הכתוב (תהלים ב), "בני אתה אני היום ילידתך שאל ממני" וכו'. שאומר השם יתברך להאדם הפצר בי בתפלה ושאל ממני הרבה ואתן לך הכל אף את הבחינה הזו של "אני היום ילידתך", שהוא הדרגא הגבוהה של בחינת ההתחדשות, בבחינת "אני היום ילידתך", ממש, ואף בחינה זו של התחדשות שבה תלוי כל עבודתו של האדם כל ימי חייו יקבל ממנו יתברך ויתעלה, אולם כל זה תלוי אם קיים פראוי בחינת "שאל ממני", שהוא ענין רב התפלות והבקשות. וראה לקוטי מוהר"ן סימן ס"א חלק ב' שבחינה זו של 'אני היום ילידתך' הוא בבחינת דרגתו של משיח, עין שם. וזהו "אני היום ילידתך", - "שאל ממני ואתנה". (וראה עוד בחלק ד סימן נט).

ו - רט

פָּרְשׁוּ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּצַחוֹת הַפְּתוּב (תהלים ו) "בְּדַמְעָתִי עֲרָשִׁי אֲמָסָה", שֶׁעֵקֶר מִסּוֹס וּבִטּוֹל הַתְּאֻנָּה הִיא עַל יְדֵי הַדְּמָעוֹת, בְּבַחֲיֵינֵת הַמְּבֹאֵר בַּתּוֹרָה ל"ו בְּבַחֲיֵינֵת 'בְּכִיָּן וְקוֹרִין אֶת שְׁמֵע'. שֶׁעַל יְדֵי הַדְּמָעוֹת מִמְּסַמְסִים וּמְבִטְלִים אֶת הַתְּאֻנָּה, וְזֶהוּ בְּדַמְעָתִי עֲרָשִׁי אֲמָסָה. וְכַמְבֹאֵר פָּנִים עַל הַפְּתוּב בַּתְּרַגּוּם 'בְּכִיָּין וְקוֹרִין אֶת שְׁמֵע', כְּדֵי לְבַטֵּל הַתְּאֻנָּה.

ו - רי

אָמְרוּ בְּשִׁבְחַת הַמְּרַבָּה בַּתְּפִלָּה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּפָאֵר בּוֹ וּמִשְׁתַּעֲשֵׂע בּוֹ מְאֹד עַל אֲשֶׁר עַל כָּל דְּבַר קִטָּן אוֹ גְּדוֹל פּוֹנֵה אֵלָיו כְּבֵן קִטָּן הַפּוֹנֵה בְּכָל עַת אֶל אָבִיו וְקוֹרְאוֹ אָבָא, וְזֶהוּ עֵינֵן שֶׁבָּחוּ שֶׁל דוֹד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁשִּׁבְּחוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְחַת זֶה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תהלים פט) "הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אֲתָה, אֵלֵי וְצוֹר יִשׁוּעָתִי", שֶׁמִּשְׁבָּחוּ ה' עַל זֶה שֶׁקוֹרְאוֹ בְּכָל עַת "אָבִי", "אֵלֵי", "צוֹר יִשׁוּעָתִי" וְכַדּוּמָה. וְהִינוּ שֶׁזֶּה שִׁבְחַת מִיָּחָד לְאָדָם שֶׁמִּשְׁתַּבַּח בּוֹ ה' עַל זֶה שֶׁקוֹרְאוֹ לוֹ בְּכָל פְּעַם 'אָבָא'. וְעַל כֵּן בְּשִׁבְחוֹ מְבִטְיָחוּ ה' "אֵף אֲנִי בְּכוֹר אֲתַנְהִי עֲלֵיִן לְמַלְכֵי אֶרֶץ".

ו - ריא

הִיוּ מְפָרְשִׁים הַפְּתוּב "זְמוֹתֵי בַל יַעֲבֹר פִּי" (תהלים יז). וְהִינוּ שְׂאוֹמֵר הַפְּתוּב: אֵף שֶׁחֲשַׁבְתִּי וְזַמְמַתִּי חֶסֶד וְשְׁלוֹם, מִחֲשַׁבָּה שְׂאִינָה טוֹבָה לְפִי וְרַגְמִי, תִּהְיֶה הַמִּחֲשַׁבָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶה, אֵף עַל פִּי כֵּן נִזְהַרְתִּי לִּבְל יַעֲבֹר פִּי שְׁלֵא אוּצִיאָהוּ בְּפִי חֶסֶד וְשְׁלוֹם, כִּי הַדְּבֹר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל וְכַדּוּבֵי רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהַדְּבֹר יְכוּל חֶסֶד וְשְׁלוֹם לְכַפּוֹ לַעֲשׂוֹת מִחֲשַׁבְתּוֹ הַרְעָה. וְזֶהוּ זְמוֹתֵי, אֵף עַל פִּי כֵּן בַּל יַעֲבֹר פִּי חֲלִילָה.

ו - ריב

פָּרְשׁוּ בְּצַחוֹת הַפְּתוּב "בְּעֵרֶב יְלִין בְּכִי וְלִבְקָר רִנָּה". (תהלים ל) וְהִינוּ 'שִׁפְפִי שְׁכִיבְתוֹ בֶּן קוֹמוֹ', אִם זוֹכָה וּבִשְׁכִיבְתוֹ מִתּוֹדָה בְּכִכְיָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו שֶׁעָשָׂה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, פְּמוּכָא כְּמָה פְּעָמִים הַנְּהִיגָה זֹו בְּסִפּוֹר הַזֵּהר הַקְּדוֹשׁ, כֵּן זוֹכָה בְּבִקָּר לְרִנָּה בְּבַחֲיֵינֵת הַפְּתוּב 'בְּרֵן יָחַד כּוֹכְבֵי בְקָר'. (איוב לח).

ו - ריג

הִנֵּה אוֹמֵר רַל"י ז"ל בְּפִירוּשׁ הַפְּתוּב תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דָּכָא וְתֵאמֶר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם, כִּי אֶלְף שָׁנִים בְּעֵינֵיךָ כִּיּוֹם אֲתַמּוֹל כִּי יַעֲבֹר (תהלים צ) שֶׁהַפְּתוּב בָּא לְהַדְּגִישׁ וְלוֹמֵר שֶׁזֶּה הַבְּעַל תִּשׁוּבָה הַרוּצָה לְחַזֵּר בַּתְּשׁוּבָה, אֵף מְקַבֵּל הַתְּעוֹרְרוֹת וְלֵב נָכוֹן לְתִשׁוּבָה וְאִז אֵף אִם יָדַע שִׁיחִיָּה אֶלְף שָׁנָה הָרִי זֶה אֶצְלוֹ כִּיּוֹם שֶׁעֲבַר אֲתַמּוֹל, כִּי מָה יִתֵּן לוֹ לְאָדָם אֲרִיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים אִם סוּף כָּל סוּף יִצְטָרֵף לְתֵן דִּין וְחֲשַׁבּוֹן עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

ו - ריד

הִנֵּה אוֹמֵר רַל"י ז"ל לְעֵינֵן הַפְּתוּב "דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִכֵּן לְנִגְדַּ עֵינֵי" (תהלים קא), שֶׁיֵּשׁ בְּכֻלָּל זֶה גַּם אָדָם זֶה שְׂאִינוֹ נִזְהָר בְּפִרְסוּמוֹ וְגוֹרֵם שִׁידְבְּרוֹ עָלָיו דְּבַרֵּי שִׁבְחַת וְכַבּוֹד שְׁקָרִיִּים, וְגַם עָלָיו נִאֲמַר 'דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכֵּן' לְנִגְדַּ עֵינָיו וְחֲבָרָה, שֶׁכְּמוֹ שְׂאִינֵי לוֹ לְדְבַר שְׁקָר, כְּמוֹ כֵּן אִסוּר לוֹ לְגַרֵם שִׁידְבְּרוֹ עָלָיו אֲחֵרִים שְׁקָרִים וְדַמְיוֹנוֹת שְׂאִז גַּם הוּא נִכְלָל בְּכֻלָּל 'דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכֵּן' לְנִגְדַּ עֵינָיו. וְעַל כֵּן לֹא אָמַר הַפְּתוּב 'מְדַבֵּר שְׁקָרִים' בְּפִעַל מְמַשׁ. אֶלָּא 'דּוֹבֵר שְׁקָרִים', שֶׁגַּם כְּשֶׁמִּתְנַהֵּג בְּאִפְסָן כְּזֶה שְׂגוֹרֵם לְאֲחֵרִים שִׁידְבְּרוֹ עָלָיו שְׁקָרִים גַּם הוּא לֹא יִכֵּן לְנִגְדַּ עֵינָיו חֶסֶד וְשְׁלוֹם.

ונה הוא עקר השכל הנכון והקדוש. וכל מה שמתגדל שכלו צריך להרבות בתפלה יותר. וכן להפך עקר הזכיה לשכל הוא תלוי כפי בחינת שפכי פמים ל'בן, וכשלוקח החכמה והשכל בכח בלא תפלה זה בחינת פגם הכאת הצור שממשיך באורי התורה שלא ברחמים וכמבאר בתורה כ, עין שם.

ו - רכ

פרש פעם אחד מאנשי שלומנו בדרך צחות מאמרם ו"ל שאמרו אגרא דבי הלולא מלי (ברכות ו:). והינו שכר השמחה הוא בזה שפוגש שם אחד את חברו ומדבר עמו שיחות חברים בעבודת ה' יתברך, כי 'כמה עולמות אתהפיקו, עד שהפגישו אותו עם חברו והכל כדי שיידבר וישוחח עמו בתורה ועבודת ה' ועל כן אגרא דבי הלולא, מלי'. כי בבית השמחה שם ביותר נפגשים הרעים והאהובים ויכולים בקלות יותר לשוחח בינם לבינם בדברי תורה ועבודה.

ו - רכא

אמרו אנשי שלומנו לענין הבושה הגדולה שיש למעלה לאלו הקטנים במעלה המתגאים או מקבלים גדלה שאינו ראוי להם, שפמו שנהוג כאן בעולם כשמגיע אדם עשיר וסוחר רם מעלה לשום מקום מחוץ לארץ מכריזים ומכינים את הצבור לבוא ולקבל פניו ומכינים מקום גבוה ומנשא שבו יוכל לבוא ולשטח ולהניח סחורותיו כדי להראות לעם מטיב סחורותיו וממה שהביא וסחר שם במרחקים. כמו כן משול הדבר לזה האדם המגיע מכאן עולם הזה שם למעלה, ומאחר שכאן בעולם הזה שמו הולך לפניו בגדל צדקתו ומעלותיו, או שמתגאה לחשב כן. שאדם רם מעלה הוא, על כן כשמסתלק והולך וכא לבית עולמו שמחים בביאתו לחשב שהנה מגיע אדם רם מעלה כמותו ומכינים מקום עבורו וקוראים לכל הצדיקים לבוא

ולחזות בנעם זיוו ולראות במעלת וטיב סחורותיו שהביא, והנה אם נכון הדבר מה גדל שכחו והשמחה שיש שם, וכלם רוצים ומתהדרים בקרבתו, וחלילה חלילה להפך מה גדל הבושה כשמתחיל להוציא דמיונותיו והבליו, וממעשיו הרעים ומניחים ומסדרים לפני כל את עונותיו וסרחונותיו הי' וכי אפשר לתאר גדל עצם צער הבושה שיהיה לו.

וזה בחינת הנאמר בשבח הצדיקים שמשבחים אותם בביאתם ואומרים 'פנו מקום' לזה הצדיק שמגיע וכו', כמו שאמרו רז"ל כמה פעמים. (ברכות יח: כתובות עז: ובזוהר מדרש הנעלם פרשת נח). והינו פנו מקום ובואו לראות בסחורותיו ובמתנותיו שהביא. וזה הצדיק אכן מניח את תכולת סחורותיו שסחר ונשא ונתן בתורה ועבודת ה' כאן בעולם הזה, וזה שבח הגדול של הצדיקים שיכולים לעמוד בפרסום הנכון שם למעלה ולכלי להתבייש שם בסחורותיהם ומתנותיהם שהביאו כאן מהעולם הזה וזהו שסוים שלמה את ספר משלי (פרק לא) בשבח האשת חיל, שהיא מרמזת על נשמת הצדיק שהיתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה, ותקם בעוד לילה וכו', סדין עשתה ותמכר וחגור נתנה לפנעני, עז והדר לבושה ועל ידי זה ותשחק ליום אחרון, ופיה פתחה בחכמה בלא בושה, וכו' וכו' אשה יראת ה' היא תתהלל ואז תנו לה מפרי ידיה ויהללה בשערים שלמעלה על כל מעשיה. ומזה יש ללמד כמה וכמה צריך לברח ולהמלט מגאונה וגדלות ומפרסום בפרט מפרסום של שקר.

ובזה נכלל גם הענין שאמרו רז"ל בלשונם (ברכות נו. יומא פח) שלעתיד מסדרין לאדם עונותיו, הינו הסדור בפני כל, ואוי לה לאותה בושה וכן להפך כשמסדרין זכיותיו כמה כבוד והוד והדר, אשרי לו.

ו - רכב

במאמרם ז"ל (ברכות כח, יומא כב), בענין תלמיד חכם שצריך שיהיה 'תוכו ככרו', אמרו אנשי שלומנו שענין זה הוא בבחינת ה'לפחות', הינו שלפחות יהיה תוכו ככרו, כי לאמת צריך שיהיה תוכו הרבה יותר מחיצוניותו, לרב הצניעות והסתרת מעשיו הטובים שלא יפשל חלילה בגאות וכדומה, אבל כלפי אחרים 'לפחות' יהיה תוכו ככרו.

ו - רכג

אמרו בצחות ששאלת "קבעת עתים לתורה" שישאלו את האדם לעתיד כמו שאמרו רז"ל (שבת לא.), זה נאמר לאנשים פשוטים העוסקים במשא ומתן הטרודים למחיתם, אבל אלו שזכו ויכלו לשבת על התורה אותם ישאלו בשאלה הפוכה והינו שישאלום אם היה יושבים והוגים בתורה בהתמדה רבה כל כך עד שהיו צריכים ומקרחים לקבץ ולגזול עתים מזמן הלמוד לצרכיהם ההכרחיים כאכילה ושנה, לרב התמדתם הגדולה.

ו - רכד

היה אומר רל"י ז"ל בשם צדיקים שפרשו מאמר רבותינו ז"ל שאמרו, (שבת קכט) לעולם ימכר אדם קורות ביתו ויקנה מנעלים לרגליו. והינו שימכר כל מה שיש לו ויקנה איזה דבר שבקדשה כמו שאמרו רז"ל (אבות א, ה) 'ויקנה לך חבר', והינו שיקנה לו חבר נאמן ויתקרב לצדיק מפלג שיוכל להניח לו 'מנעלים להרגליו' הרעים, שינעל אותו לבלי לשוב להרגליו הרעות. ועבור חבר וצדיק כזה מהראוי שימכר 'כל מה שיש לו' כי מניעת הרגליו הרעים הם חיי עולם נצחיים עדי עד. וכמו כן להרגליו הטובות יעשה אף להם

מנעולים טובים שיעמד בהם ללא הרף וללא פריצה רק יהיה מוסיף והולך בקדושה כראוי.

ו - רכה

היה אומר רל"י ז"ל בענין דרך רבנו הקדוש שאחד מיסודות דרכו שצריך האדם לדעת שאין שום משג של "למחר", רק העקר הוא ההנה שנומצא בו האדם, וזה בחינת מה שאמרו רז"ל (עירובין כב.) למחר - לקבל שכרם, כי מחר הוא בחינת עולם הבא ואין לו להאדם בפרט המקרב לרבנו לחשב, רק על רגע זה שעומד בו, לחשב מחשבות איוף לעשות בו עוד טוב ועוד טוב. והיו אנשי שלומנו מרמזים ואומרים שכן מרמז הפתוב (שמות יז) צא הלחם בעמלק. מחר. שכן המלחמה כנגד עמלק וחילותיו הוא בבחינת המחר. שכן עמלק מחליש דעת האדם מבחינת "היום" ואומר לו עשה זאת למחר ולאחר זמן, וכך דוחה את האדם מיום ליום ומחדש לחדש ומשנה לשנה עד שנוזקן כבר ואין לו כבר כח יותר להתחדש ולהתחיל מחדש באמת לעבד את ה'.

ו - רכז

היה אומר ומפליג רל"י ז"ל באמתת התורה ובדרך השפלות של העוסקים בה שזה ענין מה שאמרו רבותינו ז"ל כמה וכמה פעמים "הדרי בי" (עירובין נב. סד. פסחים לט. ועוד), "חוזני בי", או "לא ידענא" (ברכות כה. שבת מ. ועוד), איני יודע. ואף רב לתלמיד כרפי נחמן לרבא מצינו שאמר כן. וכן מלשון הפנחומא שאומר בכל פעם בלשון "ילמדנו" ונקרא משום כן גם "מדרש ילמדנו", כי כן דרך התורה להודות על האמת ולבקש אמתת ההלכה ולהודות על חסרון הידיעה. וכן אמרו רז"ל (ברכות ד. וראה תוס' קידושין ל.): למד לשונך לומר איני יודע, ותפסו הלשון 'למד לשונך', כי עבודה גדולה היא

ואין נוח לו לאדם להודות על חסרון ידיעתו ועל כן עבודה גדולה היא וצריך לה למוד גדול.

ו - רכז

אמרו אנשי שלומנו בענין מה שאמרו רז"ל (חגיגה ט) על הכתוב "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו", אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים להשונה פרקו מאה ואחד. שההדגשה בשבתו של זה השונה פרקו מאה ואחד, הוא מחמת זה שאינו מפסיק בכסופיו לכסף להתעלות הלאה, ואינו מפסיק להתחדש בה יותר ויותר, ובזה שהוא ממשיך לשנות פרקו הלאה ואינו נשאר על מדרגתו אף שהיא מדרגה גדולה, בזה מגלה גדל אמונתו באין סוף הנמצא בתורה ומשום כך נקרא 'עבדו' באמת. ומזה נלמד לכל אדם באיזה דרגא שהוא שעל ידי כסופיו להתעלות יותר ויותר בזה נכלל בכלל "עבדו".

ו - רכח

דיקו ואמרו אנשי שלומנו, במה שאמרו רז"ל: (סוכה נב.) יצרו של אדם מתחדש עליו בכל פעם, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל פעם. שזה עקר התגברותו של היצר לבלי לתת לאדם להתחדש ולהתגבר בכל פעם בהתחדשות כראוי, ועל זה עצמו עקר התגברות היצר ליאש את האדם שלא ירצה ולא יאמין בתקנה גדולה שה' עמו ואצלו ושעדין באפשרותו להתגבר ולהתחדש. אם ירצה. וזה היצר הוא בבחינת זה לעמת זה נגד תכלית תכלית הקדשה, וכל כחו הוא כמו כן בהתחדשות ובהתגברות בכל פעם, ועל כן לעמתו כל עבודתנו כמו כן להתחדש בכל יום ובכל עת בבחינת "חדשים לבקרים" (איכה ג) מדי יום ביום ובזה תלוי כל נצחוננו של האדם הנדרף על ידי יצרו שמתחדש ומתגבר עליו בכל יום, להתנהג כיצרו

ממש ולהתחדש ולהתגבר בתורה ובמצות באיזה בחינת מקום וזמן ונפש שנמצא בו, ואז בטוח בנצחוננו. כי רבים אשר עמו מאשר אתם הם זכות אבותיו וזכות הצדיקים שמאמין וחוסה בהם ובתחבולות תעשה מלחמה'.

ו - רכט

אמרו במליצה על פי מה שאמרו רז"ל (כ"ק כ: וב"מ ו.) "מדשתיק מודה ליה", שכמו כן עקר השתדלותנו הוא לבלי לשתק ולבלי לנוח ולחרש ולשתק רק למחות בצעקות רמות בתפלתנו על כל עולה ועולה שאנו עושים ונכשלים תלילה, ולהכריז בקולי קולות נגד היצר והתאוות. (וראה ליקו"ה הלכות חזקת קרקעות).

ו - רל

היה אומר רל"י ז"ל במה שאמרו רז"ל (סוטה ה): כל מי שיש בו גסות הרוח אומר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד. שמה רואים שלולא פגם קשה וכבד זה הרי אף שנעשה עם האדם מה שנעשה עדין הקדוש ברוך הוא עמו ואצלו, ועל כן אמר רבנו ז"ל בספר חיי מוהר"ן (סימן תקסב) שעקר הנפילה היא הגאות, בפרט כשמתאנה לכבוד והתנשאות ורודף אחריה שאז בודאי אין הקדוש ברוך הוא עמו. והתקון לזה הוא רק הכנעה ושפלות שכיניע עצמו מכאן ולהבא, שאז ה' עמו ויכול לצאת מעמק והמתו מחמת שה' עמו ואצלו על אף דרגתו הנמוכה והקטנה.

ו - רלא

היה אומר רל"י ז"ל במה שאמרו רז"ל (סנהדרין צט. קז.) "המביש פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא", אף שזהו בודאי האמת כמאמרם זכרונם לברכה שאבד אדם זה עולמו. ואם כן לכאורה היה

אפשר לחשב שטוב שהמתביש יחזיר להמביש מנה אחת אפים ולרדפו, כדי להצילו מרדת שחת שלא יאבד עולמו חס ושלום בזה שבבשו. אף על פי כן צריך האדם המתביש לחריש ולשתק על אף שגיה המבישו אבד עולמו, ובשתיקתו זו ששותק זוכה הוא לתשובה שלמה בבחינת עולם הבא כמבאר בתורה ו'. שהוא בחינת עולם הבא של חברו שאבדו ואינו אתראי לעולם הבא באפן כזה.

ו — רלב

אמרו אנשי שלומנו. כמו שהזהירונו רז"ל ואמרו (אבות ב, א) "וזהו זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אפה יודע מתן שכרן של מצוות", כן טוב הדבר גם בעניני רבנו ז"ל שצריך להיות זהיר וזריז לקיים כל צוואותיו הקדושות פי "אין אפה יודע מתן שכרן", ואיננו משיגים גדל עמקות עצותיו השייכים לתקון הנפש של כל אחד ואחד בכל זמן. אף בעצה הנראית פקלה ופשוטה.

ו — רלג

אמרו אנשי שלומנו לענין הזריזות הנדרש בעבודת ה', שאין לו לאדם אלא אותו הרגע שעומד בו, ואין שייך בה שום דחיה לומר למחר אתפלל, ולמחר אלמד וכדומה. וכמו שאמרו רז"ל (אבות ב, ד) אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה. וכן אמרו (עירובין כב). "למחר" - לקבל שכרם. כשהמבונן בתבת למחר הוא לעולם הבא ולעתידי לבוא, פי אין לנו בעבודתנו במצות ומעשים טובים כפי יכלתו ויותר מן רק את בחינת "ועכשיו", עכשיו ממש. לחטף אותו רגע שעומד בו, למלאותו בתורה ותפלה ומעשים טובים כפי יכלתו ויותר מן. וכן מרגע לרגע ומעכשיו לעכשיו. (וכמבאר היטב בליקו"מ תו' רע"ב על הכתוב היום אם בקולו תשמעו, עיי"ש).

ו — רלד

במאמר המשנה (אבות ג, א) הסתפל בשלשה דברים ואי אפה בא לידי עברה. דיקו אנשי שלומנו בתבת "לידי עברה", שיש בפרושו הפונה שהוא מרגל ושרוי חזק בעברה, אולם על ידי שישתפל בשלשה דברים שפרטה המשנה דהינו 'מאין באת' ו'לאן אפה הולך', ולפני מי אפה עתיד לתן דין וחשבון' על ידי זה ינצל מלפל בידי עברה להיות שרוי בה בפעל בכל לב ובקביעות חס ושלום, ואף אם יבוא חס ושלום לידי מכשול יהיה מכשולו בלא ידיים ובלא רגלים.

ו — רלה

במאמר חז"ל שאמרו (אבות ד, א) איזהו חכם הלומד מכל אדם, שנאמר (תהלים קיט) "מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי". שנה החכם האמת לומד ומקבל תורה מכל מלמד, כי יודע החכם ומאמין שהם דברי תורה שנאמרו משמים ומה לו מי אמרם וממי ששומעם, ואף שאינו לפי כבודו. וזהו מכל מלמדי השכלתי (ולא הקפדתי על כבודי ממי שלמדתי) כי הרי עדותיך שיחה לי, (כי הרי הם דברי תורתך הקדושה) שנאמרו אף לי בפרטיות, והאדם הנזהג כף הוא הנקרא חכם דקדשה באמת.

ו — רלו

שאל פעם אחד מאנשי שלומנו את רל"י ז"ל לענין חובת למוד זכות ומציאת הנקדה טובה בחברו שדבר בה רבנו הרבה, והרי אמרו רז"ל שאין טוענים מהפכין בזכות המסית, (סנהדרין כט. ובתוס' שם דף פ:) ענה ואמר שענין זה של למוד זכות שהזהירה עליה המשנה וזהו דין את כל אדם לכף זכות (אבות א, ה), אינו חלילה להקטין העברה והפשע אלא אדרבא, משמעותה להפך, להורות לנו שכל עברה

וְעֵבֶרָה חֲמוּנָה הִיא מְאֹד מְאֹד, אֲלָא שְׂדָנִים אָנוּ אוֹתוֹ לְזִכּוֹת מִחֲמַת הַסִּבָּה שֶׁהִבִּיֵּא אֹתוֹ לִידֵי מְכָשׁוּל עֲצוּם כְּזֶה, וּמְלַמְּדִים אָנוּ עַל־יֹדֵינוּ זְכוּת, לְסִבַּת הָעֵבֶרָה, וּמִתְפָּשִׁים כֹּל כֶּף עַד שְׂמוּצָאִים בַּחוּטָא נִקְדָּה טוֹכָה פְּנִימִית הַחֲבוּיָה בּוֹ, וּמַעֲוָרִים אָנוּ אוֹתוֹ עַל יְדֵי זֶה שִׁיחֹזֵר עַל זֶה בְּתֻשׁוּכָה שְׁלֵמָה, וּמְגַלִּים לוֹ שֶׁעֲדִין הוּא בְּכֻלּוֹ זְכוּת, וְדוֹקָא כְּשֵׁישׁ בּוֹ רְצוֹן וְחִפּוֹץ טוֹב לְהִתְקַרֵּב מִחֲדָשׁ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, אֲכַל הָעֵבֶרָה עֲצָמָה נִשְׁאַרָה בְּחֲמַרְתָּה הַגְּדוּלָּה כְּמוֹת שֶׁהִיא בְּעֵצָם. וְעַל כֵּן בְּאֵמַת זֶה הַמְּסִית שְׁלֵא דֵי לוֹ בְּעוֹנוֹתָיו שְׁלוֹ עוֹד הוֹלֵךְ לְהִסִּית אֲחֵרִים לְעֵבֹדָה זָרָה בְּזֶה מְנַתֵּק עֲצָמוֹ מִכֹּל וְאֵין חוֹבָה לְהִפָּךְ וְלִדְרֹשׁ בְּזְכוּתוֹ.

ו — רלז

שָׁאֵל פְּעַם רַל"י ז"ל אֵת רַבֵּי אֶלְחָנָן סִפְקָטוֹר ז"ל עַל הַמּוֹבָא בְּזִהָר (שְׁמוֹת מִד. וִיקְרָא קצ:): שְׁאֲלִישָׁע הַנְּבִיא הָיָה כְּמַעַט בְּמִדְרַגְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ וְחוּזָר "הַזִּהָר" כְּמָה פְּעָמִים בְּחַבּוּרָם יַחַד אֲלִישָׁע-מֹשֶׁה, וְשָׁאֵלוּ אִם כֵּן מָה כִּכְר הָיְתָה דְרַגְתּוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא רַבּוֹ שֶׁל אֲלִישָׁע, עָנָה לוֹ, שְׁאֵלֵהוּ מִחֲמַת שֶׁנַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶּה אֵין הַזִּהָר מְדַבֵּר מִמֶּנּוּ לְעִנְיָן זֶה, אוּלַם אֲלִישָׁע כְּאֵדָם מְפַלֵּיג הַזִּהָר בְּשִׁבְחוֹ כֹּל כֶּף.

ו — רלח

הָיָה אוֹמֵר רַל"י ז"ל עַל זֶה הַמּוֹבָא בְּזִהָר עַל הַפְּתוּב (דְּבָרִים רַעג, רפב) מ'מִכּוֹן שִׁבְתוֹ ה'שִׁגִּית רְאִשֵׁי תְּבוֹת מֹשֶׁה. שֶׁעִנְיָן זֶה בָּא לְלַמְּדֵנוּ גְּדֹל מַעְלַת הַצְּדִיק וְגְּדֹל כּחוֹ בְּעוֹלָם וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (חַגִּיגָה יב) הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל עַמּוּד אֶחָד וְצְדִיק שְׁמוֹ. עַד שֶׁעָלִיו נֶאֱמַר בְּחִינָה זוֹ מ'מִכּוֹן שִׁבְתוֹ ה'שִׁגִּית.

ו — רלט

הָיוּ אוֹמְרִים בְּמָה שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (שֹׁהַ"ר פֶּרֶשָׁה ה) אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אֲתָם פְּתַחוּ לִי פֶתַח כַּחַדוֹ שֶׁל מַחֲט וְאֲנִי אֶפְתַּח

לְכֶם פֶּתַח שְׁעָלוֹת וְקִרְוֹנוֹת עוֹבְרִים בּוֹ, שֶׁזֶה סוֹכֵב וְהוֹלֵךְ גַּם עַל לְעֵתִיד לְבוֹא, שֶׁלְעֵתִיד לְבוֹא יִרְאֶה כֹּל אֶחָד וְאֶחָד אֵיךְ שֶׁמְכַל תְּנוּעָה וְתַנוּעָה טוֹבָה שֶׁעֲשֶׂה וּמְכַל דְּבִיר וְדְבִיר שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה אֵף שֶׁהֵיָה נִדְמָה לוֹ לְכַאוּרָה שֶׁהֵיָה רַק כַּחַדוֹ שֶׁל מַחֲט יִרְאֶה אֵיךְ שֶׁנִּפְתַּחוּ לוֹ שְׁעָרִים גְּדוּלִים וְרַחְבִּים לְהַכְנִס דְּרָכָם לְעוֹלָם שְׁכָלוֹ טוֹב וּמַעוֹלָם לְעוֹלָם. וְעַל כֵּן צְרִיךְ הָאָדָם כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהִתְחַזֵּק וְלַחֲטוֹף טוֹב וְלִפְתּוֹחַ אֵף פְּתָחִים קְטַנִּים, וְאִם לֹא יִזְכֶּה לְרִאוֹת כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵת הַפְּתָחִים הַגְּדוּלִים שֶׁפְּתַח לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי זֶה, יִזְכֶּה לְרִאוֹתָם בְּעוֹלָם הַבָּא בְּיָדָיו.

ו — רמ

הָיוּ אוֹמְרִים וּמְרַמְזִים בְּגְדֹל מַעְלַת עֲבוֹדַת קִימַת חֲצוֹת לַיְלָה שֶׁעַל כֵּן קָבַע בְּעַל הַשְּׁלַחַן עָרוּף לְרִאשׁ חַבּוּרוֹ אֵת עֲבוֹדָה הַזוֹ כְּמַבְאָר בְּטוֹר וּבְשִׁלְחַן עָרוּף אֵרַח חַיִּים סִימָן א, לְרַמֵּז שֶׁכֹּל הַמֶּשֶׁךְ כֹּל הַד' חֲלָקֵי שְׁלַחַן עָרוּף הַמְּקִיפִים וְהַסּוֹכְבִים אֵת הָאָדָם בְּכֹל שְׁעוֹת יוֹמוֹ בְּכֹל יְמֵי חַיָּיו זְקוּקִים הֵם לְשְׁעוֹת קְדוּשׁוֹת אֱלֹהֵי שֶׁל עֲבוֹדַת חֲצוֹת לַיְלָה, וּבְתַפְלוּתוֹ וְלַמּוּדוֹ בְּשְׁעוֹת קְדוּשׁוֹת אֱלֹהֵי יִזְכֶּה לְקַיֵּם בְּשִׁלְמוֹת כֹּל דִּינֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְּאַרְבָּעָה חֲלָקֵי שְׁלַחַן עָרוּף.

ו — רמא

הָיָה אוֹמֵר רַל"י ז"ל לְפִי מָה שֶׁתִּקְנֵנוּ לָנוּ חַוְכָּה בְּרַכַּת הַתּוֹרָה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹם עַל אֵף שֶׁאָנוּ כְּכַר מְכִירִים אֵת הַתּוֹרָה וְלַמְּדֵנוּ אוֹתָהּ אֶתְמוּל וְשִׁלְשׁוּם, וְכִמוֹ כֵּן קָבַעוּ לָנוּ גַּם סֵדֵר בְּקִרְיָאָה מִדֵּי שְׁבוּעָה בְּשָׁבוּעַ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה, זֶה כְּמָה וְכְמָה שָׁנִים, כֹּל זֶה בָּא לְלַמְּדֵנוּ, לְחַזְקֵנוּ וְלַעֲוֹדְדֵנוּ בְּמִדַּת הַהִתְחַדְשׁוֹת שֶׁנִּצְרַכְתָּ וּמְכַרַחַת לַתּוֹרָה. בְּכַחֲנִינָת מָה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ "בְּכֹל יוֹם וְיוֹם יֵהִיוּ בְּעֵינֵינוּ כְּחֲדָשִׁים", וְעַל כֵּן מִדֵּי יוֹם מְחַיְבִים אָנוּ בְּכַרַּכַּת הַתּוֹרָה כְּדֵי לְהִתְחַלֵּל

בה מתרש כאלו לא שמענוה מעולם וכמו שכתוב (דברים ו, ובע"ז, ג.)
"והיה אם שמוע וכו' אשר אנכי מצוה היום, היום ממש. וכמו
שכתוב (דברים ד.) "ואתם הדבקים בה' אלקיכם תיים בלכם היום".

ו - רמב

אמרו אנשי שלומנו על המובא בספרים (הובא בספר כף החיים
פלאגי בשם ספר קמח סולת דף ט.) שהראשי תבות ו'יברך ד'יוד א'ית ה'
הוא ו'ד'א'י, הינו שדוד המלך עליו השלום השריש בעולם בדרך
תפלתו ותהלתו את ודאות האמונה 'לעיני כל הקהל', וזהו גם שבחו
של אברהם אבינו עליו השלום, שהיה ראש למאמינים (שהש"ר ד, ג)
והינו שהיה ראש ואב להכנסת האמונה לעולם והוא אשר השריש
ונטע את האמונה בלבבות בני האדם. וזה גם ענין שבח שאנו
משבחים את המלאכים בסדר תפלת יוצר, "כלם אהובים כלם
ברורים" הינו שזהו מעלתם, שברורים ונדאים הם 'באמונתם בלא
ספקות כלל וכלל.

ו - רמג

פרש פעם רבי אלחנן ספקטור ו"ל הנאמר בתפלת י"ח
"וקדושים בכל יום יהללוך סלה", ודיק בתוספת התבה "סלה",
להדגיש ולומר שדוקא הקדושים הם אלו שיכולים להללו יתברך
בלי סוף בבחינת 'סלה', ורק תפלתם של הקדושים תשאר לנצח, לרב
מעלת קדושתם ויגיעתם בתפלה. (וכמדמה שאמר זאת בשם ספרים).

ו - רמד

היו אנשי שלומנו מדגישים ואומרים שכל העבודות והכחות
שמכניסים בתפלת שחרית בפסוקי דזמרה ובכרפת המאורות וכו' כל
זה הוא פהכנה לקראת הדבקות הגדולה שנוכח לה בתפלת "השמונה

עשרה", וכל דבקות התפלה שבתפלת י"ח שהיא בכרש ובדומיה
זוכין לה לפי הצעקות וההתאמצות והכחות שמכניסים לפני זה, הינו
בסדר הקרבנות ופסוקי דזמרה ובכרכות התפלה ובקריאת שמע וכו'.

ו - רמה

דיקו אנשי שלומנו בכתוב בכרפת 'אהבת עולם', וכו' חמלה
גדולה - ויתרה' חמלת עלינו, שלכאורה מהו החמלה היתרה, הרי
זכות התורה שזכינו לה הוא חמלה גדולה עד אין קץ ומה הוא
המרמז בתבת "יתרה", ואמרו שהחמלה ה"יתרה" הנוספת לחמלה
הגדולה הוא זכות ומתנת ההתקרבות לצדיק אמתי המורה בדרך
למודיו ותורותיו להבין ולהשפיל ולקיים את דברי התורה שקבלנו,
וזהו זכות יתר הנוספת על עצם קבלת התורה.

ו - רמו

אמרו בצחות בלשון הכתוב שבתפלת שמונה עשרה "כי אל
מלך רופא נאמן ורחמן אתה", שתבת נאמן סוכב על עצם הרפואה
שנשלח לו לאדם מן השמים לרפאותו ברפואה אמיתית ונאמנת
פנהגתו יתברך, ותבת 'רחמן' קאי על תוספת השתדלות
שמשתדלים מלמעלה לרפאותו מהקלילים שקלקלו והזיקוהו
הרופאים ברפואותיהם המדמות. שגם על זה מרחם עליו השם
יתברך ברחמיו המרבים לרפאותו ולתקן עונתם של הרופאים
שהזיקוהו. ועל חסרונו ועולתו שהלך לשאל ברופאי אליל.

ו - רמז

בענין הששה זכירות הנהוג לאמרו בכל יום אחר התפלה, זכור
אל תשכח את אשר הקצפת' וכו' זכור יום אשר עמדת לפני ה'
אלקיך בחורב'. אמרו אנשי שלומנו ששני זכירות אלו לרמז באו על

שני דרגות שבאדם. הן בעת גדלותו ונאותו שצריך לזכור את אשר הקציף אותו יתברך, והן בעת ירידתו ונפילתו לזכור את אשר קבל את התורה ואת אשר היה עם ישראל בקבלת התורה ושהוא מבני ישראל אף שהוא בעת בכחינת הירידה והוא מקציפו יתברך חלילה. והוא מחיב אף בעת כזו לחזור למדת השמחה ולדעת ולזכור מעלתו הנכונה. והינו שאף שהוא זוכר את אשר הקציף אסור לו לשכח ומחייב לזכור היטב יום הגדול הזה אשר עמד בחורב עם כל כלהל ישראל וקבל שם התורה.

ו — רמח

אמרו אנשי שלומנו בסדר השבח שאנו אומרים בתפלת שחרית של שבת ויום טוב. "שוכן עד מרום וקדוש וכו' וכתוב רננו צדיקים בה' לישרים נאווה תהלה", שהפתיח משבח את הישרים ואומר שלהם נאווה תהלה, כי ענין 'ישרים' אף שהוא למעלה מדרגת 'צדיקים' אבל בחינת 'ישרים' מרמז גם על ענין כללי, אף להקטנים במעלה, והינו אף הוא דבר כללי שאף שאינו בדרגת הצדיק ולא חסיד ולא קדוש, אבל הוא מחפש את הישר והאמת שבהתקרבות לה' יתברך, על אף שיודע שאינו לא צדיק ולא חסיד ולא קדוש, ועל כן לו נאווה תהלה ושיכת לו ביותר על שאינו מניח את מקומו המעט שבקדושה, וצועק ומבקש ממקומו הוא "איה מקום כבודו". וזהו ה"ישר" בכחינתו שלא יפל יותר ויותר חס ושלום. ולו נאווה תהלה מחמת הקשי הגדול של ההתחזקות בדרגתו הוא.

ו — רמט

היו מדיקים ואומרים בהפתיח בהגדה של פסח "ארמי אובד אבי וכו' לכן בקש לעקור את הכל וכו'. שלכאורה למה יאמר זאת על לכן אחר שאצלו גדלו השבטים ואצלו היה יעקב ארבע עשרה

שנה, ומדוע לא יאמר זאת על עשו הרשע שהוא אמר במפרש "אהרנה את יעקב אחי" (בראשית כז). ובארו שענין קלפת לכן היא קלפה מסכנת עוד יותר מעשו, כי עשו הוא מכריז בגלוי בפנותיו, ואומר בפיו מה שחושב בלבבו, ואף שהוא מסכן מאד אף על פי כן אפטר ונתן יותר להנצל ממנו, מה שאין כן לכן שהוא רמאי ונוכל קשה להנצל ממנו ביותר מה גם שהוא עז פנים שאומר אחר כל הטובות שעשה לו יעקב "הבנות בנותי והבנים בני וכל אשר אתה רואה לי הוא". ובכראותו משתדל לפגוע בבנים ובהמשך הדורות, ורצה לקחת את כל הגדלה של יעקב מה שיגיע בכניו לגדלם ולחנכם כראוי והוא מבטל כל קדשתם במחי יד באמרו: "הבנות בנותי והבנים בני", כאומר ליעקב אין לה בהם שום חלק וקדושה. וקלפה כזו המסתרת עצמה וכונותיה קשה הרבה יותר להנצל ממנה, כי בסתר לבו מבקש לעקור את הכל אף שכלפי חוץ נדמה שעושה טובות.

ו — רנ

אמרו אנשי שלומנו בצחות על מה שאומרים בהגדה 'תם מה הוא אומר', שאומרים אותו בקול ובהדגשה כתבת 'תם', כי 'תם' = 'תם' בלשון תרגום, וכן בלשון רוסיא הוא "שם", והינו לרמז על עולם הבא והינו "שם מה הוא אומר", ומה ואיך יצדיק דינו לעתיד. והינו 'תם', מה הוא אומר.

ו — רנא

בענין המבאר בתורה ג' בפגם מי ששומע נגינה ממנגן רשע וכו'. אמר רל"י ז"ל ששמע מאנשי שלומנו בפשיטות לומר שענין "מנגן רשע" המבאר בפנים סוכב והולך גם על זה שמנגן על כלי שיר ללא קול נגינתו היוצא דיקא מפיו, ובפרט כשמנגן על כלי שיר

ומנעים עוד גם בקולו הפגום, שבזה נפגם השומע ביותר וקשה לו על ידי זה בעבודת ה' ביותר. (ה"ה ראה גם בספר "נחל נובע" על זה המאמר שמוכח כן בפנים המאמר ע"י"ש).

ו - רנב

אמרו על המבאר בתורה ו' "שששורף אחר הכבוד הכל חוקרים אתריו אם הוא ראוי לכבוד הנה אם לאו שמה שאמר "הכל חוקרים", הפונה גם למטה כאן בעולם הנה ובעקר וביותר, ששואלים בשמים אם הוא ראוי לכבוד הנה אם לאו.

ו - רנג

בתורה ו' "כבוד מלכים חקר דבר, כבוד אלקים הסתר דבר", וכי פרש בו רל"י ז"ל, דהינו אם הוא רודף אחר הכבוד שכל עשיותיו ופעלותיו הם בשביל להרבות כבודו העצמי 'חקר דבר' והכל חוקרים אתריו לחקר אם הוא ראוי לכבוד הנה, ואם לאו, שכל מעשיו לשם שמים הינו בחינת כבוד אלקים, אזי הסתר דבר, ואין חוקרים אחר כבודו. וזה בחינת הסתר דבר, הינו שעושה כל מעשיו בהסתר ובהצנע. כי זה הסימן שעושה הכל בשביל 'כבוד אלקים'.

ו - רנד

היה אומר רל"י ז"ל לענין השתיקה שצריך האדם לשחק למחרפו שעל ידי זה זוכה האדם לתשובה, כמבאר בתורה ו'. שענין זה סובב והולך גם לענין עבודת התפלה, שגם בה צריך האדם לתרש ולשחק לכלי להתפלל שתבוא שום רעה וצרה ויגון על חברו על אף שעשה לו רעות רבות, וגם בתפלתנו בתהלים וכדומה על מפלת השונאים והאויבים, אין לנו לבנו בהם תלילה על זה או על אחר. כי דוד המלך שהיה צדיק גדול ונורא ידע נכוחה מי הוא בבחינת

רע הגמור כל כך עד שצריך ומתר להתפלל עליו להכחידו, ואז תהיה המיתה או הענש לטובתו, אבל אנו שאין אנו יודעין ומבינים בדברים עתיקים כאלו צריכים רק להתפלל שיתהפך הכל לטובה, ושהקדוש ברוך הוא ברחמי המרבים יסבב כבר סבות שיהיה הכל על צד היותר טוב בין לנו בין לשפנגדנו, ואם צריך לשפנגדנו להענש שיענש מפרום.

ו - רנה

פעם כשנשאל רל"י ז"ל על ידי אחד מאנשי שלומנו בענין המבאר בתורה ו' בענין ההמתנה, עד כמה צריך האדם להמתין עד שיזכה לתשובה הראויה? ענה ואמר לו: כל ימי חייך עד מאה ועשרים שנה. בהמשילו את הדבר (להמבאר במדרש והובא בתו' ו') מהמשל לאחד העומד בתנות הבשם לקנות אפרסמון, שכל זמן שהוא עומד וממתין בתור לקבלתו, נכלל כבר בכלל אלו הנהנים והמתבססים מריחו הנודף ממילא בתנות, כי בתנות של הבשם כל הנמצא ועומד בו כבר מתבשם, מה גם שמתקדם תורו כל העת, עד שסוף כל סוף יגיע תורו ממש, ויקבל אף הוא את האפרסמון ויתבסס בריחו כראוי, אולם אם מתיאש ועוזב את תורו יפסיד בודאי, ועל כן כל תשובה ותשובה וכל המתנה והמתנה תביאהו בסופו לזכות למה שצריך, מלבד זאת שעצם הזמן שממתין כל כך בימי חיינו נחשבים לו גם הם לימי תשובה, שנתבסס על ידי זה מבחינת האפרסמון בכל אופן.

ו - רנו

אמרו בענין המבאר בתורה ח' שעקר הרוח חיים הוא בהתורה והצדיקים דבקים בתורה, ועקר הרוח חיים הוא אצלם, שעל כן נמצא שבנוסף לענין ההתקשרות הנצרך קדם התפלה, כמו שאמר

רבנו (בספר שיחות הר"ן סימן ריב) שצריך לומר קדם התפלה "הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים". הרי לפי המבאר פנים נמצאו למדים שגם קדם למוד התורה צריך להתקשר לצדיק, כי בזה שדיק רבנו שצריך לקבל הרוח חיים מהצדיק ולא אמר שבפעם הלמוד בתורה שעליה מרחפת רוח האלקים יכולין כבר לקבל הרוח חיים. נמצא שבהכרח לקבלת התורה הוא להתקשר לצדיק שהם דבקים בתורה ודרכם מקבלין הרוח חיים הנמצא בתורה.

ו — רנו

לענין המבאר בתורה ט' מענין נסים עלאין ונסים תתאין וכו', פרש רל"י ז"ל "נסים תתאין", הם אלו הנסים הנעשים לחולה שנתרפא ממחלתו וכדומה, "נסים עלאין" הם הנסים האלו שמנעו את האדם מלחלות ולפל למשכב או לאיזה צרה שהיא מבלי ידיעתו, ונסים אלו אין אדם רואה ואינו מכיר ומבין בו אם לא באמונה שמאמין אם בר דעת הוא, כמה וכמה נסים עושה עמו ה' ותברך שלא יבוא לידי צרה חלילה. והם נסים גבוהים ועליונים יותר ויותר.

ו — רנח

היה אומר רל"י ז"ל לענין המבאר בתורה ט' מענין ארץ ישראל שהוא בחינת נסים בחינת תפלה, עין שם. שכיום בזמננו שאנו כבר בארץ ישראל עקר הפגם שאנו פוגמים בה הוא בזה שאין מאמינים אנו שיש כח בתפלה, ואף בתפלתנו אנו, על אף שנמצאים אנו בדיוטא התחתונה, שאכן תתקבל תפלתנו, ויהיו נעשים על ידי תפלתנו נסים עלאין ותתאין וכו' וכו'. ובזה פוגמים אנו לפי דרגתנו בירשת ארץ. ועין שם ותבין.

ו — רנט

היה אומר בענין המבאר בתורה י' שהצדיק הוא בחינת קוצא דאות ד' ומהפך בחינת "אל אחר" לבחינת "ה' אחד". שנה פחו של הצדיק שיכול להפך את האדם בהפוך גדול כזה אף רק על ידי בחינת הקוצא שהוא בחינת הנקודה טובה מעט דמעט שיש באדם, ולעקרו מטמאתו על ידי זה. ולהכניסו בכלל ישראל הקדושים על ידי נקדה טובה קטנה שמוצא בו ואף רק עם נקדת רצונו הטוב, שהוא בחינת קוץ קטן, ומהפכו על ידי זה מבחינת "אל אחר", שהוא הסטרא אחרא לבחינת הקדשה שהוא בחינת "ה' אחד".

ו — רס

היה מרחיב רל"י ז"ל דבורו בענין המבאר בתורה י' שהצדיק הוא בחינת קוצא דאות ד' וכו' וכו'. בבחינת הפתויב "וסרתם - ועבדתם אלהים אחרים" (דברים יא), וכמוכא מהבעל שם טוב, שכן הדבר שבפגם מחשבה קטנה של גאות בחינת קוצא בלבד כבר נעשה פגם בבחינת "אל אחר". וכן גם להפך שעל ידי מחשבה אחת של אמונה ודבקות בה' ויהרהור תשובה, כבר נפרד מבחינת 'אל אחר' ונתדבק בה' אחד ושמו אחד, ואדרבא מדה טובה מרבה.

וזהו ענין הנאמר בנביאי הבעל שגלה אליהו אלקותו ותברך עד שצעקו כלם "ה' הוא האלקים" (מלכים א, יח), והינו שעקר אליהו העבודה זרה ובחינת "אל אחר", וגלה אלקותו ותברך בשלמות, וזה שמצאנו שמכל שמות הקדש שאינם נמחקים לא מצאנו שם "אחר", אלא בשם "אל", ובשם "אלקים", כמו "אל אחר", "אלהים אחרים", ועל פן בהתגלות האמונה זעקו "ה' הוא האלקים", כי נתבטל בחינת 'אל אחר'. וכל זה נעשה אף על ידי תנועה קלה ממש, בחינת קוצא ממש, שנתהפך על ידי תנועה קטנה מבחינת 'אל אחר' לבחינת ה' אחד וכבר נכלל בקדשה.

זיה מרבה רל"י ו"ל בדבורו, על המובא בתורה " בענין ההבדל
בחינת ה' אחד, לבחינת אל אחר, שכל החלוק הוא מחמת
א שבאות ד', שנמצא שכל החלוק בין הקדשה להסטרף אחר
קוף דק מן הדק, כי כן הדבר ממש שלא נפר הדבר בין איש
בין המאמין לשאינו מאמין אלא בהבדל קטן מאד שהוא ענין
ה. וכמאמר רבנו לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן קטז, ובספר
ו ה"ר"ן סימן יד. שלשניהם בין למאמין ובין לשאינו מאמין יש
יקין וכרפשות, אולם זה הידא שמים והמאמין, לאמת אף גופו
כן נפשו הוא ענין אחר לגמרי לגמרי.

זה אומר לענין המבאר בתורה כ' בענין הדבורים חמים כגחלי
ומבאר שם פנים, שענין המבאר שם נוגע גם לנו הקטנים
, וכמו שמצינו כעין זה בענין הגעלת כלים, שפשוטה
ממנו האסור מגעילו בחמים כמו כן כל אחד ואחד פשוטה
ממנו הרע לגמרי צריך להשתדל שיהיו דבריו דבורים חמים
אש והינו לדבר דבריו מעמקי עמקים שבלב כדי לזכות לקבל
מחדש.

עובדי ה' הגדולים שבאנ"ש היו מתפללים בכחות ובצעקות
כל השנה הרי שבראש השנה לא נכרו כל כף ולא התהדרו
תם בבחינת אל תתהדר לפני מלך שהזכירו רבנו בתורה כ' על
ספרא דעניעותא (שנאמר בראש השנה תקס"ה) על התבות ארחא
דלא אתחזיא, שהוא בחינת תפלה וכו', עין שם. והדגישו
ברמז "לא אתחזיא" לבלי להראות ולהתבלט כלפי חוץ

בבחינת אל תתהדר לפני מלך, כי צריך להקטין את עצמו, עין שם.
ותכף עם סיום החג בתפלת מעריב של מוצאי ראש השנה כבר שמעו
אתם שוב היטב היטב. (וראה עוד חלק רכו, רכח).

על המבאר בלקוטי מוהר"ן (תורה כב חלק א ובתורה ה חלק ב), על
אלו המנהיגים השולטים על עם דל בחנם וכופין אנשים תחות
שעבודיהו, היה אומר ראבר"ן ו"ל בצחות בלשון הפתוב "בימים
ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה" (שופטים יז, כא).
שכשאין נמצא הצדיק הגדול הנה שראוי באמת להיות מושל ומלך
אוי לפחות 'חאטשע' שיניחו לאיש לעשות הישר בעיניו ולא יכפו
אותו להתנהג כרצון השולט והכופה, אחר שאינו יודע ומפיר בשרש
נשמתו של האדם שתחת מרותו.

אמרו אנשי שלומנו על המבאר בלקוטי מוהר"ן תורה כח, בענין
השדים הפורחים באויר שהם בחינת בונים בית באוירא דעלמא וכו',
עין שם. שזהו החלוק בין האדם שהולך בדרך התורה הנכונה על
ידי תפלה ויראת ה' בתמימות ופשיטות, לבין האדם שהוא בהפך
מזה, על אף שהוא עוסק בתורה, כי זה שהולך בתמימות ובדרך
התפלה ויראת שמים כראוי הוא בחינת 'בונה בית בתקמה' וביסוד
חזק עמק בארץ שיעמד איתן לעד, מה שאין כן זה שהולך בתקמות
אף על פי שנראה שבונה בתים ומחדש חדושים נפלאים וכו', אבל
אינו כי אם כבונה בית באויר, שאין לו על מה לסמוך וכל זה מחמת
שהולך אחר חקמתו ואי הליכתו בתמימות וראה המבאר בתורה י"ב
חלק ב' שזה שהולך ועובד ה' על פי חקמות יכול לפל בטעותים
ומקשולות רבים וכל זה מחמת שאינו על מקומו ואינו כהולך בארץ
אלא כפורח באויר בדמיונותיו הנדמים לו כחקמות התורה.

ו - רסו

לענן המבאר בלקוטי מוהר"ן סימן כט בענין "שבח הצדיקים", אמרו אנשי שלומנו: עקר שבח הצדיקים לעבדא ולמעשה הנוגע לנו המסתופפים בצלו הקדוש של רבנו הקדוש, הוא בזה שנרבה בדבורים בגל כחו של רבנו, עד שתורתו ויצותו ודרכיו ודרכיו וגלה בזמנו שיכים לנו בדורנו אנו. וזהו עקר שבחו של רבנו לגבי שאר הצדיקים, שזכה שענינו ודרכו ימשך לדורות עולם. וכמו שאמר בן בפרוש שהוא רוצה לעשות דרך כבושה כזו שימשך לדורות ולא יפסק לנצח, ואכן זכה לזה, ואשרנו אנו המקרבים אליו החפצים ללכת בדרכיו. ושבח זה הוא שבח הנוגע למעשה, ונכון להרחיב ולהאריך בדבורים אלו שעל ידי זה יתרום הדעת, כמבאר שם במאמר.

ו - רסז

היה אומר רל"י ו"ל בשם בעל התולדות יעקב יוסף על הנאמר בתרגום יונתן על הפסוק 'והמה בוכים פתח האהל' הנאמר במעשה מדן 'בכין וקורין את שמע'. (וכמבאר בתורה לו, עין שם). ופרש 'בכין' בכרפת 'אהבה רבה', ואחר כך קורין את שמע פי צריך הכנה רבה בככיות רבות קדם שקורים את שמע שעל ידי זה יהיה נצל מהשפחה בישא ערב רב. והבכיה מתחלת בכרפת 'אהבה רבה' שעל ידי זה נזכה להתגלות בתורה. בזה שנבכה היטב באמירת 'שמע ישראל', וכמבאר פנים.

ו - רסח

היה אומר רבי שמואל שפירא ו"ל בצחות על פי המבאר בתורה ל"ו, עין שם. שאכן מי שיצטק היטב ויקים הנאמר בה בענין קדשת המחשבה והברית פראוי, יהיה בודאי מהל"ו צדיקים שבדור, עין

שם פנים היטב. ועל כן בא מאמר זה בסדר הספר בסימן ל"ו, לרמז על מדרגות הקדשה של הל"ו צדיקים שבדור. *

ו - רסט

אמרו אנשי שלומנו בהמבאר בתורה מ"ט שעצה הוא בחינת תפלה, אשר על כן הקפידו מאד אנשי שלומנו לא לתת שום עצה לזולת לומר לו עשה כך וכך מלבד עצת התפלה, שדרך עבודת התפלה ימצא כל אחד עצתו הנכונה.

ו - רער

אמרו אנשי שלומנו לענין הרמזים שנשלחים מהשמים לכל אחד, כמבאר הדבר בדברי רבנו ו"ל בתורה נ"ד, שענין זה קאי אף גם על הרשעים שגם הם מקבלים את אותם הרמזים כאחרים אלא מחמת שהעקר תלוי ברצון, ועל כן מתפרשים הרמזים לכל אחד כפי רצונו. וכשבוצנו להיטיב מעשיו ולזכות לתשובה רואה הרמזים בעין שכלו ומתקרב על ידם יותר ויותר להשם יתברך, והרשע מחמת שרצונותיו פגומות אינו רוצה להבין הרמזים להטיב מעשיו, או שאינו זוכה להבינם שייטיב מעשיו על ידם כי הפל תלוי ברצון כנ"ל.

ו - רעא

היה אומר רל"י ו"ל לענין זכרון עלמא דאתי המובא בדברי רבנו ו"ל בתורה נד. ובשאר ספרים קדושים שענין הזכרון אינו רק זכרון הדין וחשבון הנורא שלעתיד, אלא בעקר הפננה הוא זכרון הענוג עולם הבא העתידים לבוא על האדם אם יטה אָנו להקשיב לקול דברי הצדיקים ולשמע בקול עצתם וללכת בדרכם, וכמה הפסד רב טוב הצפון לעתיד, אם חלילה לך אחר חקמתו ושכלו ודמיונותיו ימעשיו הרעים חס ושלום.

ו - ערב

היה אומר רל"י ז"ל על פי המוכא בדברי רבנו ז"ל (סימן סג. קמח) שמח הצדיק הוא גבוה עד מאד וכו', ועל כן אי אפשר לקבל ממנו בעצמו, שכמו כן יש לנו להבין ולדעת את האמת שכל ענין רבנו בעצמו, וחכמתו והשגתו הוא עד אין סוף ממש עד שאין לנו בו שום השגה. וכל מה שכתב ואמר בספריו כמו לקוטי מוהר"ן וספורי מעשיות הנם אך ורק לבושים לעצם אורו, כדי שנקבין אף אנו מעט מאור זה, אבל עצם אורו הוא נבדל לגמרי מהשגתנו, וכך הם כל דברי התנאים ואמוראים והצדיקים הקדושים שאין לנו בהם שום השגה כלל וכלל, וכל דבריהם ותורתם הם רק לבושים לאור עצמותם, שזה בחינת שמש ולבנה שהוא בחינת רב ותלמיד, כמבאר בדברי רבנו ז"ל. והלבנה אף שהיא מאירה אינה אלא כאספקלריא וכבואה מאור השמש, וכסיל הוא זה האדם שחושב שאור הלבנה היא אור עצמית ושרשית, כי אינה אלא לבוש וכלי מחזיק מעט דמעט מאור הגדול של השמש. וזה שאמרו רז"ל (ב"ב עה) פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. הינו שידע יהושע היטב לנכון שהוא עצמו בהשואה למשה רבו אינו אלא אף ורק פלכנה נגד החמה, ורק משום הכנעתו הגדולה הזו שהבין שאינו אלא פלכנה המקבלת מהשמש, ואין לה אור עצמי כלל, משום כך זכה והבין והתעלה כל כך בקדשת רבו. וכמו שבשמש עצמו אי אפשר להביט כדי שלא יכהה עינו, כמו כן אסור להרהר אחר רבו, שמאיר בו אור אין סוף ממש.

ו - רעג

בהמבאר בתורה פ"ד חלק א' מענין הגדר שיש לטוב הנמצא בכל יום וכמה נחשים ועקרבים יש שמבלבלים מחשבתו וכמבאר בזוהר (פרשת נשא קכג), אמרו אנשי שלומנו שהנחשים והעקרבים הם

הם התאות והרצונות והכסופין הרעים שיש לכל אדם, והם הם המונעים אותו לינק מהטוב הנמצא בכל יום.

ו - עדר

דרש פעם רבי יצחק אוטוואצקער ז"ל על הנאמר בתורה קכ"א בפרוש הפתויב 'הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי', (עין שם). ושאלו אחד מאנשי שלומנו אם בן כפי המבאר פנים יאמר נא לי היכן קרמו בפסוק זה עצמו העבודת ה' הראוי לי, וענה לו ששעל כן תכת ב'מ' ג'ל'ת' ראשי תבות מ'צוה ג'דולה ל'היות ב'שמחה ת'מיד (ליקו"מ ח"ב סימן כד). והוא רמז הראוי לכל אחד לחפש ולדקדק אחר מצוה זו. *

ו - ערה

היו אנשי שלומנו משפחים ומהללים בגדל מעלת קימת תצות לילה ועסק התורה בו, ואמרו שרבנו באמרו 'תצות מסגל כמו פדיון' (ליקו"מ ח"א סימן קמט), הרי שגלה לנו רבנו שמעלת אלו השתי שעות חשובים הם כמעלת יום הפפורים שהוא יום אחת בשנה, ואז הוא יום פדיון פדות נפשנו הגדול ואם נשכיל ונקבין לקימו כראוי ונכונן נזכה לפדיון כיום הפדיון הגדול מדי לילה בלילה.

ו - רעו

היה רל"י ז"ל אומר לענין מה שאמר רבנו בתורה קמ"ט "בבקר טוב להסתכל על השמים", שזהו שאמרו חכמים בפרקי אבות (פ"ב), 'דע מה למעלה ממך', שנקטו תחלה ענין 'מה למעלה ממך' שהוא ענין 'להסתכל על השמים', ואחר כך פרטוהו בפרוטרוט, 'עין רואה', 'ואין שומעת', ו'כל מעשיך בספר נכתבים', כי בתחלת היום תקף צריך האדם לדעת שיש מנהיג מושל בעולם שירא מלפניו וידע

וְיֵאָמְרוּ בְּרַחֲמֵיכֶם הַגְּדוּלָה. וְזֶה בְּחִינַת מַה שְּׁנִצְטוּיָנוּ לְקַרְא בְּכָל יוֹם פְּרַשְׁת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, וְאָמְרוּ בְּחִקּוּנֵי זֵהָר (תיקון מט דף פה:) שְׁמַע ר"ת ש'או מ'רום ע'יניכם, שְׁנֵה בְּחִינַת הָעֵנָן לְהַסְתֵּכַל עַל הַשָּׁמַיִם בְּבִקְרָ, בְּבְחִינַת "דַּע מַה לְמַעַלָּה מִמֶּךָ", תְּחִלָּה לְכָל הַדְּבָרִים וְכֵן מִדֵּי בִקְרָ בְּבִקְרָ.

ו - רעז

הִיָּה אוֹמֵר רל"י ז"ל שְׁעָקֵר עֵנָן הַנִּקְדָּה טוֹבָה שְׂדֵבֵר עָלֶיהָ רַבְּנֵינוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן רפ"ב. עַל פִּי הַכֶּתוּב (תהלים לו) "וְעוֹד מַעֲט וְאֵין רִשָׁע וְהַתְּבוּנָה עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֵנוּ", עָקֵר עֵנָן ה'מַעֲט' וְה'עוֹד מַעֲט' טוֹבָה וְהוֹלֵךְ עַל הַזְּמַן הַרְגָעִים וְהַשְׁעוֹת הַיְקָרִים מְכַל, וְהֵינּוּ שִׁישְׁתַּדֵּל הָאָדָם בְּאִיזָה מַצָּב שְׁנִמְצָא בּוֹ לְנַצְלוֹ לְתוֹרָה וְלַתְּפִלָּה וְלַמְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֶף מַעֲט קָט, וְכֵן עוֹד מַעֲט וְעוֹד מַעֲט קָט, עַד שִׁיתְּבוּנֵן עַל מְקוֹמוֹ וְיִרְאֶה שְׁנֵהֲפֹךְ לְאָדָם אַחֵר לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי.

ו - רעח

לְעֵנָן הַמְּבָאָר בְּתוֹרָה רפ"ב מַעֲנֵן הַנִּקְדוֹת וְזִכִּיּוֹת הַטוֹבוֹת שִׁישְׁתַּדֵּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ: כָּל עָקֵר הַהַשְׁתַּדְּלוֹת בְּרַבּוּי עֲשִׂית הַטוֹב שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם בְּכָל פַּעַם, תְּלוּי וְעוֹמֵד לְפִי הַחֲשִׁיבוֹת שְׁמַחֲשִׁיב אֶת הַנִּקְדָּה טוֹבָה, שְׂכָל מַה שְּׁנַחֲשֵׁב אֲצִלוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר הַנִּקְדָּה טוֹבָה אֶף הַקְּטָנָה בְּיוֹתֵר כֵּן חוֹזֵר עַל עֲשִׂתָּהּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכָל מַה שְׁעוֹשֶׂה וּמַשְׁתַּדֵּל יוֹתֵר מִתְּרַבָּה וּמִתְּגַדֵּל אֲצִלוֹ הַנִּקְדָּה טוֹבָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְלֵהוֹיט אַחֵר עֲשִׂתָּהּ שׁוֹב וְשׁוֹב וְחוֹזֵר חֲלִילָה.

ו - רעט

עַל הַמְּבָאָר בְּתוֹרָה רפ"ב מַעֲנֵן לְמוֹד זְכוּת שְׁמַלְמֵד עַל הַרְשָׁע שְׁעַל יְדֵי זֶה מַעֲלֵהוּ בְּאֵמַת לְכַף זְכוּת וְכו', עֵינֵן שָׁם. אָמְרוּ אַנְשֵׁי

שְׁלוֹמְנוּ שְׁאֵין הַכּוֹנֵה דוֹקָא כְּשֶׁהֲרִשָׁע לְפָנֵינוּ וּמְדַבֵּר עִמוֹ אֲלֵא עֵינָן זֶה נַעֲשֶׂה גַם בְּאִפְסָן כָּלְלִי, שְׂבֻזָּה שְׁאָנוּ מְלַמְדִים זְכוּת עַל הַרְשָׁעִים שְׂבֻכְלָלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּזָה אָנוּ כְּבָר מַעֲלִים אוֹתָם מִמְּדַרְגָּתָם, וּמַחֲמַת כֵּן וּלְסָבָה זֶה נִכְנָסִים בָּהֶם הַרְהוּרֵי תְשׁוּבָה לְצֵאת מִמְּדַרְגָּתָם הַפְּחוּתָה וְהַשְׁפָּלָה.

ו - רפ

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ לְעֵנָן הַמְּבָאָר בְּתוֹרָה א' חֶלֶק ב' בְּעֵנָן הַמְּשַׁלָּה עַל הַמְּלֹאָכִים וְכו', שְׁלֹאֲמַת כָּל יְהוּדֵי וְיְהוּדֵי בְּכָל מַצּוּהָ וּמַצּוּהָ שְׁעוֹשֶׂה הָרִי הוּא גְבוּהָ מִהַמְּלֹאָכִים וְיֵשׁ לוֹ מִמְּשַׁלָּה עָלֵיהֶם, אוּלַם כְּנִתְּוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּלִשׁוֹן שְׁתַּפְּס 'מִמְּשַׁלָּה עַל הַמְּלֹאָכִים', שִׁיזְכָּה שְׁתַּהֲיֶה מִמְּשַׁלָּה זֶה בְּמְקוֹם נֶאֱמָן וְקָנִים, וְהֵינּוּ שְׁתַּהֲיֶה מִמְּשַׁלָּה קְבוּעָה וְשִׁיתְּעַלָּה בְּכֹף מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא. וְעַל זֶה יִסַּד אֶת כָּל הַמַּאֲמָר הַזֶּה לְבְּחִינַת "וְאִמְנִינִיָּה אֲמַרְפֵּל מִשְׁמֵשׁ בְּאֵתֵר קָנִים", כְּמַבְאָר שָׁם בַּמַּאֲמָר.

ו - רפא

לְעֵנָן הַמְּבָאָר בְּתוֹרָה א' חֶלֶק ב' בְּעֵנָן בְּנֵן וְחַרְבֵּן הִירְאָה שְׁהִיא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם. הִיָּה אוֹמֵר רל"י ז"ל : שְׂכָל אֶחָד בְּמַעֲשָׂיו הַטוֹבִים הָרִי הוּא בּוֹנֵה אֶת בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם שְׁלוֹ וְכִשְׁמַקְלָקֵל וּפּוֹגֵם בְּמַעֲשָׂיו הַנּוֹבְעִים מִקְּלָקוֹל מִדַּת הִירְאָה הָרִי הוּא גּוֹרֵם לְחַרְבָּנוּ. וְשִׁיף עֵנָן זֶה לְכָל אֶחָד בְּדַרְגָּתוֹ שְׁנִמְצָא בָּהּ וּמִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ מִמֶּשׁ שְׁפַעַם בּוֹנֵה אֶת יְרוּשָׁלַיִם בְּמַעֲשָׂיו הַטוֹבִים וּפַעַם מִחֲרִיבוֹ חַס וְשְׁלוֹם. וְעַל כֵּן אֶף עֲמָה בְּמִינֵנוּ אֶף שְׁנִנְחָרֵב כְּבָר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּכָלְלִיּוֹת הָרִי שְׂבֻכָאֵן פְּרִטֵי שִׁיף שׁוֹב אֶף גַּם הַיּוֹם הֵן בְּחִינַת בְּנֵן יְרוּשָׁלַיִם וְהֵן חַרְבָּנָה.

ו - רפב

בְּעֵנָן הַמְּבָאָר שָׁם בַּמַּאֲמָר מַעֲנֵן תְּקוּנָה הַדְּבִיב הַנֶּאֱמָר בְּשִׁבְתָּ בְּבְחִינַת וְדַבֵּר דְּבָר וְכו'. שְׁנִמְצָא לְפִי הַמְּבָאָר שְׁעַל יְדֵי שְׁמִירַת הַדְּבִיב

בששית ימי החל מאיר על זה האדם הנוצר פיו אור השבת, לפי זה המשילו אנשי שלומנו ואמרו, שכן סוכבים והולכים גם כל עצותיו של רבנו ז"ל, שעל ידי שמקנים עצותיו ומצית לקולו מאיר עליו אור הצדיק, שגלה זאת העצה, מלבד כל מה שזוכה על ידי עצם העצה הטובה. כמו שעל ידי שמירת הדבור הנ"ל בששית ימי החל מאיר עליו אור השבת.

ו - רפג

בענין המבאר בתורה ד' חלק ב' בענין ל"ט מלאכות וכו' "כשעושה המלאכה כראוי", עד כאן. אמרו אנשי שלומנו בענין לשון 'כראוי' שנקט, שהכונה שיעשה המלאכה באופן בזה שלא יהיה שקוע כל פלו במלאכה, שאז על ידי זה שולט עליו ל"ט קללות חלילה, הפך ל"ט מלאכות המשכן.

ו - רפד

היו מדגישים אנשי שלומנו בהמבאר בתורה ד' חלק ב' בענין עבודת הצדקה, שקרא לזה רבנו בשם 'עבודה' שמזה נשמע ונבין שכל ענין וענין שלמדנו רבנו הרי הוא עבודה ואינו דבר של מה בכך, ואף כשנותן רק פרוטה לעני הרי שהוא עבודה וצריך לשים לבו היטב לזה, וכשישים לבו נכון לזה יזכה לכל הדברים והזכיות שבאות על ידו ואף אם עשה מעט, ועל כן גם משום זה הדגיש רבנו וקרא לזה 'עבודת הצדקה' וכן סוכב והולך הדבר על כל דבר שקדשה שכשעושהו נכונה אף דבר קטן הרי הוא 'עבודה'. כי כבר מתגבר עליו היצר על אף מעט זה.

ו - רפה

מאמר תקעו-תוכחה שבלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ח' נאמר בידוע בראש השנה האחרון לימי חייו של רבנו ז"ל, והיו אומרים

אנשי שלומנו שמאמר זה הוא כעין צנאתו של רבנו שצונו במאמר זה איך להתנהג אחר הסתלקותו, והינו שנוהר ונקפיד ביותר על אהבת החברים, ולאהב את כל אחד מישראל, ושנוהר לכלי להבאיש ריחו של שום בר ישראל, ושכל דבורינו אחד עם השני יהיה בכחינת "נרדי נתן ריחו", ושנוהר בכחינת התוכחה שבין אחד לחברו, ונשמדל בדבורינו עם חברינו, שיתגלה ויתרומם ריחו הטוב, אף כשנראה בו חלילה שום חסרון. ושיתעורר לטובה על ידי קול הדבורים כשנדבר כל אחד עם חברו. וכזה נוכל להמשיך בינינו ובכל העולם את אורו ודעתו הקדושה של רבנו ז"ל.

ו - רפו

אמר רל"י ז"ל אחר שאמר רבנו ז"ל מצוה גדולה להיות בשמחה, (ליקו"מ ח"ב סימן כד) הרי שאין אנו צריכים לחפש סבה לשמחה, אלא הסבה הגדולה היא זו עצמה שאנו רוצים לשמע בקולו להיות בשמחה, ואף כשאנו רואים עצמנו שפלים ונבזים, אין זו סבה למנע עצמנו מלשמע ולצית דברו שאמר על השמחה, והיא היא הסבה הגדולה להביא אותנו לשמחה השלמה העולה על כל הסבות המונעות.

ו - רפז

היה אומר רל"י ז"ל לענין מה שהעולם אומרים על ענין ההתבודדות ששייך רק לצדיקים וגדולים במעלה, שאכן נכון הדבר שדרך העבודה הגדולה של ההתבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מאד מאד וכדברי רבנו בעצמו (בליקו"מ ח"ב סימן כה), אבל אותה התבודדות הרמה והנשאה שהנביאים והצדיקים הקדמונים היו משתמשים בה להתעלות בהשגותיהם ומדרגותיהם הנעלות, הרי שגם אנו הקטנים במעלה צריכים ומחייבים להשתמש בה עבור

מדרגתנו הקטנה להתפלל שנוקה לשמירת עינים וזהירות מדברים בטלים ובטול תורה ושאר הנהגות פשוטות שצריכים לשפרם ולהטיבם יותר ויותר דרך אותה עבודת התפלות והבקשות בעת ההתבודדות.

ו - רפח

תורה ל"ב חלק ב' נאמרה גם בשביל לתרץ הקושיא הגדולה שהיה למגיד מטירהויצע וכמוכא בחיי מוהר"ן סימן תרו. והנה יש בדבר שני דעות, יש אומרים שלא שאל מפדשות את רבנו את קושיתו הגדולה שהיה לו רק שאל עליה לרבים מצדיקי הדור. וכשבא לרבנו פנו למחשבתו פדרכו בקדש, ואז מרב התפעלות ששמע את התורה והבין תרוץ לקושיתו אחז ברבנו מרב התרגשות ואמר לו: רבי, הנכם חדוש וכו'. ויש אומרים ששאל זאת את רבנו מפדשות.

ו - רפט

פרשו אנשי שלומנו על המוכא (ליקו"מ ח"ב סימן מו) "ועל כל פנים השם יתברך שומע בקולו שזה ישועתו". והינו שעצם התפלה, שמתפלל האדם היא היא הישועה והזכיה הגדולה שזכה לה כאן עלי אדמות, ובזה העולם שבו "סביב רשעים יתהלכין" (תהלים יב) ומסתירים אלקותו כשזוכה זה האדם רק לזאת בלבד שיתפלל לפניו יתברך הוא הוא ישועתו האמתית, ואם גם תתקבל תפלתו ויענה ה' למשאלותיו מה טוב ואם לאו לאו, כי כבר בעצם עסקו בתפלה זוכה אל העת לישועה כי עקר החיות מקבלין מהתפלה, כמו שכתוב תפלה לאל חיי. הינו שהתפלה בעצמה היא חיותו.

ו - רצ

על ענין שבאר רבנו באריכות כמה וכמה פעמים גדל הפגם של זה העוסק בתקירות ופילוסופיא, ואמר עוד, שאדרבא, מהראוי שהיה קשיות על הקדוש ברוך הוא שאם לאו יהיה חס ושלום דעתו כדעתנו, (ליקו"מ ח"ב סימן נב ועי' בחיי"מ סימן כד). עין שם. אמרו אנשי שלומנו שכמו כן סובב ענין זה על הקשיות שיש לאדם על עצמו, על זה שיש לו בטבעו חסרונות אלו ואלו ועל שחברו נקי מהם וכו' וכו', שעל כל אלו הקשיות צריך לדלג ולדעת שאינו יודע כלל וכלל, ושיאמין שגם עמו ואתו מסבב השם יתברך בדרךיו הנפלאים, ויגמר גם עמו לטובה, אם רק ישתדל לצית ולקיים את דברי רבנו, ואין לו אלא לעשות ולקיים את צווייו הקדושים, וילמד לשונו לומר על כל קשיותיו 'איני יודע', וכמו שאמרו רז"ל (ברכות ה) למד לשונך לומר איני יודע, ואז כשגלה בדרך זה ננצל גם מפל המחלוקות והמריבות והוכוחים עם אחרים, ולא די שנתעלה מעל הקשיות שיש לנו מעצמנו, עוד גם נתעלה מפל הקשיות שיש לנו על חברינו, שמהם באים כל המחלוקות. וכשגדע לנכון שעקר החשיבות הוא רק בקיום עצות רבנו לעבדא ולמעשה ננצל מרב המחלוקות ומפל הקושיות הכלליים והפרטיים.

ו - רצא

היה אומר רל"י ז"ל לענין השיחה המוכאת בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן נה בדבור המתחיל "רוח עולם הזה אין לשער" וכו', שכמו כן נשמע ונבין להפך חלילה, 'הפסד עולם הזה אין לשער' כמה יכול האדם במעשיו שאינם הגונים להפסיד ולנצח נצחים. שהם נדמים להאדם שהם קטנים בערכם, כמו דבור פגום וראיה אסורה ובטול תורה וכדומה.

ו - רצב

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ לְעִנְיַן הַמּוֹבָא בְּתוֹרָה ע"ג חֶלֶק ב' מְעַנִּין חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה וְכוּ' שֵׁישׁ שְׁאֵף שֶׁכָּבַר זָכָה הָאָדָם וְהִתְעוֹרָר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, כְּשָׁבָא אֶל הַשַּׁעַר מוֹצֵא אוֹתוֹ סָגוּר וְכוּ', עֵינַי שָׁם. שְׁלֹזָה קָשׁוּר מַעֲלַת קִימַת חֲצוֹת שְׁכִשְׁזוּכָה הָאָדָם לְהִתְעוֹרָר אֲזוּ וְלָקוּם לְשִׁפְףָּ שִׁיחוֹ כְּפָיִם לְפָנֵי ה' אֲזוּ הוּא עֵת שֶׁמוֹצֵא תְּמִיד אֶת הַשַּׁעַר פְּתוּחַ בְּאִיזָה מִדְּרָגָה שְׁהוּא. וְזֶהוּ שְׁאֵמֵר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא בְּקִינָתוֹ אַחֵר שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁהוּא בְּחִינַת שַׁעַר הַחַמִּישִׁים דְּקָדְשָׁה, הַפּוֹלֵל כָּל הַשְּׁעָרִים, שְׁהַעֲצָה לְחַזֵּר וּלְבֹא וּלְהִכְנַס בָּהּ הוּא עַל יְדֵי קִימַת חֲצוֹת לְלָהּ, וְזֶהוּ 'קוּמִי רַבִּי בְּלִילָה לְרֹאשׁ אֲשֶׁמּוֹרוֹת שְׁפָכִי כְּפָיִם לְבָרָךְ נִכ"ח פְּנֵי ה' (איכה ב). וְהֵינּוּ "נִכַח פְּנֵי ה'", מִמֶּשׁ פִּי אֲזוּ בַּעַת קְדוּשׁ זֶה כָּל הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. (וְרֹאה כְּבִיאוֹר הַלִּיקוּטִים בְּפִי הַרְבֵּב"ח עַל תו"ט).

ו - רצג

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּמָה שְׁאֵמֵר רַבְּנוּ ר' ל (ליקו"מ ח"ב סימן צג) "כָּל עִנְיָנֵי הוּא תְּפִלָּה", שְׁבָא לְהַדְּגִישׁ בְּזֶה מַעֲלַת הַתְּפִלָּה שֶׁיִּתְפַּלֵּל הָאָדָם עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר בְּכָל הַמְּזֻדְמָן לוֹ לְטוֹב אוֹ לְרַע חַס וְשְׁלוֹם, וְלֹא יִמְנַע עַצְמוֹ מִלְּהִתְפַּלֵּל עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר אִף שְׁהוּא אָדָם קָטָן בְּמַעֲלָה יְהִיָּה אֲשֶׁר יְהִיָּה. וְעַל עֲבוּדָה זוֹ הַדְּגִישׁ וְיַחַד רַבְּנוּ דְּרַבְּכוּ, שְׁלֹא יִפְטוּר עַצְמוֹ הָאָדָם עַל יְדֵי הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת שֶׁסִּדְּרוּ לָנוּ רַז"ל, כִּי כָּל סִדּוּרִים אֶת סִדּוּר הַתְּפִלָּה לֹא תִקְנוּהוּ כִּי אִם לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת תְּפִלָּה, אֲבָל בְּשֵׁרֶשׁ עִנְיַן הַתְּפִלָּה שְׁעוּמֵד בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּמוֹ שְׁאֵמֵר רַז"ל (ברכות ו), מִהֶנְכֻחַן שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹם פְּעֻלָּה לְפָנֵי שְׁבָקֵשׁ וְהַתְּפַלֵּל עֲלָיו, וְאַחֵר עֲשׂוֹתוֹ הַדְּבָר יִתְפַּלֵּל שׁוֹב וְיוֹדֶה וְיִשְׁבַּח אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכָךְ יִנְהַג תְּמִיד.

ו - רצד

אָמְרוּ בְּמָה שְׁאֵמֵר רַבְּנוּ (ליקו"מ ח"ב קיב) אִם אַתָּה מְאָמִין שְׁיִכּוּלִים לְקַלְקֵל תְּאָמִין שְׁיִכּוּלִים לְתַקֵּן, שְׁאִין פּוֹנְתוֹ שְׂרָק יִתְקַן הַפֶּגֶם וְהַקְּלָקוּל וְכָל רוּאָה הַמְּבִין וּמְבִיט, יָבִין וְיִרְאֶה שְׁהִיָּה כָּאֵן קְלָקוּל, אֲלֹא תְּאָמִין שְׁיִכּוּלִים לְתַקֵּן לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, עַד שְׁלֹא וְלֹא יְהִיָּה נֶכֶר הַפֶּגֶם וְהַחֲסָרוֹן כָּלָל וְכָלָל, וְכִמּוֹ שְׁאֵמֵר רַז"ל (יומא פו:.) שְׁעַל יְדֵי תְּשׁוּבָה מְאֵהְבָה זֹכִינַן וְנַעֲשִׂין עֲוֹנוֹתֵינוּ כְּזִכּוֹת מְשֻׁשׁ. וְנִמְצָא שְׁלֹא דִי רַק שְׁלֹא תִקֵּן הַמְּעוֹת אֲלֹא אִף תִּקֵּן יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְאָמְרוּ שְׁזֶה הַכֹּל בְּכַח הַצְּדִיק הָאָמֵת שְׁכִשְׁזוּכָה לְתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה זֹכָה עַל יְדוֹ לְתְּשׁוּבָה מְאֵהְבָה שְׁאֲזוֹ הַתְּקוּן גְּדוֹל בְּיוֹתֵר. וְאֲזִי נֹאמֵר עֲלָיו "בְּמִקּוֹם שְׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִים" (ברכות לד. סנהדרין צט.).

כִּי כְּשִׁזְזוּכָה שְׁלִמְעֵלָה עֲוֹנוֹתֵינוּ נִתְּהַפְּכִין לְזִכּוֹת, נִתְּהַפְּכִין לְזִכּוֹת וְנִכּוֹת כְּאֵלוֹ יוֹתֵר מְאִילוֹ הוּא הִיָּה עוֹשֶׂה אוֹתָם כְּזִכּוֹת, כִּי הָאָדָם מְלֹא פְּנִיּוֹת וּמִחְשָׁבוֹת רְעוֹת וְעוֹד חֲסֵרוֹנוֹת אֲבָל כְּשִׁמֵּן הַשָּׁמַיִם נִתְּהַפְּכִין לְזִכּוֹת, הָרִי שֶׁהֵם כְּזִכּוֹת וְנִכּוֹת בְּתַכְלִית, וְזֶה נִכְלָל בְּמָה שְׁאֵמֵר רַבְּנוּ (לעיל חלק ב, יז) "מִתִּי שֶׁנִּזְכָּרִים מִמֶּנִּי נַעֲשֶׂה הָאָדָם כְּתִינּוֹק שֶׁנּוֹלָד", שְׁהוּא זָךְ וְצָח לְגַמְרֵי לֹא שׁוֹם פֶּגֶם, וְאִף שְׁהוּא כְּבָר נִזְקָן בְּחֻטָּאִים חַס וְשְׁלוֹם, וְכַעֲיֵן שְׁאֵמֵר רַז"ל לְעִנְיַן גַּר, גַּר שֶׁנִּתְּגַיֵּר כְּתִינּוֹק שֶׁנּוֹלָד דְּמִי (יבמות כב.). וְעַל כֵּן "תְּאָמִין שְׁיִכּוּלִים לְתַקֵּן" יוֹתֵר מְאִילוֹ לֹא הִיָּה קְלָקוּל כָּלָל וְכָלָל וְדוֹק כִּי אִי אֶפְשָׁר לְתַאֲרִיךְ בְּדְבָרִים דְּקִים כְּאֵלוֹ.

ו - רצה

יְדוּעַ מָה שְׁאֵמֵר רַבְּנוּ לְעִנְיַן הַדְּפִסַּת סֵפֶר סְפוּרֵי מַעֲשִׂיוֹת שְׁרוּצָה שְׁיִהְיֶה כְּתוּב לְמַטָּה בְּשֵׁפֶת הָאִיִּדִישׁ וּלְמַעְלָה בְּלִשׁוֹן הַקְּדָשׁ, וְכְּמוֹבָא בְּהַקְּדַמַּת הַסֵּפֶר, אַחַת מִהַסְּבוֹת הַקְּשׁוּרוֹת לָזֶה, הוּא בְּמָה שְׁאֵמֵר רַבְּנוּ

ו"ל (בספר חיי מוהר"ן סימן כה) מחמת מה שיכול להיות שאשה עקרה תקרא בהם ותפקד לטובה מחמת סגלת הקריאה. ומחמת שהרגל הנשים אז הנה לדבר ולקרא בשפת האידיש רצה רבנו שידיפסו למטה את האידיש ולמעלה בלשון הקודש כדי להקל עליהם. ותועיל להם סגלת הקריאה ביותר. לבר מנסתרות הגדולות שאין לנו בהם שום השגה כלל.

ו - רצו

פרש רבי נתן בייטלמאכר ו"ל הלשון שבתחלת ספורי המעשיות "בדרך ספרתי מעשה שכל מי שהיה שומעה היה לו הרהור תשובה" שי'דרך' זה סובב על כל אחד, כי כל אחד יש לו דרך חיים מיחדת ודרך חיו הוא ספור מעשה, ובדרך זה ספר רבנו מעשה שהם תורותיו ומענינות חכמתו שעל ידם כל מי שרק שומע אותם יש לו הרהור תשובה' ומוצא דרכם דרך תשובה בדרך כראוי לו.

ו - רצו

אמרו אנשי שלומנו בספור המובא בספורי מעשיות מעשה ג' מחגר שכשמצא החגר עשב חדש שלא טעם כטעמו עד הנה שם לב לדבר ותפסו מהשרש וכו', עין שם. ודיקו בדרך שזה בא ללמדנו לבלי לתלות חס ושלום שום דבר בטבע אלא לשום לב היטב היטב לכל שנוי הנעשה תחת השמש, ולברק הדברים המשפנים בעולם ולירד בשכלו לשרש הדברים של כל דבר, לברק ולשאל מדוע עשה ה' ככה וכו' וכו'. ודוקא מחמת ששם לבו לדברים וירד לשרש שהוא ענין האמונה, הביאה אותו האבן למקום שהיה נצרך לו לחלוו עד שנרפא מחולאתו כמספר שם. וכמבאר בלקוטי מוהר"ן סימן נד שהשם יתברך מצמצם אלקותו מראשית האצילות עד למקום שעומד בו האדם ומרמז לו רמזים שיתקרב על ידי זה להשם יתברך, וצריך

האדם לשום לבו למקרים והשנויים שנעשים עמו בפרטיות, ומהנעשה בכלליות העולם ולהאמין שהכל בהשגחה פרטית ממנו יתברך. (וראה עוד בחלק ד, סימן תכב.).

ו - רחצ

בספורי מעשיות במעשה מחגר (מעשה ג') בענין מלך השדים שנתגדל עד לשמים וכו', אמרו בזה אנשי שלומנו שיש בזה רמז לענין זה שצריכים לדעת, שאף שרואים את כחות הטמאה מתגברים ועולים, אבל כל זה 'עד לשמים' שהם רמז לבחינת כחות הטבע שפתח המזלות, אבל אנו בתפלתנו כחנו למעלה למעלה מהטבע, ואנו בבחינת 'מעל השמים' ויש בכח תפלתנו להמשיך השפעות וישועות כאלו מן השמים, ועוד גם כדי להכניע את השד והטמאה עד עפר בבחינת משפיל רשעים עדי ארץ. המבאר בתורה ח' חלק א', וגם זאת נדע לבלי להתפחד מהטמאה המפילה עלינו חתמה, כי יש ויש בכחנו בתפלה להמשיך ישועות ממקום נשגב ונורא כזה עד שתכלה ותעבר הטמאה מן הארץ לגמרי לגמרי. כי תפלה היא בחינת נסים שהם למעלה מן הטבע לגמרי לגמרי.

ו - רצט

במעשה מהרב ובן יחיד (סיפור מ מעשה ח), במה שמספר שם שלא הרגיש הבן יחיד טעם בלמודו על כן רצה לנסע לצדיק וכו' אמרו ודיקו אנשי שלומנו שדוקא זה הבן יחיד מחמת שלא היה בו שום עון ושום חסרון, על כן היה תמה מדוע לא ירגיש טעם בעבודתו את ה', כי לא היה לו שום עון לתלות בו החסרון, ואף על פי שהיה בדרךא כזו הכין נכוחה שעדין עליו לקום ולנסע אל הצדיק לבקש עצתו, ומזה כל שכן וכל שכן אנשים כערכנו, שאין אנו מרגישים חיות לסבת עונותינו ומחמת מעשינו הרעים, ועל כן כל שכן וכל

שכן שצריכים אנו להזדרז ולנסע ולחפש את הצדיק ולנסע אליו יהיה רחוק כמה שיהיה.

ו - ש

אמרו אנשי שלומנו על המספר בספורי מעשיות מעשה מהרב וכן יחיד, (סיפור"מ מעשה ח) שאמר לו השד "אם תרצה אהיה בולע אותך" וכו', עין שם. שכן הדבר מצד הסטרא אחרא שאין להם שום כח כלל להרע לזה ההולך בדרך ה', ורק אם ירצה חלילה ויבטל מעצמו כח הרצון דקדושה, אז יכול להיות להסטרא אחרא כח אחיזה לשלט על האדם עד שמדרגא לדרגא תבלעהו חס ושלום לגמרי.

ו - שא

אמרו אנשי שלומנו בגדל מעלת התפלה: אחר שהפציר האדם בתפלה על כל דבר הנצרך לו, הן בגשמיות והן ברוחניות אז אף כשרואה לכאורה שאין הקדוש ברוך הוא שומע לו כבקשתו, לא יהיה דואג לבו יותר, כי מאחר שהתפלל ובקש עליו בראוי, יסכים להנהיגתו יתברך אף שהוא. וכמו שמצינו במעשה מהחכם ותם (בסיפורי מעשיות מעשה ט), שהתם היה אומר לאשתו שתתן לו הפרק והבשר וכדומה ונתנה לו שוב תתיכת לחם ומעט מים וכו', ראה שם באריכות, והינו כי בחינת האשה מרמז על בחינת התפלה, (כמבואר בליקוטי מוהר"ן סימן מט), ואחר שאמר ובקש בתפלתו ואף על פי כן לא נתמלאה בקשתו בשלמות כרצונו, הנכון הוא שלא אכפת לו, אלא יקבל גם זאת המעט בשמחה וחדוה, ושלא ידאג שוב כלל וכלל, מאחר שקבל הדבר על ידי תפלותיו ובקשותיו, וראוי שיירגיש בדבר את כל הטעמים והתענוגים אף אם זכה וקבל רק שפע מעט כל שהוא. וכמו התם שהרגיש כל הטעמים באותו תתיכת לחם ובאותו מעט מים, וכל זה מחמת שבקשו וקבלו על ידי האשה שהיא בחינת התפלה בבחינת אשה וראת ה' היא תתהלל וכנ"ל.

ו - שב

אמרו אנשי שלומנו שענין המנעל של התם שהיה בשלשה קצוות, (כמסופר בסיפורי מעשיות מעשה ט) מרמז על בחינת חסרון האות הרביעית שבשם יקו"ק שבזה נשלמת המלכות והשכינה, ואף על פי כן לפי גדל מעלת התפלה כמה מתוק אף מנעל זה.

ו - שג

אמרו בהמעשה מבערגיר ועני (בסיפורי מעשיות מעשה י) שכשראה הבערגיר את שכנו העני בוכה נכנס אליו ושאלו על מה תבכה וכו' וכו'. שפך הדבר נוהג בכלליות הצדיק עם אנשיו, שברגע שהאדם בוכה ומתאונן על חסרונותיו בעבודת השם יתברך נכנס ובא אליו הצדיק בסייעתא דשמיא ומתענין במצבו ואינו מניחו בצרתו, ושואל לחסרונו וחושב יחד עמו עצות נכונות לישועתו.

ו - דש

בספורי מעשיות במעשה 'בן מלך וכן שפחה שגחלפו' (סיפור"מ מעשה יא) וכו' מענין שחוק היום ששוחק מן הלילה "דאס לאכט דער טאג אויס דער נאכט". אמרו בזה אנשי שלומנו, שכן הדבר נוהג גם בעת הצרה והחשך, שאז חושב האדם שפך יכלה ימיו ואין רואה ומוציא שום מפלט מצרתו וכמעט שמתאש לגמרי ואחר כך כשעוזרו השם יתברך ובא לישועתו שוחק מכל מחשבותיו שהיו לו ורואה אף שהכל התהפך לטובה, ואז כשפא היום שהיא בחינת הישועה שוחק אז מן הלילה שהיא בחינת החשך והצרה. וצריך תמיד האדם לקוות שעוד בנדאי יגיע יום שבו ישחק היום מן הלילה.

ו - שה

הִזָּה אוֹמֵר רל"ו ז"ל לְעֵנָן הַמּוֹבָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת "מַעֲשֵׂה מִהַבְּעַל תְּפִלָּה" (מעשה יב), בְּעֵנָן הַמַּאֲכָלִים שֶׁכִּשְׁהֲרִיחוּ אֵלָיו בְּגִי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת אֶת רִיחַם מָאֲסוּ בְּמִמּוֹן וְכוּ' שְׁאֵלוּ הַמַּאֲכָלִים מִרְמְזִים הֵם עַל כָּל דְּבָרֵי הַצְּדִיקִים וּבִכְרִיט תּוֹרוֹת רַבְּנֵי הַקְּדוּשִׁים, שֶׁכִּשְׁזוּכָה הָאָדָם לְטַעַם מִמְּנַעֲמֵיהֶם כְּרֹאֵי מִתְּבַטְּלִים מִמֶּנּוּ כָּל הַתְּאֻוֹת וּבִכְרִיט תְּאֻוֹת מִמּוֹן הַקֶּשֶׁה מִכָּלֶם. וְכִמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנֵי (בליקור"מ סימן קנו) כָּל הַנְּהַנְּה מִדְּבָרֵי תּוֹרָה - נוֹטֵל תִּיּוֹ מִן הָעוֹלָם. תִּיּוֹ מִרְמֵז עַל הַמְּמִוֵן שְׁאֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת נִפְשׁוֹ. וְהַנְּהַנְּה מִדְּבָרֵי תּוֹרָה שֶׁל הַצְּדִיקִים עַל יְדֵי זֶה מִתְּבַטֵּל אֶצְלוֹ תְּאֻוֹת מִמּוֹן.

ו - שו

אָמְרוּ לְעֵנָן מַעֲלַת גְּדֹל קִדְשָׁת הַשִּׁיחֹת חֲלִין שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהַפְּלִיג רַבְּנֵי בְּשִׁבְחוֹ (כַּמְבָּאָר בְּסִפּוּר חַי מוֹהֲר"ן סִימָן שְׁעו, תַּקט.) שֶׁלְּגַבְּנוּ, הֵינּוּ לְאֲנָשִׁים כְּעָרְבָנוּ, הַלְמוּד לְמַעֲשֵׂה הַיּוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה, שֶׁגִּדְע וְנָבִין כְּמָה אָנוּ מִפְּסִידִים בְּשִׁיחֹת חֲלִין שֶׁבְּמִדְּרַגְתָּנוּ, שְׁאֵינָם אֶלָּא שִׁיחֹת חֲלִין יְרוּדִים וְשִׁפְלִים. וְאֵם הֵינּוּ שׁוֹמְרִים וְנוֹצְרִים פִּינוּ וְלִשְׁוֹנְנוּ הֵינּוּ מִתְּקַדְּשִׁים וּמִתְּעַלִּים עַד שְׁגָם עֲלֵינוּ הִזָּה נֶאֱמַר "וְעֲלֵהוּ לְתִרְוַפָּה", זֶה שִׁיחַת תְּלִמִיד חֶכֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רז"ל (סוּכָה כֵּא).

ו - שז

נִמְצָא בְּכַתְבֵי יַד הַרַב הַחֶכֶם רַבִּי יַעֲקֹב רַבִּי יַעֲקֹב קַלְמֵנוּבִיץ ז"ל שֶׁנֶּפֶר שֶׁהֶעֱתִיקוּ מֵאֶחָד מִגְּדוּלֵי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ נִסַּח תְּפִלָּה הַקְּשׁוּר לְעֵנָן הַמְּבָאָר בְּשִׁיחֹת הַר"ן סִימָן (סִימָן ב. קלח עיי"ש.) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: הַרְיֵנִי מוֹסֵר נִפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי וְכָל הַתְּנוּעוֹת, וְכָל הַעֲשִׂיּוֹת, וְכָל הָעֲבֻדוֹת וְכָל הַמַּחְשָׁבוֹת, וְכָל הַהֲטָיוֹת וְכָל הַכְּפִילוֹת, וְכָל מָה שֶׁעֲשִׂיתִי בֵּין בְּדַבּוּר בֵּין בְּמַחְשָׁבָה בֵּין בְּרֹאֵיָה בֵּין בְּשִׁמְיעָה בֵּין בְּמַעֲשֵׂה, בֵּין בְּהַקִּיץ בֵּין בְּחִלוֹם בֵּין בְּשׁוּגָג בֵּין בְּמִזִּיד בֵּין בְּאִנְס בֵּין בְּרָצוֹן בֵּין בְּגִלְגוּל זֶה בֵּין בְּגִלְגוּלִים אַחֲרִים, מִנְּעוּרֵי וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְעַד הַרְגַע הַזֹּאת, שֶׁאֲנִי מִבְּקֵשׁ וּמִתְּפַלֵּל לְפָנֶיךָ וּמִתְּחַנֵּן וּמִתְּנַפֵּל לְפָנֶיךָ אֲדוֹן כָּל הַתְּמַלָּא בְּרַחֲמִים שִׁיְהִיו הַכָּל מְסוּרִים בְּיָדֶיךָ, וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תִּתְקַן אֶת כָּלֶם שִׁיְהִיָּה הַכָּל כְּרָצוֹנְךָ הַטוֹב בְּאַמְתָּה, וּמַעֲתָה וְעַד עוֹלָם לֹא אֶסוּר מִרְצוֹנְךָ יְמִין וּשְׂמָאל וְכְרָצוֹנְךָ תְּמִיד אֶעֱשֶׂה בְּכָל עֵת וּבְכָל זְמַן. אָמֵן בֵּן יְהִי רָצוֹן.

ו - שח

עַל הַשִּׁיחָה הַמּוֹבָאָת בְּשִׁיחֹת הַר"ן סִימָן נ"א בְּמָה שֶׁאָמַר רַבְּנֵי ז"ל אֶת זֶה תִּקְבְּלוּ מֵאֵתִי שֶׁלֹּא לְהִנִּיחַ שֶׁהָעוֹלָם יִטְעֶה אוֹתָנוּ וְכוּ', הִיוּ אוֹמְרִים: רֹאשׁ כָּל הַטְּעִיּוֹת וְהַרְמָאוֹת שִׁיְכוּלִים לְהַטְעוֹת הָעוֹלָם אֶת הָאָדָם הוּא בְּפָרְסוּם שֶׁל שְׁקֵר וְכַבּוּד מְדַמָּה, שֶׁכִּשְׁנֹתָנִים לוֹ אֶת זֶה הַסּוּכָבִים אוֹתוֹ יְכוּל לִפְל בְּמַהֲרָה לְטְעִיּוֹת וְדַמְיוֹנוֹת שֶׁל גְּדֻלוֹת וְכַבּוּד, עַל אֶף שֶׁלְּאָמַת אֵינוּ כִּי אִם דְּמִיוֹן שֶׁל שְׁקֵר שׁוֹא וְהַכָּל. וְאִין שׁוּם אָדָם שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּסִכְנָה זוֹ, כִּי בְּכָל אָדָם וְאָדָם יֵשׁ מְקוֹם שִׁיְכוּל לְחַלְחַל בּוֹ חֵן שֶׁל שְׁקֵר וְתְּאֻוֹת הַפָּרְסוּם בְּאִיזָה מְדַרְגָּה וּמַעֲמַד שֶׁעוֹמֵד בּוֹ.

ו — שט

היה אומר רל"י ז"ל שהצווי הזה שצונו רבנו ז"ל (שם בשיחות ר"ן) ואמר "אל תתנו להעולם להטעות אתכם כי העולם הזה מטעה ונתנו לגמרי", הוא דבור ושיחה כזו הכוללת את האדם בכל דרגא יין אם הוא חסיד שבחסידיים שחושב ומתרהר בטעות בגדל וסידותו וכו' ובין אם נפל להיכן שנפל, שלא ירמה עצמו להתיר עצמו לפל יותר חלילה. "כי העולם מטעה אותנו לגמרי".

ו — שי

היה אומר רל"י ז"ל לענין סדר דרוך הלמוד בסדר בקיאות שהרחיב עליה רבנו את הדבור, כמבאר בשיחות הר"ן סימן ע"ו. שכמו שמצינו בהמבאר בתורה ס"ה לענין התפלה שכתב שם רבנו ז"ל כי כל דבור הוא עולם מלא, וכשאדם עומד להתפלל ומדבר בדבורי התפלה, אזי הוא מלקט אות אחת ועושה אגדה אחת וכדגמת המלקט שושנים נאים שהולך ומחברם ומלקט ומקבץ כמה וכמה אגדות יפים ונאים, כמו כן הוא הולך בתפלה מאות לאות עד שמתחברים כמה אותיות ונעשה מהם דבור, וכן עושה בתבות שלמות וכו' וכו', ותכף כשיוצא אות ראשונה כגון אות ב' מתבת דרוך, אזי האות מבקש ומתחנן מהנפש לבל תפרד ממנו, כי איך זוכל להתפרד ממני לגדל ההתקשרות והאהבה שיש בינינו, כי אתה יוצא את יקר יפיי וזווי והדרי ותפארתי, ואיך תוכל לנתק עצמך ממני ולפרד מאתי, הן אמת שאמה צריך לילך יותר כדי ללקט עוד זגלות יקרות וחמודות גדולות, אבל איך תוכל לפרד ממני ולשכח אותי, על כל פנים תראה שבכל מקום שתלך ותבוא לשם לא תשכח אותי ולא תפרד ממני וכו', עין שם היטב. שכמו כן צריך להיות ענין למוד התורה הנ"ל שאף על פי שמרגיש חיות נפלא בעמק כרי התורה עד שקשה עליו ללכת הלאה וללמד להלן לרב הנעימות

שיח שרפי קודש / אמרות טהורות

קלה

והמתיקות שמרגיש בה, אבל בהכרח שילך הלאה וילמד להלן יותר, וזהו ממצות למוד התורה וכמו שאמרו רז"ל (מ"ד ויקרא כה.) לענין התשובה שאם למד קדם דף אחד, ילמד היום שני דפים וכן להלן יותר ויותר, וגם על זה עצמו מקבל שכר על זה שלומד להלן עוד ועוד, בו בעת שמרגיש חיות נפלאה בעיון שבה ואין לו חשק להניח את המאמר שלומד.

ו — שיא

הבהירו בזה שאמר רבנו בשיחות הר"ן (סימן קכד), שאין מי ששמע ממנו מוסר, וכל דבור שאומר הוא טבול בדמעות, שכל שפן החברים המקרבים לרבנו הקדוש צריכין אף הם להזהר מלהזכיר וליסר אחד את חברו בדברי מוסר ותוכחה, וכל דבורם יהיו רק בנחת ואהבה וירצה כל אחד לקבל ולשמע מחברו ולא ליסרו, בבחינת 'ומקבלין דין דין', כי כשעומד ומיסר את חברו, וכמו כן חברו ייסר אותו לא יתקיים לנכון ענין הגדול של 'ומקבלין דין מן דין' המבאר בדברי רבנו בלקוטי מוהר"ן סימן ל"ד, עין שם. וכדרך בני אדם שאינם חפצים לשמע מגרעותיהם בדרך תוכחה ומוסר, ועל כן יהיו כל דבוריהם מתוך זכות ואהבה בבחינת הכתוב "תוכחת-חיים", הינו תוכחה הנותנת ומפיחה חיים ולא להפוך חלילה.

ו — שיב

בספר חיי מוהר"ן סימן י"א. כמה דאיתא שם בדברי המשרת של רבנו שאמר לרבנו רבי תנו מעות עבור גרות וכו' ואמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת שאם יהיה איש כשר יבין שיכות דברים אלו להנאמר בתורה כ"א, אמר רל"י ז"ל שבכונת הדברים שיקדש את שבעת הגרות המבאר בפנים המאמר, וישתדל בזה אף גם כמעט רבות על

ידי שיקנה לו רב הגון שילמדהו נכונה איך לקדשם כראוי ואז יזכה לאור נרות המנוחה עד שתהא שלהבת הלב עולה מאליה כמבאר שם, ודוק.

ו — שיג

היה אומר רל"י ז"ל לענין זה המבאר בספר חיי מוהר"ן (סימן מה) מה שאמר רבנו לרבי שמואל אייזיק ז"ל מגדל מעלת העצה הגדולה לדבר אל האברים וכו', שבאמת שיכת עצה זו אף לנו לכל אחד ואחד. ולאמת ענין זה נכלל אף הוא כשמימינין כראוי עצת ההתבודדות, שפירשין שיחתו לפני השם יתברך בענין פגם שפגם באבר זה וזה, ומבקש ומתחנן מלפניו שלא יפגם יותר באבר זה חס ושלום ושיזכה לשמור על קדשתו כראוי, כי מה יענה ליום פקדה וכו' וכו'. וכמו כן כל העצות שמצאנו בספרי רבנו שאמר ודבר עצה זו וזו עם אדם זה וזה בפרטיות, באמת עצות אלו שיכות לכל אחד ואחד בפרטיות.

ו — שיד

בחיי מוהר"ן סימן פ"ה אורח נכנס וכו', ויהתחיל הבעל הבית להשתוקק ולהתגעגע מאד איך משיגים ומגיעים לאיזה דבר שבקדשה, אמר לו האורח אני אלמד עמך וכו', עין שם.

אמרו אנשי שלומנו ז"ל שאכן כן הם הדברים שהצדיק שהוא האורח בא אל האדם ומלמדהו הכל, אבל דוקא אחר שהאדם התעורר מעצמו באתערוותא דלתתא ומבקש ומחפש אחר המלמד בחפוש אחר חפוש. (ה"ה ראה בליקו"מ תורה רט, שהצדיק מכנה בשם אורח על שם החתוב וארח צדיקים כאור נה, עין שם). ואף שגם זה ההתעוררות בא לו לאדם מדבורי הצדיק-האורח שבא אליו בהעלם, אבל אחר שעוררו אם אינו מבקש שילמדנו לא ילמד יותר עמו, ודוקא אחר

שרואה התעוררותו שמבקש אחריו, אז פונה אליו ואומר לו "אני אלמד עמך".

ו — שטו

בחיי מוהר"ן סימן צח בספור המעשה מהמלך שצוה לצירים לציר לו את ארמונו וכו' אמרו אנשי שלומנו שהנמשל בזה הוא, שזה שהולך בתמימות ומתבטל כראוי לצדיק מאיר בו אור הצדיק כל כך עד שלפעמים נראים בו השגות כאלו ודרגות גבוהות כאלו שלא מגיע לו לכאורה, וכל זה מחמת שנעמד למולו בכטול והכנעה כראוי, וכנמשל הלבנה והחמה, שהלבנה שהיא כמראה מלטשת מאיר בה אור השמש. ובבחינת מה שאמרו רז"ל (כבא בתרא ע"ה) פני יהושע כפני לבנה פני משה כפני חמה. וכל מה שילטש עצמו התלמיד יותר ואיר בו אור רבו יותר כי התלמיד בכח אמונתו ובטולו לצדיק יכול להאיר בו אף בחינת פי שנים ברוחו של רבו אף שהכל בכח רבו (וכמבאר בליקו"מ תורה טו) והבן.

ו — שטז

על המוכא בחיי מוהר"ן סימן רטו שנשבע רבנו בשבת קדש שאינו יודע כלל, עין שם. אמרו אנשי שלומנו שנשבע בשבת קדש, על כי שבת בעצמו בחינת תכלית הידיעה שלא גדע, כמבאר בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן פ"ג, עין שם.

ו — שיז

אמרו אנשי שלומנו על מימרתו הקדושה שאמר רבנו "אני נהר המטהר מכל הכתמים" (חיי מוהר"ן סימן קפט, שלב) אף על פי שבמקום אחר קרא וכנה את עצמו בשם 'נחל', הדגיש כאן בדוקא לומר 'אני נהר' המטהר. להדגיש שהוא כנהר המטהר מכל הטמאות וכתמי

הנפש אף מטמאות הקשות הצריכים לטהרתן מחמת רב טמאתן מים חיים. וזהו שאמר אני נה"ר המטהר 'מכל' הכתמים, כאשר בן גרידא שאין המת והזב עולה מטמאתו בטבילתו בהם, אלא צריך מים חיים ונוכעים בנהר.

ו - שיח

בתי מוהר"ן סימן תפ"א 'הלכנה באת בקבלנא וכו', פירושו ורמזו בו אנשי שלומנו, שענין הלכנה שמושלת בלילה בעת הקור הוא ענין העבודות הקשות שצריך לעשות בקימת חצות והתבודדות חוץ לעיר וכדומה, וענין הלבושים שצריכים לעשות לה הוא ענין כחות הסבל והתחזקות הגדולה לעמד על המשמר ולשמר אותו יחברך בעת הקור והקשי. אבל אי אפשר לעשות לה מלבוש אחד ללא שנויים. כי פעם צריך התעוררות ופעם התחזקות לרב העליות והירידות שעובר על כל אדם. ומדה זו של התחזקות אין מצליחים לתפור ולעשות לה אלו החיטים הגדולים במעלה, כי אם החיטים הקטנים כי רק בכח התמימות והפשיטות אפשר למצא דרך נכון וישר לעמד על עמדו בכל עת הן בעליה והן בירידה חלילה, כי רק הצדיקים שהולכים בדרך התמימות והפשיטות הינו בדרך תפלה יכולים לסלל דרך נכון וישר לכל אחד שיחממו וישמרו וינצרוהו בכל עת ובכל זמן ואף בעת הקור הגדול.

ו - שיח

אמרו אנשי שלומנו לענין מה שאמר רבנו ז"ל "זה כבר עברה כשאתם עושים עברה", (חיי מוהר"ן סימן תקיב) שעקר העברה היא עברת העצבות, שעליה אמר כבר רבנו שהעצבות היא עברה גדולה (בתורה מ"ח ח"ב) על כן כמו שהשמחה היא מצוה גדולה (כמבואר שם בסימן כד), כמו כן העצבות היא עברה גדולה, ומחמת שהיא עברה

כזו שאינה נפרת ואדם מזלזל בה ודש בה בעקביו, ועל כן אינו מרקד וצוהל לרב שמחתו, על כן הדגיש ואמר רבנו שהיא עברה גדולה, והיא עברה כזו, שעצם מציאותה הוא כבר עברה. מלבד זאת שהיא תגרום ותביאהו עוד ועוד לשאר עברות חס ושלום.

ו - שכ

בהפליגים בגדל מעלת קימת חצות והנהגת ההתבודדות אמרו אנשי שלומנו בצחות לשונם ששתי המעלות הנשגבות שהוריש לנו רבנו הלא הם העצות הקדושות של קימת חצות לילה והתבודדות מדי יום ביומו הם הם בדורותינו וכדוגמתנו בחינת הכתרים שנאבדו על ידי עשית העגל כמו שאמרו רז"ל (שבת פח.), ובקיומם מחזיר האדם לעצמו אלו הכתרים, והוא בחינת 'הנעשה והנשמע' של כל אחד, כי תפלה היא בחינת נשמע (כמבואר בלקוטי מוהר"ן תורה כב.) ובחינת תפלת ההתבודדות אמר עליה רבנו ז"ל שהיא 'עבודה' הגדולה שבכל העבודות (חיי מוהר"ן סימן תקנח), וכמו כן אמר על קימת חצות "עקר עבודת איש הישראלי היא לקום בחצות לילה" (שיחות הר"ן סימן ג), והינו ענין עשיה דקדשה בשלמות. אשר על כן בחינת 'נעשה ונשמע' הם לנו עתה בגלותנו שני העצות הקדושות הנ"ל, הינו עבודת 'הנשמע', שהוא בחינת התפלה הגבוהה וקימת חצות והתבודדות שהם בחינת 'נעשה'. ועל ידם יכולים לזכות לשמע ולעשות כראוי וכנכון את כלל כל המצות שבתורה.

ו - שכא

לענין זה שאמר רבנו ז"ל לעשות את הנשים לחסידות וכו' (לעיל חלק ב סימן יד) אמר רל"י ז"ל שעקר עשית האשה לחסידה הוא כזה שיתנהג הבעל בדרך ארץ ובקדשה, וישמר את זמנו למלאותו בתורה ותפלה, וזה אשר יעשנה לחסידה כשרה כמוהו.

ו — שכב

היה מרחיב בענין גדל מעלת ההתקרבות לצדיק ובענין מה שאמר רבנו ז"ל (לעיל חלק ב, סימן יז) שבכל פעם שנזכרים ממנו נעשה האדם כקטן שנולד. שזה גם מה שמצאנו בפגם שפגמו ישראל בעון העגל אחר כל הנסים והנפלאות שעשה עמם ה' על ידי משה, שבודאי לא מצאנו פגם ועון קשה כזה, עד כדי כך שכשירד משה מן ההר "וירא את העגל ואת המחולות" לקח את הלווחות אף שהיה כתוב וחרות בכתב אלקים ושברו, שכל זה מרמז על תכלית תכלית השבירה והפגם, אף על פי כן כשאמר לו ה' "הרף ממני ואשמידם וכו'" (דברים ט), מסר משה נפשו עליהם ולא די שהצילם מכליון עוד עלה להר לעוד ארבעים יום והביא את הלווחות השניות, וגלה להם התורה מחדש בהתקרבות חדשה. וכל זה מלמדנו מה גדול כח ההתקרבות לצדיקים והבטול הנכון אליהם עד שאין שום הסתרה שלא יוכל לגלות בו אלקות, ואין כמוהו תקנה טובה לכל אחד ואחד הרוצה להתקרב להשם ותברך.

ו — שכג

אמרו אנשי שלומנו לענין מה שאמר רבנו ז"ל במליצה (לעיל חלק ב, סימן לח) 'שאף כשאוכל חלילה אחד מישראל חזיר שלפחות לא יזל ממנו על זקנו'. שענין זה אנו מוצאים בענין מחלל שבת שאף שהוא מחלל שבת אבל כל זמן שאינו מחללו בפרהסיא עדין בכלל ישראל הוא, ועדין אין פת עפויים ואין יינו יין נסוף. כי נקדת הבושה שיש בו עדין לבלי לעבר על רצון ה' בפרהסיא בזה מראה שעדין קדשת ישראל בו ועדין בכלל ישראל הוא.

ו — שכד

לענין שאמר רבנו שאינו יכול לסבל את החגים שאנו עושים לעצמנו וכו' (כמבאר בחלק ב' סימן צב) אמרו אנשי שלומנו שענין זה סובב אף על סעודה הרביעית של מוצאי שבת הנקרא "מלוה מלכה", שאינו נכון להאריך בו יותר מדאי, עד כדי כך שפריע הדבר לסדר היום הנכון שלמחרת, המתחלת בחצות לילה. כי אין זה מהנכון שבגלל האריכות יתר שבצריכת סעודה זו יפרע סדר יומו הבא כקימת חצות וסדר התפלה כותיקין שלמחרת יום הראשון. וכל שכן שאר האספות והכנוסים והסעודות שמאחרים אותה בלילה.

ו — שכה

אמרו אנשי שלומנו לענין מה שאמר רבנו (לעיל חלק ב סימן קב) בענין הג' פתות שיש בין אנשיו פתה אחת הפאה לחטף שירים וכתה אחת הפאה לשמע ממנו תורה וכתה אחת הפאה על פי שדבר העקר בשבחו של הפתה השלישית הפאה בלב, אבל לא הרחיק ושלל את שני הפתות הראשונות חלילה, ועל פן מחובותינו לקרב את כל מי שסר למשמעתו באיזה דרגא שהוא.

ו — שכז

היה אומר רל"י ז"ל לענין מה שאמר רבנו ז"ל (חלק ב סימן קב) שיש לו שלשה כתות חסידים שאחת באה לשמע תורה ואחת באה לחטף שירים, וכתה אחת הפאה בלב, שחלוק פתה זו משני פתות הראשונות, הוא בזה שכתות הראשונות נוטלים הם מרבנו וכתה זו הפאה בלב רבנו היא פתה כזו הנותנת לרבנו.

ו — שכז

על השיחה המובאת לעיל (חלק ב' סימן ריט) שאמר רבנו ז"ל מה יש לו למת להיות במרה שחורה כשהוא מעטף בזקן ופאות וכו'.

אמר רבי לוי יצחק ז"ל שמזה נלמד כמה וכמה יש לו ליהודי החי עדן בעולם ובריא בגופו להיות בשמחה שששנוסף על הנזקן והפאות שעליו יכול עדן לקים ואף גם מקים מצות ומעשים טובים, כמה שמחה וחדוה ראוי שיהיה לו.

ו — שכח

אמרו אנשי שלומנו לענין מה שאמר רבנו ז"ל שאינו סובל טפש (וראה עוד לעיל חלק ב' סימן רג), שהטפש האמתי הוא האדם הזה שנאבד לו שום אבדה ומתיאש ומפסיק לחפש אחריה, בבחינת מאמרם ז"ל "יאוש שלא מדעת" (ב"מ כא), כמו שרמזו בו הצדיקים שענין האוש הוא 'שלא מדעת', פי פידוע מדברי רש"י ז"ל (תהלים ס, לא) שכל אבדה אינה אבדה כשלעצמה, פי הדבר האבוד אינו אבוד מצד עצמו אלא מצד האדם האובדו. ועל פן החובה לחפש אחר האבדה חלה היא על האדם האובד. והנה האדם בכל רגע ורגע שאינו מנצלו כראוי הוא מכנה בשם אובד, והוא האובד הגדול שבעולם פי "אין לה אבדה גדולה יותר מאבדת הזמן", ואין לה טפש גדול מזה כשחוזר ומאבד טוב נצחי כזה שוב ושוב ועל זה אמר רבנו ז"ל "איני סובל את הטפש".

ו — שכח

אמרו אנשי שלומנו שכמו שאמר רבנו על עצמו מי שפכיר אותי יכול להעיד שאין בי שום תנועה של יהודי טוב (הינו מפרסם), (לעיל חלק ג' סימן עז) שכמו כן הסימן של אנשי הדבוקים בו גם הוא כן, שמי שמקרב אל רבנו באמת וזכה לקבל דבריו באמת איך יכול להראות שום תנועות וגנונים שאינם לפי מדרגתו, וכל שכן וכל שכן תנועות חן של שגר חלילה וחס.

ו — של

היה אומר רל"י ז"ל לענין שיחתו של מוהרנ"ת ז"ל, שאמר לענין פסח "מהיכן לוקחים את הפסח בעצמו", (וכמספר לעיל חלק ג' סימן קעב). שהפונה הפשוטה שבדבריו הוא ששאל "איך נזכה כבר לצאת מהגלות ונזכה כבר להקריב את הקרבן פסח בבית המקדש כדת וכדין".

ו — שלא

במעשה שאמר מוהרנ"ת לרנ"ט "גרויסע פינעף מינויט" הובא לעיל (חלק ג' סימן קלז) אמרו אנשי שלומנו שהיה בכונת מוהרנ"ת ללמדו ענין זה וקא בעת הלחץ הגדול שהיה נמצא בו, ולא אמר ולמדו ענין זה, בזמן הרגיל, וכל זה כדי להורות לו איך שיכולים לחטף טוב הרבה אף מתוך הדחק והלחץ.

ו — שלב

לענין הספור הידוע (המובא בחלק ד' בסימן שיו) מרבי דב המכנה "בערל שוחט" שאמר לו רבי נחמן מטוילטשין וצ"ל "רבי בער עזב את מלאכת השחיטה". אמרו אנשי שלומנו שדרך זו שצוה לו כן היה מחמת מדת האמת האמתית שירש מרבו מוהרנ"ת ז"ל, שהאמת האמתית על פי דרכו של רבנו ז"ל היא שאף על פי שרודפים אותו המתנגדים על לא עול בכפו והצדק עמו בתכלית, אף על פי כן למען האמת התכליתית שבהתקרבות לרבנו הקדוש, צריך להפסיד עבורה אף את מלאכתו ופרנסתו ומעמד קיומו, ולומר ולמחל על כל עברו ולהתחיל התחלה חדשה בחייו, ולדאג למען השלום ולכלי להרבות במחלקת ולהחזיק בה חס ושלום על אף הפגיעה הקשה בעמק נפשו. והסמך לזה רבי לוי יצחק ז"ל לדגמא גם את הספור הידוע

מרכי ליב מקאסטאנטין ז"ל שעזב את משנתו עבור התקרבותו של רבי איזיק מאומן (כמספר בחלק ד סימן רצה. עין שם).

ו - שלג

אמרו אנשי שלומנו: עקר השבח שיש באפשרותנו אנו הקטנים במעלה לדבר בגדלתו של רבנו הקדוש הוא בזה שנחזק היטב בדעתנו לדעת שכל תורותיו ומעשיותיו ושיחותיו ועניניו שייכים הם אף גם לדורנו אנו, ולכל אחד באיזה מקום שהוא, והן בגשמיות והן ברוחניות.

ו - שלד

כידוע הקפידו מאד מאד אנשי שלומנו לבלי לתת עצות להשני השואל בפעל, בקום ועשה, לאמר לו "עשה כף וכף" וכדומה, כי אמרו ממה נפשך אם השאלה נוגעת להלכה הרי שצריך לנהוג בו כנפסק בשלחן ערוך. ואם נוגע הדבר לעבודת ה' ממש גם הוא כתוב מפרש, ואם אינו מפרש איך שיהי לומר להזילת עשה כף וכף. ותמיד היו מקפידים אנשי שלומנו לשמע תחלה מה דעתו של השואל עצמו ואז היו מחוים דעתם אם גם הם סוברים כמותו או לא. ואפלו רבנו ז"ל בעצמו הקפיד בזה מאד, ועד כדי כך, שאמר לו פעם מוהרנ"ת ז"ל רבי! וכי אתם יכולים להפקיר את האדם? ואמר לו רבנו ז"ל אכן כף אכן כף. וכל זה מחמת שלא רצו לקחת מהאדם את בחירתו. ומה שאמר רבנו ז"ל (בסוף ליקו"מ הוספות מכת"י) שמי שרוצה לדעת מה יעשה ישאל זאת לבני הצדיקים, הפונה לעצות כלליות ולא עצות גורליות יהיו אשר יהיו. כי אם יאמר הצדיק מפרש עצה לאדם, יתבטל הבחירה של השואל ואין זה נכון. וכמו שמצינו כעין זה אצל השם יתברך כלפי הצדיק, כמבאר בתורה ק"צ, עין שם.

ו - שלה

אמרו בצחות לעגנן גדל ההתעוררות וההשתפכות הנפש שהרגישו פעמים אצל ציון רבנו ז"ל שהיו הדמעות קולחות ושוטפות כל כף עד שהיה להם עבודה ויגיעה כבדה לעצור את שטף הדמעות הפורצות. 'סאיז גיווען א עבודה צו בהאמיווען די טרערן'. כי מי שזכה הרגיש בציון רבנו הקדוש כאלו נכנס למרחץ אדים לזה החודר בחמו עד עמקי עמקי נשמתו ממש. והיתה לו עבודה קשה יותר מלבכות, לעצור את הבכיה וההשתפכות הנפש.

ו - שלו

כידוע היה דעת רבנו לבלי להכות ולהרביץ לבנים הקטנים (וכמובא לעיל חלק ב סימן צא), ואמרו אנשי שלומנו אף שכתוב (משלי יג) "חושף שבתו שונא בנו", אין הפונה שצריך דוקא להרביץ ממש, אלא שיטיל מרות ומורא עליו כאלו השוט תולה ועומד מוכן להכותו שיידע התינוק שהשוט תולה ועומד מוכן להכאה "דער קאנטשיג היינגט". אבל לא שיכהו ממש.

ו - שלז

ידוע מה שאמרו אנשי שלומנו שהסימן של זה המקרב באמת לצדיק הוא בזה שלא רק שאין להמקרב זמן כלל וכלל להתנפח חלילה ולנצח את הזולת בוכוחים של מה בכך, אלא אפלו לדבר כלל מהשני ולהפגס בעניניו להעיר לו הערות של מה בכך שאינם שיכות אליו, לא ישיח וידבר מזה כלל וכלל, כי דומה זה המקרב לחולה שהגיע לרופא הגדול שבעולם, והרופא אחר בדיקתו אותו כראוי מצא בו חלאים קשים ומרים אשר חזיו תלויים לו מנגד ממש, וממלא עבורו דין וחשבון (דיאגנוזה בלע"ז), אשר בו מפרטים באר היטב חלאים ומחלות שונות ומשנות אשר תסמר שערות ראשו של

החולה למשמע אַזְנָיו, וְהָרֹפֵא אַחַר הַשְּׁפָדְלִיּוֹת שׁוֹנוֹת וְתַחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת שֶׁהַפְּעִיל הַחֹלֶה, וְשִׁמוּשׁ הַרְבֵּה בְּזָכוֹת יְחוּסוֹ וּבְזָכוֹת עֲסָקָנִים מְפַלְגִים פְּנֵה לוֹ הָרֹפֵא מְקוֹם בְּבֵית הַחֹלִים שְׁלוֹ וְהוּא שׁוֹכֵב אֲצֵלוֹ וּמִקְבֵּל תְּרוּפוֹת וְסָמִים כְּאֲשֶׁר מוֹצֵא הָרֹפֵא שֶׁהֵם טוֹבִים לְמַחְלָתוֹ הַקָּשָׁה, וְכֵן בְּשִׁכְבוֹ אֲצֵלוֹ וְרוֹאֶה אֲצֵלוֹ בְּמִטָּתוֹ רְשׁוּם הַטְּפוּלִים הַשֵּׂיכִים אֵלָיו, מִתְמַלֵּא פֶחַד וְרַעְדָה וְחוֹשֵׁשׁ לְחַיָּיו אִיךָ יֵצֵא מִסְבֵּךְ תַּחֲלוּאוֹתָיו הַקָּשׁוֹת וְהַמְרוֹת, וְכֵן בְּשִׁכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ בְּפֶחַד פְּחָדִים מִבְּחִין אִיךָ שֶׁעוֹד אֶחָד חוֹלֶה שׁוֹכֵב בְּתַדְרוֹ וְאִף הוּא גּוֹנֵחַ וּמִתְאַוֵּן עַל מַחְלוֹתָיו, וְאִז אֶחָד מִנְחָם אֶת הַשְּׁנִי בְּגִדְל מַעְלָתוֹ שֶׁל הָרֹפֵא אִיךָ שֶׁכָּבַר יֵצֵא שְׁמוֹ בְּכָל הָעוֹלָם וְיִדוּעַ הוּא כְּרֹפֵא מִמְּחָה גָדוֹל וְנִעְלָה אֲשֶׁר רַבִּים וְרַבִּים שֶׁכָּבַר הָיוּ מוֹטְלִים לְפִי תְהוֹם הַצְּלִיחוֹ עַל יְדוֹ וְתוֹרוֹ לְאֵיתָנָם כְּרֹאֵי. וְכֵן הוֹלְכִים וּמִנְחָמִים וּמְחַזְּקִים זֶה אֶת זֶה לְבַל יִתְיָאֵשׁ כָּל אֶחָד מִמַּחְלוֹתָיו וְלִבְלִי לְהַרְפוֹת מְלַקְיַתַּת הַסַּפִּים הַקָּשִׁים וְכֹדֵמָה, וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁשִּׁיבּוֹא מִבְּחוּץ מֵאֵן דֵּהוּא אֵל זֶה הַחֹלֶה וְיַעֲוֹרוֹ לְצַחֵק עַל חֲבֵרוֹ הַמְדָּדָה בְּרִגְלוֹ אוֹ מִשְׁתַּעַל וּמִתְאַנֵּחַ בְּגִרוֹנוֹ, אוֹ שֶׁמְחַזְּקִים וְתוֹפֵס בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בְּטֵנוֹ לְרַב כְּאָבוֹ. וְכִי שִׁיךְ כָּלֵל הַדְּבָר שֶׁיַּעֲלֶה שׁוֹב צָחוֹק וְאִף הַרְהוֹר שֶׁל שְׁלִילָה עַל חֲבֵרוֹ הַחֹלֶה הַשׁוֹכֵב סְמוּךְ אֵלָיו? וְכִי יֵשׁ עוֹד טְפָשׁוֹת וְרִשְׁעוֹת גָּדוֹל מִזֶּה לְבוֹא לְחֹלֶה וְלַעֲוֹרוֹ לְצַחֵק וְלִלְעַג עַל חֲבֵרוֹ? וְכִי הַחֹלֶה יִבִּין כָּלֵל אֶת בְּדִיחוֹתָיו? וְהֵאֵם יְכוֹל הַחֹלֶה כָּלֵל לְהַתְפַּנּוֹת לְדַבֵּר זֶה, וְכִי יִתֵּן רַגַע אֶחָד מִזְּמָנוֹ לְלַץ מִכְּאִיב פְּנֵה?.

כְּמוֹ כֵּן זֶה הַמְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק בְּאֵמַת וְקָרָא וְהִבִּין לְנִכּוֹן אֶת מַחְלָתוֹ, וְכִי יֵשׁ לוֹ כָּלֵל זְמַן עֲלֵי אֲדָמוֹת הַקְּצָרוֹת אִף לְחַשֵּׁב כָּלֵל מִחֲבֵרוֹ, בּוֹ בְּזִמְן שְׁאִינוֹ יְכוֹל לְרֹאוֹת וְלִסְבֵּל כָּלֵל אֶת מִכְּאוּבֵי נַפְשׁוֹ שְׁלוֹ בְּעֲצָמוֹ. אֲכַל הַיֵּצֵר הָרַע אֵינוֹ מְרַחֵם לֹא עָלָיו וְלֹא עַל חֲבֵרוֹ וּמִתְחַפֵּשׂ בְּכֹמָה תַּחְפוּשׁוֹת כְּאֵלוֹ מִבְּקֵשׁ טוֹכָתוֹ לְהִבְיֵאוֹ לְיַדֵּי כָּף, שִׁישְׁכַח מַחְלָיו וְיִזְנִיחַ אֶת טְפוּל הַרְפוּאוֹת שֶׁצָּוָה לוֹ הָרֹפֵא,

וְלְהַתְחַכֵּם עִם הָרֹפֵא וְלְנַלְזֵל בּוֹ לְחַשֵּׁב וְלוֹמַר לְעֲצָמוֹ: נוּ מַה כָּבַר יִקְרָה אִם אֲעֲשֶׂה כָּךְ וְכָךְ, וְעוֹד גַּם יְכוֹל לְמַצֵּא עֲבוּרוֹ זְמַן לְהַתְלוּצֵץ וְלִלְעַג עַל חֲבֵרָיו הַנְּחָשְׁלִים מִי בְּרִגְלוֹ, מִי בְּעֵינוֹ, מִי בְּרֹאשׁוֹ וּמִי בְּיָדָיו וְשׁוֹכֵחַ שֶׁהוּא חוֹלֶה קָשָׁה מֵהֵם בְּהַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְהַיּוֹם אוֹמַר לוֹ הַיֵּצֵר 'עֲשֶׂה כָּךְ' וְכִשְׁהוּא שׁוֹמֵעַ לוֹ מְגִיעַ אֵלָיו לְמַחְרַת שׁוֹב וּמִיַּעַץ לוֹ שׁוֹב 'עֲשֶׂה כָּךְ' עַד שֶׁמְבִיאוֹ לְמִיתָה מִמָּשׁ וְעַל כֵּן הַסִּימָן הָרֹאשׁוֹן הַנִּכְפָּר בְּהַתְקַרְבוֹתוֹ לְצְדִיק — הָרֹפֵא הַנֶּאֱמָן הוּא בְּשִׁמְרַת פִּיו וְלִשְׁוֹנוֹ הֵן בְּדָבָרִים בְּטָלִים וּבְכַרְט מְלִיצָנוֹת וּמְלִשׁוֹן הָרַע וְרִכְלֵיוֹת רַח"ל.

ו — שלח

אָמְרוּ: מֵאַחַר שְׁאִין רַבְּנוֹ נִמְצָא עֲמָנוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת הָרִי שֶׁעָקַר הַתְּקַשְׁרוֹתָנוֹ אֵלָיו הוּא עַל יְדֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוּשׁוֹת וְעָקַר עֲצוּתָיו הַקְּדוּשׁוֹת הוּא הַהִתְבּוֹדְרוֹת וְהַקִּימָה בְּחֻצוֹת לִילָה לְעַבּוּדַת ה' מְדִי יוֹם בְּיוֹמוֹ. וְנִמְצָא שֶׁחֲלִילָה כְּשֶׁאִין מְקִימָם וְאִין מְשַׁתְּדֵל לְפַחֲוֹת לְקִימָם הָרִי שְׁאִין מְאִיר עָלָיו אוֹרוֹ הַגָּדוֹל וְחָסֵר לוֹ מִמַּעַלְתַּת הַהִתְקַשְׁרוֹת, כִּי בְּעַבּוּדוֹת אֵלוֹ בְּעָקַר נוֹסֵף לָנוּ עֲצוֹת רַבְּנוֹ לְעוֹבְדָא וְלִמְעֲשֶׂה, וְלוֹלֵא צְוִיּוֹ כְּמַעַט וְלֹא הֵינּוּ מְקִימִים אוֹתָם.

ו — שלט

אָמְרוּ: זֶה הָאֲדָם שֶׁשׁוֹמֵר זְמָנוֹ שְׁעוֹתָיו וְרַגְעָיו, לְזֶה הָאֲדָם נוֹתְנִים מְלַמְעֵלָה 'בְּרִכָּה' בְּזִמְן, הֵינּוּ שֶׁמְצַלִּיחַ בְּתוֹרָתוֹ וְעַבּוּדָתוֹ אֶת ה' לְהַתְעַלּוֹת לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת וְרָמוֹת, כִּי מֵאַחַר שֶׁעָקַר הַתְּעַלּוֹתוֹ וְהַתְּקַדְמוֹתוֹ שֶׁל אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא עַל יְדֵי הַזְּמַן, עַל כֵּן מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת הַזְּמַן מִתְבַּרֵּךְ בְּנִצּוֹל הַזְּמַן יוֹתֵר וְיוֹתֵר וּמְשִׁיג דְּבָרִים גְּבוּהִים וְרָמִים אִף בְּזִמְן מוּעָט וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (בְּרֻכּוֹת ל"ב) עַל חֲסִידִים הָרֹאשׁוֹנִים "מִתּוֹךְ שֶׁחֲסִידִים הָיוּ תוֹרְתָן מִתְבַּרְכֵת וּמְשַׁתְּמֵרֵת".

ו - שמ

אָמְרוּ: הִנֵּה רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּגִלְוֵי תוֹרוֹתָיו, עֲצוּתָיו, וְדַרְכָּיו הוּא הוּא אֲשֶׁר יְכוֹל הִיָּה לְגַלוֹת וְלוֹמַר וּלְצוּת "אֵין שׁוּם יְאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל", כִּי גִלְיָה בְּדַבְרֵי תוֹרוֹתָיו אֵין בְּאֵמַת אֵין שׁוּם יְאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְהוּא הוּא אֲשֶׁר יְכוֹל לוֹמַר בֵּן.

ו - שמא

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ: כָּל דְּבוּר שִׁיְצָא מִרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְאֵמְרָה בְּרַבִּים הָרִי שֶׁהִיא שִׁיכַת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְאֵין מִי שֶׁיְכוֹל לִפְטוֹר עֲצָמוֹ מִמֶּנָּה, לוֹמַר: עֲצָה זֶה אֵינָה שִׁיכַת לִי, כִּי בּוֹדְאֵי שִׁיכַת לְכָל אָדָם וְאָדָם בְּכָל עֵת וּבְכָל מְקוֹם.

ו - שמב

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ: הָאֵמוּנָה וְהַבְּטוּל שֶׁצָּרִיכִים אָנוּ לְכָל דְּבָרֵי רַבְּנוּ הוּא לֹא רַק מַחְמַת חֻקְמָתוֹ הַגְּדוּלָּה הַנִּרְאִית לְכָל בַּר דַּעַת, אֲלֵא בְּעֶשֶׂר מַחְמַת הָאֵמוּנָה שֶׁנִּתְחַזַּק לְהֵאֱמִין שֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם דְּבָרֵי רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, דְּבָרֵי ה' עֲצָמוֹ, כִּי שְׂכִינָה מְדַבֶּרֶת מִפִּיהֶם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (שְׁבַת פ"ו) וְאֲשֶׁר עַל בֵּן הַחוּבָה לְצִיַּת לְדְבָרָיו הוּא כִּהַחוּבָה לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי ה' מִמֶּשׁ.

ו - שמג

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּמַעֲלָתוֹ הַגְּדוּלָּה שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת זצ"ל שֶׁהוּא שְׁלֵא כְּשֶׁאֵר תְּלַמִּידֵי רַבְּנוּ הִיָּה כִּיהוֹשֻׁעַ שְׁלֵא מָשׁ מִתּוֹף אֶהְלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּכָל עֵת אֵף בְּזִמְן שְׁלֵא הִיָּה אוֹמֵר מֹשֶׁה תוֹרָה, מֵה שֶׁאֵין בֵּן שְׁאֵר הַזְּקֵנִים שְׁלֵא בָּאוּ לְקַבֵּל וְלִשְׁמַע מִמֶּנּוּ תוֹרָה כִּי אִם בְּעֵת מְסָרוֹ הַתּוֹרָה וְכָל זֶה מַחְמַת הַבוֹשָׁה וְהַטְּרָחָה שֶׁיֵּשׁ כְּאֵלוֹ הַבְּהִנְהָגָה כְּזוֹ, וְעַל פִּי זֶה פָּרַשׁ הָרַב מִשְׁשַׁעֲרֵין זצ"ל מֵה שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (ב"ב עה.) "פְּגִי

מֹשֶׁה כְּפָגִי חֲמָה פְּגִי יְהוֹשֻׁעַ כְּפָגִי לְבָנָה זְקֵנִים שֶׁבְּאוֹתוֹ דוֹר אָמְרוּ אוֹי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלָמָה". וְהֵינּוּ שֶׁאָמְרוּ בְּצַעַר חֲבַל לָנוּ עַל שְׁלֵא הִשְׁגַּחְנוּ גַם אָנוּ עַל אוֹתָהּ בּוֹשָׁה וְאוֹתָהּ כְּלָמָה שֶׁנִּתְבַּיֵּשׁ בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֶלְמָלָא אֵף אָנוּ הֵינּוּ מִתְגַּבְּרִים לְקַבֵּל בּוֹשָׁה זֹאת בִּיגִיעַתְנוּ בְּכָל עֵת שֶׁמוֹשֶׁה אֶת מֹשֶׁה רַבְּנוּ הִיָּה לָנוּ פְּנִים אַחֲרוֹת וְאֵף אָנוּ הֵינּוּ זוֹכִים לְפָנֵי לְבָנָה. וְהִיוּ מִתְאוֹנְנִים כְּעֵת אַחַר שְׁלֵא זָכוּ לְזֶה, בְּאוֹמְרָם מִי יִתֵּן וְנִזְנָקָה כְּעֵת לְבוֹשָׁה וְכִלְמָה כְּזוֹ שֶׁנִּזְנָקָה עַל יְדֵה הַיּוֹם לְהַדְרִת פְּגִינָה, הֵינּוּ לְפָנֵי לְבָנָה. וְזֶהוּ 'אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה', הַלּוֹאֵי וְנִזְנָקָה לָהּ שׁוֹב כְּעֵת. (וראו: עור בספרו פרפראות לחכמה סימן ו.)

ו - שדמ

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּמַעֲלָתָהּ שֶׁל עֲבוּדַת הַהֶתְבּוּדָּה וְרַבּוּי הַתְּפִלָּה שֶׁלְמַדִּים אָנוּ זֹאת מִלֵּאָה אֲמָנוּ שֶׁאֵף שִׁיְעַקֵּב אֲבִינוּ אֶהֱבֵ אֶת רַחֵל, וְהִיא לֵאָה הִיָּתָה מִיַּעֲדַת עַל פִּי הַסֵּדֵר שֶׁנִּקְבַּע לְמַעֲלָה לְהַנְשֵׂא לְעֵשׂוֹ כִּי 'הַגְּדוּלָּה לְגְדוּל' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (ב"ר ע, טז), אֵף עַל פִּי כֵּן זָכְתָה מְרַב הַבְּכִיּוֹת בְּתַפְלוּתֶיהָ וְדַמְעוּתֶיהָ עַד כְּדֵי כִּף שֶׁהִיא נִשְׂאָה לְיַעֲקֹב רֵאשׁוּנָה וְרַב הַשְּׂכָבִים יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ, וְאֵף מִשִּׁיחַ גַּם הוּא יְהִיָּה מְבַנֵּי בְּנֵיהָ, וְכָל זֶה מַחְמַת שֶׁעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת שֶׁהִיָּתָה עֵינָהּ וְלֵאָה מְרַב הַבְּכִיּוֹת שֶׁבְּכַתָּה בְּתַפְלוּתֶיהָ שְׁלֵא תַפֵּל חַס וְשְׁלוֹם בְּחֻלְקוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, וּבְכַח דַּמְעוּתֶיהָ וְתַפְלוּתֶיהָ הַרְבּוֹת פְּעֵלָה עַד כְּדֵי שְׁנוּי מַזְלָה לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי. וְכָל זֶה לְלַמְּדֵנוּ בְּאֵ שֶׁנִּגְדַע לְהֵאֱמִין שֶׁכַּח הַתְּפִלָּה הוּא לְמַעֲלָה מִכָּל הַמַּזְלוֹת וְלְמַעֲלָה מִכָּל הַחֲשׁבוֹנוֹת וְהַשְּׂכָלִים הַנִּרְאִים וְהַנִּדְמִים לְכַאוֹרָה לְעֵינֵינוּ. כִּי יֵשׁ בְּכַח הַתְּפִלָּה לְשִׁנוֹת וְלַהֲפֹךְ אֶת כָּל דְּבָר אֵף בְּכָלִיּוֹת הַעוֹלָם מִהַפֵּךְ אֶל הַפֵּךְ הַגְּמוּר וְהוּא הוּא הַעֲנִיָּן שֶׁעַל יְדוֹ מִתְהַפֵּךְ הַכָּל לְטוֹבָה - לְטוֹב הַגְּמוּר.

ו — שמה

הסבירו הטעם מה שאנו רואים שדיקא אחרי פטירתו של הצדיק אז מתחילין לראות גדלתו יותר ויותר. ואמרו כי בחיים חיותו הגוף הגשמי מסתיר את אורו הגדול כי נצרך כדי חיותו לדברים גשמיים גם כן, ומשום כן יכול האדם לטעות לפי ראות עיניו הפשוטות, אולם אחר הסתלקותו בשהגוף כבר אינו נמצא ואז נשארת רק נשמתו אזי קל יותר לראות ולהבין מה גדלה ושגבה מעלתו באמת.

ו — שמו

אמרו לענין עבודת קימת חצות לילה: העקר בעבודה זו היא הקימה מהמטה, הינו שיתעורר וירד ממטתו ויערוך התקון ויתפלל וילמד תורה ולא שישאר על מטתו ויעשה עבודתו הנ"ל, כי כן משמע בזהר (בראשית ע"ב), שלא רצה רבי יהודה לדבר בדברי תורה עם חברו כל זמן ששכב על מטתו ולא ירד ממנה, ורק כשיירד ממטתו למד עמו תורה. כמו כן אמרו שכל מה שעושה האדם בהכרח באותו עת מלבד עריכת התקון עצמו ולמוד תורה ויתפלה נחשב לו גם זאת לעוסק בקדוש וגם עליו נאמר הכתוב (ישעיה סו) "שישו אתה מושש כל המתאבלים עליה", ובלבד שלא ידבר אז חלילה בדברים בטלים וליצנות וכו'.

ו — שמו

היו אומרים מחובתו של כל אחד המקרב לרבנו להשתדל למלאות חובתו שביום זה וזה שעומד בה ולהשגיח בכלי לדחותו ליום השני, כי למחרת ביום השני הלואי ויזכה לעשות חובתו הצריף אז, ואיך ידחה חובתו של יום זה למחרת. ועל כן צריך להיות זריז ונשכר, להרויח הטוב שביום זה ולמלאותו בתכלית שמירת הזמן בתורה ובתפלה ומעשים טובים, כי אין לו לאדם בעולמו אלא יום

זה שעומד בו, ולמחרת הוא ענין אחר לגמרי. ומי יאמר שבכלל יזכה לה, ועוד גם לטוב הגנוז בה. (וראה המובא בליקו"מ ח"א סימן ערב היום אם בקולו תשמעו).

ו — שמח

היו אומרים במעלת התלמידים הדבוקים ברבם, שצריכים הם להיות דבוקים בו כל כך כמו יהושע לרבו משה, שפשעלה רבו משה להר הלה אחריו עד קצה יכלתו וכשנפרד מרבו לא חזר ושב לעם להיות עמם, אלא עמד במקומו והמתין לו עד חזרתו, וזה הדבר אשר גרם לו להנצל מחטא העגל. כי אלו היה חוזר ושב לעם ומבטל ההתקשרות לרבו היה קשה לו ביותר להנצל מעון זה. ומזה נלמד ונבין מעט מעלת הדבקות וההתקשרות לצדיק אף שאינו רואהו וקרוב וסמוך אליו ממש.

ו — שמט

היו ממשילים ואומרים לענין הכבוד שמכבדים העולם את אחד והוא למעוט שכלו טועה בעצמו שאכן מגיע לו הכבוד: דומה הדבר לסוחר שנכנסים אליו לחנותו סוחרים וקונים רבים ולרב התרגשותו וצהלתו מהמית הקונים הרבים שוכח להשגיח ולנהל היטב את מכירת הסחורה ואינו שם לבו להשגיח נכון על האנשים המזונכים בסחורתו. פי צריך האדם לדעת לנהל היטב את סחורתיו שהם המצות והמעשים טובים שלו ולמלאות את חנותו בסחורה הגונה ולהשגיח לכל יחסר לו כלום ממעשים טובים, ולא יתבלבל מכל הסובב אותו, והמשבחים סחורתו וכדומה, כי אם לאו כשיבוא עת חשבון יראה שלא די שלא הרויח אלא עוד הפסיד הרבה ונשאר בחובות גדולים.

ו — שנ

היו אומרים אנשי שלומנו: כמו שיעצנו רבנו עצות גבוהות וקדושות כדי שנתעלה על ידם מעלה מעלה, כמו כן מצד שני צוה עלינו דברים והנהגות פשוטות כמו לבלי לעשן, ולבלי לשתות יי"ש, ועוד הנהגות רבות יקרות, שאף שהם נדמים כפשוטים, הרי לאמת גבוהים ורמים הם בש"ש נשמטנו, ואותו צדיק שצוה עלינו והזהירנו על ענין תקון חצות לילה והתבודדות מחוץ לעיר וכדומה ועוד עבודות גדולות ורמות, והזהירנו כמו כן על ענין האסור העשון ולבלי לאכל בצל חי ועוד הנהגות פשוטות כדומה לזה. ומחייבים אנו לשמע לו בכל עצותיו, ואין הפרש כלל בדרגת הצויים ובמצלתם אחר שמחובתנו לצית לו בכל אשר הורנו לעשות.

ו — שנא

היו אומרים לענין עבודת קימת חצות, שכמו סוחר טוב אינו מותר על זמן פתיחת בית מסחרו בשעה הקבועה, בפרט בשעת הלחץ בעת שהקונים אצים ורצים ובאים, כמו כן בענין הקימה בחצות לילה שאז הוא עת המסחר הגדול ואז הפדיון מהמסחר גדול ורב, והתשלום הוא בזמן, ואיך ישאיר את חנותו סגור וישאר רדום על משתו. וזה ענין מה שהמשיל הכתוב את עבודת כנסת ישראל "היתה כאניות סוחר, ממרחק תביא לחמה, ותקם בעוד לילה, ותתן טרף לבייתה וחק לנערותיה" ואז נאמר על הקם והמתעורר "טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה גרה". (משלי לא) כי אז הוא עת המסחר הגדול שאז באים כל מלאכי מעלה לסחר עמו במסחר הקדוש, וכמו שאמרנו בזהר (בראשית צב. ויקרא כב.) על הכתוב "חברים מקשיבים לקולך השמיעיני", עין שם.

ו — שנב

היו אומרים בצחות: החלוק בין מדת עצבות ללב נשבר הוא אותו חלוק שיש בין תשעה באב ויום כפור, שאף שהצומות שוים באסורם בחמשה ענויים אף על פי כן תשעה באב הוא יום אכל. ויום כפור אף שמתענים כמו כן אולם מברכים עליה ברפת "שהחיינו וקיימנו והגיענו" ליום קדוש זה, להורות על השמחה הפנימית שיש לנו כשזוכים אנו להתענות ביום זה יום אחד בשנה לכפר בו את כל עונותינו. כמו כן עצבות הנה כאבלות, ולב נשבר בפנימיות נפשו לבו מלא שמחה על גורלו הקדושה שאף על פי כן מזרע ישראל הוא ותקנתו גדולה בה' שבנדאי בסוף יתהפך עמו הכל לטובה ויזכה לתשובה שלמה.

ו — שנג

היו מבארים אנשי שלומנו שמעלת הזמן של חצות לילה ענינו קדוש הוא כבר מתחלת הבריאה, ואין ענינה שיה בנדקא לחרבן בית המקדש, פי כבר בימי אברהם נאמר ויחלק עליהם לילה וכו' (בראשית יד.) ובקריעת ים סוף נאמר ויהי בחצי הלילה (שמות יב.) וכסדר שפרטם בעל ההגדה בקצור בפזמון "אז רב נסים הפלאה בלילה" וכו' וכן דוד המלך עליו השלום כבר אמר חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך (תהלים קיט). פי עת קדוש ונורא הוא מראשית הבריאה וביסודה, ומחמת גדל מעלת התפלה בזמן עת רצון כזה תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה, להתפלל אז באמירת התקון עבור חרבן בית המקדש לבקש אז על הדבר הגדול ביותר, שהוא בנין בית המקדש מחדש. פי אז סגלת הזמן שיתקבלו כל התפלות. ועל כן צריך לקום ולהתעורר לעריכת התקון אף בשבת ובמימים שאין אומרים בהם תחנון. וכמו שאמר ירמיהו באיכה אחר פרטו בפרטיות כאב מכת חרבן קומי רני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך

נכח פני ה'. כי אז הוא עת רצון הנעלה ביותר ואז בסגלת התפלה שתתקבל ביותר.

ו — שנו

אמרו: על אף שפשוט הדבר, שאחר שקבלנו מרבנו כל כך הרבה תורות, וספורים, ומאמרים, ושיחות התחזקות, ותבעו אותנו בשמים הרבה יותר מאחרים, אף על פי כן טוב הדבר וכדאי וכדאי, על אף יום הדין הגדול והנורא המוכן לנו, כי מדה טובה מרבה.

ו — שנה

אמרו לענין בחינת האמונה: שאם האדם הולך אחר שכלו אפלו כשהולך בדרכי עבודת השם יתברך אז זוכה דרכם לקבל ולגדל כפי שעור שכלו הוא, אולם כשהולך ועובד את ה' מחמת מדת אמונה והתמימות אזי זוכה לקבל בכלים שהכין דעת גדול כזה כפי שהוא באמת, שהוא דעת של אין סוף ואין תכלית. ומזה נבין מעט מעלת יראי ה' התמימים.

ו — שנו

אמרו: דרכו של היצר הוא לבוא אל האדם ולהסיתו לעברה בדרך זו, שבתחלה מקל לפניו את העברה ומקטין חמרתה וכו', ואחר שפבר הכשילו 'מגדיל' את העברה עד אין קץ עד שמביא את האדם לידי יאוש, בעוד שהוא עצמו הקל לפניו מעט קדם את אותו העברה ואותו החטא. ולאמת צריכים אנו להפך הדברים שקדם החטא יחמיר ויגדיל העון עד מאד כפי האמת, שאדם שפל כמותו לא ישמע לקול מלך גדול רם ונשא אדון העולם, ויגרם חלילה לחרון אפו יתברך, ואחר שכבר נפל במה שנפל ידע שוב גדל חטאו, וגם גדל העון אם ימשיך בדרך הגלוזה חלילה, ואף על פי כן לא

ישפח את אהבתו יתברך אליו שאין מתנאש חלילה ממנו ועדין עדין מצפה לתשובתו כי לא ידח ממנו נדח איזה נדח שיהיה ועדין חביב הוא אצלו יתברך כבן אצל האב.

ו — שנו

אמרו: כמו שאנו רואים הנהוג בעולם, איך שכל ימי חייהם עובדים ויגעים הבריות כדי להתקדם בנוחיות בצרכיהם הגשמיים בדירה נאה יותר ובכלים נאים יותר ולא מסתפקים בשום פעם, כמו כן להכדיל אלפי הכדלות. כמה צריך האדם להשתדל יותר ויותר לשפר מעשיו ולחפש להתעלות ולהתקדם בדרך העולה בית אל ולא יסתפק בשום פעם. רק יחפש ויבקש תדיר לשפר דרכיו ולהיטיב קדשתו ולהתעלות בתורה ובעבודת התפלה יותר ויותר.

ו — שנח

אמרו אנשי שלומנו לענין המוכא בספרים בענש "עולם התהו" אחר המיתה שנענש בו האדם החוטא, ר"ל, שענש זה הוא ענש של 'אי סדר' שאין האדם יודע ומבין מה שלפניו והוא שרוי בעולם הדמיונות תורה וכוהה בו בריקנות, ואין יודע מאין בא ולאן הולך ונדחה בה מצרה לצרה חס ושלום, והוא תוצאה מהאי סדר שחי בו האדם כאן עלי אדמות, וכענש במדה נגד מדה נענש בענש זה לאחר מיתתו, ה' ישמרנו.

ו — שנט

אמרו בצער: ענין התנגדות על רבנו ז"ל לפעמים הדבר בנו בעצמנו, שאנו הלומדים ועוסקים בדרכיו ותורותיו כשאין אנו מציתים אותו לנכון, נמצא שאנו המתנגדים האמתיים עליו, מה שאין כן שאר העם שלא טעמו מוטעמי תורותיו ואינם רואים ואינם

יודעים עדין מאורו כלל וכלל. לפעמים אינם נחשבים אפלו כמתנגדים נגדו.

ו — ש

היו אומרים בצחות לענין הנסיעה לציון רבנו הקדוש: עצם ההגעה לציונו הקדוש כבר הרויח זה המשתטח את הקרן של ההוצאה שהוציא על הנסיעה, ואחר כך כל רגע נוסף שזוכה להיות במקום קדוש זה ומרבה שם בתורה ותפלה הרי זה רוח הגדול הנוסף על הקרן.

ו — שסא

אמרו: לענין מה שרואה האדם שהוא מרבה לכאורה בתפלה זה כמה ועדין אין רואה ישועתו, ועדין רחוק ממנו דבר בקשתו, שצריך להאמין שבודאי אין תפלתו לריק חס ושלום ואולי משתמשים למעלה בתפלותיו לענין הנצרך לו לדבר גבוה וחשוב הרבה יותר ואין הוא יודע מזה כלל, ועל פן צריך לבלי להפסיק בתפלה, רק ימתין לישועת ה' שהוא יודע באמת מהי ישועתו ובודאי ילכו התפלות ויעלו ויהיו לו לתקון נפשו בזה ובבא.

ו — שסב

אמרו: זה שמזלו בימי חיו להיות עני חלילה, ואף על פי כן הולך בדרך התורה הרי שלמעשה נוסף הוא בשבחו, שאף על פי שהוא עני וחסר לחם אף על פי כן יושב והוגה בתורה ומתפלל כדכתיב ואינו מרמה את חברו וכדומה, ומתוך עניותו נכר שבחו יותר ויותר, בבחינת מה שאמרו רז"ל (חגיגה ט:) (ילקוט ישעיה תסז) "יאה עניותא לישראל". וכל מה שחסר לו ביותר למעשה צריך להתחזק ולשמח בנקודותיו הטובות יותר ויותר, מה גם שבודאי בודאי כל מה שעובר עליו הכל לטובה.

ו — שסג

אמרו לענין הנקנים הבאים בימים שיש להם להשתדל להשפיל לדעת ולהבין שעדין לא תקנו את עצמם ועדין רחוקים הם מתקונם, כי לפעמים מחמת זקנה נחלשים אצלם כח תאונתם, ומחמת כן נדמה להם שתקנו את תאונתם ומדותיהם, וזכו לשום ברור במדותיהם, אף שלאמת לא נתתקנו, ועל כן באמת עקר העבודה הוא בימי הנעורים בעת רתיחת הדמים, שאז עקר העבודה להפך את החמימות לחמימות דקדושה לתורה ולעבודת ה' ובהקנסת כל הכחות בתפלה כראוי.

ו — שסד

אמרו אנשי שלומנו לפי גדל חשיבות ומעלת ענין קימת תצות חלילה, המבאר כמה וכמה פעמים בזהר הקדוש ובכל הספרים הקדושים, הרי שההתאמצות הנדרש לזה, הינו מה שצריך להתעורר בזמנה ולהשליך מעליו את הכסוי, ולערך התקון אינו ראוי שיחשב כלל וכלל למניעה וכבד שימנע אותו חלילה ממנה. ואסור לו לאדם שמניעה קטנה כזו תקנעהו מלקבל אור גדול נשגב וקדוש כזה.

ו — שסה

אמרו לענין כל עצותיו ודרכיו ותורתיו הקדושים של רבנו, שמלבד זאת שזה המקימם מתעלה בהתעלות כראוי לו באמת ויכול להיות לאיש צדיק גדול ומפלג במעלה, עוד גם זאת עצם הציות שמצית לדבריו רבנו על ידי זה מאיר עליו אור הצדיק שעל ידי זה נתעלה יותר ויותר, מלבד עצם קיום עצותיו הקדושות המועילות.

ו — שסו

אמרו: דומה ענין רבנו הקדוש ועצותיו הקדושות לאנשים קטנים במעלה כמונו, כדגמת סוחר גדול הידוע ומפרסם במסחרותיו

וְעִשְׂוֹתוֹ הַגָּדוֹל הַבָּא לְ"סוֹחֵר מִתְחִיל" וּמֵיַעֲצוֹ בְּעִצּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת וּמַגְלָה לוֹ שְׂשִׁים לְבוֹ הַיֵּטֵב לְדַבְרֵי וְסוֹדוֹתָיו שֶׁגְּלָה אוֹתָם לְרַב מִסְתָּרוֹ וּמִתּוֹךְ יִגִּיעַה רַבָּה מִשָּׁךְ שָׁנִים, וְאוֹמֵר לוֹ, דַּע לָךְ שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי חֲפָצִים אֵלָיו וְאֵלָיו וּמִסְתָּר זֶה וְזֶה מִבְּקֶשׁ הוּא שֶׁם בְּיֹתֵר. וְלִהְפֹךְ חֲפָצִים אֵלָיו וְאֵלָיו אֵינָם רְצוּיִים שָׁם. כִּמוֹ כֵּן, רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בָּא בְּדַבְרֵי שִׁיחוֹתָיו וְתוֹרוֹתָיו וּמַגְלָה לָנוּ שֶׁעֲנִין קִימַת חַצוֹת לִילָה וְהַתְּבוּדוֹת בֵּינֵינוּ לְבִין קוֹנֵנוּ הוּא מִבְּקֶשׁ לְמַעַלָּה בְּיֹתֵר וּכְמוֹ כֵּן עוֹד עֲצוֹת טוֹבוֹת מוֹעִילוֹת, וְכִשְׁנִכֵּין עֲצָמָנוּ בְּסוֹחוֹרוֹת אֵלָיו וּנְבִיאָם שֶׁם נְרוּיָה בְּהֵם טָבִין וְתִקְלִין. וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁהַסּוֹחֵר הַקָּטָן שָׂאָךְ רַק מִתְחִיל בְּמִסְתָּרוֹ יַעֲמִיד דַּעַתוֹ הַקָּטָנָה נֶגֶד הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל שֶׁעוֹסֵק בְּמִסְתָּרִים אֵלָיו וְאֵלָיו כְּכֹר מִשָּׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת וְטוֹבוֹת יוֹדֵעַ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב דְּרַכֵּי הַמִּסְתָּר יוֹדֵעַ כַּמָּה וְאִיךָ הַבְּקוּשׁ לְסוֹחֵרָה זֶה וְזֶה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֶלְמוֹנִי, וְהַעֲמִיד כְּכֹר סוֹחֵרִים רַבִּים וְטוֹבִים וּמְלַחֲחִים שֶׁהַצְּלִיחוֹ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּמִסְתָּרֵיהֶם, הֲלֹא אֲוִיל וְסָכֵל יִחְשָׁב בְּזֶה. כִּי כְּכֹר עָמְדוֹ לְרַבְּנוּ בְּמִשָּׁךְ הַדּוֹרוֹת רַבִּים רַבִּים שֶׁהִלְכוּ בְּדַרְכּוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְנִתְעַלּוּ מַעַלָּה מַעַלָּה בְּקִדְשָׁה וּבְהַשְׁגָּה נִפְלְאוֹה, וַיִּדְעוּם הַדְּבָרִים הַיֵּטֵב, וְמָה לוֹ לְזֶה הַקָּטָן לְהַתְּחַפֵּס כִּנְגַדוֹ חֲלִילָה. וְכִשְׁחָס וְשָׁלוֹם אֵינִי שׁוֹמֵעַ לְקוֹל הַסּוֹחֵר כַּמָּה סָכֵל וְטִפֵּשׁ הוּא, הֲלֹא יֵאָבֵד גַּם כָּל מַעַט הוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ שִׂישׁ לוֹ וַיִּשָּׂאֵר עֲנִי וְאֶבְיוֹן.

ו — שסז

אֲנִשִּׁי שְׁלוֹמָנוּ בְּהַזְהָרָם מִשׁוּם הַתְּפָאֲרוֹת וְגֵאוֹת חֲלִילָה עַל הַזְיוּלָת הָיוּ אוֹמְרִים בְּשִׁמְחָתָם הַרְבֵּה עַל זֶה שֶׁזָּכּוּ לְהַתְּוַדַּע מֵאוֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל רַבְּנוּ וְתִלְמִידָיו, קִרְבָּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדַעַת מֵאוֹר תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ דוֹקָא מִחֲמַת חֲסוֹרוֹתֵינוּ הַרְבִּים וּמִתְחִלוֹאֵי נִפְשׁוֹתֵינוּ וּמִדּוֹתֵינוּ הַמְגֻשְׁמוֹת בְּיֹתֵר, וְאֵלָיו שְׁלֵא זָכוּ לְזֶה בְּוַדָּאֵי טוֹבִים הֵם מַעֲמָנוּ. וְרַכֵּי יִשְׂרָאֵל קְאֻדְרוֹנְעֵר הָיָה חוֹזֵר עַל זֶה הַרְבֵּה לְפָנֵי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל דַּב אֻדְסָר

ו"ל, בְּרַצּוֹתוֹ לְחַזְקוֹ וּלְעוֹדְדוֹ, שְׁלֵא יִקְשֶׁה עָלָיו עֲמִידָתוֹ כְּסֹלַע אֵיתָן נֶגֶד כָּל חֲבָרָיו, שְׁכַנְיוֹ וּמִכְרָיו.

ו — שסח

הָיוּ עוֹבְדֵי ה' שְׁבָאֲנֵשִׁי שְׁלוֹמָנוּ מִמְשִׁילִים אֶת סֵדֵר הַתְּפִלָּה לְדַרְךְ נִפְלְאוֹה, מִיַּחְדָּת בְּפִיזָה אַרְבָּה וּמִפְתִּילָת וּבְאֲמִצַּע הַדְּרָךְ יֵשׁ תַּחֲנוּת טוֹבוֹת, כְּשֶׁאֵת אוֹתָם הַתַּחֲנוּת קוֹבֵעַ כָּל אֶחָד לְפִי הַתְּעוֹרְרוֹתוֹ וְהַרְגָּשׁוֹתָיו, אֶחָד נֶעְצֵר וְנֶעְמַד לְהַתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַהּבוֹת בְּפִסּוּק זֶה וְאֶחָד בְּפִסּוּק אַחֵר. וְהָיוּ אוֹמְרִים בְּצַחוֹת, אַחַת מִהַתַּחֲנוּת הַטּוֹבוֹת הִיא בְּרַכַּת "אַהֲבַת עוֹלָם", שֶׁאֲפָשֵׁר לְהַתְּמַהֵמָה בָּהּ בּוֹעֲזָקוֹת וּבְכַבְּשָׁה רַבָּה וְאַרְבָּה לְזִכּוֹת לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת, וְלִקְיָם הַתּוֹרָה וְהָאֵר עֵינֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. "אַהֲבָה רַבָּה אֵיז אַ גוֹטֵעַ סְטֵאֲנִיצֵעַ".

ו — שסט

אֲמָרוּ לְעֲנִין הַהַתְּבוּדוֹת שֶׁצָּנָה עָלֶיהָ רַבְּנוּ כָּף שְׁדוּמָה עֲנִין הַהַתְּבוּדוֹת וְחוֹבְתָהּ כְּחוֹבַת רוּאָה חֲשָׁבוֹן בְּעֶסֶק הַגְּשָׁמִי. כִּי זֶה בְּרוּר לְכָל בַּעַל עֶסֶק שְׁבָלִי נְהוּל חֲשָׁבוֹן כְּרֵאוּי יָכוֹל לְחַשֵּׁב שֶׁהוּא מְרוּיָח רַבּוֹת אֶף שֶׁלְּמַעֲשֶׂה בְּחֲשָׁבוֹן הַסּוֹפִי הוּא מִפְסִיד גָּדוֹל, וְעַל כֵּן מְחוֹבָתוֹ שֶׁיַּעֲמִיד רוּאָה חֲשָׁבוֹן מִמְּחָה לְהַשְׁגִּיחַ הַיֵּטֵב עַל עֶסְקוֹ, וְאֶף זֶה הַרוּאָה חֲשָׁבוֹן יֵשׁ פְּעָמִים שְׁרוּאָה הַפְּסָדִים בְּעֶסֶק וְאֶף עַל פִּי כֵּן מִבִּין נְכוּחָה שֶׁזֶה הַפְּסֵד זְמַנִּי וּמִבִּין שְׁתוֹךְ זְמַן קֶצֶר יְרוּיָח הַרְבֵּה אִם יִשְׁתַּדֵּל נְכוּחָה. מָה גַּם שֶׁלְּמַעֲשֶׂה גַּם עֲתָה מְרוּיָח הַיֵּטֵב. אֲבָל כִּמוֹ כֵּן הוּא עֲנִין הַהַתְּבוּדוֹת, וְעַל כֵּן אֶף שֶׁשֶׁעוֹשֶׂה חֲשָׁבוֹן רוּאָה מִכְתּוֹ וְחֲסוֹרוֹתָיו אֲבָל כְּשִׁיבִין כַּמָּה רַחַח זָכָה מִמַּעֲשֵׂי הַטּוֹבִים שֶׁכֵּן עֲשָׂה וּמֵהַנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁעֲדִין נִמְצְאוֹת בוֹ, אִם יִשְׁגִּיחַ הַיֵּטֵב מִכָּאן וְלִהְבֵּא יְרוּיָח רַבּוֹת עַד שֶׁיִּתְעַשֵּׁר וְיִתְעַלֶּה כְּרֵאוּי. וְזֶה בְּחִינַת מָה שֶׁאֲמָרוּ בְּמִשְׁנֵה (אֲבוֹת ב, א) וְהָיוּ מִחֲשָׁב שְׁכֹר מִצְוָה כִּנְגַד הַפְּסָדָה וְחֲשָׁבוֹן זֶה נֶעְשֶׂה בַּעַת הַהַתְּבוּדוֹת וְעַל יָדָה.

ו - שע

אמר פעם רבי שמואל שפיא ו"ל: אף שעקר עבודת איש
הישראלי הוא לקום בתצות לילה, כמו שאמר רז"ל אף על פי כן
עבודה גדולה זו הרי תלוי ועומד בשנה שהולך לישן לפניו,
והמרגיל עצמו להיות נעור בשעות קדושות אלו ללא שנה קדם יש
בזה מבחינת "הריסה" שעליה צוננו לבלי להרס לעלות אל ה'.
בבחינת 'פן יהרסו אל ה'". (שמות יט).

ו - שעא

שמעתי מהרה"ח רבי יחיאל מיכל דורפמן שליט"א בטעם הדבר
שאמרו רז"ל (הובא בדברי רבנו ו"ל בתורה יב) "תלמיד חכם
שלומד להתיהר ולקנטר, נבלה טובה הימנו". פי נבלה אף שמסרחת
עומדת במקומה ואינה מפשטת ומפזרת סרחונה, אולם התלמיד חכם
הזה המתיהר והמקנטר מפיץ להלן הלאה והלאה סרחונו.

ובאפן אחר שמעתי עוד שהנבלה המנחת גלויה מודיעה ומכרזת
מעצמה על נבלותה בפני כל, וממילא מתרחקים ממנה, מה שאין כן
התלמיד חכם מכסה נבלותו באיצטלא דרבנן ומטעה ומרמה את
הבריות ועל כן נבלה טובה הימנו.

שיח שרפי קודש

אמרות טהורות

ר' לוי יצחק ז"ל

ו - שעב

הִיָּה חוֹזֵר וּמְדַבֵּק רַל"י לְבָלְשׁוֹן הַפְּתוּב (מלכים א, ב) "וַיִּקְרְבוּ
'יָמֵי' דָּוִד לְמוֹת" וְכֵן בְּהַפְּתוּב (בראשית כד) "וַאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים".
שְׂמֵדָגִישׁ הַפְּתוּב עֲנִין הַיָּמִים בְּדוֹקָא, לְרַמֵּז עַל הַדִּין וְחֻשְׁבוֹן שֶׁל יוֹם
ה' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא שְׁאֵז בְּיוֹם הַמִּיתָה יַעֲמֵד כָּל אֶחָד לְדִין וַיִּבְדְּקוּ אֶת
יָמָיו בְּפִרְטוּט בְּדִיקָה נְכוֹנָה וְאֲמַתִּית וְלֹא יוֹתְרוּ לוֹ עַל שׁוֹם יוֹם וְיוֹם
אִם לֹא הִתְנַהֵג בּוֹ כְּרֹאֵי וַיִּשְׁאַלְוֵהוּ מִדּוּעַ עָשָׂה בְּיוֹם זֶה וְזֶה מַעֲשִׂים
מְכַעְרִים אֵלָיו וְאֵלָיו? וַיִּצְטַרֵּף לַעֲנוֹת עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה. וּמִשׁוֹם כֵּן
הַדְּגִישׁ הַפְּתוּב וְאָמַר "וַיִּקְרְבוּ 'יָמֵי' דָּוִד", הֵינּוּ הַיָּמִים הַמְּתַקְרְבִים
לְתַת דִּין וְחֻשְׁבוֹן עֲלֵיהֶם.

ו - שעג

הִיָּה אוֹמֵר וּמְדַגֵּישׁ שְׁכָל דְּבוּרֵי הַהִתְחַזְקוֹת שֶׁל רַבְּנוּ אֵינוֹ בָּא
חֲלִילָה לְהַקְל בְּכֻלּוֹם בְּחֻסְרוֹנוֹ וְעוֹלָתוֹ שֶׁל זֶה שְׁנֵפֵל חֶס וְשְׁלוֹם, כִּי
הַפְּגָם שְׁפָגַם הוּא עַד אֵין סוּף בְּאֲמַת וְזֶה שְׁקַר לֹאמַר לוֹ לֹא פְּגַמְתָּ
חֲלִילָה אוֹ פְּגַמְךָ הוּא קַל, אֲלֵא כָּל דְּבָרֵי הַתְּחַזְקוֹתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ בָּאִים
לֹאמַר לְאָדָם שְׂאֵף עַל פִּי שְׁפָגַם כְּמוֹ שְׁפָגַם אֵף עַל פִּי כֵן אֵל יִתְיַאֵשׁ
מִן הַרְחָמִים כִּי רַחֲמָיו יִתְבָּרֵךְ לֹא כָּלִים לְעוֹלָם וְאֶפְלוּ הוּא יֵשׁ לוֹ עֲדִין
תְּקוּהָ אִם רַק יִצִּית וַיִּאֲמִין לְדְּבָרֵי הַצְּדִיקִים. וְהוּא כְּמוֹ הַרוֹפֵא שְׂבָא
לְחוֹלָה וּמִרְאָה לוֹ אֶפְנִים שְׂיַדַע שְׂלֵא יִתְיַאֵשׁ וְעוֹד יָקוּם מִחֲלָיו וַיִּלְךָ
עַל מַשְׁעֲנָתוֹ בְּכִרְיָאוֹת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, אֲכָל אוֹמֵר לוֹ גַּם שְׂיַדַע לְנִכּוֹן
שְׂחוֹלָה מְסַכֵּן הוּא וְצָרִיף לְצִית וְלִשְׁמַע בְּקוֹל הַרוֹפֵא, הַיּוֹדַע וּמַכִּין
קָשִׁי מִחֲלָתוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִהַחוֹלָה בְּעִצְמוֹ, וּמִשׁוֹם כֵּן צָרִיף לְצִית
וְלִשְׁמַע בְּקוֹל הַצְּדִיקִים הַמְּרַפְּאִים נַפְשׁוֹ בְּרַפּוּאוֹת אֲמַתִּיּוֹת שְׂמַגְלִים
אוֹתָם בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

ו - שעד

היה אומר לענין מה שאמרו רז"ל (כ"ד ויצא פרשה סח): הקדוש ברוך הוא נקרא 'מקומו של עולם' שעל כן כל מה שאדם מקרב יותר להשם יתברך הרי הוא נכלל יותר בשם מקום, ואכן יש לו מקום בעולם והוא איש חי הדר במקומו, ולהפך, כל מה שמתרחק ממנו יתברך הרי מאבד את מקומו והוא נטרד מיגיעה ליגיעה ומטורדה לטורדה וממקום למקום, ודומה הוא כהשדים הפורחים באויר שאין להם מקום ומנוחה, וכן הדבר בו כי הוא מבבל לאין לו ישוב הדעת, מחמת שאין לו באמת מקום לעמד ולנוח ולשמח בו, ועל זה בעקר הוא עצת רבנו הקדוש שיתבודד האדם מדי יום ביומו במקום קבוע ויחשב היטב על כל דרכיו ומעשיו ויזהר יהיה לו מקום פראוי.

ו - שעה

היה אומר לענין זה הידוע שמעלת התשובה בשלמות הוא דוקא בתשובת המשקל (וכמו בא בליקו"מ תו' יא. ותו' כז) ואם פן איך יכול זקן לחזור בתשובה שעברו כבר ימיו בחשף ונזקן בתטאיו ועוד גם אלו כחותיו כבר, ואמר שלזה עצמו נבין גדל כחו של רבנו שאמר מה מועיל התשובה שלכם אלא אני עושה תשובה בשבילכם (חיי"מ סימן דש) והינו שבגדל כחו של רבנו הקדוש כשמתקרב אליו באמת ומתחדש בעצותיו בכל כחו כפי מה שייכול, וזכה אף הוא במדרגתו ובמצבו שנמצא בה למה שצריך לזכות, ובכח הצדיק יתקן אף מי עלומיו האבודים ויזכה לתשובת המשקל בכל עת, וזה נכלל במה שאמר רבנו שבכל עת שנוזרים ממנו נעשה האדם כתינוק שגולה. ועל כן יכול לזכות לתשובה שלמה בכל ענין וענין שנתקל בה. ומפאן גם יוכן תקף ההכרח להתקרב לצדיק שייכול לזכותו

לתשובה שלמה ממש, אף למעלה מהשכל ולמעלה מהיכלת שבכחות הגוף.

ו - שעו

הרחיב בשם אנשי שלומנו בשבחו של רבנו, בפרט במדת ה"הצנע לכת" שלו, שאף שהיה מרבה כל כך בתעניות וסגופים עד שלא אכל משך כל השבוע אף על פי כן לא ידעה מזה זוגתו ולא הרגישה בדבר מחמת שהיה מצניע עצמו למעלה מכל שכל וסכרא, הן בעצם אי האכילה שלא אכל והן בהתנהגות והסבלנות שלא נכר היה בו שום שנוי ולא שום פעם ותרעמת חלילה הנוכח מחמת היסורים כדרך הטבע הרגיל. והנהגה צנועה כזו נפלאה מדעתנו לגמרי לגמרי.

ו - שעז

על זה שאמר רבנו (לעיל חלק ב' סימן קב), שיש לו פתח הבאים רק "לחטף שירים", היה אומר שכונתו היתה להחסידיים הבאים רק לקבל ממנו ברכות לעניניהם הפרטיים הגשמיים. ודומים הם רק כמו החוטפי שירים שנוזרים בלבד למאכלם הגשמיים בעוד שיש לרבנו לתת לכל אחד ואחד סעודה דשנה די והותר, ויחבל.

ו - שעה

לענין הפתוח בדברי רז"ל כמה וכמה פעמים ענין הענינים הקשים שיש על כל עברה שאף שאין רואים זאת בפעל בעינינו הגשמיים, כי כמה יש שעוברים על עברות ואסורים ואין רואים בהם לכאורה העניש. היה אומר שלאמת עקר הפגם והעניש הוא בפגש וכומו שאמרו רז"ל (ילקוט ויקרא תקנו) על הפתוח (משלי כא) שומר מצרות נפשו, אל תקרי מצרות אלא מצרעת נפשו. שעקר הפגם פוגם

קסו שיח שרפי קודש / אמרות טהורות - רל"י

בנפש ומכל פגם ופגם ומכל עברה נענשת נפשו ונסגרת מלהשיג הארת אלקות ונצטרעת ונחנקת מדרגא לדרגא נמוכה יותר עדי אובד חס ושלום.

ו - שטט

היה אומר לענין זה שיש שהולכים במרירות ושבורים ברוחם וחושבים שאבדה תקותם חס ושלום מתמת מעשיהם הרעים וכו', שלאמת צריך האדם לידע שפפי המבאר בתורה ל"ד על פי המובא מכתבי האר"י ז"ל שבעת שבירת הכלים נשארו האור ביסוד דאצילות ושם לא היה שום שבירה כלל וכלל, כמו כן יהיה האדם באיזה דרגא נמוכה שהוא, אף שכל בחינות נפשו שבורים ופגומים רח"ל רחמנא לשיוכן, אף על פי כן נשארו בו תמיד עדין אור שלם מפלי החסד שבספירת יסוד דאצילות שבו לא היה שום שבירה, וממנה יכול האדם לשוב ולהחזיר כל אורותיו עד שיתקן הכל. ובזה יובן בכלל ענין התשובה, שלכאורה אינו מובן אם קדם שחטא לא הצליח לעמוד כנגד יצרו איך עתה אחר שחטא יזכה לנצח. וגם מה שקשה איך בכלל אפשר להתעורר לעשות תשובה אחר שנפל היכן שנפל. וכשחס ושלום אינו מאמין בזה והולך אחר חכמתו ודעתו ליאש עצמו ולחשוב שאין לו שום תקנה חס ושלום ומחמת זה כופר בעקר עד שחוזר על מעשיו הרעים והנלוזים, אז עוקר אף את נקדתו הקדושה הנ"ל והוא הוא הנקרא משמד על שהשמיד את האור הנשארו. ומחמת הנ"ל קבעו לנו רבותינו זכרונם לברכה לברך בכל יום ברפת 'שלא עשני גוי' שבזה מקריזים ומגלים אנו שעדין מאמינים אנו באור קודש זה על אף השבירה הגדולה, ואנו מקריכים ברכה זו בשמחה והודאה רבה על גורל חלקנו וממנה תקנותנו להתעלות מדרגא לדרגא עד אין קץ, ועל כן נתקנה הברכה בלשון זה 'שלא עשני גוי' ולא נחמן לומר בלשון 'שעשני ישראל' והינו

קסו שיח שרפי קודש / אמרות טהורות - רל"י

לרמוז שאף שנפל ויבד לדרגות שפלות כאלו שיש בו רק נקדה טובה שלא עשני גוי גם על זה יברך, ובזה יש תקנה לאחירתו, אמן.

ו - שפ

לענין ההתחזקות וההתעוררות שסביב קטב זה הם כלל כל דברי רבנו ז"ל, היה אומר, שכמו כן מצינו בחינות אלו בכל הדור הקדוש ששפמייע לדבר מגנות העברה ומגדל הפגם מעמיק בלשונו לומר וי מאן, וי ליה לנשמתיא וכו', והינו שמצד אחד מרבה בהתעוררות לעשיית הטוב וההמנעות מעשות רע חס ושלום. ותכף לאחריה מרבה בהתחזקות לאמר אשרי הזוכה לעשות טוב כף וכף. בלשון ונקאה מאן וכו'. (וראה עוד שיחות הר"ן סימן קח).

ו - שפא

היה אומר שכמו שאמר רבנו הקדוש שלא זכה להגיע לארץ ישראל אלא רק על ידי שפלותו וקטנותו, כי ארץ ישראל היא בחינת גדלות דגדלות ואי אפשר לזכות לה כי אם על ידי בחינת קטנות דקטנות וכו'. (כמבאר בספר חיי מוהר"ן סימן קמ ובשכחי הר"ן). כמו כן טובב הדבר לענין רבנו בעצמו שכל תורותיו הם לגבנו בבחינת גדלות דגדלות, ואי אפשר לזכות לקבל ממנו כי אם רק שירבה בתמימות ופשיטות ובענוה רבה. אף שנואה ונדמה לו לכאורה שאין בזה שכל וכאלו עושה מעשה שטות, כי רק על ידי הקטנות יוכל לזכות לגדלות דגדלות. וכל מה שירבה בעבודת התמימות והפשיטות כן יזכה להכין כלים נכונים לקבל בהם מנביעת שפעו הגדול והקדוש.

ו - שפב

היה אומר שכמו ברפואות הגשמיות יש רפואה שצריכים לקחתו מדי יום. ויש רפואה שצריך לקחתו מזמן לזמן. כמו כן הם

עצותיו של רבנו הקדוש שיש בהם עצות מתמצית תמצית סודות התורה הנצרכים מלבד התורה והתפלה הסדורה בהתבודדות ותקוון חצות וכו' וכו' וכן עצות שנוכח לעשותם רק מזמן לזמן. כמו העצות והסגלות לחגים, או לחלאים המזדמנים ושאר העצות והסגלות המזכרות בספר המדות השיכות לזמן ומקרה מסים. כמו כן הם עצותיו הקדושות. אבל גדולים הם במעלתם שאינם פהרפואות הגשמיות שמה שמועיל ומרפא אבר זה מזיק לאבר זה, או מה שמועיל לאדם זה מזיק לאדם אחר, עצותיו של רבנו הקדוש הם רפואות כלליות המועילות בודאי ולכל אדם מקטן ועד גדול והם כסגלת התורה הקדושה שלכל בשרו מרפא. והם רפואות בדוקות ומנסות בתכלית ולכל נברא. וצריך לציית לו הן בדבר גדול והן בדבר קטן. (כמבואר בליקו"מ סימן קכ"ג).

ו - שפג

היה אומר שלא פאבדה הגשמית היא האבדה הרוחנית שבעוד גמר החפוש אחר אבדה גשמית היא במציאת האבדה, וכשימצאה יכול וימצאנה רק כעט ממנה, הרי שברוחניות מציאת האבדה היא בלא סוף והחפוש והמצאה הם תמידים, וזה שאמר הכתוב (תהלים קה) 'בקשו פניו תמיד'. כי בקשת חפוש פני השכינה הם תמיד בלא הפסק, ותמיד מוצאים ותמיד נשאר שוב עבודת החפוש.

ו - שפד

היה אומר שכמו שהגן ערן של כל אחד הוא שכל מעשיו הטובים שעשה, והגן ערן הינו השמחה והרענונים שבעלמא דאתי כמו כן לעמת זה הגיהנם הוא הבושה הגדולה שיהיה לעתיד שיראה כל אחד כמה הפסיד ואבד על ידי מעשיו הרעים וכמה מנע עצמו מטוב חס ושלום, ומשכר הגן ערן שיקבל עבור מעשיו הטובים

יתביש כשיראה כמה הפסיד על ידי מעשיו הרעים ושאיןם הגונים. וכמוכא בדברי רבנו ו"ל שענש הגיהנם הינו הבושה שלעתיד, ועל זה אמרו באבות (פ"ב) 'והיו מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה', הינו שיחשב כאן בעולם הזה ההפסד הגדול שגורם לו הפסד המצוה כנגד שכר ותענוג עולם הבא שיקבל כגן ערן הנשמות ועל ידי זה יזדרז לרוץ ממצוה למצוה ויהיה בורח מן העברה ומהדומה לדומה לעברה.

ו - שפה

היה אומר לענין זה שעל פי רב האדם נטעה ותועה לגמרי כשרואה ושומע שמשבחים ומפארים אותו, וחושב שאכן שמה הדבר בדבריהם. על אף שיודע וזוכר עולותיו, שדומה הדבר לאחד המסבל ביסורים וכאב מפתו אנושה עד שמתפתל ביסוריו, ובאים ואומרים כמה בריא וחסון אתה, הלא אף לא לצחוק יהיה לו הדבר אלא יגבירו יסוריו יותר ויותר, כי מי המרגיש כמותו את פאכיו ויסוריו האנושות. וכמו כן מהראוי היה הרגשה זו בחולאי הנפש הכואבות הרבה יותר ויותר, ואף על פי כן האדם בגדל קשיות ערפו ודמיונו הגדולה מרמה עצמו לחשב שמה אולי הדבר כן כדבריהם ואין מפתו הרוחנית גדולה כל כך. ועל כן לענין זה וכדומה חייבנו רבנו בעבודת ההתבודדות לישוב דעתנו היטב ולערך חשבון נכון מה עמנו באמת והיכן אנו שרויים ועומדים באמת. שלא נרמה עצמנו כלל כאן בזה העולם המטעה.

ו - שפו

היה אומר בשם בעל 'התולדות יעקב יוסף' על הנאמר בתרגום יונתן על הפסוק (במדבר כה) והמה בוכים פתח האהל הנאמר במעשה מדן בכין וקורין את שמע. וכמבאר בתורה לו עין שם. ופרש 'בכין'

בכרפת אהבה רבה, ואחר כך קורין את שמע שוב בבכייה פי צריך
הכנה רבה בכיות רבות בכרפת "אהבת עולם" קדם שקורים את
שמע. והבכייה מתחלת בכרפת אהבה רבה שעל ידי זה נזכה
להתגלות בתורה, בזה שנכפה היטב אחר כך באמירת שמע ישראל,
וכמבאר פנים, וחוזר חלילה.

ו - שפז

בענין התפלה בהתקשרות לצדיק (המבואר בתורה ב ובתורה ט
ובשיחות הר"ן ועוד) הנה מבאר רבי לוי יצחק ז"ל שענין ההתקשרות
הוא שאנו מקשרים תפלתנו לצדיק שיעלה הוא תפלתנו ויבקש עלינו
לפניו יתברך, והתקשרותנו אליו הוא כמו שבקשו בני ישראל ואמרו
למשה "התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש". (במדבר כא), כי
הצדיק בזכות קדשותו הגדולה הרי הוא כבן בית לפניו יתברך. ויכול
להמליץ עבור כלל ישראל בפרט עבור המתאבקים בעפרו
והמקשרים אליו. ואנו מבקשים ממנו שהוא אשר יתפלל וימליץ טוב
בעד ישועתנו.

ו - שפח

הנה אומר בענין אלו הדברים בחוץ לארץ וקבועים שם לקלי
לחשב קלל לעלות ולהשתכן בארץ ישראל. שדומים הם כאחד
הכלוא במאסר לזמן ממשך, ולרב שהותו שם שכח שיש לו בית יפה
ומסדר במקום החפש ושכח שאין הוא אלא אסיר הכלוא במאסר,
עד כדי כך שלרב רגילותו כששואלים אותו היכן הוא ביתך עונה
"כאן", אבל כשאסיר זה עושה לו סדר בכל יום יום לערוך חשבון
נפשו ואז זוכר היטב עברו, ומתיסר על ששוכן כלוא במאסרו,
וקשואלים אותו היכן הוא ביתך? עונה ביתי הוא במקום נאה
ומשבח פלוני ופלוני, וכעת לדאבוני הרב כלוא אני בכלא טחוב וקר

זה. וגם משום כן הזהירונו רז"ל ביצאנו לגלות לקום בחצות
ולהתאבל על חרבן בית המקדש, כדי שלא נשכח את ביתנו האמתי
ולא נחשב את חוץ לארץ הדומה לבית כלא שהוא ביתנו חלילה.
שזה ענין הפתוב "הציבי לך ציונים" (ירמיה לא) שלא נשכח עברנו
המפאר. וכמו כן סובב הדבר בפרטיות על כל הדברים שמתנסה בהם
האדם שהיצר הרע וחילותיו מעקמים דעתו ומחשבתו לחשב שזהו
מקומו האמתי חס ושלום, ועבור זה גם קבע לנו רבנו הקדוש עבודת
ההתבודדות שיחשב האדם בכל יום יום מצבו, ולהזכיר לעצמו
מעלתו האמתית שאף שגוראה שהוא מנח היכן שמנח אבל ידע נכונה
ולא ישכח שאין זה ביתו האמתי, ויש לו בית נאה ונכון ובו נמצאים
כל ידידיו ובני משפחתו המחכים ומצפים לשובו.

ו - שפט

הנה אומר: אומרים העולם, לא האדם שיש לו מעות נותן צדקה
אלא זה שרוצה לתת הוא הנותן צדקה. "נישט דער וואס האט
גיט צדקה נאר דער וואס ויל געבן ער גיט צדקה".

ו - שצ

הנה אומר בצחות: עקר קיום התורה של האשה יראת ה' הוא
שתשתדל שתתקף שחוזר בעלה מתפלתו ועבודתו את ה' ומצא שלחן
הערוך במאכל ובמשטה כפי יכלתם.

ו - שצא

הרחיב את הדבור לא פעם בענין גדל החיוב לציית את רבנו
בדבריו כמו שהם, ולכלי לשנות בהם שום דבר אפלו כשפוננתו
לטובה, ותפס לזה לדגמא את מה שנהגו כמה מאנשי שלומנו שנהגו
לומר בעתים שהיה קשה להם, במקום סדר ההתבודדות, תפלות

קעב שיח שרפי קודש / אמרות טהורות - רל"י

מספר לקוטי תפלות, וכן מחמת גדל החשיבות המובא בזהר להיות ערים בלילה ולעסק אז בתורה עד אור הבקר, על כן היו שאמרו שכשרואה האדם שאין יכול להתעורר בשעת חצות ממש ולהיות ער אחריה כל הלילה טוב יותר שיקום ויתעורר מאחר יותר וישאר נעור עד אחר התפלה, ואמר על זה שאין זה מהנכון ואין פן דעת רבנו, וכבר בדורות הקודמים הקפיד על זה ראב"ן ז"ל מאד, כי רבנו הזהיר לקום בחצות בנוקא, כמוכא בתורה קמט, וכעוד מקומות. ועל כן באם קשה הדבר יתעורר בנוקא בחצות ויאמר התקון ויעסק בתורה אז כפי יכולתו ואחר כך יחזור לישן ויקום להתפלל בעתה ובזמנה. וכמו כן לענין ההתבודדות הנכון להקפיד עליה בנוקא כרצון רבנו ז"ל הפשוט. (וראה עוד בחלק ג, תצט.)

ו — שצב

היה אומר לענין ההתבודדות, שהעקר הנהג בה הוא לפרט ולחפש בתפלתו ולבקש מאת ה' שיזכה לתקן את העולות שנראים לו כקטנים שמדלג עליהם כאלו אינם בנמצא, שעליהם בקש והפציר דוד המלך בתפלתו "למה אירא בימי רע, עון עקבי יסבני", שעקר פחדו ויראתו ליום הדין הקרב הוא מפני העונות שהאדם דש אותם בעקב ואינו משים לב עליהם. עד שמצטברים חלילה אם לא יחזור עליהם בתשובה. וכמו שאמרו רז"ל (סנהדרין טז:) על הכתוב "וכעבות העגלה חטאה".

ו — שצג

לענין כל היסורים והצרות שעוברים על כל אחד ואחד, היה אומר, שצריך האדם לדעת שאף צרה כבדה וגדולה שעוברת עליו חס ושלום הרי למעשה סוף כל סוף הכל יעבר וגם כל יסוריו וצרותיו וענוייו הכל יעבר, ולא ישאר מהם כי אם אמונתו בהשגחה

שיח שרפי קודש / אמרות טהורות - רל"י קעג

פרטית ובטחוננו בה'. ותפלותיו ובקשתו ותחנוניו שעסק בהם באותו עת של הצרה. וכמו שראינו בדוד המלך בספר התהלים שכתב, שעל כל צרותיו היה מרבה בתפלה ותחנונים, וזה מה שנסאר ממנו לנצח, כי שום תפלה אינה נאכדת חס ושלום. וכמו כן כל אדם ואדם צריך להתחזק בתפלה באיזה עת צרה ויגון שארע לו חלילה, והקדוש ברוך הוא שסופר דמעויותיו ותחנוניו יאספם וישמרם לנצח והם הם שיעמדו וישארו לו ולדורות הבאים אחריו. ויאכל מפרותיהם לנצח. כי שום תפלה אינה נאכדת חס ושלום. ולכסוף יתהפף הכל לטובה עוד גם כאן בעולם הזה.

ו — שצד

היה ממשיך ואומר: צריך לדעת שכל יום מימי חיינו של האדם דומה הוא לעלה ודף של ספר, יום טוב דומה לדף יפה ולהפך להפך, ולעתיד יביאו לדין כל יום ויום מימי חיינו לבדק כל דף ודף מספור ימי חיינו וידרשו ממנו לדעת מדוע דף ועמוד זה אינו נאה ויפה ואף שנמצאים בספר ימי חיינו הרבה דפים ועמודים נאים לא יותרו לו על שום דף שאינו נאה ואף שעשה תשובה ושרת ותקן את הדף, אולם אין מוחקים את הכתוב הגרוע, על אף שמחלו לו. אלא מציינים כביכול בצדו שעשה תשובה ותקן פגם זה וזה. וכמו שאמרו רז"ל (שבת ל. טז. סנהדרין קז) שבקש דוד המלך שלא יזכר חטאו ולא הועיל לו, על אף שמחל לו ה' על כל עונותיו, וזה בחינת הנאמר (אבות ג) 'ומצודתו פרוסה על כל החיים' על כל יום ויום שעה ורגע, וזה בחינת מה שאמרו רז"ל (ר"ה טז.) שביום ראש השנה נפתחין שלשה ספרים והינו ספרים הנ"ל. וזהו גם הרמז במה שאנו מבקשין בימים הנוראים "כתבנו בספר החיים". ובספר פרנסה וכלכלה, ובספר זכיות. כי כל יום ויום וכל שעה ושעה וכל רגע ורגע, הכל נרשם בספר ההוא.

ו - שצה

היה אומר שכשששם יתברך עוזר להאדם לחזור בתשובה, ויש פעמים שהאדם הנה נזקק לשטף ולמרק את צואת עונותיו בדמעות הרבה וכמובא בזהר (ויקרא עה:) ענין זה. אזי משפיע לו השם יתברך גם את שטף הדמעות הנצרכות לו, והינו שזוכה האדם להצטער כל כך על מעוט ערכו ורחוקו ממנו יתברך, עד כדי דמעות הרבה. ובדמעות אלו נמחקים עונותיו לגמרי. ואף אם חס ושלום חוזר אחר כך לסורו או נופל חס ושלום להיכן שנופל הרי שמכשלותיו הם כבר "בלא ידים ובלא רגלים". לרב פנימיות כאב העון שנושרש בתוכו על ידי דמעות אלו.

ו - שצו

לענין שיחת החברים שבין אנשי שלומנו היה אומר שאין זה טוב ונכון כל כך לנהוג שאחד ידבר ואחרים יקשיבו לו וישמעוהו. כי אז כבר יש סכנה בדבר שלא יפל לגדלות אלא השיחה צריכה להיות בין בלם יחד, שכל אחד יעורר את השני בנקדתו הטובה.

ו - שצו

היה אומר. אחר שהשאיר לנו רבנו כל כך הרבה תורות ושיחות ועצות קדושות ונשגבות כאלו הרי למעשה לא נשארו לנו אלא רק לעבד ולהתאמץ לקבל ממנו, כי הוא נחל נובע מקור חכמה, ולא נשארו לנו אלא לעמד עם כלי הקבול המתקנים שאינם מחזירים ולינק ולקבל מאור תורתו השופעת לכל אחד תמיד, ואין לנו אלא אף זאת לבלי לעצר ולמנע את שפע אור תורתו ועצותיו, ואם רק לא נפריע להשפעת כח תורתו ונקים בפשיטות צויו בודאי יזכה כל אחד ואחד להתעלות ולהתקרב להשם יתברך כראוי ונכון.

ו - שצח

על פי דבריו של הרבי מגור זצ"ל שאמר פעם לחסידיו, "אתם חסידים של זמננו כיום, ואתם רוצים רבי קדוש כזמנים שעברו, לא כן הדבר כמו התנהגותכם כן מעלת הרבי שלכם". היה מפטיר ואומר: אולם אנו חסידי ברסלב לאמת יש לנו רבי של פעם גדול ומפילג במעלה עד אין שעור שעומד ומשמש במרום להמליץ טוב בעדנו אם רק נטה אזנינו לשמע בקולו ולציית לו בעצותיו הקדושות על אף ירידת הדור הקשה שאנו שרויים בו. ובאמת ראוי שנדע שאנו צריכים להשתדל להתעלות ולהתנהג כהכשרים של פעם כי אכן יש לנו רבי של פעם יש ויש.

ו - שצט

היה אומר שיש לפעמים אדם שמרבה בפעלות טובות עבור צרכי רבים וכדומה, אולם למעשה בסכום הסופי נמצא מפסיד, ועל כן מהנכון שיעשה האדם חשבון נכון שלא יצא מפסד אף על ידי פעלותיו הטובות, כי לפעמים דומה האדם בהתנהגותו פבעל חנות גדולה אשר רבים הקונים בה, אולם למעשה אם לא משגיח היטב חוזרים גם גנבים לעסקו, ולפעמים כלי נהול חשבון נכון יוצא מפסד, על אף כל הרעש הגדול של הנכנסים והיוצאים, שנדמה להעומד מהצד כאלו עסקיו חוכקים עולם, ועל כן צריך האדם לפקח היטב על כל מהלכיו לדעת היטב לחשב חשבוננו מה נכנס והרויח ומה הוציא והפסיד, וגם מחמת כן אזהרתו הגדולה שזהיר רבנו בחוכת ההתבודדות והישוב הדעת מדי יום ביומו. (ואין זה סותר להמובא בספר המדות אות תפלה סימן א. ע"ן שם.).

ו - ת

היה אומר: ענין זה שממתין האדם לישועתו ואינו מפסיק מלהתפלל ולהפציר בתפלה, זהו הדבר המורה על רצונו האמתי שחפץ באמת בהדבר, וכפי הדחיה שדוחין אותו ואומרים לו המתן, ושוב פעם המתן והוא אינו מניח את מקומו ואכן ממתין עוד ועוד, פן נכרת רצונו באמת, ואז שפותחין לו ונכנס לקבל ישועתו אזי כל מה שהמתין יותר מתנתו מרבה יותר, ונותנין לו אז בנתינה גדולה נתינה אחר נתינה ובשפע רב. כי אין שום המתנה הולכת לריק חס ושלום.

ו - תא

כששאל אותו פעם אחד מאנשי שלומנו לענין המוכא בדברי רבנו ז"ל שאמר כמה תורות לרפואתו וכו' והרי אסור להנות ולהשתמש בדברי תורה, ענה לו ענין זה נאמר בעקר לענין שמוש בשמות הקדושים שבתורה לרצונותיו, אבל פונת רבנו ז"ל היתה שבזכות התורה הנאמרת ימשך לו רפואה וכן לזולתו, וכעין המבאר בספור השיף לתורה ד' חלק ב' מאחד מאנשי שלומנו מעיר לאדיזין (כמובא בספר חיי מוהר"ן סימן שצ סימן ובספר פרפראות לחכמה על המאמר, עין שם בסעף ט).

ו - תב

לענין זה שצריך האדם לזרו עצמו לקדש את עצמו וגופו ונשמתו, היה אומר, כי למעשה כבר זכינו וראינו איך שזכו גדולי הצדיקים שבכל דור ודור להגיע ולהשיג דרגות גבוהות ונעלות, כל צדיק כפי דרגתו עם אותו גוף, ואותן אברים כמו שנמצא לנו לכל אחד ואחד, וכל סוד זכותם ומעלתם היה רק בזה שידעו איך להשתמש נכונה עם אותם האברים, ואותם הכשרונות, כל אחד לפי

דרגתו, כי כשיודעים איך להשתמש בגוף והחמר הזה לנכון, הוא כלי קבול לאין סוף ממש, ואין אנו צריכים אלא להזדרז בדבר ולהזהר ולהשמר לכלי לפגם בגוף ולקדשו כראוי.

ו - תג

היה מפליג בגדל מעלת קדשת כל אחד ואחד מישראל אף הפחותים במעלה לכאורה, שהנה למדים אנו מגדל מעלתו מדין המנין והעשרה מישראל שמצטרפים לכל דבר שבקדשה, ואפלו יהיו תשעה מישראל גדולים במעלה וצדיקים מפלגים עד למאד לא יהיה להם דין 'מנין' אם לא בהצטרפותו של זה העשירי יהיה מי שיהיה, אם רק מאמין בקדשת ישראל. ועל פן תקנתו של זה הירוד הוא שיתחבר עם שאר בני ישראל הפשרים ויצטרף למנינם ויהיה כמותם ויתעלה על ידם בנדי, בפרט כשהוא מתקשר עמהם לצדיק שהוא הראש בית שבדור שאז נכללים בו כלם יחד ויכול להתקרב להשם יתברך בתכלית.

ו - תד

היה אומר אדם כזה שאינו מקפיד וחושש על אבוד זמן של רגע, הוא גם לא יקפיד על משך זמן של יום שלם, כי גם היום נעשה מהצטברותם של רגעים, כי כשמצטברים נהפכים לימים ושבעות וחדשים ולשנים, ומי יחזירם ויתנם לו אותם בתורה, על פן מחובתו של כל אחד לשמר עתו ורגעיו להכניסם לקדשה ולצרפם לכלל זמיו הקדושים, וכשיהיה נזהר ברגעים קטנים להכניסם ולמלאותם בתורה וקדשה יעזר לו ה' שיזכה לשבת על התורה והעבודה ימים ושבעות שלמים לעבדו יתברך מתוך הרחבת הדעת וקדשה יתרה.

ו - תה

היה חוזר ומדגיש שצריך שנדע ונזכר היטב היטב שעדין לא זכינו כלל ויכלל ולהבין ולהרגיש מסוד כחו הגדול של רבנו ז"ל, שאף שחושב האדם שכבר זכה להבין מעט במאמריו וחדושי תורתיו, ידע שסודו הקדוש נשאר עדין בכחינת סוד, בכחינת הכתוב 'סוד ה' ליראיו' (תהלים כה), שהסוד נשאר עדין אצל רבנו. וכמו שאמר רבנו בעצמו "ממני יודעים נתן נפתלי מעט". ועל כן צריך תמיד לדעת לחפש יותר ויותר בדברי הקדושים. ורק משום גדל אמונה זו זכה מוהרנ"ת ז"ל וכל שאר כל תלמידיו הקדושים בכל הדורות למה שזכו, הכל משום גדל אמונתם ותמימתם בנדעם מעוט ערכם ובהבינם יותר ויותר כמה נעלם ונסתר מעלת גדלתו הקדושה של רבנו, ומחמת כן חפשו באורו יותר ויותר, אשרי חלקם. (וראה עוד בחלק ד, סימן שפט).

ו - תו

היה מדגיש ומרחיב דבורו בענין הפשיטות של כל גדולי אנשי שלומנו שבדור הקודם, עד שלא היו נכרים כלפי חוץ בשום מעלה כי לא היו בולטים בשום שוני משאר האנשים מעמך הפשוטים, כי שם ברוקיא היו כלם לבושים בגדים אחרים הן במעיליהם והן בכובע עליון שעל כן לא היה נכר המורם מעם מהאדם הפשוט בקלום, וזה היה לתועלת גדול לאלו שחפשו להיות צנועים ומסתרים בעבודתם והואיל להם הדבר מאד, כי לא היו הולכים אף לא בשטרנימל ולא בבגד משי כנהוג כיום, ולא היה לגאות במה להתפשט בהם כלל ויכלל.

ו - תז

היה אומר לענין התרחקות האדם מהשם יתברך, שכמו שבגשמיות כשאדם חולה בעיניו או בראשו אין נותן מרגוע לנפשו אלא הולך ומשתדל ומתעסק ברופאים ורפואות לרפואתם מדוע שלא יהיה כן גם בפתחולאים הרוחניים שכשרואה שהוא חולה בעיניו ופוגם בהם בראיות אסורות, או כשמחו מענות בשטיות, או כשהוא חולה בפיו בדברי לשון הרע ורכילות, יחפש גם אז רופא נאמן ורפואות אמיתיות הנמצאות בתורה כמו שכתוב ולכל כשרו מרפא (משלי ד), כי הצדיקים הדבוקים בתורה באמת הם הם הרופאים הטובים היודעים היטב איך לרפאותו.

ו - תח

לענין זה שמצאנו כמה פעמים שמתעלה האדם לדרגה גבוהה מאד ואף על פי כן נופל ממנה אחר כך, היה אומר, שמצאנו כן גם בדור המדבר שבנדאי זכו להתגלות גבוהה כל כך עד שזכו לבטול הבחינה ממש, ואף על פי כן נפלו ממנה אחר כך. וכמו כן הדבר בהתקרבות להשם יתברך, שאפשר שהתעלה האדם למדרגות גבוהות מאד ואף על פי כן יפל אחר כך ממנה וישפח התעלותו הקדושה והגבוהה, וכל זה מחמת שחושב האדם שזכה למדרגה גבוהה זו מחמת עצמו ומחמת עבודתו שלו, אבל כשידע האדם שכל זה בא מחמת חמלת ה' שעליו שמאיר בו השגות גבוהות אלו במתנה גמורה, אזי אדרבא ישמח בה ביותר ולא תשכח ממנו מעלת הטוב, ויתעלה באמת מעלה מעלה ללא קץ, כי כל הנפילות הם רק מחמת גדלות כמבאר בספר חיי מוהר"ן סימן תקס"ב, עין שם. ויש פעמים שזוכה האדם לדרגות גבוהות ולהארה גבוהה ונופל ממנו אחר כך במקוץ מן השמים אף ורק בשביל שידע אל מה לקסוף אחר

כף. ויגיע לדרגתה מחמת עבודתו ולא במתנת חנם ובאתערוּתא דלעלא לכד.

ו - תט

היה מרחיב הדברים לענין מעלת דרך רבנו ומהתקרבות אליו, שעקר מעלתו הוא בקביעות עצת התפלה וההתבודדות שבכרבויו קיימם גובר ומתעלה בו מדת האמת הרבה יותר מכל העצות הידועות, כי אין לנו לא מנהגים ולא הלכות ולא תורה ולא תפלה ולא דבר אחר מיוחד משאר החסידים וכני העולם מלבד מה שאמר "גאר מיין זאף איז תפלה" (ליקו"מ ח"ב ס" קא) "כל עניניו הוא תפלה", שהוא בעקר עצת ההתבודדות, שבקיומו בעקשנות מדי יום בתוספות למוד תורה וקיום המצוות כראוי יהיה נחקק בו אמת כזה שאיר לו בכל דרכיו מדרגא לדרגא עד אין סוף ממש. ובאמת אמתית זו בזה מתיחד עקר ענינו של רבנו הקדוש.

ו - תי

לענין מדת התמימות והאמת של האדם היה אומר שהתמימות ומדת האמת היא בחינת הרגלים שעליה יקום ויעמד הכל, שאף שיש לאדם מח ודעת ותבונה גדולה וכו' וכו', אבל אין מעמדו ועקרו עומד וקיים על מחו ודעתו ואין יכול לילף אף פסיעה קטנה עם מחו ודעתו אף שהיא גדולה ורחבה, אלא עקר מעמדו וקיומו והליכותו הוא על ידי רגליו שהוא מדת האמת והאמונה והתמימות הפשוטה, וזה שכתוב אצל אסף (תהלים עג) "ואני כמעט נטיו רגלי", שהתאונן זאת על זה שנפל מאמונה, שהוא ענין התמימות והאמת שהם הרגלים האמתיים. ועל כן אף שיש לו לאדם מח ודעת גדול עקר עליותיו ומהלכיו להגיע לאיזה דרגא שהוא נעשה דוקא על ידי בחינות הרגלים שהם מרמזים על ענין התמימות והפשיטות.

ו - תיא

אמר: כמו שצריך האדם לבקש בתפלתו שיזכה לאריכות ימים ושנים טובות כראוי, צריך גם להתפלל הרבה שיזכה שישאר גם צלול בדעתו ולא יפגס בסוף ימיו לדמיונות ובלבולים ושטוּתים הנמצא לפעמים בזקנים הבאים בימים.

ו - תיב

לענין קיום עצות רבנו ז"ל, היה אומר: הדבר הראשון בהתקרבותנו לדרך של רבנו הקדוש הוא שצריכים אנו לדעת בידיעה ברורה שעצותיו של רבנו ז"ל וצויו הם אמתיות בתכלית, שאין לזוז מהם אף זיו כל שהוא, ואחר שנדע ידיעה נכונה זו היטב היטב ממילא כבר נשתדל לקיימם יותר ויותר, כי ההתרשלות מקיום עצותיו נובע בעקרו מחסר הידיעה הברורה והנכונה שעצותיו וצויו הקדושים שיקים הם לשרש ויסוד נפשנו, שלו ושל כל הבאים אחריו ושל כל ישראל בזה ובכא ולנצח נצחים.

ו - תיג

היה אומר: עקר ההשתדלות של האדם בחנוף בניו וכני ביתו הוא שישתדל כל כף עד שלא יוכלו לתבעו למעלה ביום דינו על שהחסיר בחנוכּם חלילה ושיוכל לומר "עשיתי מה שמטל עלי", ואז אף שנעשה עם בניו מה שנעשה אין צריך שיפל חלילה בדעתו. וצריך להקפיד לתת לילד החנוף בכל גיל כפי הראוי לו בבחינת "חנף לנער על פי דרכו" (משלי כב), ואם חלילה מחסר ממנו מה שצריך לקבל לפי גילו בתורה ויראת שמים על זה יתבעוהו ביום הדין הגדול.

ו - תיד

הִנֵּה אוֹמֵר: מִדְּרַךְ הַיַּצָּר הִרְעָ לְבֹא לְאָדָם וְלוֹמַר לוֹ רְאֵה בְּמָה מִצְוֹת כְּבֹר עֲשִׂיתָ, וּמָה לָךְ לְהִדַּר שׁוֹב אַחֲרֵיהֶם לְקִיּוֹמָם יוֹתֵר, וְעוֹד בְּהִדּוּר רַב יוֹתֵר וְיוֹתֵר, דִּי לָךְ כְּבֹר בְּמָה שֶׁעֲשִׂיתָ וּבְמָה שֶׁהִרְגַּלְתָּ מִכְּבֹר, וּכְשֶׁרֹאָה שְׂאִין הָאָדָם מְשִׁים לְבוֹ לְדַכְרִיו וּמְשִׁיף לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוֹת, וּמְשַׁדְּלָ עוֹד לְהִדַּר בְּהֶם יוֹתֵר וְיוֹתֵר. בָּא אֵלָיו שׁוֹב הַיַּצָּר מֵצַד אַחֵר וְאוֹמֵר לוֹ: "וְכִי כְּבֹר מָה עֲשִׂיתָ וְכִי מָה חֲשׂוֹב הַמִּצְוָה שֶׁעֲשִׂיתָ, אִין הַמִּצְוָה שֶׁעֲשִׂיתָ שְׁוֶה כְּלוּם. אִינְךָ מְהִדַּר בְּאַמְתָּ בְּקִיּוֹמָם, וְאִינְךָ עוֹשֶׂה אוֹתָם לְשֵׁם שָׁמַיִם וְכִדּוּמָה, וּבְכָל פַּעַם וּבְכָל אַפֵּן עַל הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחַת הַמִּצְוֹת, לְפָנָי קִיּוֹמָם לֹמַר לְעַצְמוֹ מָה חֲשׂוֹב וְגִדּוּל קִיּוֹם הַמִּצְוָה שֶׁהוֹלֵךְ אֲנִי לְקִיּוֹמָם, בְּפָרֵט מִצְוֹת דְּאוֹרִיתָא כַּתְּפִלִּין, כְּשִׁבְתָּ, צִיצִית וְתַפְלִין וְעוֹד וְעוֹד, וְאַחֵר שֶׁקִּיּוֹמָם לְשִׂמְחָה שׁוֹב בַּמִּצְוָה שֶׁעֲשֶׂה וְיִשְׂמַח וְיִתְחַזֵּק עַצְמוֹ וְיֹאמֵר לְעַצְמוֹ: בְּרוּךְ ה' זְכִיתִי וְשִׁמְרָתִי מִצְוֹת הַשְּׁבִת וְהַנְּחִתִּי תַפְלִין וְכוּ', וְכֵן בְּכָל הַמִּצְוֹת וְהַמְעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁעֲשֶׂה יוֹדֶה לַה' עַל הַזְכוּת הַגְּדוֹלָה שֶׁזָּכָה אוֹתוֹ. וְיִתְפַּלֵּל לַה' וְיֹאמֵר: אִם בְּאַמְתָּ זְכִיתִי כְּבֹר בְּמִצְוָה יִקְרָה כּוֹז עֲזָרָנִי לְהִדַּר בְּהָ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְאַזְכֶּה גַם לְהַשִּׁיג מַעֲלַת הַמִּצְוָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְחוֹזֵר חֲלִילָה.

ו - תטו

בְּהִבְיאוֹ דְּגָמָא עַל עֲנִין שְׁמִירַת הַדְּבוּר אִיךָ צְרִיף לְהִזְהַר לְכָלִּי לְפִסֵּל שׁוּם אָדָם אִף כְּשֶׁרֹאִים בּוֹ שׁוּם עוֹלָה וְחִסְרוֹן, כִּי לְאַמְתָּ צְרִיף לְקַחַת בְּחֻשְׁבוֹן בְּכָל פַּעַם שְׁדָנִים שׁוּם אָדָם גַּם אֶת מַעֲלוֹתָיו הַטּוֹבוֹת, שְׂאִין אָנוּ רֹאִים וְיִוְדָעִים אוֹתָם. וְצְרִיף לְדוֹנוֹ גַּם לְפִי כִּף זְכִיתִיו הַנְּסֻתָרִים, וּכְמוֹ שֶׁמְצִינוּ גְּבִי גְּדָב וְאַבִּיהוּ שְׂאִף שֶׁפְּגָמוֹ כְּשֶׁנִּכְנָסוּ שְׁתַּוְיֵי יַיִן לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָתָם בְּמִשְׁכָּן, וְהִנֵּה זֶה לְהֶם לְפָנָם גְּדוּל עַד שֶׁנִּעְנְשׂוּ בְּמִיתָה, אִף עַל פִּי כֵן אָמְרוּ רַב"ל (שְׁבַת קה) "כָּל הַמּוֹרִיד

דְּמַעוֹת עַל מִיתָתָם מִתְּכַפְּרִים לוֹ עֲוֹנוֹתָיו וְכוּ', כְּוִי, כִּי כְּשֶׁבָאִים לְחֻשְׁבוֹן הַנִּכּוֹן לְפִי דִין וְחֻשְׁבוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה הָרִי הַתּוֹרָה מִחֻשְׁבַּת וְזוֹכְרַת גַּם מַעֲלָתָם וְצַדִּיקָתָם הָאֲמִתִּית, כִּי אִף עַל פִּי שֶׁהַפְּגָם הוּא פָּגָם, הָרִי מְדָה טוֹבָה מְרֻבָּה וּמַעֲלָתָם וְצַדִּיקָתָם נִחְשָׁב לְרַב הַרְבֵּה מְאֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמָּה שֶׁנִּרְאָה לְעֵינֵינוּ הָאֲנוּשִׁיּוֹת. וּכְמוֹ כֵן יֵשׁ לְדוֹן אֶת כָּל אָדָם, וְהֵינּוּ לְדוֹנוֹ לְפִי כָּל כִּף זְכִיתִיו. וְעַל כֵּן גַּם אָמְרוּ אֵל תְּדִין אֶת חֻבְרָךְ עַד שֶׁתִּגְיַע לְמִקּוֹמוֹ. (אֲבוֹת ב, ה).

ו - תטז

הִנֵּה אוֹמֵר: אַחֵר הַתְּקַרְבוּתָנוּ לְדְרַךְ רַבְּנוּ וְתוֹרָתוֹ הָרִי שְׂאִין לְאָדָם שׁוּם מְקוֹם לְבַדֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּמַעֲלָתוֹ לְדַעַת אִם חֲשׂוֹב וּמְרַצָּה הוּא לְשָׁמַיִם אִם לָאוּ, אֲלֵא עַקֵּר בְּדִיקָתוֹ אֶת עַצְמוֹ תְּהִיָּה אִם אֶכֶן מִצִּית לְרַבְּנוּ עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמֵר וְאִם אִינוּ מְמַרָּה אֶת פִּיו חֵס וְשְׁלוֹם עַל כָּל אֲשֶׁר אָמַר וְצוּהוּ, וּכְפִי הַדּוּרוֹ בְּקִיּוֹם דְּכָרְיוֹ וְצוּוּנוֹ לְפִי זֶה יְבִין מַעֲט מַעֲלָתוֹ.

ו - תיז

בְּעֲנִין הַמְּבַאֵר הַרְבֵּה בְּדְכָרֵי רַבְּנוּ בְּעֲנִין עֲבוֹדַת הַרְצוֹן שֶׁצְרִיף תְּמִיד לְרִצּוֹת וְלִכְסֵף לְהִתְעַלּוֹת מִמְּקוֹמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אִף כְּשֶׁנִּמְצָא בְּמְקוֹם שֶׁפֵּל וְחֻשְׁף. הִנֵּה אוֹמֵר שְׁוֶהוּ הַמְּרַמֵּז בְּשִׁבְחָ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁתַּבְּחוּ בְּאַמְרָם "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע" (שְׁמוֹת כד), הֵינּוּ נַעֲשֶׂה בְּנֹדָאֵי אֶת כָּל הַצְּוִוִּיִּים שֶׁהוֹרְנוּ עֲלֵיהֶם אֲבָל חִפְצִים אָנוּ לְהִבִּין וְלִשְׁמַע עוֹד וְעוֹד בְּעֲנִין זֶה. כִּי אִינְנוּ רוֹצִים לַעֲמֹד עַל מְדֻרְגָה אַחַת רַק אָנוּ רוֹצִים בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁנִּצְטוּיְנוּ לְהִבִּין עִמָּקָם שֶׁל דְּכָרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְלְהִדַּר בְּהֶם וְלְהִתְעַלּוֹת עַל יָדָם עוֹד וְעוֹד, שֶׁכָּל זֶה נִכְלָל בְּכַחֲנִיַּת שְׁמִיעָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַב"ל (זוֹהַר פִּנְחָס רל) שְׁמִיעָה בְּלִבָּא תְּלִיא. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ נַעֲשֶׂה, וְנִשְׁמַע בְּהַמִּצְוָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וּבְזֶה מִשְׁתַּבְּחִין יִשְׂרָאֵל

על שאמרו נעשה ונשמע, וכנ"ל, שנה מראה גדל יקרת חביבות העשיה שעושים, כשחפצים בה להבינה ולהשתדל בה יותר ויותר.

ו — תיח

היה אומר: שכמו שבכל המצות והמעשים טובים עקר שלמותם תלוי כפי השמחה של זה המקימם. בן הדבר בכל עצותיו של רבנו, שעקר מעלתם תלוי כפי השמחה והחדנה שיש לזה המקימם, ולפי שמחתו בהם בן מתעלה על ידם.

ו — תיט

היה אומר: צריך האדם הפשוט הרבה תפלה וזכות גדולה ורבה מאד מאד, שיזכה לעבר כאן בעולם הנה משך ימי חייו מברר בלי דמיונות שוא ואמונות פזביות ועניני גדלות וכבוד. והיה אומר שבמשך שנות חייו הפיר אף מעט אנשים שזכו לעבר ולגמר חייהם כאן בעולם הנה בלי דמיונות שוא וחייו באמונה ברה זכה ונקנה משך כל ימי חייהם, ועברו את ה' בתמימות כל ימי חייהם, אשרי חלקם.

ו — תכ

היה ממשיך את התאות ואומר דומה היצר הרע המחטיא את האדם כמו שמניחים בפח פתיתי לחם לתפס על ידו את הצפור, בן זורק הוא היצר לאדם פתיתים ושאירות, שהם דמיון התאות והאדם הולך אחריהם עד שנתפס בצפור בפח וזה שאמר הכתוב (קהלת ט) "וכצפורים האחזות בפח בהם יוקשים בני האדם", ונופל האדם במקמרותיו וכפח יוקשיו של היצר, בפתוי הפתיתים ואינו משים לב שהולך דרך תאות נפסדות אלו לאבדון רחמנא לצלן. ועל בן הזהיר הכתוב ואמר: בני אם, חלילה, נוקשת ונלכדת באמרי פיך

וכו', הנצל כצבי מיד וכצפור מפח יקוש לך אל נמלה עצל וכו' (משלי ה) פי על ידי מדת הנריונות שהוא ממדת ההתחדשות לחדש ימיו שעברו בחשך על ידי זה יזכה לתשובה שלמה ויחזר אליו כל הטוב הנאבד ממנו.

ו — תכא

היה אומר ומדגיש בגדל מעלת התמימות, ומה שזוכה האדם עד אין קץ ותכלית, בדרך עבודת ה' וקיום המצות בתמימות, אשר משום בן אין שום קביעות וסדר והנהגה מיחדת לשום תורה ולשום תפלה להגדול במעלה כמו הצדיקים הגדולים המורמים מעם יותר משיש לפשוטים, שגם הפשוטים במעלה ואף הקטן שבקטנים, יש לו אותה תפלה ונצטנה על אותם המצות, ומכאן למוד גדול והתחזקות לכל אחד ואחד יהיה באיזה דרגא נמוכה שיהיה, שידע נכונה שפרגע שרוצה לחזור בתשובה באמת ומתחיל לקיים המצות ועוסק בתורה ובתפלה, הרי הוא עושה רצונו ותברך ומעלה שעשועים מקיום המצות עד אין קץ ותכלית וכגדולי הצדיקים ממש. על אף שצריך לחזור בתשובה על מעשיו הרעים ולבקש סליחה וכפרה כראוי עד שימחל לו, שעל זה קבע לנו רבנו ז"ל את עבודת ההתבודדות לבוא בחשבון על כל מעשיו שאינם הגונים. אבל מעשיו הטובים שעושה בדרךגתו אשר נמצא בה תהיה אשר תהיה הם גבוהים ונשאים עד אין קץ ותכלית ממש.

שיח שרפי קודש

ר' לוי יצחק ז"ל

וסיפורי חייו

ו — תכב

אָביו של רבי לוי יצחק ז"ל הָיָה בֶּן דוד של אָמוֹ וְהָיָה לוֹ מְזוּוּגָה
רֵאשׁוֹן וּמְזוּוּגָה שְׁנִי יחד 14 יְלָדִים. וְהָיָה בְּנוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל אָביו מְזוּוּגוֹ
הָרֵאשׁוֹן מִבְּגֵר בְּגִילוֹ מֵאִמּוֹ שְׁמֻזוּגָה שְׁנִי, וּבְהִיּוֹת אָביו בֶּן עֶשְׂרִים
וְשֵׁשׁ שָׁנִים הָיָה לוֹ כֶּכָּר 8 יְלָדִים הֵם הָיוּ מִשְׁפָּחָה גְדוֹלָה וְלִמְעָלָה
מִמֵּאֲתָיִם נֶפֶשׁ מְקֻרָבִיו נֶעְקְדוּ כָּלֵם עַל קְדוּשַׁת ה' בְּשָׁנוֹת הַשְׁאוּאָה
הָאֵימָה.

ו — תכג

סֵפֶר עַל אָביו שֶׁהָיָה לְמִדָּן גְּדוֹל וְכֹשֶׁהֵיכָּה בּוֹחֵן אֶת יְלָדָיו עִמּוֹ
מְלַמְדֵיהֶם בְּהַתְפַּעְעוּת, וְאָמְרוּ לוֹ מִהַבְּחִינֹת וְהַשְּׂאֵלוֹת שֶׁאַתָּה שׂוֹאֵל
אֲנִי לומְדִים אִיךָ צְרִיף לְלַמֵּד. וְסֵפֶר שֶׁרָאָה פֶּעַם בְּבֵיתוֹ, עוֹד לִפְנֵי
הַתְקַרְבוֹתוֹ, אֶת הַסֵּפֶר 'חַיֵּי מוֹתֵר' וְרָאָה אֶת אָביו קוֹרֵא בּוֹ מְשֻׁךְ
לִילָה שְׁלֵם עַד שֶׁגִּמְרוּ כְּלוֹ בְּפֶעַם אַחַת.

ו — תכד

סֵפֶר שֶׁבְּהִיּוֹתוֹ יָלַד קָטָן הָיָה יָלֵד פְּלֵא בְּקוֹל סוּלוֹ וְעַל בֶּן הָיָה
מְלֵוָה וְעוֹזֵר בְּקוֹלוֹ לְחַזֵּן הַמְּפָרֶסֶם בְּשֵׁם רַבִּי מֹשֶׁה אֶהְרֹן גְּרַאָדוֹוִיִּסקָעֶר
ז"ל, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּהַתְלַהֲבוֹת גְּדוֹלָה וּבְהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ וּבִכְבוֹדֹת
מְפִלְיָנוֹת וְהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּנֶסֶח הַמַּגִּיד מְקַאָזְנִיץ ז"ל, הוּא יָדַע גַּם
בְּצַעֲרֹתוֹ לְקַרֵּא תְּוִי נְגִינָה שֶׁלְמָדוֹ זֹאת חֲזוֹן הָעִיר, אוֹלָם אַחַר כָּךְ
שָׁכַח.

ו — תכה

אָמַר שֶׁעַל אִף שֶׁיָדַע בְּמִשְׁךָ שָׁנוֹת יָמֵי חַיָּו כַּמָּה וְכַמָּה נִסְחָאוֹת
שֶׁל יָמִים הַנוֹרָאִים הַשְׁתַּדֵּל תָּמִיד לְהַתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַצְּבוּר בְּנֶסֶח אֲנָשִׁי

שְׁלוֹמֵנוּ בְּדִיקָנוֹת וְלִבְלֵי לְעֶרְבָב בּוֹ שׁוֹם נִסְחָאוֹת וְתַנוּעוֹת נִגְזָר אַחֲרוֹת.

ו - תכו

סֵפֶר שְׁזוֹכֵר מִלְדוֹתוֹ אֶת הַצַּדִּיק הַרַב רַבִּי יִחְיָאל מֵאִיר מֵאוֹסְטְרוֹבֶצָא וְצ"ל שֶׁהָיָה בָּא מְדֵי שָׁנָה לְבַקֵּר בְּעִירוֹ גְּרָאדוּזִיסק, וְזוֹכֵר שֶׁשָּׁבַת פַּעַם בְּעִירָם בְּשַׁבַּת פְּרֶשֶׁת "כִּי תִשָּׂא" וּבְדַרְדָּר הַלּוֹכִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת הֵלָךְ אַחֲרָיו בְּדַרְדָּר הַיְלָדִים שֶׁהָלְכוּ אַחַר הָאֲבוֹת הַמְּלוּיִם, וְשָׁמַע מִמֶּנּוּ אִזְ שְׁנֵי פִרְפְּרָאוֹת נְאוֹת. א. שְׁאָמַר לְעִנְיָן שְׁאוּמְרִים בְּעוֹלָם שֶׁכָּל הַנְּהַנְהָה מִסְּעוּדָה שֶׁל פְּדִיּוֹן הַבֵּן נִחְשָׁב הַדָּבָר כִּפְ"ד תַּעֲנִיּוֹת וְאָמַר בְּדַרְדָּר רַמְזוֹ שֶׁפ"ד פְּעָמִים מְצִינּוּ בִש"ס עִנְיָן "כְּאֱלוֹ", כְּמוֹ כָּל הַפּוֹעֵס 'כְּאֱלוֹ' עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה. כָּל הַמִּתְנַגֵּף 'כְּאֱלוֹ' וְכוּ'. וְעוֹד רַבִּים יַחַד כָּלָם כְּמִסְפֵּר פ"ד וְכַמוֹכָא בְּסִפְרִים. וְעַל כֵּן יֵשׁ בְּסִגְלַת הַפְּדִיּוֹן שְׁנֵיפְדָה הַתִּינּוֹק וְהַמִּשְׁתַּתֵּף בְּשִׁמְחָתוֹ מִכָּל אֱלוֹ הַ"כְּאֱלוֹ", שְׁעוֹלִים יַחַד כְּמִסְפֵּר פ"ד. וְכַמוֹכָא בְּסִפְרִים. ב. שְׁשָׂאֵל עַל הַדָּבָר מְדוּעַ פְּרֶשֶׁת כֹּהֵן וְלוֹי שֶׁבְּפְרֶשֶׁת 'כִּי תִשָּׂא' הֵם אֲרֻכּוֹת מֵאֵד שֶׁלֹּא מְצִינּוּ כֵּן בְּשָׂר הַפְּרָשִׁיּוֹת.

וּבְאֵר הַדְּבָרִים עַל פִּי הַמּוֹכָא שֶׁלֹּא לְקָרָא לַתּוֹרָה אֶת עִם הָאֲרֶץ בְּפְרֶשֶׁת עֲרִיּוֹת שֶׁלֹּא יִחְשַׁב שֶׁמִּתְפַּנֵּי עֲלָיו בְּקִרְיָאָה, וְאָמַר שֶׁכְּמוֹ כֵּן הַדָּבָר צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּפְרֶשֶׁת הָעֵגֶל (וְכַמוֹכָא בִּמְג"א הַלְכוֹת רֵאשׁ חוּדֵשׁ וְשֵׁם בִּמְחִיצַת הַשְּׂקָל) שֶׁלֹּא יִקְרָאוּ לְ"יִשְׂרָאֵל" לְפָרֶשֶׁה זֹו מִחֲמַת שִׁישְׂרָאֵל הֵם שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, אֲבָל הַלּוֹיִים שֶׁלֹּא הָיוּ בְּחֻטָּא הָעֵגֶל אוֹתָם יְכוּלִים לְקָרָא לַתּוֹרָה כִּי לֹא יִפְגְּעוּ כִּי יוֹדְעִים הֵם שֶׁלֹּא הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַחֻטָּא, וְעַל כֵּן הֵאָרִיכוּ בְּפְרֶשֶׁה זֹו כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלֶה יִשְׂרָאֵל בְּקִרְיָאָה זֹו. וּבִשְׁבִיל זֶה גַם הַפְּרָשָׁה הֵרָאשׁוּנָה גְּדוּלָה, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַפְּרָשָׁה הַשְּׁנֵינִי גְּדוּלָה מִמֶּנָּה, וְעַל כֵּן גַם מְקַפְּדִים לִתֵּן אִזְ הַעֲלִיּוֹת לְכֹהֵן וְלַלּוֹי דִּיקָא וְלֹא לַעֲלוֹת יִשְׂרָאֵל אִזְ "בְּמִקּוֹם כֹּהֵן" וַיֵּצֵא שִׁיקְרָאוֹ פְּרֶשֶׁת הָעֵגֶל

לְיִשְׂרָאֵל. וּדְפַח"ח. הוּא הַצַּדִּיק הַנִּי"ל בְּעֶצְמוֹ הָיָה לוֹי וְזוֹ אֲשֶׁר הָיְתָה סִבָּה לְדַבְּרֵי תוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה.

ו - תכו

סֵפֶר בְּנֵהג הַמְּקַבֵּל לְקַבְּלַת תַּלְמִיד לְהִישִׁיבָה הַחֲסִידִית הַקְּדוּשָׁה "יִשְׁיבַת מֵאֲנוּעַ" שֶׁהָיָה נִהוּג בְּזִמְנֵי שְׁצָרִיךְ הָיָה הַתַּלְמִיד לְהִתְחַיֵּב לְעֵמֶד בִּ14 תְּנָאִים קְבוּעִים, אֶחָד מֵהַתְּנָאִים הָיָה שֶׁבַּחֹר שֶׁהוֹלֵךְ בְּרַחוּב שֶׁלֹּא יַעֲצוֹר בְּהַלִּיכָתוֹ אֲלֵא יֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ הַלָּאָה בְּלִי שְׁהִיּוֹת, וְלֹא לְגַלַּח אֶת הַפְּאוֹת כָּל מִשְׁךְ הַזְּמַן קִיץ אוֹ חֶרֶף, וְלִלְכַת חֲגוּר בְּאֲכַנְט כָּל הַזְּמַן, וְשֶׁלֹּא יִקְנֶה הַבַּחֲוֵרִים לְחַפְצִים שׁוֹם דָּבָר אִם לֹא בְּחִנִּיּוֹת הַמִּיעֲדוֹת בְּמִיָּחָד עֲבוּר בַּחוּרֵי הִישִׁיבּוֹת. וְכֵן כְּשֶׁהַבַּחֲוֵר הִתְאַכְסֵן בְּבִתִּים (כִּי הָיוּ נוֹהֲגִים לִישֵׁן בְּבִתֵּי הַתּוֹשָׁבִים) שֶׁלֹּא יִתְאַכְסֵן בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָאָת שֵׁם עִנְיָן הַפּוֹגֵם בְּצִנִּיעוֹת חֲלִילָה. וְכְמוֹ כֵּן קְבִיעוֹת מִקּוֹם תַּמִּידִי לַתּוֹרָה וְלַתְּפִלָּה. וְעוֹד כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה. הַכָּל כְּדֵי לְהַרְבּוֹת וּלְהַדְר בְּקִדְשָׁתָם.

ו - תכח

רַבִּי אֶהֱרַן מִקִּיבְלִיטְשׁ וְ"ל הוּא בְּעֶצְמוֹ הָיָה זֶה שֶׁהִשְׁתַּדַּל לְקַחַת אֶת רַבִּי לוֹי יִצְחָק לְחַתֵּן כִּי אִזְ אַחַר שֶׁקָּבַל רַבִּי לוֹי יִצְחָק וְ"ל שֶׁחֲרוּרוֹ מִהַצָּבָא מִחֲמַת כְּבֵד רְאִיתוֹ, אָמַר לוֹ רַאבְר"ג וְ"ל 'לָךְ וְתַחַפֵּשׁ לָךְ שְׁדוּךְ', וְנָסַע וּבָא עִמּוֹ לְטַשְׁעֵרִין וְשָׁבַת שֵׁם בְּשַׁבַּת, הָיְתָה זֹאת שַׁבַּת-נַחְמוֹ שְׁנַת תַּרְע"ו, וְאִזְ שָׁבַת שֵׁם גַם רַבִּי אֶהֱרַן שֶׁהִגִּיעַ לְשֵׁם מִחֲמַת פְּטִירַת אַחֲיוֹ רַבִּי אַבְרָהָם מִיְקִירֵי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיָה חֲזוֹן בְּעִיר. וּבָא לְעוֹדֵד אֶת הָאֱלֻמְנָה וְאֶת יְלָדֶיהָ. וְכִשְׁשָׁמַע שֶׁמְצִיעִים לוֹ לְרַבִּי לוֹי יִצְחָק וְ"ל שְׁדוּכִים שׁוֹנִים. אָמַר רַבִּי אֶהֱרַן לְרַבִּי אִיזִיק בַּאֲרֵדִיטְשׁוֹבְכֵר וְ"ל (הַמִּיָּחֵס שֶׁבְּנִכְדֵי רַבְנוֹ) גַם לִי בְּבִיתִי יֵשׁ בַּת הָעוֹמֶדֶת בְּפִרְקָהָ. אָמַר לוֹ רַבִּי אִיזִיק בְּצַחוֹת לְשׁוֹנוֹ: אֵתָה לֹא תִרְמָה

אותו? אמר לו: לא. נו אם כן הבטח לו שנה אחת מחנה "קעסט", ובגדים לנשואים ומאיתים רובל לנדן, כי מחמת היותו עני וללא הורים היו צריכים לדאג עבורו אף גם לבגדים. הבטיח לו רבי אהרן הדבר, והציע זאת רבי אייזיק לרבי לוי יצחק. שאלו רבי לוי יצחק נני, ומה אפה אומר על השדוף. אמר לו רבי אייזיק אני? כאומר מדוע אפה שואל אותי לדעתי? מה דעתך אפה על השדוף? ! וחסר ונסע לאומן, ונגש אליו גם רבי שמשון בארסקי ז"ל ואמר לו: הנה כאן רבי אהרן ומציע לך את בתו לשדוף, אחר כך כשספר לראבר"נ ז"ל ואמר לו מציעים לי לשדוף את בת רבי אהרן. אמר לו ראבר"נ "לרבי אהרן יש אשה כשרה". כאומר לו שעל כן בנדאי בנותיו צנועות וחסודות, וכשראה ששלושה צדיקים אלו מסכימים עמו לשדוף, נסע אחר ראש השנה תרע"ז וקא לקיבליטש. כשהגיע לבית רבי אהרן לא היה אז רבי אהרן בביתו ועל כן הלך לבית כנסת סמוך ופגש שם ביהודי זקן יושב ואומר תהלים, והחל לשוחח עמו מענין לענין עד שדברו בענין צרת הדור איך שפיוס התבטלו כל ה'חידרים' וכלם לומדים בבתי ספר מערכים עם הגויים, נכון, אמר לו הזקן, כאן בעיר רק 'בני אהרן - אייזיקס' (כשכונתו על רבי אהרן קיבליטשער שכנוהו על שם אביו רבי אייזיק) "רק הוא שומר עדין בקדשת ביתו ואין בנותיו הולכות לבתי ספר", ושמת רבי לוי יצחק ז"ל על זה והיה לו הדבר עוד לחזוק. לשבת חזר רבי אהרן לביתו וקא רבי לוי יצחק ז"ל לביתו לסעודה שלישית של שבת ודברו ביניהם, אחר כך כשלהו רבי אהרן בהפרדו אמר לו יש לי בת שהגיעה לפרקה והייתי רוצה כך לחתן ואמן לך קעסט משך שנה אחת ובגדים ומאיתים רובל.

ו — תכט

אחר כך כשקבעו התנאים היה צריך דוד הפלה אחי אמה שדר בטעפליק להביא הכסף, וחכו עד בוש ולא הגיע. וכמה מאנשי

שלומנו רמזו לו שלא יותר עד הגיעו. עד שנגשה אליו המשדכת ואמרה לו: ראה הכסף נמצא והוא גיע ואין לך מה לדאג. וכבר ישבו המזמנים והרב של העיר והיה בזה משום בנין שיחורו ריקם. ענה ואמר לה רבי לוי יצחק ז"ל: וכי בשביל כסף אסכים לבזות אנשים? וסמך על ישרו של חמיו שהבטיח לרבי אייזיק שלא ירמהו. וגמר השדוף. ואכן למחרת הגיע הכסף והפקידו זאת בידי שלישי. ובחנכה הקרוב אחר הדלקת נר חנכה נכנס לחפה. וחזרתו היתה מתפארת ומשתפחת בו תדיר איך שאמר שלא יתן ונסכים לבזות אנשים בשביל כסף. וכמו כן זוגתו ז"ל ספרה לו בשבח על הרשם הגדול שעשה בה בותרנותו.

ו — תל

אמר על עצמו אלו הייתי יודע מפטירת אבי שנפטר הייתי בנדאי מכבודו, ונותן לבני הראשון שם כשמו, ומחמת שלא ידעתי מפטירת אבי קראתי את שם בני הראשון בשם נחמן.

ו — תלא

ספר שתכף בכואו לראש השנה של שנת תרע"ה הראשון להתקרבותו, הבחין בגדלת נפשו של רבי נחמן נעמירובער ז"ל. כי אז חל להיות ראש השנה אור ליום ב' ובשבת שקדם לו התפללו החזנים רבי אברהם שטריןהרץ ועוד, ולתפלת מנחה נגש רבי נחמן לתפלה, והבחין תכף בנעימות קול רנתו עד ששאל בפליאתו להסובבים אותו מי הוא זה המתפלל כעת, ואמרו לו: זה המתפלל הוא ה"בעל מוסף". ורבי לוי יצחק ז"ל לנהו ושוחח עמו אחר כך בענין החזנות, כי בעירו היה משורר בבית הכנסת ועזר לחזן העיר ועל כן היה לו חוש וטעם בחזנות, וכשדבר עמו כך, בקש ממנו רבי נחמן שייעזר לו בתפלתו כעת עומדו בראש השנה כשליח צבור.

ואמר לו רבי לוי יצחק "נו אם בן תלמידי הנסח", כי הנה עדין בתחלת התקבולות ולא ידע עדין כלל הנסחאות, אמר לו רבי נחמן: לא, לא, "נסח! בציון רבנו לומדים נסח. עזרני בן כפי שתוכל, אצלנו לא מלמדים נסח, אם תצטרף לידע הנסח כבר תדעו מעצמך". כי אמרו שהנסח הנכון הוא ההרגשה שבלב העמקה ואותה לא נתן ללמד, אלא כל אחד כפי דרגתו והרגשותיו מוציאו ומדגישו אחרת בתפלתו. (וראה לעיל חלק ה' סימן שעט).

ו — תלב

בעת שהגיע רבי לוי יצחק ז"ל לאומן פגש שם בבחור חתן למדן מפלג שהגיע מפולין, והיה מבחירי תלמידיו של הרב מאוסטרובצא, והיה לומד בחברותא עם רבי שמשון בארסקי ז"ל והיו נוהגים בין שאר סדרי למודם ללמד משך שעתים כל יום בספרי רבנו, הינו בלקוטי מוהר"ן עם לקוטי הלכות, ומרב התפעלות ושמחה פנה כמה פעמים בהתלהבותו לרבי לוי יצחק ז"ל ולשארו הבחורים ואמר להם הרי זה ממש תענוג עולם הבא ממש, כי בספרי רבנו הקדושים אפשר להרגיש בקל הכתוב בשבח התורה "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים". (תהלים ט).

ו — תלג

שבח רבי את רבי ישראל כהן ידיד נעוריו הי"ד, איך שהיה פרוץ אחר ראבר"נ וקיים ממש הפתוב "יהושע נער, לא ימיש מתוף האהל" (שמות לג). כי ראבר"נ בענותנותו הגדולה כשהיה יושב בבית הנסות היה יושב כשראשו מטה על ידיו ומתבודד ולומד בינו לבין עצמו, כי בסוף ימיו היה קשה לו לקרא בספר מתמת חלשתו בעיניו פידיע, וכשהיה מרים את ראשו ורואה אחד סמוך אצלו היה מתחיל לדבר עמו ולענות לו על שאלותיו. ורבי ישראל היה בכונה מתישב

אצלו כדי ששפירם את ראשו ישוחח עמו על כל מה שהיה לו לדבר עמו, ומחמת זה כשהיה כבר מדבר עם רבי ישראל היו שאר הבחורים והאברכים נצמדים אצלו גם הם לשמע ממנו דברי אלקים חיים. וזכו על ידו לשאב ממנו תורה ויראה כראוי.

ו — תלד

בשנת תרע"ו נסע עם ראבר"נ ז"ל לעיר טשערין, כשהגיעו לכפר אלכסנדריווקע אמר לו ראבר"נ הלא בחור עני אתה והנה זקוק למעות כדי להתחתן, השאר כאן בכפר ודאג לעצמך לאסף לעצמך מעות הננסת כלה. ואחר כך נפגש בעיר טשערין, ונשארו לשבות שם את יום השבת ותשעה באב שלאחריה, והוא יושב בבית המדרש ועסק בתורה, ואחיו של הרב דשם אסף עבורו סך עשרה רבל, כי נהוג היה בכל אוקראינה להרבות בנתינת צדקה ביום תשעה באב. וראבר"נ פידיעו את ענייתו ואת פידידתו הגדולה ללא גואל ודואג, כי היה רחוק מבית, יעץ לו בן, ואכן עזר לו עצתו זו.

ו — תלה

אחר כך בבואו לטשערין התאכסן בשבת אצל רבי הרשל ליובארסקי ז"ל מנכדי רבנו שהיה חתנו של רבי אליעזר ביאלסטווצקער ז"ל (שעלה לארץ ונפטר בירושלים) רבי הרשל זה היה נוהג את ביתו בכבוד וכיהודי מורם מעם, הוא היה נכדו של רבי נחמן חיה לעס בן חיה בת רבנו. והיה מצאצאי רבי יעקב יוסף ליובארסקי ז"ל מחתנו של רבנו.

ו — תלו

פידיע החל רבי לוי יצחק ז"ל להתפלל כשליח צבור בראש השנה של שנת תר"פ שלא הגיעו אז רבים מאנשי שלומנו לקבוץ

לרב הסכנה הגדולה שהיתה בזה ומחמת שלא היה מי שיתפלל בקש ממנו רבי שמשון שיתפלל הוא כשליח צבור גם את תפלת מוסף אחר שכבר התפלל קדם כשליח צבור את סדר הסליחות - זכור ברית, ותפלת מנחה של ערב ראש השנה וכן תפלת מעריב. תפלת שחרית התפלל אז רבי אלטער מירקעס בן רבי יעקב יוסף בן רבי מאיר טעפליקער, ואת התקיעות תקע אז רבי יצחק ד'חובנא ז"ל. ועמד מסתפק בזה, שהחלו להפגס בו הרהורי גדלות וכיוצא ומחמת כן לא רצה להתפלל כשליח צבור ושאל את רבי שמשון בארסקי מה יעשה, לא ענה לו רבי שמעון כלום ושלחו לתפלה, אף על פי כן לא אבה לגשת ועמד כף מהרהר לפני תפלת "הנני העני ממעש". עד ששלח אליו רבי שמשון בארסקי ז"ל את רבי אבא לישינסקי ואמר לו בזעקה בשמו, בחוץ מנופפים הרוצחים בספינים וחרבות ואפה הנך מהרהר פה על פניות וגדלות??? גש והתפלל!

ונגש להתפלל על אף שהיה בשנה הנ"ל ברוף הכל במסירות נפש הן הנסיעה והן השהות בקלויז, עד כדי כך שאמרו לו אנשי שלומנו המתקבצים שדומה הוא למת מרב חלשתו, כי אז נחלו כלם במחלת הטיפוס ושכבו בליל ברית זכור, כל אנשי שלומנו הן תושבי המקום והן הבאים על הספסלים שבקלויז חלושים ומיסרים בבית חולים ממש, ובדרך גם אזורי כח להתפלל הסליחות ותפלות ראש השנה.

ו — תלו

לאתו ראש השנה של שנת תר"פ הנ"ל הגיע רבי יעקב ברוסקי ז"ל מתוך סכנת נפשות ממש שבא לבדו מפולין עוד קדם היותו בר מצוה ובדרך פגשו בו הרוצחים ועל עוד יהודים שהיו עמו וירו בהם לפנות בהיותם בתוך חפירה שבדרך וחשבו הרוצחים שנהרגו כלם ובגס נצל וקם וקא לאומן ביום ראש השנה ומחמת שבא מחוץ

לתחום היה אסור לו ללכת יותר מד' אמות. ואז נעשה בר מצוה. (וראה לעיל חלק ד, שכ. שמג. שמט. שסד ה, רנו ש' שא. שפג).

ו — תלח

ספר שכשהיה מתפלל לפני העמוד בתפלת ראש השנה, על אף שרצה להשקיט את עצמו בתפלה לא היה יכול, והיה נשמע קולו למרחק רב, והתפלל בכחות כאלו עד שאמרו לו כמה מאנשי שלומנו שהיו בטוחים שלא יוכל לגמר את התפלה. וכל זה היה מחמת רב ההתעוררות וההתלהבות שהיה בין אנשי שלומנו המתפללים והשוואגים בתפלתם.

ו — תלט

ספר שבעת שהגיע לדור בטעפליק (הוא דר שם ארבע שנים) לא מצא בה מאנשי שלומנו עובדי ה' כמו שהיה רגיל לראות באומן, עד שהלך ובקש מהגבאי של בית הכנסת שיתן לו את החדר הצמוד לבית הכנסת שבעיר ששם היו אנשי החברה קדישא מסתתרים מצבות, ונתן לו. ושם ארגן מניין מיוחד על אף שהיה שם בעיר מכבר בית הכנסת של אנשי שלומנו, ובמשך הזמן היה מקום זה יסוד ושרש לתועלתם של כל אנשי שלומנו שבטעפליק, עד כדי כך שפעם כשבא לשבות שם רבי ברוף געצים ז"ל והתפלל עמם אמר לרבי לוי יצחק ז"ל: "האמן לי אתם מתפללים פה הרבה יותר טוב עוד מאומן". וספר רבי לוי יצחק ז"ל שתפלת ליל שבת באומן היה בחיות והתלהבות כזו עד שאינו יכול לתארו במלים כלל וכלל, ואף על פי כן אמר לו כף רבי ברוף ז"ל. (וראה בחלק ה סימן שצט).

ו — תמ

רבי לוי יצחק ז"ל דר שנתים בשכירות בביתו של רבי אלטער טעפליקער ז"ל ושם בעלית ביתו היה מנח הרבה מכתביו ובו היה

גם העמקת הספר 'באור הלכות' וכן כתב יד ארבעת החלקים של הספר כוכבי אור, הינו 'אנשי מותרין', 'אמת ואמונה', 'ששון ושמחה', 'חכמה ותבונה', ועוד חלקים שלא נדפסו ואבדו. וחבל על דאבדון.

ו — תמא

בעת הפרעות הקשות שארגנו הבולשביקים היה מספן פל קף לצאת לחוץ עד שכשחל אז להיות פורים במוצאי שבת קדש לא היה לרבי לוי יצחק ז"ל מגלה פשרה לקרות בו, וקרא הוא וחותנו רבי אהרן את המגלה מתוך החמש ורק למחרתו ביום הפורים הלך רבי לוי יצחק ז"ל מתוך מסירות נפש מחלטת לבית חותן חותנו והביא משם מגלה פשרה.

ו — תמב

רבי משה בנו של רבי לוי יצחק ז"ל נחלה בהיותו כבן ארבע שנים עד מאד עד פדי קף שהיה חשש לחייו, ורבי לוי יצחק ז"ל בראותו הדבר רץ לציון רבנו ז"ל להתפלל עליו, והיה זה בערב שבת של פסח ובאו עמו להתפלל על ציון רבנו ז"ל עוד כמה מאנשי שלומנו, וכשהתקרב השבת חזרו להם לביתם אולם הוא לא עזב את המקום באמרו "איני יכול לחזור לביתי כל עוד לא אתבשר מרפואתו", ונשאר לבדו בציון, עד שאכן חזרו ובשרוהו שרואים כבר בתינוק שנוי לטובה וחזר לביתו, ואחר קף לאט לאט הכריא עד פריאותו השלמה. וטען וספר שהתפלל אז לפני ה' יתברך בתפלה בבחינת דין (המבואר בחו"ח ח"ב) שטען ואמר לפני השם יתברך. רבנו של עולם, שני בנים כבר לקחת ממני השאר לי לפחות אחד, תן לו לפחות חמשים שנות חיים "חאטשע פופציג יאר". ואכן קף היה שחי אחר קף חמשים שנה, ועד כדי קף שפשהגיע שנת

החמישים חשש ופחד מפני הבאות ואכן באותו שנה שנת תשל"ב שבק חיים. ת.נ.צ.ב.ה. וספר שכעין זה היה גם אצל החתם סופר שבקש על בנו החולה שיחיה לפחות יוכל שנים, וכך נענה.

ו — תמג

וספר שהקפיד לבלי לשלח את בניו לבית ספר של הגויים והיה פרוץ הדבר במסירות נפש ממש, ואפלו רבנים הזוהירוהו על זה שלא יוכל לעמד בנסיון קשה זה. והיה הולך עם בנו רבי משה מדי יום על הציון הקדוש, וכנו היה משחק בחוץ פנהג הילדים אבל לאט לאט קבל הרגש המקום, ולפני עלייתו של רבי משה לארץ ישראל שעלה לכאן ללא הוריו כידוע, ראה רבי לוי יצחק ז"ל איך שרושם קויטל ומבקש ואומר היום זכיתי וסימתי הספר לקויט תפלות יהי רצון מלפניך שאזכה והתחילו ואסימו שוב בארץ ישראל, וכך הנה.

ו — תמד

והנה מחמת שעלה לבדו לארץ ישראל והיה קשה לו בימים ההם הדבר מאד, עד שנשא אשה ונולדו לו ילדים, אחר קף שהגיע רבי לוי יצחק ז"ל עם זוגתו לארץ לאחר שלש עשרה שנות פריה, ומחמת רצונו להשריש בבנו ובנכדיו גדל כח רבנו הקדוש היה נוהג לבוא לביתם מדי מוצאי שבת ולשבת עמהם ועם ילדיהם לסעודה רביעית ולספר להם מעשיות מצדיקים, ובמשך הזמן היו כבר ילדיו בקיאים בהמעשיות, וכל פעם היו אומרים לו מעשה חדש וכך לאט לאט ספגו ממנו תורה, חסידות ויראת שמים והקימו בתי ישראל לתפארת.

ו — תמה

כשבקר פעם בנעמירוב בביתו של בת רבי שכנא אחיו של רבי אברהם שטרנהרץ ז"ל שנשאה לאחד מחסידי חב"ד, פנתה ואמרה

לו בתמימותה בפני בעלה כמתאוננת וכמתגעגעת לבית אביה "מדוע איני רואה את בעלי מתלהב ומוריד דמעות בעת קדושו על היין ובזמירות ליל שבת כמו שהייתי נהוגה לראות זאת מעודי בבית אבי? אמה היתה בתו של רבי יעקב מהיער, המכנה "רבי יעקב פון וואלד". יער זה היה סמוך לעירה זאשקווע שעל אם הדרך מאומן לקייב זה רבי יעקב היה נוהג לאסוף את כל מעשרותיו של כל השנה וכשהגיע מדי שנה רבי אברהם בן רבי נתן מארץ ישראל לראש השנה לאומן היה נוהגם לו בפעם אחת.

ו — תמו

בשנת תרצ"ח שקה רבי נשקע ז"ל בביתו של רל"י ז"ל מראש חודש אלול עד אסרו חג סכות משך שבועה שבועות ולמדו ועסקו הרבה יחד בעבודת השם ותברך, אולם בשנה שלאחריה מחמת פחד הדרכים והשלטונות לא מצאנו לדבר עמו שום דבר כי אם במוצאי ראש השנה, ואמר לו אז רבי נשקע בעצב, לפני שנה זכינו להיות יחד משך "שבועה שבועות" ועתה לא זכינו לזה. ואחר ראש השנה נפרדו ושוב לא ראו יותר.

ו — תמו

בשהיה עצור בבית הסהר שאלו החוקר בין שאר השאלות, מה זה ברסלב? ענה לו: שיטת ברסלב הוא כשיטתכם, להיות בשמחה ולהיות באחדות, ענה לו החוקר שהיה קומוניסט יהודי: הרי 'אדון לוי' בהתכוננו לרבי משה שמואל לא אמר לי כן. רק אמר לי פעם שענין ברסלב הוא לקרב את כל העולם להשם ותברך, כי היו כמה מאנשי שלומנו שלא הבינו נכונה כמה צריך להזהר מלדבר עמהם מטוב עד רע. ומשום כן נסתפנו בספנת חיים רח"ל.

ו — תמח

ראש השנה האחרון ששהה רבי לוי יצחק באומן היה בראש השנה של שנת תרצ"ט וספן עצמו בספנת נפשות ממש בנסיעה זו, כי היה מבקש מאד על ידי השלטונות מהמבקשים הראשיים, ואלו היה נתפס היה נשלח לסיביר או נהרג תכף ומיד, וכל כמה שנסו למנועו מלנסע נסיעה זו לא הצליחו באמרו להם: מפחד אני מזה שלא אסע ואשתטח על ציון רבנו לראש השנה יותר ממה שאסע ואף שהוא ספנה גדולה. ובשבת שקדם ראש השנה נכנסו השוטרים לבית שנהבא שם, והוא הסתתר באיזה חדר פנימי שהיה שם וחספשו אחריו בכל הבית ובמקום מחבואו לא נגעו. בערב ראש השנה הלך מסתר על ציון רבנו בסתר ואמר שם במהירות את העשרה מזמורים ותכף בעודו ממהר באמירתו הגיע לשם המלשין המסור וחיף לעמתו, והתחנן אליו רבי לוי יצחק ז"ל שנייחאו לנפשו כי היה מלשין זה מבניו של אחד מאנשי שלומנו שנהפך למלשין לאחר איום שאימו על חייו אם לא ישתף עמם פעלה ובמשך הזמן היו נאמנים לשלטון הקומוניסטי, והבטיח לו. ותכף ברח משם רבי לוי יצחק ז"ל. בראש השנה שקה מחבא במרתף אחד, וכיום הראשון תקע עברו אחד מאנשי שלומנו, וכיום השני בא רבי נטע גורליק ז"ל לתקע עברו.

ו — תמט

אחר ראש השנה הלך וקנה כרטיס לקיוב ותכף עם בואו לקיוב. עצרוהו, ושאלוהו מאין אתם כי חשדוהו שמא הוא הוא 'בנגדר' המבקש, ואמרו לו מה עשית בערב ראש השנה בקלאטבישע שפרושו בית הקברות, וענה להם אני לא הייתי שם, ותכף משוהו בקל כליו ואמרו לו תראה לנו כרטיס נסיעתך ואראה להם שהגיע מעיר חזיניסקע, כי תכף בנסיעתו קנה כרטיס רק עד לתחנה הסמוכה

ומשם קנה כרטיס לקיוב, ועצה זו שנמתן לו ה' לעשות כף היא הצילתו ממות בטוח, כי אלו היו רואים שבכרטיס נסיעתו היא באה מאומן לא היו מניחים ועוזבים אותו. ותכף ברח לביתו של הרב קפלן שדר שם בקיוב. והסתתר שם עד היום שהגיע רפכת לנסע למוסקבא, ובדעו שעוקבים אחריו בתחנת הרפכת הלך ושחד את אחד מהעומדים על אחד הקרונות של משא של תבואה שימתן לו להפגס ונתן לו, ונסע כף עד למוסקבא ונצל, ואז באותו נסיעה בחזרה נסע עמו גם רבי חיים בנגמין ברוד ו"ל והיה נותן שבח והודאה להשם יתברך כל ימיו על שנצל ונשאר בחיים למעלה מדרך הטבע, בעוד ששאר אנשי שלומנו 27 במספר, מהטובים והכשרים שבאנשי שלומנו נחטפו ונלקחו לבלי שוב ואז היה פעם האחרון שזכה והשתטח עוד על ציון רבנו הקדוש.

ו — תנ

יגיעות הרבה יגע כדי לעלות לארץ וספר שהיה אז שר אחד בשם קלינין, מגדולי מנהיגי האמה הרוסית, שכל מי שהגיע עד אליו ויבקש ממנו שחרור ואשור יציאה היה משחררו, בהטעימו אם אנו לא רצויים לאזרח גם הוא אינו רצוי לנו, וטוב לאזרחי המדינה היקרים שיעזבם ויצא את הארץ, אולם הקשי הגדול היה איך להגיע אליו, ואחר יגיעות רבות הגיע אליו רבי לוי יצחק ו"ל אולם מחמת טעות בחלוף שמו באגדר בינדער-בגדר לא נתן לו את האשור ונסע אחר במקומו והמתין אחר כף עוד שלש עשרה שנה עד שיכול היה לעזוב את רוסיה.

ו — תנא

עלה לארץ ישראל ביום ט' חשון שנת תש"ט ולערב ראש חודש כסלו נסע לראשונה למירון להשתטח שם על הציון הקדוש, וכבואו

לציון הרשב"י עוד היה נמצא שם בפתח הציון ערבי הרוג שנהרג בפעולות הצבא שכבשו מחדש את המקום, ולא היה מי שיפנהו משף זמן רב כל כף מיום כ"ו תשרי שנגמר כבוש המקום עד לאותו יום.

ו — תנב

כשהגיע לארץ ויבא להתפלל בבית מדרשו אמר לו אחד מהגבאים: כאן בבית מדרשו אין שולחים לעמוד התפלה להתפלל, "רק זה שיודעים בו שיש לו כל יום התבודדות". אמר לו רבי לוי יצחק ו"ל: די לו לזה החזן שיש לו התבודדות וכי מדוע צריכים אחרים לדעת זאת? "גינוג וואס ער האט, וואס דארפן דאס אנדערע ויסן".

ו — תנג

היה אומר על עצמו שבעת שדר בטשקנט והיה צריך להשיא את בתו קבל הצעות רבות מגבירים ואנשי מעשה אולם העדיף דוקא לקחת לחתן את אחד המקרב לאנשי שלומנו.

ו — תנד

ספר שפעם חלם לו בראש השנה (בהיותו כבר כאן בארץ ישראל) איך שהיה ראש השנה ורצה לגשת להתפלל כדרכו לפני העמוד, וכשנגש ראה איך שכבר עומד שם אדם בעל צורה והדרת פנים ורוצה הוא להתפלל בשליח צבור, ואצלו בסמוך עמד אחד והבין בו שהוא רבנו ו"ל. ואמר לאיש שעמד בעמוד התפלה יתן לי לגשת להתפלל, כהרגלי זה כמה וכמה שנים ואמר לו לא, כעת אני מתפלל, וטען ואמר לו הרי מחזק אני כבר בתפלה זה כמה שנים, נענה רבנו ו"ל ואמר "אין נוהג כאן בדבר זה דין מחזקות", וטען לפני רבנו ואמר הרי חזקה זו באה לי על ידי מסירות נפש (כי תפלתו

הראשונה שהחל להתפלל לפני העמוד היה בשנת תר"פ כשנסר נפשו בפשיטות כדי לבוא לקבוץ שבאומן ואז מחמת שלא היה מי שיתפלל התפלל הוא אז מוסף. ענה רבנו ואמר "נו מסירות נפש זה כבר עגן אחר". ותכף הוריד האיש הנ"ל הטלית וכבדו להתפלל לפני העמוד כהרגלו וכתזקתו.

ו — תנה

ספר שבשנה כן בארץ ישראל הרב מסאטמאר זצ"ל הלך לבקרו בנהוג, ובפרט ברצותו להוקירו על רב הצדקות שפזר כאן בארץ ישראל ועל שרבים מאנשי שלומנו נהנו ממתנת ידו. ובין דבוריו שדבר עמו דבר עמו מענין התבודדות ותפלה. וספר לו המעשה ממהרגנו ז"ל ששלחו רבנו ז"ל שילף לראות מה עושה הרב מברסלב. (כמספר בחלק ב' סימן רסד). וכן דבר עמו מעבודת חצות שהנהיגו רבנו מאד לכלל אנשי שלומנו. אחר כך נשמע שאמר הרב הנ"ל "בין כל אלו שבקרוני בירושלים היו הרבה אנשים חשובים וגדולים אבל דבורי תמימות שמעתי מהברסלבר".

ו — תנו

פעם כשהיה צריך לבוא ולבקר אחד מגדולי חשובי הרבנים בבית המדרש שלנו לרגל שום שמחה שהיה. נגש אליו אחד מאנשי שלומנו ואמר לו בהתפעלות: שמחה גדולה לנו על בקורו הצפוי של הרב החשוב שעומד לבוא אצלנו. ולא הגיב לו רבי לוי יצחק ז"ל כלום על זה, אולם אחר שחזר כמה פעמים על דבר זה, אמר לו בצחות: השמחה הגדולה שיכת להרב ההוא על שזוכה בנוסף על כל מעלותיו הנעלות, גם לבוא ולבקר בבית המדרש שלנו ואנו משתתפים ושמחים בשמחתו.

ו — תנו

כששכב חולה בבית חולים אחר שעבר נתוח במעיו אמר לאחד מאנשי שלומנו שבקרו (אחר שעבר נתוח במעיו) "עם כניסתי לבית החולים חזרתי בדעתי על ספר ימי מוהרנ"ת והשתלשלות התקרבות מוהרנ"ת וכל מה שעבר עליו והקל לי זאת להתגבר על היסורים שלי".

ו — תנח

אמר הרבה פעמים, יגיע ויבוא עוד יום כזה שיהיה אפשר לנסע לרוסקה ללא דרכונים מזיפים ויהיה אפשר להתפלל שם כראוי ולשהות שם כלם יחד ללא פחד ומורא עם בית תפלה מסדר, ואזי צריכים כלם לנסע לאומן סמוך ביותר לראש השנה, ולחזור תכף ומיד לאחריה לארץ ישראל. והיה אומר בצחות, עוד יגיע זמן ועם הפאות הרטבות יצאו מהמקוה שבשכונת מאה שערים (שבו היה משתמש) לטוס בערב ראש השנה לאומן ויחזרו מיד במוצאי החג.

ו — תנט

היה מקפיד מאד בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, שהיה קורא את הקריאה ולומד עמה פרוש רש"י תכף לאחריה, ומבלי להפסיק משך כל הזמן בדבור. פעם בסוף ימיו כשנחלש כבר ראיתו חל אז יום פורים בשבת, ואמר אחר כך שהודיה לה' על שזכה לקרות את הקריאה הארכה של פרכת 'כי תשא' כליל ששי אחר קימת חצות מתוך יסורין ובקשי גדול על אף שלקח לו הדבר זמן רב כמה שעות מחמת אריכות הפרשה, ואמר שנהג זה קבל מרבי ישראל כהן הי"ד, שהשריש בו ענין קריאת שמו"ת בהקפדה גדולה וכמבאר בשלחן ערוך.

ו - תס

היה מתאונן על הפאה הנכרית שהולכות בו כיום הנשים, והיה אומר שפאה נכרית שדברה ממנו הגמרא היה על פאות כאלו שנכרו היטב שהם נכרית אולם כיום נראים הם טוב יותר משער הטבעי, וכפאה כזו לא דברה הגמרא. והיה אומר בצחות שבהפאות של פעם היה נכר 'אידישקייט' ולא כנהוג היום ר"ל. כי היו עושים אותם מפשתן וכדומה ולא דמו לשערות טבעיות כלל. וגם אז אף על פי שהיו הפאות נפרות היו רב הנשים הפשרות הולכות עטופות במטפחות ולא בפאות.

ו - תסא

החנן הגדול "שלוסברג" שמעיר גראדזיסק, שהיה חזן מפרסם בעולם, חבר נסח מיחד על תפלת "אנא בכח" ורל"י ז"ל ידעו היטב עד כדי כך שפעם שלח אליו הרבי מגראדזיסק ז"ל שהיה דר בירושלים ובקשו שיבוא אליו להזכירו ולזמרו לפניו, באמרו לו 'אתה תזמרו מדיק ונכון' ביצעו ובהכירו אותו פמה דיקן גדול הוא בנסחאות.

ו - תסב

היה נוהג בהלכו לנחם אבלים. לומר להם ולנחמם על פי מה שאומרים להם המנחמים "המקום נחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים". שלכאורה איך יכולים אנו לנחם האבלים על צרתם הקשה שלהם וכי מרגישים אנו היטב צרתם וכאכם הקשה? ועוד למה מזכירים בעת בעת הצרה של האבלים, צרה נוספת של "שאר אבלי ציון"? ועוד דבבורי נחמה? אלא משום שמודיעים ומכריזים אנו ואומרים להם לאבלים גם אנו המנחמים אבלים אנו כשאר כל בני ישראל האבלים על חרבן בית המקדש הקשה, וכענין זה כל

ישראל אבלים, ומשום כן גם אנו שיכים לאבלות ונתן אף לנו רשות לנחם אתכם בצרתכם הקשה שפקדה אתכם.

ו - תסג

אמר פעם לאחד מאנשי שלומנו שהתאונן לפניו על אשר טעה שוב ושוב באיזה דבר וענין מה אמר לך "גם אני עשיתי טעיות במשך שנות ימי חיי וכך דרכו של עולם, אולם השתדלתי בכל כחי לבלי לחזור על טעיותי, וזה הנדרש מאתנו שלפחות לא נחזור על טעיותינו עולותינו וחסרונותינו. ואף אתה השתדל בזה מכאן ולהבא יותר ויותר.

ו - תסד

כשאמר לו אחד בענין הרופאים ששלל אותם רבנו, והמליץ אחד עליהם באמרו שהיום בזמננו הרפואה התקדמה ברחב ידיעתה והרופאים של היום אינם כהרופאים שבזמן רבנו, ועל כן ממילא אין השלילה ששלל אותם רבנו קשה כל כך. ענה ואמר שאסור לומר כן, ולא השתנו הדברים כלל וכלל.

ו - תסה

כשהיה שואלו מאן דהו איך ינהג בסדר למודו ומה יעדיף בסדר למודו אם סדר כזה או כזה, היה עונה לו "שמר והשגח על זמנך ולמד בהתמדה מה שתלמד וכבר ממילא תספיק הכל".

ו - תסו

שאלו פעם אחד שלא מאנשי שלומנו, מדוע נוהגים אנשי שלומנו לרקוד כל יום אחר התפלה ובכל עת המזדמן, ענה ואמר לו: אם רוקדים הם מהסתם יש להם במה לשמח, כי שמחים הם ששל

אף דרגתם הקטנה והנמוכה אף על פי כן זכו לפל בקלקו וגורלו הטוב של רבנו ולדעת מתורות ושיחות ועצות קדושות וטהורות כאלו. שיש בהם די והותר, כדי לעודדם ולשמחם. וזהו האמת והנכון, הנדרש מאתנו שמאחר שזכינו להתקרב לאור הגדול של רבנו מחוכמתנו לשמח ולרקד בכל יום ויום בלי הרף ולהודות לה, אף רק על זה בלבד.

ו - תסז

היה אומר כל ענין ידיעת השיחות והספורים מרבנו ואנשי שלומנו תועלתם רק לתוספת על עקרי הדברים של רבנו, ואין שום ענין בחפוש אחר עוד שיחה וספור ועוד שיחה, כי העקר הוא רק לעסק בעבודת השם יתברך בעשייה ממש, ואז יעזרהו כבוד השם יתברך שידע מה שצריך לדעת, ואמר על עצמו שהוא עצמו לא היה שקוע בחפוש אחר השיחות והספורים אלא שם לב להקשיב וממילא כבר שמע מה ששמע, כי העקר יסוד רבנו וההתקרבות אליו הוא ההנהגות למעשה ובפעל ממש. ומי שהפירו ידע והבין שאכן כך היו אצלו פני הדברים. ואמר לאחד כמו שאני יודע מעלת חשיבות השיחות והספורים, כן אני יודע שיכול האדם להגיע לשלמותו בלי לדעת ברוקא את אותם שיחות והספורים המספורים בחשאי מפה לאזן.

ו - תסח

היה אומר לענין שדוכים שלא שייך ואסור להכריח את השדוף היאה והמתאים למשדף ובפרט למשדכתו. וכמאמר הכתוב בבנות צלפחד (במדבר לו) "לטוב להן יהיו לנשים". כי נשים נתן להם בינה יתרה ועל כן מבינות היטב לבחר את הטוב להן.

ו - תסט

כשספר לו בחור אחד על פגישתו לקראת ארוסיו עם בת גילו ושידבר עמה כמשוף חצי שעה. אמר בתמהון. מה יש כל כך הרבה לדבר "משוף חצי שעה"?

ו - תע

כששאלו פעם אחד מאנשי שלומנו מהו יסוד הענין שעליו משתת ועומד כל תורתו של רבנו ז"ל, ומהו עקר הלמוד למעשה היוצא מספריו הקדושים, ענה לו: יסוד כל ענינו הוא עבודת הסבלנות ובחינת מה שאמרו רז"ל "הבא לקנות אפרסמון אומרים לו 'המתן', המבאר בתורה ו', והינו לאגוי כח וסבלנות ולהמתין הרבה הרבה לישועת ה' בכל עת, ולהרבות בתפלה ותחנונים ללא הרף ואריכות אפים מפלגת עד שיזכה למה שיזכה כל אחד לפי השתדלותו בענין זה. וכפי כחו בבחינת ההמתנה והסבלנות כן יתעלה יותר, עד שיגיע לתכלית הנדרש ממנו. וסביב קטב זה סובבים והולכים כל תורותיו ושיחותיו של רבנו ותלמידיו וצ"ל.

ו - תעא

כששאלו פעם אחד מאנשי שלומנו בענין מה שיש לפעמים שמחמת כל מיני טרדות גשמיות נשתבש אצלו סדר יומו, ושאל אם אחר שגמר כל עניניו וסדוריו וחוזר לתלמודו אם יחזר ויפרע וישלים את חק סדר למודו שהחסיר, ועל ידי זה ישתנה שוב כל המשוף סדריו כהרגלו, או שישמשיך ללמד כפי סדרו תדיר באותו עת שעומד בו וכפי שמספיק. ענה לו רבי לוי יצחק ז"ל ממה נפשך, אם עסקת בצרכיך מחמת שהיית צריך בהכרח לעסק בהם הרי שעסקת בדבר טוב ונצרך ומה לך לראג, ועתה כשהנך חוזר ללמודיך, המשוף לעסק בתורה כפי סדרך בעת זו וכבבכל הימים. (וראה בשיחות הר"ן סימן רסט).

ו - תעב

היה אחד מאנשי שלומנו שְדָר באומן שְנַחֲלָה בְנוּ עַד כְּדֵי מִיתָה מִמֶּשׁ וּבָא אֵלָיו לְשַׁאלוֹ מַה יַעֲשֶׂה, אָמַר לוֹ רַבִּי לִוִי יִצְחָק ו"ל קָחָהּ אֶל צִיּוֹן רַבְנֵי ו"ל וְהַפְצֵר שֶׁם בְּתַפְלָה וְתַחֲנוּנִים, וְאָמַר לוֹ, אִיךָ אֶקְחֶהוּ וְהָרִי הוּא מְרַתֵּק לְמִטָּתוֹ מִבְּלֵי נוֹעַ, אָמַר לוֹ קָחָהּ עִם מִטָּתוֹ, וְהוּא בְּתַמִּימוֹתָיו שָׁמַע בְּקוֹלוֹ וְהִתְאַסְּפוּ יַחַד עִמּוֹ עוֹד כַּמָּה מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו וְהִעֲלוּהוּ שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ לְבֵית הַצִּיּוֹן, וְשֵׁם הַתְּפִלָּה וְצַעֲקוֹ לֵה' בְּתַפְלָתָם בְּלֵב נִשְׁבָּר עַד מָאֵד, וְאָכֵן חֲזַר לְבְרִיאוֹתָיו וְיִצְא מְכַלֵּל סִפְנָה עַד שֶׁהִבְרִיא לְגַמְרֵי וְהָיָה הַדְּבָר לְגַם.

ו - תעג

היה מְכַרְגֵּס אֵיזָה מִשָּׁף זְמַן אֶת אֶחָד וְהָיָה דוֹאֵג עֲבוּרוֹ מָאֵד וְאָף עַל פִּי כֵן לֹא עָזַר לוֹ הַדְּבָר כִּי הִלֵּךְ זֶה וְהִלְשִׁין עָלָיו עַל עֲוֹנוֹ הַגְּדוֹל שְׁמֵלֵמֵד תּוֹרָה לְנֹעָרִים וּבָאוּ וְתַפְסוּהוּ, וְהִעֲנִישׁוּהוּ שִׁיעֵבֵד עֲבוֹדוֹת שְׁרוֹת בְּבֵית הַמִּשְׁפָּט שְׁבָאוֹמֵן מִשָּׁף חֲדָשִׁים יָמִים, וְהָיְתָה עֲבוֹדָתוֹ הַתָּרַת קִשְׁרִים שְׁנֹסְתֵבְכוּ בְּחוּטִים וְחֻכְלִים וְהָיְתָה זֹאת עֲבוֹדָה מְפָרֶכֶת מָאֵד מָאֵד.

ו - תעד

סֵפֶר שְׁבַעַת שְׁהִיְתָה זִוְגָתוֹ, בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהֱרֵן קִיבְלִיטְשֶׁעֶר ו"ל נִזְכָּרַת לְפַעֲמִים מְנוּגְנֵי לֵיל שְׁבַת שְׁבָבִית אֲבִיָּה, וְכֵן בָּעַת יִשְׁבָּה בְּשִׁלְחֵן לְאֻמֵּירַת הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח וְכִדוּמָה, כְּשֶׁהִיְתָה נִזְכָּרַת מִתְּנוּעוֹת הַנְּגִינָה וְהַתְּהַלְּבוֹת שְׁרָאָתָהּ וְזָכְרָה מִבֵּית אֲבִיָּה לֹא יָכְלָה לְהִתְאַפֵּק וְהָיְתָה בּוֹכָה לְעֲצָמָה מְרַב גְּעוּגוּעִים וְכִסּוּפִים.

ו - תעה

פַּעַם בְּרִצּוֹתוֹ לְהַדְּגִישׁ כַּמָּה צְרִיכִים לְכַרַח מְלַעֲשׂוֹת שׁוֹם חוֹבוֹת וְהַלְוָאוֹת. אָמַר פַּעַם עַל עֲצָמוֹ: מַעוּדֵי לֹא רָשָׁמְתִי שׁוֹם חוֹב בְּחִנּוּת הַמַּכְלֵת וְאָף מִיּוֹם זֶה לְיוֹם הַמַּחְרָת.

ו - תעו

הַתְּאוּנָן לְפָנָיו פַּעַם אֶחָד וְאָמַר לוֹ: הִנֵּה בָּאתִי וְהִשְׁתַּחֲתִי עַל צִיּוֹן רַבְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּעָרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּנֶהוּג וּמְשׁוּם מָה אֵינִי מְרַגִּישׁ שׁוֹם חֵיּוֹת, וְאֵינִי לִי שׁוֹם חֵיּוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיחֲתִי לְפָנָי ה' כְּרֵאוּי. עָנָה לוֹ רַבִּי לִוִי יִצְחָק ו"ל שְׁסִבָּה זֹו נֹכְבַּעַת מִטַּעַם זֶה שְׁבַתְּפִלְתוֹ וּבְקִשּׁוֹתָיו רַק חוֹזֵר וְהוֹלֵךְ וּמְפָרֵט חֲסֵרוֹנוֹתָיו וְעוֹלוֹתָיו שְׁעֲשֶׂה בְּמִשָּׁף כָּל הַשָּׁנָה, וְאֵינִי מִתְחִיל בְּדַבְּרוּרֵי לְשַׁבַּח אֶת הַשֵּׁם יְתָבְרָךְ עַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר גָּמַל אוֹתוֹ, וְאֵלּוֹ מַעֲתָה יִשְׁתַּדֵּל לְהַתְחִיל בְּדַרְךְךָ זֹו, דְּהֵינּוּ שְׁתַּחֲלֶה יוֹדָה לֵה' יְתָבְרָךְ עַל כָּל חֲסֵדָיו וְטוֹבוֹת אֲשֶׁר גָּמְלָהּ וְעַל אֲשֶׁר זָכָה בְּסִיעֲתָהּ דְּשִׁמְיָה לְעֲשׂוֹת הַרְבָּה טוֹב, וְאַחַר כֵּן יַפְצִיר לְפָנָיו יְתָבְרָךְ שִׁיזְכֶּהוּ לְהַתְעַלּוֹת יוֹתֵר וְיִזְכֶּה לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יְתָבְרָךְ בְּשִׁלְמוֹת יוֹתֵר, וְאִם יִתְנַהֵג בְּאִפְסָן כְּזֶה יִרְגִּישׁ חֵיּוֹת וְשִׁמְחָה וְיִוְכַל בְּיָדָיו לְפָרֵשׁ כָּל לְבוֹ לְפָנָיו יְתָבְרָךְ כַּהֲגֵן. וְאָכֵן קִבַּל אֶת עֲצָתוֹ, אַחַר כֵּן הוֹדָה לוֹ שֶׁהוֹאִיל לוֹ הַדְּבָר מָאֵד.

ו - תעז

סֵפֶר שְׁזוֹכֵר אִיךָ שֶׁהִגִּיעַ לְאוֹמֵן מִכְּתָב מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁלַח מֵהַרְה"ח רַבִּי שְׁמוּאֵל הוֹרְכִיץ ו"ל וּבְקִשׁ בְּמִכְתָּב זֶה שִׁיזְכִּירוּ בְּתַפְלָתָם אֶת בְּנוֹ רַבִּי מִשֶּׁה נַחוּם ו"ל בְּכַרְטוֹ שֵׁם, הָיְתָה וְהָרִי הוּא קָבַר כְּכֵן חֲמֵשׁ שָׁנִים וְעַל כֵּן יִתְפַּלְלוּ נָא בְּעִדּוֹ שִׁיזְכֶּה לְהַכְנִס בְּדַרְךְךָ רַבְנֵי הַקְּדוֹשׁ שִׁיִּתְפַּלְל לְפָנָי ה' כְּרֵאוּי וְשִׁיזְכֶּה לְקַיֵּם עֲצַת הַהַתְּבוּדוֹת מְדֵי יוֹם.

ו — תעח

היה אומר לענין זה שאנו יודעים מראבר"נ ו"ל שהיה עוזב את ביתו משך כל ימות השבוע, והיה סוכב והולך בהתבודדות משך כמה ימים, וכן רבי עזר מלמיד מוהרנ"ת ו"ל ועוד עובדי ה' גדולים, שפשוט לו שהיו נזהרים בתפלה במנין, ולא החסירו חלילה קדישים וקריאת התורה, וקדושה, וברכו וכדומה. ואינו מעלה על דעתו כלל וכלל לחשוב שהפסידום משך שנות ימי עבודתם הקדושה, אולם ידעו איך להסתדר בזה כל אחד במקומו.

ו — תעט

ספר איך שפעם היו נזהרים כל החסידים ההולכים בדרך הבעל שם טוב וצ"ל, לבלי לאכל כלל וכלל קדם התקיעות שבראש השנה. שפעם בילדותו היה נחלה ונחלש מאד. והלך אביו ו"ל לשאל את הרב שבעיר איך ינהג עמו והאם יכולים להקל עבורו שיאכל לפני התקיעות.

ו — תפ

היו אנשי שלומנו מדגישים ואומרים שכל העבודות והכחות שמכניסים בתפלת שחרית בפסוקי דזמרה וברכת המאורות וכו' כל זה הוא כהנהגה לקראת הדבקות הגדולה שנוזפה לה בתפלת "השמונה עשרה", וכל דבקות התפלה שבתפלת י"ח שהיא בחרש ובדומיה זוכין לה לפי הצעקות וההתאמצות והכחות שמכניסים לפני זה, הינו בסדר הקרבנות ופסוקי דזמרה ובברכות התפלה ובקריאת שמע וכו'.

ו — תפא

שמע אותו פעם אחד בתפלתו בכתל המערבי איך שמפציר בתפלתו ובקש שהקדוש ברוך הוא יצילהו מגאונה וגדלות, וטען

ואמר: רבוננו של עולם, עזרני שלא אטעה עצמי ולא אשכח את מקומי האמתי על אף שאשמע שמשבחים אותי אפלו אלפים אנשים, ולא אתבלבל ואדמה לחשב שאולי נכונים דברי שבחים שמשבחים ומפארים אותי ולא אטעה לחשב שאכן ראוי אני לזה, ואכן מעמדי בזאת, חלילה וחלילה, אלא שמרני והצילני מזה. ואדע ואזכר היטב היטב את מקומי האמתי כמה אני רחוק ממך ומתורתך ומקדשת הצדיקים וכן חזר והפציר בתפלתו בלשונות אלו.

ו — תפב

בשהתוכח פעם אחד מאנשי שלומנו עמו בפרוש השיחה שאמר רבנו (חיי מוהר"ן סימן שעט) לרבי נפתלי לענין ספר המדות אם קאי תכת "חבר וידיד, ואהוב, ונאמן" על הספר או על רבי נפתלי שאליו נאמרו הדברים. עמד רבי לוי יצחק ו"ל בתקף על דבריו שפדבריו למדו ופרשו אנשי שלומנו באומן, שפוננת רבנו בתכת 'חבר' היה על הספר שכנה רבנו את הספר בשם ידיד, חבר, אהוב ונאמן. וכששאל אותו אחד מה נפקא מנה אם קאי על הספר או על רבי נפתלי ומה בכך עד כדי להתנפח בזה, ענה לו רבי לוי יצחק ו"ל חלוק דברים גדול יש בכך, כי אם קאי הדבר על רבי נפתלי הרי שרבי נפתלי כבר אינו עמנו בין החיים ואם כן חסר לנו אח ורע אמתי, אולם אם קאי הדבר על הספר, הרי הספר נמצא עמנו ועם כן נמצא אף לנו פיוס חבר וידיד אמתי כמוהו. ואשרנו מה טוב חלקנו שזכינו לו. ועלינו להשתדל לשמור על חבר טוב כמוהו כראוי.

ו — תפג

אמר על הראש השנה האחרון שהיה באומן, דהינו שנת תרצ"ט שהיה אז בספנת חיים ממש, כידוע וכמעט שתפסוהו "ראש השנה זה, הוא החביב עלי מכל עשרים וחמש ראשי השנים שזכיתי והייתי באומן".

שיח שרפי קודש

מנהגים - נוסחאות

ו - תפד

נסח התפלה שהתפלל רבי לוי יצחק ז"ל את תפלת המנחה של
ערב ראש השנה היה מדיק כפי הנסח שהתפלל הש"ץ רבי אברהם
סופר שטרינהרץ ז"ל.

ו - תפה

רב רבו של הנסח המקבל אצלנו כיום בתפלת ראש השנה ויום
כפור הוא אותו נסח שהתפלל בו רבנו בזמנו. ומיחסות להרב המגיד
מטרהוויץ ז"ל.

ו - תפו

נסח התחלת חזרת התפלה שבראש השנה וכן נגון ההתחלה
של "כל נדרי" הוא מהצדיק רבי משה שפירא זצ"ל בן הצדיק רבי
פנחס מקאריץ זצ"ל.

ו - תפז

נסח הנגון בפיוט "אדון עולם", שבתפלת ראש השנה שונה הוא
מנסח הנגון של יום כפור ולא כנהוג אצלנו היום. ואמר רבי לוי
יצחק שרצה להקפיד בזה ולהנהיגו בין אנשי שלומנו אולם לא היה
בכחו לשנות הדבר בגלל שלא ידעו אנשי שלומנו שבארץ ישראל
הנסח הזה. נסח זה ידוע הוא לבקיאים, והיו מזמרים אותו בעת
אמירת אדון עולם בליל יום כפור אחר תפלת ערבית.

ו - תפח

באומן נהגו שמסיום קריאת שמע שהכריז החזן "ה' אלקיכם
אמת" לא הרים קולו עוד עד הגיעם כלם לתבת "ה' ימלך לעולם

ריח שיח שרפי קודש / מנהגים - נוסחאות

ועד - צור ישראל, ולא כמנהגנו היום. וכל זה כדי לתת לצבור לשפוף תפלתם בכל לב ובלי להפסיקם באמצע התעוררותם ומשום כן גם לא האריכו התננים בנסחאות להפסיק הרבה את הקהל מרצף תפלתם המתלהבת.

ו - תפט

ר"נ מטולטשין ז"ל היה נוהג לנגן את הפיט שבזמנים הנוראים מלך עליון - לערי עד מלך, בנגון המושך בפי אנשי שלומנו על "ק רבון עלם ועלמא" הידוע למנגנים.

ו - תצ

בנסח "היום תאמצנו" שבתפלת ראש השנה לא היו מנגנים אותו בנגון, והיה חזן אומר בנסח מיחד הידוע לתננים.

ו - תצא

נהוג היה בראש השנה שהבעל מוסף הוא היה גם מתפלל תפלת מעריב בליל יום טוב, וכן ביום כפזר התפלל הבעל מוסף תפלת כל נדרי ותפלת נעילה.

ו - תצב

רבי אברהם שטרינהארץ ז"ל היה נוהג לנגן בפיוט "אמנם כן" שבתפלת ליל יום כפזר בנגון "ק רבון עלם" הידוע לבקיאים.

ו - תצג

רבי לוי יצחק ז"ל בתפלתו תפלת נעילה לא הטריח את הצבור בחזרת שלש עשרה מדות בכל פעם להתחיל בכל פעם מתבות "אל הורית" ורק בסיומו היה מגביה קולו כדי לכון בה את תפלת הצבור

ריט שיח שרפי קודש / מנהגים - נוסחאות

ואמר מפרש שנוהג כן כדי שלא להטריח את הצבור העומדים בתעניתם.

ו - תצד

באומן לא נהגו הכהנים לעלות להוכן לכרף את הקהל כי אם בשלש רגלים כנהוג בחוץ לארץ אולם דוקא כשלא חל בשבת, ואם חל בשבת לא עלו, לביד מיום כפזר שחל בשבת.

ו - תצה

הנגון המושך בליל פסח על הזמר "אדיר הוא" שמעו רבי לוי יצחק מהיהודי הזה שהתאכסן אצל חותנו של רבי אהרן קיבליטשער מתחלתו היה עשיר גדול והעני אחר כך מאד, ונצל מקריית רגלו בזכות המקנה (וכמסופר לעיל חלק ה סימן תט).

ו - תצו

נהגו אנשי שלומנו לבלי להסתפר בימי הספירה עד ערב שבועות ממש. וכשיטת הארי"ל המבאר בפוסקים.

ו - תצז

בתשעה באב היו נוהגים לומר ברפת שעשה לי כל צרכי כשאר ימות השנה.

ו - תצח

בתשעה באב היו כאלה שאמרו תקוין לאה בלבד וכאלה שלא אמרו. והיו כאלה שדלגו על פסוקי התהלים שבסדר התקוין.

ו - תצט

בענין אמירת תפלה ל"ג שבלקוטי תפלות חלק ב' המיסד על תורה ס"ו לקוטי מוהר"ן חלק ב' היו אנשי שלומנו אומרים אותו בתשעה באב אחר תצות היום פי מחמת שכתוב בו גם נחמות על פן לא אמרוהו כי אם לאחר תצות היום.

ו - תק

כשרצו כמה מהמקנבים החדשים לקבוע את הנסח "הריני מקשר" בקיר הקלוזי שבאומן, אמרו להם בצחות אנשי שלומנו הותיקים, ובנו בשיחות הר"ן סימן קיב צוה לומר "הריני מקשר", אבל לא צוה לתלותו על הקיר "דער רבי האט גיהייסן זאגן אפער נישט סיזאל היינגען".

ו - תקא

באומן לא נהגו לומר תקון הכללי לא בלגית המת ולא בקבורתו, כמו כן לא אמרוהו קדם הברית כמו אלו הנוהגים פן כאן בארץ ישראל.

ו - תקב

בענין סדר תקון תצות המובא מהאר"י ו"ל להניח אפר מקלה על ראשו ויעמד אצל המזוזה וכו'. הנה אומר רבי לוי יצחק ו"ל שבענין זה ינהג כל אחד כפי הדבר שמביאו להתעוררות בהשתפכות נפש יותר. וכמו כן אם מרגיש יותר התעוררות לומר התקון בצבור יאמרנה בצבור וכדומה אולם אנשי שלומנו לא נהגו לאמרו במנין.

ו - תקג

נהגו אנשי שלומנו שבחוץ לארץ לומר ב'תקון תצות' שבשנת השמטה הן תקון רחל והן תקון לאה.

ו - תקד

נסח אנשי שלומנו לומר בקדיש תבת 'תגדל' בצירי ולא בפפתח.

ו - תקה

בקדיש, אחר התבות 'שמיה דקודשא בריה הוא' לא ענו 'אמן', כדעת המחבר בסימן נ"ו ס"ב אלא אמרו 'בריה הוא לעלא מכל ברכתא'. או בריה הוא לבד כדעת הרמ"א שם.

ו - תקו

היו מקפידים לכתחלה לקרות שמו"ת (שנים מקרא ואחד תרגום) לאחר הצהרים של יום הששי ודוקא לאחר טבילת המקוה.

ו - תקז

בחזרת הש"ץ בליל שבת היו אומרים 'והנחילנו וכו' באהבה ובכרצון שבת קדושך בפפתח ולא שבת בקמץ.

ו - תקח

בליל שבת היו נוהגים לשיר הזמר "שבצענו", פעמים בנגון המפרסם ופעמים בנגון השני הידוע לבקיאים.

ו - תקט

נהגו המתאכסנים שהתאכסנו אצל בעל הבית לומר קדוש בליל שבת ביחד עם המקדש (מלבד נשים) ומטעם שלא יהיה אחר כך הפסק בין הנטילה לברכת "המוציא" שיצטרכו להמתין זמן רב מדי לברכת המוציא מחמת האורח המקדש לבדו, וכל זה לרב העניות שלא היה להם לחם משנה מיחד עבור האורח. (ועיי' במשנ"ב סי' תפ"ח סק"ח שאין זה לכתחילה).

ו - תקי

בנסח אומר בשבחין היו אומרים "נעבד להון כתרין" ולא נעטר להון.

ו - תקיא

נסח הנגון על הזמר 'כל מקדש שביעי' הוא עתיק עוד מזמן רבנו ז"ל, בתבות "קום קרא אליו", "אכל בשמחה" שבזמר 'מה ידירות', חזורים עליהם בנסח הנגון ג' פעמים כידוע למנגנים. ובסיום הזמר של "כל מקדש שביעי" לא היו מפסיקים אלא היו מסמיכים תכף עם התבות תשועת עולמים, את הזמר שאחריו "מנוחה ושמחה".

ו - תקיב

הזמר המושר בפי רב אנשי שלומנו כליל שבת על "מה ידירות מנוחתך", חברו רבי מאיר לייב בלעכער הנפח ז"ל. רבנו בעצמו שר בנסח אחר הידוע בין המנגנים.

ו - תקיג

המנהג שנוהגים אנשי שלומנו לומר את העשרה מזמורים אחר התפלה בתפלת שחרית של שבת. הנהיגו זאת באומן המקורבים התדשים שהגיעו מפולניא, אחר מלחמת העולם הראשונה. כפי שהיה נהוג בין אנשי שלומנו שבפולין.

ו - תקיד

הנגון על הפסוק "וביום השבת", חברו רבי ירחם סזן המפרסם שהיה דר באומן בדורו של רבי נפתלי ז"ל, הוא היה אדם צדיק

וגדול ומפרסם, והיו כל תנועות נגוניו בכונה גדולה ואף בזמר זה הדגיש את התבות "שני כבשים", בכפילות להורות ולהדגיש את המיחד שיש בקרבנות מוסף של שבת שאינו כשאר הימים טובים, שהיו שבעה כבשים, ושבת הוא המיחד בקרבנו "שני כבשים" (רמז זה היה אומר הרה"ח רבי אלחנן ספקטור ז"ל). (וראה עוד בחלק ד' סימן רלה).

ו - תקטו

בסעודה שלישית של שבת לא היו מזמרים באומן את הפזמון "י"ק רבון עלם".

ו - תקטז

הקפידו אנשי שלומנו בעת ישבם יחד בעת סעודה שלישית של שבת ללמד תורה בלקוטי מוהר"ן, בלמודו בדוקא, ולא בשיחות מוסר והתעוררות שסביב עצם הלמוד הכתוב בספר, כי מחמת יושבם בבית הכנסת הקפידו והחמירו מחמת קדשת בית הכנסת, בדוקא על עצם הלמוד כפשוטו.

היה מקפיד רבי לוי יצחק ז"ל לבלי לאכל בערב ראש חודש סעדת הצהרים מאכל בשרי אלא היה דוחה אותו לערב לאכלו אחר תפלת ערבית לכבוד סעדת ראש חודש.

ו - תקיז

היו שנהגו לומר נסח הקדיש שלפני מוסף שבראש חודש בנגון של שבת. ויש שאמרוהו כשל חל, אבל לאחר חזרת הש"ץ אמרו הקדיש רק בנסח חל.

ו - תקיח

היו מאנשי שלומנו שנהגו לומר בראש חודש "אין כאלהינו" כשל שבת בלי "השיר שהלויים היו אומרים" וכו'.

שיח שרפי קודש

סיפורי צדיקים

זצוק"ל

ו - תקיט

רבנו הרמ"א ז"ל חי סף ל"ג שנים וחבר ל"ג ספרים, ובהסתלקותו כשהספידוהו מנו שלשים ושלש שבחים בהנהגת רבנותו, השבח הל"ג ה'ה, שפעם אחת סבב במוצאי פורים בכל הגטו שבקראקא והכריז ואמר: "יהודים אל תשכחו להתפלל ערבית". כי לפעמים מחמת השכרות והשמחה והבלבול של השכרות אפשר לשכח התפלה חס ושלום.

ו - תקכ

כשדברו פעם הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב מהמתנגדים המצדיקים להם, ה'ה ביניהם גם הצדיק רבי דוד מיקאלייבער זצ"ל. וענה ואמר איני מתכונן חלילה בדבורי נגדם את הרב בעל "הנודע ביהודה", "הוא הרי הושיט את לבו ומסרו במסירות נפש להשם יתברך". "ער האט דאך אויס גישטרעקט זיין הארץ און האט זיך מוסר נפש גיווען צו גיהרג'ט ווערן פאר השם יתברך". והתכונן למעשה מפרסם שה'ה, שלפני בואו לכהן כרב בפראג כהן ברבנות בעיר פראד, פעם ראה ביום שבת אחד ראה את השואב מים שסוחב דליי מים על כתפו, גער בו ואמר לו "עמד על מקומך ואל תזוז עם דלייך הלאה". אמר לו שואב המים "רבי, מים אלו נושאים אני אל הפריץ ואם לא אספק לו את המים אף ביום השבת ירצחני נפש". אמר לו הרב "אף על פי כן", ושמע בקולו. למחרת אחר השבת כשהלך שואב המים אל הפריץ פדרכו והביא לו את המים, שאלו הפריץ היכן היית אתמול ומדוע לא הבאת לי מים, ענה לו מרב אימה: הרב צנה עלי את הדבר ועצרני באמצע דרכי. פעם הפריץ ושלח את שליחיו לקרא לרב שיבוא אליו תכף ומיד. תכף כשנכנס אליו הרב נעמד מולו הפריץ כשאקדחו טעון

כנגדו ואמר לו כשהוא רותח מפעם: מדוע צוית על שואב המים שלא יביא אלי את המים? ענה לו הרב: משום שתורתנו מצוה שלא יביא ואם תפץ הנך משום כך לירות בי, ירה בי". ופתח לו את לבו למולו כאומר לו, הנה לבי לפניך אם רצונך הרגני נא הרוג, אבל אני מעמדת לא אזוז.

כשראה הפריץ את עז רוחו נרגע ונהפך לגמרי ופיסו עד מאד ואמר לו: רואה אני את עז רוחך ואני מכבדך על כך, וכאות הערכה על הדבר הנה יש לי יער עצים גדול. יער זה צריך להכניס כסף רב, אולם משום מה השוכרים שאני משכיר להם את היער לא מצליחים לטפל בו כראוי, כעת כשראיתי את עז וישר לבכם, סמוף ובטוח אני שאכן אתם תצליחו לשקם אותו, ואכן משכיר אני אותה לכם בזול רב. ואכן החזיקו הרב משך שלש שנים והרויח על ידו סך של שש מאות רענדליף. ולא רצה להשתמש ולהנות מכסף זה שבאה לו מהמצוה שפנע את שואב המים מלחלל את השבת והחזירו פלו לפריץ.

ו — תקכא

הבעל שם טוב ז"ל היה מזדמן מפעם לפעם אצל הרב "הנודע ביהודה" מחמת שזווגתו של הבעל שם טוב ז"ל הייתה קרובתו, פעם אחר שגמר בעל 'הנודע ביהודה' את תפלתו. נגש אליו הבעל שם טוב ואמר לו: "תרצתם אכן יפה את הרמב"ם, אבל לא באמצע ברפת חנון המרבה לסלח?" ענה ואמר לו, רבי ישראל! במחילה מקבוכם "איני מתערב בעניינים שלכם אנא מקכם אל תתערבו בענייני". "איר האט שייך פארענטפערט דעם רמב"ם אבער נישט ביי חנון המרבה לסלח" - איך מיש זיך נישט אין אייערע זאכן מישט זאך אין מיינע זאכן".

ו — תקכב

מעשה שספר הבעל שם טוב: מעשה במלך גדול שהיה לו בארמונו איש נגן שהיה מנגן באמנות גדולה בכנור, והיה מטיב בנגונו כל כך עד שכלתה נפש המלך לשמעו בכל עת, והיה מבקש ומפציר בו בכל פעם לנגן לפניו, אולם במשך הזמן ולרב נגונו הרגיש המלך שפכר אינו מנגן לפניו פראשונה, הלך המלך והערים עליו בכך שהזמין וקרא לפניו שרים גדולים וחסובים וכן מלכים ממדינות שכנות, ולכבודם התלהב המנגן מחדש ונגן בכל יכלתו, עבר זמן וכבר לא היה למלך את מי להזמין כי כבר הביא והזמין את כל אלהביו ושריו הקרובים והרחוקים, ולרב השתוקקותו לשמע קול נגונו, בדרך לא דרך הלך וגרם לעורונו של המנגן, והיה אומר לו בכל פעם כשרצה להנות מקול נגונו "הנה כעת הגיע לארמוני שר חשוב וגדול זה", והיה המנגן מנגן עבורו נגונים נפלאים בכל יכלתו כי האמין למלך שאכן שר חשוב הגיע לפניו, וכך היה אומר לו מפעם לפעם כשתפץ היה להנות מנגונו. כשפסם הבעל שם טוב ז"ל מעשה זו אומר "התורה משולה גם היא למנגינה נפלאה אבל לזכות לשמע אותה היטב צריך האדם להוציא את העיניים לגמרי מהעולם הזה". "די תורה איז א שיינער ניגון אבער צו הערן גוט דעם ניגון דארף מען די אויגן אין גאנצן ארויס נעמן פון די וועלט". לכלי להביט אליה ולכלי להמשך אחר פתוייה ורק אז אפשר לנגן אותה ולשמעה ולהנות משיריה היטב היטב.

ו — תקכג

התפאר פעם הבעל שם טוב זצ"ל בתלמידו הגאון הצדיק בעל ה"תולדות יעקב יוסף", ואמר "אלמלא באתי לעולם רק להביא להקדוש ברוך הוא כזה יוסלע כבר היה פדאי". "אויב איך

וואלט נישט גיפיריינגט צו השם יתברך נאר אזא יוסלע
איז שוין אויף פדאי".

ו - תקד

כשהיה פעם הבעל שם טוב ז"ל באומן ראה ברוח קדשו
במעלת הצדיק רבי דוד חזן שהיה דר שם, כי היה צדיק נסתר והיתה
לו מערה נסתרת מחוץ לעיר שהיתה מערה עמקה מאד ושם היה
עובד את ה'. ואמר לו בין דבריו: יהודים רבים עוד ינצלו תחת
אבנטך. 'אונטער דיין גארטל וועלן זיך ראטיוען אסאך
אידן' ואכן כך היה, ששנים אחר כך בעת הפרעות שהיה בחדש
תמוז שנת תקכ"ח ברח הוא עם עוד ששה עשר יהודים למערה ושהו
שם כל משך שלשת הימים של הרציחות שרצחו הקוזקים הפראים
ביהודים, ושמעו מהמערה את קול הזעקות והצעקות של הנהרגים.
אחר כך כשיצאו מהמערה ראו את כל הנרצחים ואת שפך הדם הרב
שנשפך מדם ישראל הכשרים שמסרו נפשם על קדוש ה', כי היו
הנרצחים רבים כל-כך שאחר שחפרום בשני בורות גדולים לא
הספיק הדבר ונערמו מהגופות כשני גבעות, וכסום בעפר במקומם
מחמת שלא יכלו לפנותם. בין שני תלי עפר אלו עובר הגיא שלמטה
מציין רבנו הקדוש. ואז חבר רבי דוד את הקינה המתחלת "ויקונן
דוד", שבו פרט את זעזועות הרציחות, והיו נוהגים לקרותו באומן
בצבור עד לדור האחרון בימים ו' ז' ח' תמוז לפני קדיש תתקבל
שאחר אשרי ובא לציון שבתפלת שתירית.

סבת הרציחות החל בעת שאגאנטע' הרשע מרד בפריצים והלך
יד ביד עם האפרים מכפר לכפר ובדרךכם רצחו את כל בעלי האחויות
ואת הפריצים והגרפים. ומחמת שיד היהודים היתה טובה עם
הפריצים היתה סבה זו מספקת להרשעים הרוצחים לרצחם נפש,
הי"ד.

ו - תקכה

נוהג היה הבעל שם טוב ז"ל לעמוד בעת התפלה אצל העמוד
סמוך לחזן, (עמוד זה פרק אחר הסתלקותו לתתיכות, כדי שלא
יעמד אחר על מקומו). והנה הבעל שם טוב ז"ל לא היה מתפלל
בשום פעם כשליח צבור מלבד בתפלות "טל וגשם", וספר הרב
המגיד ז"ל שפעם לפני שנגש להתפלל כשליח צבור הלך עמו לחדר
הסמוך, ששם היו ספרי למודיו וחדר עבודתו הקדושה כדי להביא
ולעזר לו בלבישת הקיטל (בגד לבן) שמתפלל בו החזן פנהוג ואמר
"כשאך רק נגעתי בבגד כשסייעתי לו ללבוש נפל עלי פחד כזה
ויראה כזו עד שלא ידעתי מה לי". ומזה נוכח ללמד מעט מגדל
יראתו של הבעל שם טוב ז"ל בעצמו. חדרון זה היה מכנה אחר
שנים בשם "חדרו של המגיד", כי כשהיה חולה לא נתנו לשום אדם
להתקרב אליו, כדי שלא יכבד חליו, והיה שוכב בחדר זה.

ו - תקכו

אז היה גם המעשה עם הגרף של עיר אומן, שלרב מצוקתם
של היהודים הנרדפים ברחו רבים מתושבי הכפרים שסביבות אומן
אל אחוזתו, בתקנותם שינצלו על ידו, כי שם היה לו מבצר סגור
ומקף בחומה על בריח, וכשהגיע גאנטע עם חילותיו למבצר, פנה
ואמר להגראף שבאם לא יפתח לו את דלתות החומה, אזי כשיפרץ
בכחותיו הוא אל תוף המבצר יהרג תחלה את בתו היחידה שנקראה
בשם 'סופיה', והגרף לרב פחדו פתח לו את דלתות המבצר, והוא
לא עמד בדבורו והרג את בתו, ולאחריה הרג את כל היהודים
הנחבאים שם.

והעמיד אז בבית הפנסת הגדול שבעיר, חפה וצלב עומד
בתוכו, ונתן באפן זה להיהודים לבחר לעצמם חיים או מות, באמרו

שָׁכַל אֶחָד שָׁרַק יִסְפִּים לַעֲבֹר דֶּרֶךְ הַחֲפָה שֶׁהַעֲמִיד לֹא יִמִּיתוּהוּ אֶף אִם לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה מִמֶּשׁ לַצֶּלֶב וּמִי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר יִרְצַחְוהוּ נֶפֶשׁ. וְלֹא הִסְפִּים שׁוּם אֶחָד מֵהַיְהוּדִים לְכַרְעַ לַבַּעַל וְלַעֲבֹר תַּחַת הַחֲפָה, וְהִרְגוּ אֶת כָּלָם, לְמַעַלְהָ מִשְׁלָשִׁים אֶלֶף יְהוּדִים טַף וְנָשִׁים הִי"ד. (וכמוכא לעיל חלק ה' סימן תסא).

ו — תקכו

הִגִּיעַ פַּעַם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב עִם הַחֲבֵרָא לְאִיזָה מְקוּם וּבַעֲבָרָם רָאוּ אִיזָה יְהוּדִי עִם הָאָרֶץ יוֹשֵׁב וְאוֹכֵל בְּלֵהִיטוּת בְּשֵׁר בְּהֵמָה, נִפְלֹט מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, וְאָמַר, הַבֵּיטוּ וּרְאוּ אֵיךְ שֶׁבְּלֵהִיטוּתוֹ לְמַאֲכָל מִבְּשֵׁר הַבְּהֵמָה נִחְקַק בְּפָנָיו צוּרְתָהּ שֶׁל הַבְּהֵמָה מִמֶּשׁ. כִּי כִּידוּעַ בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב שָׁאֵמַר שֶׁבְּמְקוֹם שֶׁחֹשֵׁב הָאָדָם שֵׁם הוּא.

ו — תקכח

שָׁאֵל פַּעַם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב אֶת תַּלְמִידוֹ מַה מְסַפְּרִים אַחֲרָיו הַבְּרִיּוֹת, אָמְרוּ לוֹ שִׁידַע שֶׁשָּׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת עַל מַעֲשָׂיו וְנִפְלְאוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת, עָנָה וְאָמַר: אֵלֶיהוּ הַנְּבִיא עֲשֵׂה וְהַצְּלִיחַ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ כִּי בְּשִׁבְחוֹ נֶאֱמַר (בזמירות מוצאי שבת) "אִישׁ סָחוּ אַחֲרָיו ה' הוּא הָאֱלֹקִים", וְהִינּוּ שֶׁחֲזָרוּ הַבְּרִיּוֹת לְמוֹטָב וְצַעְקוּ מִחֲמַתּוֹ בְּרֵאוֹתָם גְּדֹלְתוֹ "ה' הוּא הָאֱלֹהִים", "וּמִמֶּנִּי" הַפְּטִיר כְּמִתְאוֹנֵן "מְסַפְּרִים מַעֲשָׂה". כִּי הַעֲקָר מַעֲלַת סְפוּרִים מֵהַצְּדִיק הוּא מַצְדִּיקוֹתוֹ וְלֹא מִמּוֹפְתָיו גְּרִידָא.

ו — תקכט

הִגִּיעַ פַּעַם "הַבַּעַל שֵׁם טוֹב" אֶל יְהוּדִי אֶחָד וּבִין דְּבוּרָם שָׁאֵלוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מִמָּה פְּרִנְסַתְךָ? עָנָה לוֹ פְּרִנְסַתִּי הוּא הֵיית שֵׁישׁ לִי סוּס נִפְלָא בְּיֹתֵר שָׁאֲנִי עוֹבֵד עִמּוֹ וְסוּס זֶה לְמִזְלִי הַטוֹב הֵנוּ סוּס בְּרִיא

בְּיֹתֵר. וְכֵן הִלֵּךְ וְהַפְּלִיג בְּמַעֲלַת סוּסוֹ הַבְּרִיא. שָׁאֵלוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב: הֵאֵם זְכוּר לְךָ אִיזָה יְהוּדִי שֶׁנִּשְׁאָר חַיֵּב לְךָ סְכוּם נִכְבָּד אוֹלָם כְּכֹר שֶׁבַק חַיִּים וְהִלֵּךְ לְעוֹלָמוֹ? וְאָמַר: אֲכֵן הִיָּה לִי חֵבֵר אֶחָד כְּזֶה שֶׁהִיָּה חַיֵּב לִי כֶּסֶף, יָמַת וְהִלֵּךְ לְעוֹלָמוֹ בְּטָרָם פְּרַעוֹנוֹ, הַפְּצִיר בּוֹ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב שֶׁיִּמְחַל לוֹ לְגַמְרִי עַל חוֹבוֹ עַד שֶׁנֶּעֱנָה לוֹ, וְכָתַב וְחַתַּם שְׁטֵר מְחִלָּה עַל כָּל חוֹבוֹ וְקָרַע אֶת שְׁטֵר חוֹבוֹ. וְתַכְף וּמִיד אַחֵר כֶּף נִפְל הַסוּס מֵת. הִתְחִיל הִלָּה לְבָכוֹת לְפָנָיו הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מַה עָשִׂיתָם לִי וּמֵאִיִן אֶקַּח כְּעַת פְּרִנְסָה. עָנָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְאָמַר לוֹ סוּס זֶה הִיָּה חֵבֵרְךָ שֶׁבָּא בְּגִלְגוּל בְּסוּס זֶה, וְעַבְד אֶצְלֶךָ כְּדִי לְפָרַע לְךָ אֶת חוֹבוֹ וְכַעַת שֶׁמְחַלְתָּ לוֹ מִמִּילָא הַתְּפָגֵר.

ו — תקל

בְּזַמְנוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל דָּר בְּמַעֲזִבּוֹ יְהוּדִי תַלְמִיד חֶכֶם וְחָשׁוּב, אוֹלָם מְשׁוּם מַה לֹּא הִעֲרִיצוּ וְהִעֲרִיכוּ אוֹתוֹ הַבְּרִיּוֹת, וְהִיָּה הַדְּבָר לְפָלֵא עַד שֶׁשָּׁאֵל הוּא עֲצָמוֹ אֶת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לְפֶשֶׁר דְּבָר זֶה. אָמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לְאַנְשֵׁי הַכְּנָסוֹ לְבֵיתוֹ בַּיְמוֹת הַחֲרָף וְתָרְאוּ אִם קָר אֶצְלוֹ בְּבֵית, וְכִשְׁבָּקְרוּ בְּבֵיתוֹ רָאוּ שֶׁאֲכֵן קָר בּוֹ מְאֹד וְאִינוּ מְחַמֵּם כִּיאוֹת אֶת דִּירְתּוֹ. עַל אֵף הִיכָלֶת שֶׁהִיָּה לוֹ לְדָבָר, הַפְּטִיר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְאָמַר "בֵּית קָר יְהוּדִי קָר", "אֵא קֵאלְטַע שְׁטוֹב אֵ קֵאלְטַעֵר יוֹד". שֶׁמְחַמֵּת קִמְצָנוֹתוֹ שֶׁאִינוּ דוֹאֵג לְהֵנוֹת מִמֶּמּוֹנוֹ אֶף עֲבוּר מִחֲסוּרוֹ הַקָּשָׁה, עַל כֵּן נוֹהֲגִים בּוֹ גַּם כֶּף הַבְּרִיּוֹת, בְּמִדָּה כְּנֻגָד מִדָּה. כִּמוֹ כֵּן אָמַר פַּעַם לְעַנְיֵן אֵלוֹ שֶׁשָּׁנוּ לְבוֹשֵׁם מִמַּעֲלֵל אַרְךְ לְמַעֲלֵל קָצֵר "אֵ קוֹרְצַע בְּגָד אֵ קוֹרְצַעֵר יוֹד". (בְּגָד קָצֵר - יְהוּדִי קָצֵר).

ו — תקלא

הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל נִפְטָר לְבֵית עוֹלָמוֹ בַּשָּׁנָת תַּק"כ בְּיוֹם שְׁבוּעוֹת בֵּין תַּפְּלַת שְׁחָרִית לְמוֹסָף.

ו - תקלב

אחת מתקנותיו שהנהיג הבעל שם טוב בהיותו בעיר אומן הנה שבפטירת אדם לא היו בניו מלוים והולכים אחר מטתו אלא היו מקדימים והולכים לבית הקברות וממתינים לו שם, ואחר טהרתו פשהביאווהו לבית הקברות היו בניו עומדים בצד בית הקברות ואומרים שם קדיש אחריו. ונהג זה נהגו שם כל הימים.

ו - תקלג

רבי גרשון קיטיווער ז"ל אחר שברח מהפרנס שבעיר ברעד מחמת שהוציא בפסק דין שם רע על אשתו, כמפרסם מעשה זה איך שהצטרף יחד עם הנודע ביהודה ובעל "מאיר נתיבים" לאסור את אשת הפרנס לחיות עמו. ותבעם הפרנס על הוצאת הדבה לפני השלטונות ופסקו דינם לשלם יחד שלש מאות רביל כענש בשת, או ענש מאה מלקות לכל אחד. ובעל הנודע ביהודה שלם את הקנס בסף מאה מאות רוביל. כי הנה בעל יכלת ובעל מאיר נתיבים קבל ענש מלקות על שלא הנה לו לשלם ורבי גרשון קיטיווער ז"ל, מחמת עניותו שלא הנה לשלם את הענש ברח. ובדרך מנוסתו הנה צריך לדלג ולעבר את גדר הגבול שהנה בין שני המחוזות שבמדינה. ולא הצליח בכחו לעקר לוח עץ מהגדר שיוכל לעבר דרכו ולנוס, עד שבא אליו אדם אחד ועקר עבורו את הגדר ויכול הנה לעבר את הגדר. וכשנכנס אחר כך אל הבעל שם טוב ז"ל אמר לו "הטרחת את אליהו הנביא שיעזר לך לעקר את הגדר". "דו האסט מטריח גיווען אליהו הנביא ער זאל דיר העלפון אויס רייסן דעם פארקן".

ו - תקלד

הנה אחד מתלמידי הבעל שם טוב הגדולים שלא קברו אצלו את בנו שנפטר סמוך לפטירתו אלא הניחו אצלו מקום פנוי לזוגתו ולאחריה קברו את בנו, בהטעמים בצחות שלרב קדשתו הגדולה של האב אין הוא יכול לרדת ולהשפיע לבנו, וצריך את האם באמצע שדרכה יוכל לצמצם עצמו כדי שיוכל בנו לקבל ממנו.

ו - תקלה

כשאמרו לצדיק אחד שאומרים בעולם שכשיושבים במוצאי שבת קדש לסעודת "מלנה מלכה" ומספרים ספור מעשה מהבעל שם טוב ז"ל הרי הוא סגלה לפרנסה, ענה ואמר אמת ונכון הוא אבל נאמר בשלש טעיות, א. לא רק כשנספרים במוצאי שבת אלא בכל עת. ב. ולא רק כשנספרים מהבעל שם טוב אלא מכל הצדיקים. ג. ולא שמועיל רק לפרנסה אלא לכל הדברים הנצרכים.

ו - תקלו

בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מ"ח וזה לשונו: ומה עשה הבעל שם טוב על הים פשהסיתו הבעל דבר לעבר על דת, עד כאן.

מספר שהנה זה נסיון של שמד שעמד בו הבעל שם טוב, בנסיון הקשה שהנה בבחינת הנאמר אצל דוד "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבד אלהים אחרים" (שמואל א, כו) רח"ל, ואף על פי כן לא נפל ברוחו להתנאש חס ושלום.

ו - תקלז

ידוע הדבר שאחד מהנהגות שהנהיג הרב המגיד זצ"ל את הרב "בעל התניא", זצ"ל הנה שיקרא קריאת שמע שעל המטה

כשהוא מעטף במלבוש עליון ותגור באבגט, ואכן גם אנשי שלומנו הנהירים כרבי אהרן קיבליטשער ז"ל ועוד רבים נהגו כן, והיה סדר קריאת שמע שלהם עבודה רבה ושהו באמירתה זמן רב.

ו — תקלח

הצדיק רבי מרדכי מזאסלאב זצ"ל המכנה רבי מרדכי זאסלאבער היה משרת כחזן אצל המגיד ממעזריטש זצ"ל, והיה מתפלל עם 'משורר' שעמד על ידו וסיע לו בתפלתו, רבי מרדכי זה היה אדם צדיק וקדוש וכשבקש ממנו המגיד שיבוא להתפלל אצלו בימים נוראים, בקש עבור זה סכום הגון. אמר לו המגיד בלשון שאלה "ניט פראסטאוסקי"? "וכי אינך צריך אותי לסייע להעלות התפלה? כאומר לו שמשום כן אינו נכון שיבקש סכום נכבד כזה. כי הוא (המגיד) מסייע לו להעלות התפלה למקומה. ענה לו רבי מרדכי בניחותא 'לא איני צריך לסייעך אני יכול להעלות התפלה לבד'. אם כן הפטיר המגיד, שוה אתה את הסף שבקשת ונתן לו.

ו — תקלט

פעם התפלל ר' מרדכי בשליח צבור אצל הצדיק רבי אלימלך מליזענסק ז"ל והתפלל בהתלהבות כזו עד שחשש רבי אלימלך לחייו, ולא היתה לו בררה עד שנגש למשורר שהיה מסייע לו והעבירו מאצלו והפסיק המשורר המסייע, ואז כשלא יכול היה החזן להמשיך לבדו את תפלתו חזר לחיותו.

כשנסתלק מן העולם היה זה ביום ששי, תכף אחר הלוחיתו בא המשורר המסייעו לביתו ואמר לזוגתו: רבי מרדכי החזן נפטר, וכעת יכבדו אותו בשמים להתפלל "קבלת שבת" והוא לא יוכל להתפלל

לבד על כן מכרח גם אני להסתלק וצוה לזוגתו שתכין עצמה לדבר ולא עבר שעה מועטת ושבק גם הוא חיים וצ"ל.

ו — תקמ

הצדיק רבי מיכל מזלאטשוב זצ"ל היה בנערותו נער שוכב מאד, עד יום הבר מצוה שאז ביום הבר מצוה אמר בצחות ליצור הרע, ראה נא עד היום היינו חברים יחד מהיום והלאה נפרדים ורפנו פי קבלתי חבר חדש, ושוב איני רוצה בחברותך וצובני לנפשי כי לא אסכים לך יותר בשום דבר. וספר הצדיק רבי יצחק מדרהביטש זצ"ל, שמאז והלאה החל לעמל בעבודת התפלה כל כך עד שהיו צריכים כמעט מדי יום לבדק תפלו שמה נרטבו הפרשיות מרב ועה שבראשו לרב צעקותיו ושגאותיו ויגיעותיו שבתפלה.

ו — תקמא

רבי ייבי מאוסטרך זצ"ל תלמיד "בעל התולדות" קרא לעצמו בשם 'ייבי', כי שמו היה בשם רבו יעקב יוסף בן יהודה לייב ומשום כבודו קרא לעצמו בראשי תבות 'ייבי'.

וספר שפעם כששכב אצלו רבו בחליו, ונגש אליו לשאלו שום שאלה בתורה, התאמץ בעל התולדות בשלהובין דנורא לענות לו עד שראה אש מלהטת סביבו כל כך עד שהמטה התרוממה עמו יחד לגדל שלהבת קדשתו.

ו — תקמב

אמר הצדיק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, ההבדל בין משים לשאר הצדיקים הוא כתינוק הגמול עלי אמו' שמשים יתחיל בכל יום עבודתו מאין, ויעבד את ה' בתכלית ההשגה והמעלה. והיה מוסיף בעבודתו על כל הימים הקודמים שעבד בהם את ה' וכן מיום

ליום, מה שאין בן שאר הצדיקים שעובדים הם את ה' בכל יום בתוספת על מה שהשיגו בימים הקודמים, ועל מה שזכו בימים הקודמים מוסיפים הם בקדשתם, מה שאין בן משיח שהוא יתחיל בכל יום יום כגילד קטן ללא חשבון העבר כלל. בכחינת הפתוב "בני אתה אני היום ילדיתיך שאל ממני" וכו' (תהלים ב) שבכל יום יתחדש בתכלית ההתחדשות ללא שום חשבון מהעבר ובתכלית הבטול, ויעלה בעבודתו לרב התחדשותו כנגד כל הימים הקודמים.

ו - תקמג

הביאו פעם אנשי הצדיק רבי אלימלך מליזענסק וצ"ל אליו איש אחד שעסק הרבה בתעניות וסגופים כתשובה על עונותיו, והיה נראה לרב תעניותיו כמעט כאדם גוסס. אמר להם הצדיק וכי מה הבאתם אלי נפטר? הרי אין רואים כאן אדם כלל? וצוה לבנו רבי אליעזר "קח אותו לביתו והאכילהו ואשקהו וכעבר שבועים תביאהו אלי, ואברר לו דרך תשובה."

ו - תקמד

דוע שהצדיק רבי אלימלך מליזענסק וצ"ל לא הכניס וקבל את צבור הפונים אליו מאחר תפלת ערבית עד שעת חצות לילה. באמרו שאין שום עליה לתורה אחר ערבית, וזמן זה הוא מיוחד אף ורק לשנה ואין ראוי זמן זה לתת עצה נכונה.

ו - תקמה

ישב פעם רבי אלעזר בן הרב הצדיק רבי אלימלך מליזענסק וצ"ל ולמד יחד עם רבי מענדיל מרימנוב וצ"ל בספר 'מורה נבוכים', וקשנכנס רבי אלימלך ופגשם עוסקים בזה שאלם בגערה מה זה? וואס איז דאס? ענו לו הרי כתיב (דה"א, כח) 'דע את אלקי אביך'

ומשום בן ישבו ללמד בספר, כששמע זאת שאג בקולו וואס? האט איז ער. מה? הנה הוא. ושאג בקול כזה ובאימה כזו עד שנפלו אחר כך לרבי מענדיל כל שניו, והודה לה' על שנשארו לו לפחות שן אחת ובה היה יכול לקיים בפסח מצות אכילת מצה (כראוי).

ו - תקמו

בא פעם המלמד של נכדו של הצדיק רבי אלימלך מליזענסק וצ"ל אליו ואמר לו ששנכדו משום מה אינו רוצה ללמד כהגן. שאל רבי אלימלך את הילד, ילדי, הרי רבי טוב הוא ומדוע אינך רוצה ללמד אצלו, ולא ענה לו תשובה. וכך נמשך הדבר עד ששאל רבי אלימלך את המלמד, אמר נא לי היכן למדת אתה? וענה לו אצל מלמד זה וזה, ושאל וחקר אצל מי למד רבו של המלמד עד שנודע לו שהעוזר של המלמד בדור הרביעי היה משכיל ועוסק בחקירות, ענה ואמר לו רבי אלימלך להמלמד "נו וכי מתפלא אתה עוד על נכדי על שאינו רוצה ללמד אצלכם."

ו - תקמו

אמר פעם בצחות הצדיק רבי זושא וצ"ל: הגעתי למדרגתי גם בגלל זה שלא ידעה זוגתי להתפלל מתוך הסדור. וכן שמע רבי לוי יצחק וצ"ל מראבר"נ וצ"ל שאמר שידוע הדבר שזוגתו של הבעל שם טוב לא ידעה לקרות בסדור. והיו קדושות וצנועות עם מלא הם ושמשו את בעליהן בדרךיהם הקדושות וסיעו בגדם הרבה הרבה יותר מיכלתם.

ו - תקמח

היה פעם הצדיק רבי זושא מהאניפולי וצ"ל אצל הצדיק הרב המגיד מקוזניץ וצ"ל בעת למודו עם תלמידיו וילרב התלהבותו נפל

מתעלף וכשהעירוהו ושאלוהו על הדבר אמר: למד הרבי תורה לשמה בדרך גבוהה כזו עד שכל הפמליא של מעלה ירדו ובאו לשמע ממנו התורה ומרב אימה התעלפתי.

ו — תקמט

הצדיק רבי זושא זצ"ל היה מתעורר וקם מדי לילה לקימת חצות בהתעוררות גדולה מאד, ושמעו איך שאומר וכופל לעצמו "זושא זושא בית המקדש עדין תרב והנך שוכב עדין במטה". "זושא זושא דער בית המקדש איז נאך חרוב און דו ליגסט נאך אין בעט". ותכף קם בזריזות מעל יצועו לעריכת התקון. וכן שמעו עוד צדיקים שמדברים ומעוררים עצמם כעין זה. (וראה לעיל חלק א' סימן תריג וחלק ה, סימן תצה).

ו — תקנ

כמו כן מספרים על הרבה צדיקים הפרושים כרבי נפתלי כץ זצ"ל ועוד צדיקים קדושים שהיו ישנים על המטה כשאבן מנחת לראשם, וכשהגיע עת חצות לילה היו מתעוררים עצמם בדבורים כאלו עד שנשמתו ממשתם לקום ולעבד את ה' אשרי להם.

ו — תקנא

רבי פנחס מקאריץ זצ"ל היה בצעירותו צנוע ונחבא אל הכלים ושומר פיו ולשונו עד כדי כך שהיו בני העיר מכנים אותו בשם "הבחור האלם", "דער שטומער בחור". כידוע וכמספר כבר (בחלק ב סימן תרכד). והנה היה בעירו בעל בית אחד שעלו בלבו הרהורי אפיקורסות וכפינה, והטרידו הדבר עד מאד עד שלא ידע לשית עצות בנפשו לפני מי יתנה את צרות לבבו, כי חשש לדבר ולגלות לשום אדם את אשר מתחולל בנפשו, עד שעלה בדעתו

שהטוב ביותר למצבו הוא לדבר ולפרש שיחתו לפני "הבחור האלם", והוא מחמת שתיקתו ושמירת פיו בנדאי לא יגלה סודו. וכך עשה וספר לו כל אשר בלבבו. או אז בלית בררה בשמע הצדיק את אשר בלבבו פתח פיו בחקמתו והחל לדבר עמו והדריכו ויעץ לו עצות כראוי. ונה היה אחד מהסבות שגרמו לפרסומו של הצדיק. ומאז החל אורו הקדוש לזרח ולהקרין על פני תבל.

ו — תקנב

בהמשך להמספר לעיל חלק ה' סימן תקי"ג, מספר שהוסיף הצדיק רבי פנחס לענין זה ואמר, משל לאחד, שיש לו אוצר חשוב ויגור ומחפש להחביאו וחספש מקום נסתר עבור זה ולא מצא, עד שחשב ואמר לעצמו "להחביא יהלום יקר כזה אין מקום שמור עבורו אלא שאחביאו בבית הכסא. כן הוא הצדיק רבי מענדיל מחמת שאינו מוצא מקום להחביא את האוצר החבוי בו אלא בקשוטו והדורו את עצמו, ודומה הדבר ליהלום המטמן בבית הזבל, ששום אדם אינו מעלה בדעתו שנמצא שם אוצר בלום כזה.

ו — תקנג

נכנס פעם הצדיק רבי מנדלי מויטעפסק זצ"ל בתחלת התקרבותו לדרך הבעל שם טוב ז"ל אל הבעל שם טוב פנימה, והיה אז בהתרומוות הנפש אחר שלמד תורה הרבה, והיה חבוש בכוכבוע כשהוא מורם מעל מצחו בגבה המצח, ענה ואמר לו הבעל שם טוב ז"ל כמה דפים גמרא למדת עד הנה כדי שתוכל להרים כוכבוע בגבה המצח וכמה דפים גמרא צריך אתה עוד ללמד כדי להסירו לגמרי.

ו — תקנד

בקר פעם הצדיק בעל "יסוד ושרש העבודה" אצל הרב המגיד, אולם הרב המגיד לא נסה להשפיע עליו להתקרב לדרך הבעל שם

טוב, ואמר טעם לדבר, שמחמת כן ילמדו בני העולם שלא מעדת החסידים את ספריו הקדושים. ועל ידי זה יחזרו יותר אנשים בתשובה.

ו - תקנה

כידוע היה הצדיק רבי אהרן הגדול מקארלין וצ"ל מקרב אלפים אלפים לדרך הפעל שם טוב והיה שולח מקרביו אל רבו הרב המגיד, פעם פגש ביהודי אחר שהיה חוטא גדול ולא מצא לו דרך תשובה וזלת זה ששלחו לרבו וצריך עמו מכתב, ובמכתב פרט באר היטב את רחוקו של זה האדם מהשם יתברך הנזקק לדרך תשובה הראויה. והנה זה האדם הרהר וחשב בדרך נסיעתו לראות ולהביט מה כתוב במכתב שליחותו, והלך ופתח את המכתב וראה את כל הכתוב בו כנגדו ופרוט חטאתיו וכו' ונשבר לבו בקרבו מאד והרהר תשובה גדולה בלבו, ובכך נכנס אל הרב המגיד וצ"ל והביט בו הרב המגיד היטב ואמר לו הרי איני רואה בך כלל את הכתוב במכתב, הודיעני נא האם עשית תשובה בדרך נסיעתך אלי? וענה לו שפתח המכתב וראה הכתוב בו ונשבר לבו בקרבו לשברי שברים. והסכים עמו הרב המגיד שאכן משום כך נשתנו פניו לגמרי.

ו - תקנו

היה אומר בצחות הרב הקדוש רבי ברוך ממעזבוז וצ"ל, אלו היו בני ישראל נוהגים לכבות בחדש ניסן שיצילים השם יתברך ממשוהו חמץ בפסח, היו יכולים לאכל תרנגולים ואנזים פטומות בחדש תשרי, כי כבר אמר האר"י הקדוש שמי שינצל ממשוהו חמץ בפסח מקטח לו שלא יחטא כל השנה. ומהראוי היה להפך המנהג שנוהגים בסדר החדשים. ופרש לפי זה הכתוב (שמות יג) "ועבדתם את העבודה הזאת בחדש הזה". והינו 'העבודה הזאת' היא עבודת

התשובה של חדש אלול וסדר "העבודה" של יום הכפורים, ואת העבודה הזו צריך לעשות 'בחדש הזה' הוא חדש ניסן כמו שנאמר 'החדש הזה, לכם ראש חדשים'. ואלו היו בני ישראל בוכים בניסן שישמרו ה' ממשוהו חמץ היו יכולים לצהל בשמחה ביום הכפורים ובחדש התשובה.

ו - תקנו

היה אומר הצדיק ר' ברוך וצ"ל בצחות הנאמר בתפלת ישתבח 'הבוחר בשירי זמרה', שהוא גם מלשון שירים, הינו שהשם יתברך בוחר ואוהב את הרשימו הנשאר באדם אחר תפלתו ולמוד תורתו, כאלו אומר לו הקדוש ברוך הוא מה נשאר לך אחר תפלתך? מה קבלת על עצמך? ואיך התחדשת לטובה בתפלתך? והינו הבוחר, בשירי הזמרה, ממה שנשאר לאדם אחר תפלתו הערבה, הינו קבלתו דרך תשובה חדשה.

ו - תקנה

רבי אפרים מסדילקוב וצ"ל בעל "הדגל מחנה אפרים" היה מבקר מאחיו רבי ברוך ממעזבוז וצ"ל.

ו - תקנט

פרש בצחות הרב הצדיק מבארדיטשוב וצ"ל הנאמר בזמירות שחרית של שבת בזמור "אסדר לסעודתא", "רבו יתיר יסגי לעלא מן דרגיה ויסב בת זוגיה דהות פרישא", שזה האדם הפעל גאון מרבה עצמו למעלה למעלה והינו "רבו", ולא די בכך אלא "יתיר", ולא עוד אלא "יסגי", וגם עוד "לעלא מן דרגיה" כל כך מתנשא ונופל האדם בדמיונותיו "ויסב בת זוגיה דהות פרישא", שקל גאותו נופל על ידי אשתו שהיא מקרת אותו היטב והיא כבר מלמדת ומפרשת

לו פרק בגאנותו. ומעמידתו על מקומו האמתי. (ה"ה וראה גם המובא בספר המדות אות גאנה "על ידי גאנה אשתו מבנה אותו").

ו — תקס

התגלות הצדיק הרב מבארדיטשוב וצ"ל ה"ה על ידי פמה עבדות, אחד מהם ה"ה, שלאחר נשואיו בעת שישב על התורה והעבודה, בא אליו חותנו בהצעה שהוא יתן לו סך כסף ויסע ביחד עם אדם נאמן שמצא עבורו יחד ליריד לקנות איזה סחורה שיוכלו להרויח עליו, ועשה כל זאת כדי שיוכל להתפרנס בעצמו, הסכים עמו הרב ונסע ביחד עם הנאמן, משום מה קרה הדבר ומסר לו הנאמן את הכסף, והלך הוא לבדו לאיזה סוחר, וכך בין הדברים והמסחר עמו העמידו סוחר זה בנסיון גדול עד שלא מצא דרך ועצה אחרת להמלט ממנו עד שנתן לו כל הממון וברח והלך לו ממנו.

בלית ברירה חזר לביתו ריקם, ומחמת שלא רצה לצער את חותנו תרץ את עצמו על אבדן המעות, וכעס עליו חותנו מאד וצערו מאד על כך, ולא רצה לספר לו דברים פהונים כדי שלא יכעס עליו ביותר. וכך עבר משך זמן.

והנה הסוחר הלה הסתבך אחר כך עם השלטונות, והיה עומד לפני דין קשה ונסע בצערו אל הצדיק רבי אלימלך בעל נעם אלימלך לבקשו שיתפלל עליו וימתק ממנו המשפט הקשה, ותכף בהכנסו גער בו "הנעם אלימלך" ואמר לו דבר ראשון לך והחזר את הכסף לאברך הצדיק, ואז נודע לחותנו דבר פזור הכסף שפזר כדי להנצל מהנסיון שהיה לו עם הסוחר הנ"ל ונתגלה צדקתו ברבים.

ו — תקסא

הרב הצדיק מבארדיטשוב וצ"ל געמד שנה אחת קדם התקיעות ועורר את העם לתשובה, ואמר להם בין דבריו, וכי מאין נקח זכות

שיעלה תקיעתנו תשר"ק לפניו יתברך אם לא בזכות הנשים הצדקניות שקימו תשר"ק בגופם, דהינו בזכות המלאכים שנעשו מהקראצן והשייזרן רייבן שייבן, ק'שרן, שהם בלע"ז תרגום גרוד ונקוי ופנוי והקשרה של החמץ לקראת הפסח, שעמלו בו קשות בהכנות לפסח שהראשי תבות שלהם הוא תשר"ק זכות זו היא שתעמד לנו ותכף געמד לקים מצות התקיעות.

ו — תקסב

הצדיק המגיד מקוזניץ וצ"ל נולד להוריו כשהיו למעלה מבני שבעים על ידי מעשה ידוע, שהם היו עניים מרודים, עד כדי כך שכשהגיע שבת לא היה להם במה לעשות את השבת ואף לא למשכן שום דבר, ואמו בחפשה אחר שום דבר ערך כל שהוא מצאה תחת התנור שבבית כפתור כסף והלכה ומכרה אותו ובתמורה לנה ספקה את "צרכי השבת", וכשבא אביו מבית הפנסת וראה את השלחן ערוך במאכלי שבת פראוי, היה הדבר אצלו בכחינת יש מאין ממש עד שלרב שמחתם הגדולה רקדו משך זמן רב בכל סעודה וסעודה מסעודות השבת, ובזכות זה נתברכו למעלה ונפקדו בצדיק כמותו, והנה הוא היה מתפלל בכחות עצומות, בפרט בימים הנוראים שהיה מתפלל כשליח צבור וכל תבה מתבות התפלה היה שואגו בקולות ושגוגות בארי, אף על פי שהיה מטבעו אדם חלוש וחולה מאד, והגיעו הדברים לידי כך שהיה ממנה אצלו אדם מיחד שעמד כשומר שמצפה שייגמר תפלתו ותכף שגמר תפלתו תפסו והשכיבו במטה, כי ידעו שאם לא יעשו כן יפל מתעלה בודאי לרב גיעתו בתפלה. וכן מדי יום ביום.

ו — תקסג

הצדיק רבי מרדכי מטשרנוביל וצ"ל היה פידוע חתנו של הצדיק רבי אהרן הגדול מקארלין וצ"ל בעת ארוסיו כבר לא היה

רבי אהרן חותנו בחיים, וכבוד הרב המגיד וצ"ל את הצדיק רבי מנדלי ויטעפסקער וצ"ל שהוא יקרא את שטר התנאים, וכשהזכיר את שם הפלה "בת רבי אהרן ו"ל", נפל רבי מענדל והתעלה וכשעוררוהו אחר כך, שאלו הרב המגיד מדוע נפחדת, והרי הפרת אותו? וואס האסטו זיך דערשראקן האסט אים דאך גיקענט הינו את רבי אהרן. ענה לו רבי מענדיל נכון, אכל לא באותם הלבושים שראיתיו בעת 'אבער נישט מיט די לבושים'. אחר כך כשנולד לרבי מרדכי בן, נתן לו את השם 'אהרן' על שם חותנו רבי אהרן הגדול וצ"ל. רבי אהרן זה נשא לאשה את בתו של הצדיק רבי גדליה מליניץ וצ"ל.

והנה לקראת התנהגות שלחו החסידים מתנות כנהוג. והיות ואנשי רבי מרדכי היו עשירים יותר נתנו מתנות כפי יכולתם, אולם אנשי הצדיק רבי גדליה היו אנשים עניים ועל כן נתנו דורות למתנה הרבה ספרים. כשראתה זאת אם החתן אמרה בכעין תרעמת וזולזל: "וכי רוצים הם לעשות מאהרן שלי מוכר ספרים". והנה בנה פגיעה הן בכבוד התורה והן בכבוד הצדיק. רבי גדליה ו"ל שהיה נכח במקום ושמע זאת ענה ואמר כמתמיה, "מה היא אומרת, מה היא אומרת"? וואס זאגט זי וואס זאגט זי!! פנה מיד רבי מרדכי למחננו רבי גדליה ואמר לו, אנא בל יקפיד על פליטת פיה של הרבנית. ואל יפגע בה רבנו. והפציר בו מאד כמה פעמים, עד שאמר לו רבי גדליה אתן לך טובה ממנה "איך וועל דיר גיבן בעסערס", והיתה דבורו כשגגה היוצאת מפי השליט ואכן לא עבר זמן ושקתה חיים, והשתדף בשנית עם בתו של הצדיק רבי דוד מקולאייאכער וצ"ל מגדולי תלמידי הבעל שם טוב וצ"ל.

ו — תקסד

התושבים היהודים שדרו בעיר מעזבוז היו אנשים פשוטים מאד, עד כדי כך שאחר שהפציר בן הרב מאפטא באביו שיעבר

מכהנתו שבאפטא ויבוא לדור במעזבוז, ושמע בקולו. אולם אחר כך התאונן בפני בנו, מדוע הבאתני לכאן. כי שם בעיר אפטא היו היהודים למדנים גדולים יותר ויהודים בעלי מדרגה גדולים יותר. "וכאן אין לי עם מי לדבר".

ו — תקסה

כידוע היה הצדיק רבי משה לייב מסאסוב וצ"ל הולך אף בימי החרף הקשים אחר קימתו ועריכתו תקון חצות ומבקע עצים בעצמו ומחלקם לעניים שיהיה להם להסקה ולחמום וכו'. וכל זה עשה לאחר ששמע פעם שני גויים שהשתפרו ואמר אחד לחברו בשכרותו "אחי אהבתיך מאד". ענה לו חברו אם אהבתי מדוע אינך דואג לי ואינך בא ורואה עניותי הקשה שבביתי? ואז כשראה זאת אמר אחר כך, למדתי מהם פרוש בענין אהבת ישראל, והינו שצריך שאהבה זו תבטא בעזרה לחברי ולכל אחד מישראל ולדאג למחסורו ואין די בזה שתהיה האהבה רק בלב ולא בפעל ממש.

ו — תקסו

הגיע פעם חסיד אחד אל הצדיק "הרבי מלובלין" ואמר לו בכאב, רבנו רוצה אני לחזור בתשובה ולהיות איש כשר, אמר לו החוזה, אינך רוצה באמת. אמר לו החסיד: רבי אכל באמת אני רוצה! אמר לו החוזה שוב: אכל אינך מתכונן באמת, החל הלה לבכות בדמעות שליש ואמר: רבי, הורני דרך תשובה כי אני חפץ באמת להיות איש כשר. ענה לו שוב החוזה: עדין אינך רוצה באמת, והרבה הלה בבכיה עד שנפל על הארץ מתעלף. כשראהו החוזה נופל מתעלף אמר לו: בעת אולי מתכונן אתה מעט באמת.

ו - תקסו

היה הצדיק רבי שלמה מראדאמסק וצ"ל בעל 'תפארת שלמה', מפרש הכתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך ולא תשא עליו חטא", הינו שלא תשנא את אחיך מחמת זה שאמה חושב שלבבך שלך טוב הוא משלו וזהו 'לא תשא עליו חטא', שלא תתלה בו שום חסרון מחמת זה לשנאתו חלילה.

ו - תקסז

הגאון רבי יצחק אלחנן מקובנא וצ"ל היה דבוק מאד במצות ספה עד כדי כך שפשהיה נפרד מהספה אחר שמונת ימי החג לא היה יכול לפרד ממנה עד שהיה מנשק ומגפף את כתלי הספה, וכך הלך וחבק ונשק את דפנות הספה, וכשהגיע לסוף עצמו אמר בערגה ובהשתוקקות כאמר האהוב לאהובו הנאמן והקרוב ביותר "ממך בכלל איני יכול להפרד". "און פון דיר קען איך זיך אין גאנצין נישט גיזעגינען".

ו - תקסט

שמו של החזן ששמש את הצדיק מגראדזיסק וצ"ל היה רבי יוסף גראזענר ו"ל, הוא היה אדם קדוש ונעלה מאד וכלו שקוע בתורה ועבודה, הוא היה מנכדיו של רבי ישראל שהיה מחסידיו הדור, ובתשובות הנודע ביהודה כותב אליו ומכנהו בתאר "החסיד רבי ישראל". רבי יוסף זה נולד לאביו אחר היותו כבר למעלה מן שבעים והיה מטבעו חלוש כח ואף על פי כן היו נעם תפלותיו להפליא.

ו - תקע

היו צדיקים מפרשים התפלה "למען לא ניגע לריק" (שבתפלת ויבא לציון) והינו שנוזה ששום תנועה ושום נגיעה ופניה לא תהיה

לריק (ניגע מלשון נגיעה), רק בלם לשם שמים באמת אף תנועתנו ונגיעתנו הקלה והפשוטה. וזהו 'ולא ניגע לריק', חס ושלום.

ו - תקעא

פרשו הצדיקים הכתוב "בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך" (תהלים קיט). והינו שצריך האדם להצפין מעלותיו ועבודותיו הקדושות שלא תגאה בהם חלילה כי אם יעשה ברעש ובפרסום גדול יתמעט מעלתם וקדשתם למעלה, וזהו 'למען לא אחטא לך' 'אחטא' לשון חסרון, כמו "והייתי אני ושלמה בני חטאים". כי בפרסום של העבודה וההתנשאות בה מחסירים ממעלתם וקדשתם. וזהו 'בלבי צפנתי אמרתך', בהסתר והצנע לכת, למען לא אחטא לך, שלא אגרם שום חסרון למעלה.

ו - תקעב

פעם כשבא לפני הצדיק רבי יחיאל מאוסטרובצא וצ"ל אחד מאנשיו ובקשו שיתפלל עבור בנו החולה, אמר לו הצדיק תתפלל אתה לה, שאלו החסיד הרי אמרו רז"ל (ב"ב קטז). מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים? אמר לו שבכוננת רז"ל הוא שילך אצל חכם, וחכם זה ילמד אותו היטב איך שיבקש הוא עצמו רחמים.

ו - תקעג

השתבח והתפאר בעצמו הגאון הרב בענגיס וצ"ל לפני הסתלקותו ואמר "תודה לאל זכיתי ועברתי על כל הש"ס מאה ואחד פעמים". אשריו ואשרי חלקו.

ו - תקעד

ידוע שפעם כשבא אחד להתזון איש לשאלו בכאב על זה שאין לו שום חיות בתפלה ומה יעשה בנידון אמר לו 'התזון איש' לפלא

שיח שרפי קודש / סיפורי צדיקים ז"ל

רנ

הדבר בעיני, כי כשלומד אדם תורה לשמה הרי שמתחייב הדבר
מעצמו שיוריד דמעות בתפלתו.

